

ประเทศไทย 4.0

มหาวิทยาลัยเกริก

เลขที่ 3 ซอยรามอินทรา 1 แขวงจตุจักร เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร 10220

โทรศัพท์ : 02-552-3500-9 ต่อ 402

<http://romphruekj.krirk.ac.th/>

วารสารร่วมพฤษ ROMPHRUEK JOURNAL

ยุทธศาสตร์การบริหารสังคมเพื่อก้าวสู่ไทยแลนด์ 4.0 : Social Management Strategy for Thailand 4.0

สาขาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์
ISSN 0125-7609 ปีที่ 35 ฉบับที่ 1 มกราคม - เมษายน 2560
มหาวิทยาลัยเกริก : KRIRK UNIVERSITY

วารสารร่วมพฤษ : ROMPHRUEK JOURNAL
ปีที่ 35 ฉบับที่ 1 มกราคม – เมษายน 2560 ISSN 0125-7609
ยุทธศาสตร์การบริหารสังคมเพื่อก้าวสู่ไทยแลนด์ 4.0
(Social Management Strategy for Thailand 4.0)

เจ้าของ

มหาวิทยาลัยเกริก

กองบรรณาธิการ

สังกัด

รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ สามัคคีธรรม

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

รองศาสตราจารย์ ดร.ยศศักดิ์ โกไศยกานนท์

มหาวิทยาลัยศรีปทุม

รองศาสตราจารย์ ดร.สุมาลี วงษ์วิจิต

มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวารี ศรีบุญณะ

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
ในพระบรมราชูปถัมภ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ปรีชา ปิยจันทร์

มหาวิทยาลัยเกริก

ผู้ช่วยศาสตราจารย์โกญจนาท เจริญสุข

มหาวิทยาลัยเกริก

ที่ปรึกษาด้านภาษา

ดร.ผกาพันธ์ ภูมิจิตร

มหาวิทยาลัยเกริก

สำนักงาน

มหาวิทยาลัยเกริก เลขที่ 3 ซอยรามอินทรา 1
เขตบางเขน กรุงเทพฯ 10220

โทรศัพท์

0-2552-3500-9 ต่อ 402

e-mail

romphruek.kru@gmail.com

บทความทุกเรื่องที่ดีพิมพ์ในวารสารร่วมพฤษฉบับนี้ เป็นทัศนะและข้อคิดเห็นของผู้เขียนเท่านั้น
มิใช่ทัศนะของมหาวิทยาลัยเกริกหรือกองบรรณาธิการ การนำบทความส่วนใดส่วนหนึ่งหรือทั้งหมด
ไปตีพิมพ์เผยแพร่ต้องได้รับอนุญาต

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิกลั่นกรองบทความ

ศ.ดร.อภิชาติ ภัทรธรรม	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ศ.ดร.ติน ปรัชญพฤทธิ์	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
รศ.ปาริชาติ วลัยเสถียร	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ศ.ดร.พรณี บัวเล็ก	มหาวิทยาลัยเกริก
ดร.ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
รศ.ดร.สมศักดิ์ สามัคคีธรรม	สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
รศ.ดร.วิไลลักษณ์ รัตนเพียรธัมมะ	มหาวิทยาลัยเกริก
รศ.กิติมา สุรสนธิ	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ผศ.ดร.อัจฉรา ปันทรานาวังศ์	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
รศ.ดร.พิชาย รัตนดิถก ณ ภูเก็ต	สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
รศ.ดร.วิทยา สุจิรตจนารักษ์	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
รศ.ดร.เสนห์ จุ้ยโต	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
ผศ.ดร.อัศวิน เนตรโพธิ์แก้ว	สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
ผศ.ดร.ปราวีณยา สุวรรณณัฐโชติ	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
รศ.ดร.จำลอง โพธิ์บุญ	สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
รศ.ดร.เชาว์ โรจนแสง	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
ผศ.ดร.อะแวง มะแส	สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
รศ.ดร.ภุริชญา วัฒนรุ่ง	มหาวิทยาลัยรามคำแหง
รศ.ดร.พิพัฒน์ หิรัณย์วณิชชากร	สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
รศ.ดร.อรสา อร่ามรัตน์	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
รศ.ดร.กิตติพัฒน์ นนทปัทมะดุลย์	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
รศ.ดร.สุมาลี วงษ์วิจิต	มหาวิทยาลัยรามคำแหง
ผศ.ดร.จุฑารัตน์ ชมพันธุ์	สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
รศ.ดร.ธงชัย วงษ์ชัยสุวรรณ	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
รศ.ดร.เทัญประภา ภัทรานุกรม	มหาวิทยาลัยเกริก
รศ.ดร.ศรีวรรณ ยอดนิล	มหาวิทยาลัยบูรพา
รศ.ดร.สมหมาย แจ่มกระจ่าง	มหาวิทยาลัยบูรพา
รศ.ดร.เนาวรัตน์ พลายน้อย	มหาวิทยาลัยมหิดล
ดร.ก่องเกียรติ วิริยะกิจพัฒนา	นักวิชาการพาณิชย์ชำนาญการพิเศษ
รศ.ดร.ธิติพัฒน์ เอี่ยมมนรินทร์	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
รศ.บำรุง สุขพรรณม์	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
รศ.อมรพรรณ ชุ่มโชคชัยกุล	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
ดร.สุทธิภา วงศ์ยะลา	มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม
ดร.ศุภฤกษ์ โพธิ์ไพบรดีนา	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ผศ.ดวงทิพย์ จันทร์อ่วม	มหาวิทยาลัยเกริก
ดร.อุษณี มงคลพิทักษ์สุข	มหาวิทยาลัยเกริก
ผศ.ดร.วฤษาย์ ร่มสายหยุด	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

รศ.ดร.เลิศพร ภาระสกุล
ผศ.ดร.อนิรุทธ์ สติมัน
ผศ.ดร.อดิสร่า พงศ์ยี่หล้า
ผศ.ดร.อมรรัตน์ กุลสุจริต
ผศ.รัชณี คงภักดี
รศ.ดร.อนันต์ บุญสนอง
ผศ.ดร.วราภรณ์ วนาพิทักษ์
รศ.สุทธินี รัตนวราห
รศ.ดุสิต สุจิรารัตน์
ผศ.ดร.วุฒิ สุขเจริญ
ดร.ศรากล สุโคตรพรมมี
ดร.ทฤทัย กมลศิริสกุล
ผศ.ดร.วริยา ล้ำเลิศ
รศ.ประเสริฐ ตั่นศิริ
ดร.หลี่ เหมินเหลียง
ดร.ชัยณรงค์ เครือนวน
ผศ.ดร.พงษ์เทพ จันทสุวรรณ
รศ.ดร.ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์
ดร.เฉลิม เกิดโมลี
ผศ.ดร.สุวารีย์ ศรีปุณะ
ผศ.ดร.พนมสิทธิ์ สอนประจักษ์
ดร.กั้ววาท ฟองแก้ว
รศ.ดร.ยศศักดิ์ โกลไศยกานนท์

มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
มหาวิทยาลัยศิลปากร
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
มหาวิทยาลัยเกริก
มหาวิทยาลัยเกริก
มหาวิทยาลัยเกริก
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
มหาวิทยาลัยรามคำแหง
มหาวิทยาลัยมหิดล
สถาบันเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่น
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
มหาวิทยาลัยเกริก
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
มหาวิทยาลัยรามคำแหง
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
มหาวิทยาลัยบูรพา
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
มหาวิทยาลัยเกริก
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
มหาวิทยาลัยนครสวรรค์
มหาวิทยาลัยบูรพา
มหาวิทยาลัยศรีปทุม

วารสารร่วมพฤษภ : มหาวิทยาลัยเกริก
ROMPHRUEK JOURNAL : KRIRK UNIVERSITY
วารสารวิชาการด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์

วารสารร่วมพฤษภ มหาวิทยาลัยเกริก เป็นวารสารวิชาการที่รองรับการเผยแพร่ผลงานด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ โดยให้ความสำคัญกับศาสตร์ทางการบริหาร การจัดการ สังคมศาสตร์ นิเทศศาสตร์ นิติศาสตร์ และศิลปศาสตร์ ซึ่งตีพิมพ์มากกว่าสามทศวรรษ เน้นเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยอันมีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตและสังคมไทย สร้างองค์ความรู้ใหม่ โดยมุ่งเน้นให้เกิดการพัฒนางานวิจัยที่มีคุณภาพทางวิชาการเพื่อสังคม อีกทั้งตระหนักถึงความสำคัญของการขยายบทบาททางวิชาการต่อสังคมวงกว้าง และการพัฒนามหาวิทยาลัยให้เป็นแหล่งความรู้ที่มาจากผลงานวิจัยของอาจารย์ นักวิจัย นักวิชาการและนักศึกษา เพื่อเข้าสู่การเป็นสังคมฐานความรู้ (Knowledge Based Society) โดยจัดพิมพ์ปีละ 3 ฉบับและเผยแพร่ในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์

ทั้งนี้ กองบรรณาธิการรับพิจารณาและตีพิมพ์บทความซึ่งไม่เคยเสนอเพื่อขอตีพิมพ์ หรือไม่เคยเผยแพร่ในเอกสารฉบับอื่นๆ มาก่อนหน้านี้ และต้องไม่ใช่บทความวิจัยจากงานวิจัยในชั้นเรียน โดยบทความที่จะได้รับการพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารร่วมพฤษภนั้นต้องผ่านการพิจารณาให้ความคิดเห็น และตรวจแก้ไขทางวิชาการจากผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งไม่ทราบชื่อผู้แต่งและผู้แต่งไม่ทราบชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ (Double Blind Peer Review) ในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง ที่กองบรรณาธิการวารสารฯ คัดสรรก่อนลงพิมพ์ อย่างน้อย 2 ท่าน บทความทั้งหมดที่ตีพิมพ์ในวารสารร่วมพฤษภ มหาวิทยาลัยฯ สงวนลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ.2537

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเผยแพร่วิทยากร และความรู้ใหม่ๆ ในสาขาวิชาที่เปิดการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัย
2. เพื่อส่งเสริมอาจารย์ผู้สอนในสาขาวิชาต่างๆ ตลอดจนผู้ทรงคุณวุฒิในการนำเสนอผลงานทางวิชาการ
3. เพื่อเป็นเอกสารประกอบการศึกษาในระดับอุดมศึกษา

วารสารร่วมพฤษภ : มหาวิทยาลัยเกริก
ROMPHRUEK JOURNAL : KRIRK UNIVERSITY
วารสารวิชาการด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์

กำหนดการออกวารสาร ปีการศึกษาละ 3 ฉบับ

ฉบับที่ 1 มกราคม – เมษายน

ฉบับที่ 2 พฤษภาคม – สิงหาคม

ฉบับที่ 3 กันยายน – ธันวาคม

ปี พ.ศ.2560 วารสารร่วมพฤษภรับตีพิมพ์บทความในประเด็นที่เกี่ยวข้องด้านประเทศไทย 4.0 (Thailand 4.0) ซึ่งเป็นประเด็นที่รัฐบาลนำมาใช้ขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ โดยสามารถติดต่อสอบถามรายละเอียดที่

ติดต่อสอบถามรายละเอียดที่

บรรณาธิการวารสารร่วมพฤษภ	เบอร์ติดต่อ	อีเมล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประคอง สุคนธจิตต์	0817263250	suprakong1@gmail.com
ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุวิมล วงศ์สิงห์ทอง	0816325622	suwimonv@yahoo.com
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ศรัณพร ขวนเกริกกุล	0816425578	Sarunporn_31@hotmail.com
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ไถญจนาท เจริญสุข	0843855985	law_kru@hotmail.com
รองศาสตราจารย์ปรีชา พันธุ์แน่น	0816133432	preecha.phannan9@gmail.com
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ปรีชา ปิยจันทร์	0897654223	piyachan.pp@gmail.com
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดวงทิพย์ จันทร์อ่วม	0867775760	duangthip559@hotmail.com

วารสารร่มพฤษภฉบับนี้ นับเป็นฉบับแรกของปีที่ 35 ซึ่งเนื้อหาได้มีการตอบรับนโยบายของรัฐบาลต่อทิศทางประเทศไทยในยุค 4.0 โดยมีบทความที่เกี่ยวข้องในเนื้อหาและประเด็นที่หลากหลาย อาทิ

ทิศทางธุรกิจความเชื่อของสังคมไทยยุค 4.0 ซึ่งบทความชี้ให้เห็นว่าสังคมไทยมีระบบความเชื่อที่มากเกินไป ทำให้เกิดโอกาสและอุปสรรคในการพัฒนาประเทศ ผู้เขียนจึงได้เสนอแนวทางที่เหมาะสมต่อการสร้างความเข้าใจในสังคมไทยที่เหมาะสม เพื่อการจัดการความเชื่อ โดยในบทความที่เกี่ยวข้องกับไทยแลนด์ 4.0 ยังมีบทความการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการบริหารมหาวิทยาลัยในยุคไทยแลนด์ 4.0 ซึ่งบทความดังกล่าว ได้ชี้ให้เห็นการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารมหาวิทยาลัยที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์กับการพัฒนาชาติตามนโยบายดังกล่าว อีกทั้งการให้ความสำคัญกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกภาคส่วน ทั้งอาจารย์ เจ้าหน้าที่ นักศึกษา ชุมชนและผู้ใช้บัณฑิต การใช้นโยบายที่ไม่เติบโตให้รวดเร็วเกินไป การไม่ใช้เงินจำนวนมากในการลงทุน การจัดการบริหารหลักสูตรที่สอดคล้องกับนโยบายไทยแลนด์ 4.0 และนอกจากนี้ยังมีบทความ **การพัฒนาการถนอมและแปรรูปอาหารสู่ไทยแลนด์ 4.0** โดยบทความดังกล่าวได้ให้ความสำคัญและแนะนำแนวทางการพัฒนาการถนอมอาหารและแปรรูปอาหาร เพื่อตอบสนองนโยบายโครงการ เมืองนวัตกรรมอาหาร “Food Innopolis” หรือครัวโลกอย่างยั่งยืนต่อไป

นอกจากนี้ ยังมีบทความและบทความวิจัย เพื่อเติมเต็มความรู้แก่ผู้อ่านและผู้สนใจในประเด็นด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของเรา อันได้แก่ **ความเป็นธรรมของสัญญาค้ำประกันตามพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 20) พ.ศ.2557 และ (ฉบับที่ 21) พ.ศ.2558** เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ลูกหนี้และเจ้าหนี้ มีการหยิบยกกฎหมายที่ได้เสนอแนวทางที่เหมาะสมต่อการดำเนินการเพื่อให้เกิดความไม่เสียเปรียบระหว่างเจ้าหนี้กับลูกหนี้ นอกจากนี้ยังมีบทความกฎหมายเกี่ยวกับ **มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการปล่อยโคมลอย** ในประเทศไทย บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากฎหมายเกี่ยวกับการปล่อยโคมลอย การขาดนโยบายที่ชัดเจนต่อมาตรการ และการละเลยต่อปัญหาเกี่ยวกับการปล่อยโคมลอย โดยงานวิจัยชี้ให้เห็นว่าแม้ในอดีตจะไม่มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องชัดเจน แต่ในยุครัฐบาลปัจจุบันได้มีคำสั่งเพื่อกำหนดมาตรการและแก้ไขปัญหาคอมลอยที่เกิดขึ้นจากกรณีดังกล่าว โดยได้กำหนดแนวทางปฏิบัติให้มีมาตรฐานและเกิดผลสัมฤทธิ์ได้

วารสารร่มพฤษภ : มหาวิทยาลัยเกริก
ROMPHRUEK JOURNAL : KRIRK UNIVERSITY

อีกทั้งเพื่อให้เกิดแนวคิดใหม่ๆ ต่อผู้อ่านทุกท่าน ยังมีบทความและบทความวิจัยอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับสังคมไทยในยุคปัจจุบันเช่น พุทธบูรณาการบริหารจัดการองค์กรคณะสงฆ์จังหวัด นครสวรรค์ : วิเคราะห์ในเชิงกระบวนการและผลสัมฤทธิ์ สวัสดิการชุมชนกับการสร้างสังคม เข้มแข็งในเขตกรุงเทพมหานคร

อย่างไรก็ตามเพื่อความสมบูรณ์ของเนื้อหาวารสารฉบับนี้ได้มีผู้เขียนแนะนำหนังสือ 2 เล่ม ที่น่าสนใจแก่ท่านผู้อ่าน คือ หนังสือ ภาษาศาสตร์คลังข้อมูล : หลักการและการใช้ ซึ่งได้ศึกษาเกี่ยวกับหลักภาษาต่างๆ ไปของมนุษย์ตามแนววิทยาศาสตร์ โดยการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาประยุกต์ใช้กับการศึกษาภาษาศาสตร์ จนแตกเป็นแขนงภาษาศาสตร์คอมพิวเตอร์เพื่อประมวล ภาษาธรรมชาติ และชี้ให้เห็นบทบาทและความสำคัญของข้อมูลในด้านต่างๆ ส่วนอีก 1 เล่ม คือ หนังสือ เวลานั้นที่เป็นสุข โดยได้นำความคิดและประวัติของผู้นำความคิดทางพุทธศาสนาเพื่อให้เป็นส่วนหนึ่งของชีวิต คือ หลวงปู่ ติช นัท ฮันท์ ที่มีการนำแนวคิดไปปฏิบัติจนเกิดความเลื่อมใส ของประชาชน แต่ไม่เป็นการยอมรับแนวคิดของประเทศที่ท่านกำเนิดชีวิตมา จนเป็นเรื่องราวที่น่าสนใจ กองบรรณาธิการจึงขอให้ท่านผู้อ่านทุกท่าน ติดตามได้จากบทความวิชาการและ บทความวิจัยและหนังสือที่ได้แนะนำให้ท่านได้อ่านในวารสารร่มพฤษภฉบับนี้

กองบรรณาธิการวารสารร่มพฤษภ

วารสารร่มพญักษ์ : ROMPHRUEK JOURNAL

ปีที่ 35 ฉบับที่ 1 มกราคม – เมษายน 2560 ISSN 0125-7609

ยุทธศาสตร์การบริหารสังคมเพื่อก้าวสู่ ไทยแลนด์ 4.0
(Social Management Strategy for Thailand 4.0)

สารบัญ

บทความประจำฉบับ

-
- ทิศทางธุรกิจความเชื่อของสังคมไทยยุค 4.0 11
Business Direction on Belief in Thailand 4.0
รุจิกานจน์ ซานนท์ จุฑา เทียนไทย และ กัญยาวีร์ สัทธาพงษ์ :
Rujikarn Sanont Chuta Thianthai and Kanyawee Sathapong
-
- ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการบริหาร 33
มหาวิทยาลัยในยุคไทยแลนด์ 4.0
Sufficiency Economy Philosophy and Management of
Universities in the Thailand 4.0 Era
สุรเจต ไชยพันธ์พงษ์ : Surajet Chaiphanphong
-
- การพัฒนาการถนอมและแปรรูปอาหารสู่ไทยแลนด์ 4.0 55
Development of Food Preservation and Processing for Thailand 4.0
จันทนี วีระเวชเจริญชัย : Junthanee Teravecharoenchai
-
- ความเป็นธรรมของสัญญาค้ำประกันตามพระราชบัญญัติ 71
แก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์
(ฉบับที่ 20) พ.ศ.2557 และ (ฉบับที่ 21) พ.ศ.2558
The Fairness of the Contract of Suretyship in accordance with
the Civil and Commercial Code Amendment Act (No.20) 2014
and (No.21) B.E. 2558
ไฉไล ศักดิ์ดิรวพงศ์ : Chilai Sakdivorapong
-
- มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการปล่อยโคมลอย 97
Legal Measures for Sky Lantern Release
พรเพ็ญ ไตรพงษ์ และ ยุตพงษ์ ลีลากิจไพศาล :
Pornpen Traiphong and Yutthapong Leelakitpaisarn
-

วารสารร่มพฤษภ : ROMPHRUEK JOURNAL

ปีที่ 35 ฉบับที่ 1 มกราคม – เมษายน 2560 ISSN 0125-7609

ยุทธศาสตร์การบริหารสังคมเพื่อก้าวสู่ ไทยแลนด์ 4.0
(Social Management Strategy for Thailand 4.0)

สารบัญ

พุทธบูรณาการบริหารจัดการองค์กรคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์ : 115

วิเคราะห์ในเชิงกระบวนการและผลสัมฤทธิ์

The Buddhist Integration of the Sangha Organization Administration
in Nakhon Sawan Province : Analyzed from the Process and Achievement

วิชัย ธรรมชอบ : Vichai Thamchob

สวัสดิการชุมชนกับการสร้างสังคมเข้มแข็งในเขตกรุงเทพมหานคร 139

Community Welfare and Creation of Strong Society

in Bangkok Metropolitan

สมศักดิ์ สามัคคีธรรม และ สุพรรณณี ไชยอำพร :

Somsak Samukkethum and Supanee Chai-amporn

บทวิจารณ์หนังสือ

ภาษาศาสตร์คลังข้อมูล : หลักการและการใช้ 163

พิสุทธิ์พงศ์ เอ็นดู : Pisutpong Endoo

เวลานี้ที่เป็นสุข 175

เสฏฐวุฒิ อินทะจักร์ : Setthawut Inthachak

บทที่

1

ทิศทางธุรกิจความเชื่อของสังคมไทยยุค 4.0 Business Direction on Belief in Thailand 4.0

รุจิกาญจน์ สานนท์ จุฑา เทียนไทย และ กันยาวีร์ สัทธาพงษ์
Rujikarn Sanont Chuta Thianthai and Kanyawee Sathapong

ทิศทางธุรกิจความเชื่อของสังคมไทยยุค 4.0 Business Direction on Belief in Thailand 4.0

รุจิกัญจน์ สานนท์¹ จุฑา เทียนไทย² และ กัญยาวีร์ สัทธาพงษ์³
Rujikarn Sanont Chuta Thianthai and Kanyawee Sathapong

บทคัดย่อ

ความเชื่อเป็นส่วนหนึ่งของคนไทยที่สามารถเปลี่ยนแปลงตามพื้นฐานการศึกษา ครอบครัว สังคม วัฒนธรรม ประเพณี การเมือง และเศรษฐกิจ ปัจจุบันสังคมเข้าสู่ยุคโลกาภิวัตน์เป็นยุคที่มีความเจริญทางเทคโนโลยี นำพาข้อมูลข่าวสารที่ไหลบ่าเข้ามาอย่างไร้พรมแดน ไร้ทิศทาง หากผู้รับข้อมูลหลงเชื่อโดยปราศจากการใช้ปัญญาพิจารณากลับกรอง วิเคราะห์ข้อมูลเหล่านั้นด้วยวิจารณญาณ จึงอาจเกิดปัญหาในการนำข้อมูลนั้นมาใช้ ดังนั้นการปลูกฝังคุณธรรมและความรู้ เพื่อพัฒนาปัญญาให้ประชาชนใช้วิจารณญาณ มีเหตุผล มีความเพียงพอ ไม่เบียดเบียนผู้อื่น เป็นปัจจัยสำคัญในการจัดการอย่างเหมาะสมใน 3 มิติ คือ 1) มิติด้านสังคม คือทำให้เกิดความเข้าใจในบริบทที่แตกต่าง ชับซ้อน และเปลี่ยนแปลงของความเชื่อในสังคมพหุวัฒนธรรม 2) มิติด้านกฎหมาย คือมีมาตรการหรือกฏกติกาที่เกี่ยวข้องกับความเชื่ออย่างชัดเจนครอบคลุมประเด็นการคุ้มครองผู้บริโภค สิทธิมนุษยชน ราคาสินค้าและบริการ ธุรกิจอิเล็กทรอนิกส์ และการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม และ 3) รูปแบบการจัดการธุรกิจ คือมีการปรับปรุงแบบธุรกิจ ความเชื่อเชิงรุกโดยใช้นวัตกรรมและการสื่อสารรวมถึงให้บริการแบบ real time ที่ครบวงจรตาม

¹ นักวิจัยอิสระ [rung_ja@hotmail.com]

² คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

³ คณะปรัชญาและศาสนา มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น

วิธีปฏิบัติของความเชื่อในรูปแบบของสังคมพหุวัฒนธรรม เพื่อเป็นมิติใหม่เพื่อสร้าง
มาตรฐานของความเชื่อให้เกิดในสังคมไทย

คำสำคัญ: ความเชื่อ; ทิศทางธุรกิจ; สังคมไทย; สังคมไทยยุค 4.0

Abstract

Belief is considered a part of Thai people which is varied according to the basic education, family, society, culture, tradition, politics and economy. Nowadays, society enters the era of globalization which is a period of technological prosperity and also brings information flowing infinitely boundless. If the recipient has belief without the use of intelligence, scrutinize and analyze those data with judgment. There may be a problem in applying that information. Therefore cultivate virtues and knowledge to develop intelligence for the people to use judgment, reason, and live sufficiently without persecute others is important to manage properly in three dimensions; 1) social dimension: understanding of the different contexts and dynamics of complex belief in a multicultural society. 2) legal dimension: measures or rules that concern clearly about belief in terms of the consumer protection, human rights, price of goods and services, the electronic business and the promotion and preservation of the intangible cultural heritage, and 3) business management model: the adjustment of business model concerning belief in the proactive way with innovation and real time communication to cover the comprehensive regulatory practices of belief in the form of a multicultural society in order to create a new dimension of the belief in Thailand.

Keywords : Belief; Business Direction; Thai Culture; Thailand 4.0

บทนำ

สังคมไทยมีความเชื่อในสถาบันพระมหากษัตริย์ ศาสนา โหราศาสตร์ และไสยศาสตร์ โดยความเชื่อดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรม ประเพณีเป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมอันเป็นความรู้ การแสดงออก การประพฤติปฏิบัติ หรือทักษะทางวัฒนธรรมที่แสดงออกผ่านบุคคล เครื่องมือ หรือวัตถุ ซึ่งบุคคลกลุ่มบุคคล หรือชุมชนยอมรับและรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกัน และมีการสืบทอดกันมาจากคนรุ่นหนึ่งไปยังคนอีกรุ่นหนึ่งโดยอาจมีการปรับเปลี่ยนเพื่อตอบสนองต่อสภาพแวดล้อมของตน (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2559 : 1) หากแต่ความเจริญทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในกระแสโลกาภิวัตน์ทำให้พรมแดนของการเรียนรู้วัฒนธรรมและความเชื่อได้ถูกทลายลงเข้าสู่ยุค Internet of Things ที่สิ่งต่างๆ รวมทั้งข้อมูลและบริการถูกเชื่อมต่อกับระบบอินเทอร์เน็ต (สำนักงานที่ปรึกษาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีประจำสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงบรัสเซลส์, 2559 : 2) ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างรวดเร็วขาดการกั้นกรองข้อมูลข่าวสารแบบไร้ขีดจำกัดและส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตและความเชื่อของคนไทย ถึงแม้ว่าวัฒนธรรมของแต่ละชนชาติคล้ายคลึงหรือแตกต่างกันในแต่ละภูมิภาคของโลก ความแตกต่างนี้ก่อให้เกิดทั้งโอกาสและอุปสรรคในการดำเนินธุรกิจหรือการติดต่อสื่อสาร (พิชามภ พันธ์แพ, 2552 : 2) นำไปสู่การแสวงหาหลักยึดเหนี่ยวจิตใจตามความเชื่อของตน

ปรากฏการณ์ความเชื่อของสังคมไทยมีลักษณะเป็นสังคมพหุวัฒนธรรมมีความหลากหลาย กล่าวคือ มีความเชื่อเรื่องชีวิตหลังความตาย วิญญาณ ผีป่วน ผีฟ้า บรรพบุรุษ องค์เทพ เทวดา เจ้าพ่อ เจ้าแม่ แม่นาง นางกวัก กุมารทอง และความเชื่อเรื่องพญานาค ครุฑ มังกร วานร และ เสือ เป็นต้น โดยมีร่างทรงจากไทย จีน อินเดีย พม่า และชาติอื่นเป็นสื่อกลาง และความเชื่ออื่นอีกมากมาย โดยแท้จริงแล้วความเชื่อที่แสดงออกถึงความกตัญญู ความเคารพผู้อาวุโส ผู้ที่มีวัยวุฒิสูงกว่าในขณะเดียวกันก็มีความเชื่อเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่มองไม่เห็นและพิสูจน์ไม่ได้ หากแต่ความเชื่อที่มากเกินไปขอบเขตแห่งความพอดีก็เบี่ยงเบนและทำลายบรรทัดฐานและคุณค่าของสังคม ดังเช่นความเชื่อที่เกิดขึ้นระหว่างร่างทรงหรือตุ๊กตาลูกเทพในเรื่องมูลค่าและค่าใช้จ่ายอันไม่พึงจ่ายกับราคาที่เกิดขึ้นจริงและค่าใช้จ่ายอื่นๆ การดูแลคนต่อสภาพทวิลักษณ์ของคนเหล่านี้กลายเป็นทั้งความรุนแรง เป็นทั้งการสร้างความเป็นอื่นทางความเชื่อ

จากสมาชิกอื่นในสังคม ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ร่วมของสังคม ความรุนแรงทางความคิด วาจา และการแสดงออก (พระครูพิพิธปริยัติกิจ (ชยันต์ พุทธธมโม), 2559 : 9)

ในช่วงที่ผ่านมา มีธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อในประเทศไทยอยู่เป็นจำนวนมาก เช่น ธุรกิจท่องเที่ยวเชิงจิตวิญญาณ (spiritual tourism) ธุรกิจบริการหลังความตาย (after life service) ธุรกิจโหราศาสตร์ (astrology business) รวมถึงธุรกิจขายสินค้าและบริการที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อ เช่น หนังสือ หินนำโชค สินค้าโชคลาง บริการให้คำปรึกษา ก่อสร้างตามความเชื่อ บริการตั้งชื่อ บริการเลือกหมายเลขโทรศัพท์ และบริการเสริมโหงวเฮ้ง จึงต้องมีการปรับตัวแสดงให้เห็นว่า ความเชื่อไม่ใช่เป็นเพียงแค่ความเชื่ออีกต่อไป ดังนั้นการหาแนวทางการจัดการอย่างเหมาะสมโดยการสร้างความเข้าใจในทิศทางความเชื่อของสังคมไทยจะทำให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน เข้าใจในประเด็นปัญหา และเกิดการยอมรับความแตกต่างของความเชื่อ เพื่อให้สามารถสร้างจิตสำนึก ปลูกฝังความเชื่อและค่านิยมแห่งความดี และสามารถสร้างบรรทัดฐานทางสังคม กฎ และกติกาคือเป็นกลางอย่างเป็นรูปธรรมเพื่อให้ประชาชนในประเทศไทยสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติ

ดังนั้นเพื่อให้เข้ากับยุคโลกาภิวัตน์จึงได้บูรณาการความเชื่อของประชาชน เช่น ความเชื่อด้านโหราศาสตร์ ชีวิตหลังความตาย วิญญาณ ผีป่วน ผีฟ้า บรรพบุรุษ องค์เทพ เทวดา เจ้าพ่อ เจ้าแม่ แม่นาง นางกวัก กุมารทอง และความเชื่อเรื่อง พญานาค ครุฑ มังกร วานร และ เสือ เป็นต้น ร่วมกับเทคโนโลยีที่ทันสมัยในปัจจุบัน ในการสร้างความสะดวกในการเข้าถึง และใช้งาน รวมถึงการเสริมสร้างความมั่นใจ และความเชื่อมั่นในการดำรงชีวิตซึ่งจะทำให้เห็นความถึงทิศทางธุรกิจความเชื่อของสังคมไทยต่อไป

ความจำเป็นในการพิจารณาทิศทางความเชื่อของสังคมไทย

ธุรกิจความเชื่อ คือ ธุรกิจที่ผลิตสินค้าและหรือให้บริการอันมีความเกี่ยวข้อง สืบเนื่องกับความเชื่อของมนุษย์ ในปัจจุบันทิศทางธุรกิจความเชื่อของสังคมไทยมีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับความเชื่อ วัฒนธรรม ตามแบบฉบับของสังคมไทย ซึ่งวัฒนธรรม หมายถึง วิถีการดำเนินชีวิต ความคิด ความเชื่อ ค่านิยม จารีต ประเพณี พิธีกรรม และภูมิปัญญา ซึ่งกลุ่มชนและสังคมได้ร่วมสร้างสรรค์ สังคม ปลูกฝัง สืบทอด เรียนรู้

ปรับปรุง และเปลี่ยนแปลง เพื่อให้เกิดความเจริญงอกงาม ทั้งด้านจิตใจและวัตถุอย่างสันติสุขและยั่งยืน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาศึกษา, 2553: 1-2) โดยวัฒนธรรมส่งผลต่อการปลูกฝัง การเรียนรู้ ผ่านค่านิยม ประเพณี และพิธีกรรมที่มีความแตกต่างจากชาติอื่น ทั้งนี้ ศิราพร ฐิตะฐาน (2533 : 2) ระบุว่าความเชื่อประกอบด้วย

- 1) ความเชื่อในสถาบันพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุขศูนย์รวมจิตใจและความสามัคคีชาติ
- 2) ความเชื่อด้านศาสนา ศาสนาพุทธ อิสลาม คริสต์ ฮินดู และอื่นๆ ซึ่งมี 3 ระบบ คือ ความเชื่อแบบระบบพุทธเน้นการพ้นสังสารวัฏหรือนิพพาน เน้นการสะสมบุญและมุ่งหวังชาติ ความเชื่อแบบระบบพราหมณ์เรื่องเทวดา จักรวาลวิทยา พิธีกรรม และความเชื่อระบบผี
- 3) ความเชื่อด้านโหราศาสตร์ เกี่ยวกับอิทธิพลของดวงดาวซึ่งส่งผลต่อมนุษย์ และ 4) ความเชื่อด้านไสยศาสตร์ อำนาจลี้ลับของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เครื่องรางของขลังและวัตถุมงคลเพื่อป้องกันอันตราย เมตตามหานิยม เมตตามหาเสน่ห์ และเวทมนตร์คาถา ทั้งนี้ค่านิยมของคนในสังคมไทยภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์มีแนวโน้มให้ความสำคัญกับวัตถุมากกว่าจิตใจ ทำให้ค่านิยมที่ไม่ถูกต้องแทรกเข้ามาเป็นอุปสรรคในการอยู่ร่วมกัน ได้แก่ 1) การเห็นคุณค่าของเงินตรามากเกินไป นิยมความร่ำรวย มั่งคั่ง 2) การนิยมความหรูหราเพื่อแสดงให้ผู้อื่นเห็นว่าตนมีสถานภาพทางสังคมสูง 3) การไม่รู้จักประมาณในการใช้จ่าย นิยมนำเงินในอนาคตมาใช้ 4) การขาดระเบียบวินัย 5) การชอบเสี่ยงโชคและถือโชคกลาง 6) การไม่ชอบเห็นใครดีเด่นกว่าตนเอง และ 7) ให้การยกย่องผู้มีอำนาจ ให้ความสำคัญและเกรงกลัวบารมี (พระครูปริยัติกิตติธำรง, 2557) โดยจากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าความเชื่อที่ได้รับความนิยมในสังคมไทย มีตั้งแต่ ความเชื่อเรื่องโชคกลาง ซึ่งเชื่อว่าเครื่องรางที่มีความเหมาะสมกับตนสามารถช่วยปกป้องคุ้มครอง รวมถึงสร้างความมั่นใจอย่างยิ่งต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน การติดต่อเจรจา รวมถึงการดำเนินการต่างๆ ได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ยังพบว่าความเชื่อเรื่องโหราศาสตร์ยังได้รับความนิยมในสังคมไทยปัจจุบัน โหราศาสตร์ได้รับความนิยมอย่างมากในปัจจุบันเนื่องจากกระแสที่ความแม่นยำในการทำนาย การให้คำปรึกษาในเรื่องต่างๆ ทั้งเรื่องการเรียน การงาน การเงิน ความรัก และคติความต่างๆ โหราศาสตร์ได้รับความนิยมในทุกช่วงอายุตั้งแต่เกิดจนตายใช้ถูกซ์ตามความเชื่อของสังคมไทย ถูกซ์เกิด ถูกซ์บวช ถูกซ์แต่งงาน ถูกซ์คลอด ถูกซ์ขึ้นบ้านใหม่ ถูกซ์ย้ายบ้าน ถูกซ์ทำสัญญา และถูกซ์การเดินทาง

เป็นต้น แม้กระทั่งความฝันในสังคมไทยมีความเชื่อเรื่องความฝัน และเชื่อว่าความฝันเป็นกลางบอกเหตุที่สำคัญซึ่งมีความแตกต่างกันในแต่ละช่วงเวลาที่ยฝัน เช่น ฝันเวลาหัวค่ำเป็นฝันที่ไม่อาจเป็นจริงได้ ส่วนฝันเวลาตีสี่เป็นฝันที่เป็นจริงกับตนเอง เป็นต้น

อีกทั้งคนไทยยังมีความเชื่อเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เทพ เทวดา ผีปวยลา และสิ่งศักดิ์สิทธิ์อื่นๆ หากแสดงความเคารพต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์เหล่านั้นจะเป็นผลดีต่อตนเองและครอบครัว อีกทั้งยังมีความเชื่อเกี่ยวกับสีโดยสีต่างๆ มีอิทธิพลต่อตนเองและครอบครัว ในทิศทางที่ต่างกัน บางสีเป็นมงคล บางสีอัปมงคล บางสีส่งเสริมเรื่องอำนาจ บางสีส่งเสริมเรื่องโชคลาภ ดังนั้นการเลือกสีที่ถูกต้องจึงเป็นอีกความเชื่อหนึ่งของคนไทยที่ส่งผลให้ผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องต้องนำไปปรับใช้ในการผลิตสินค้าและบริการเพื่อตรงกับสีที่ต้องการ เช่น สีรถยนต์ สีเสื้อ สีกระเป๋าสตางค์ สีบ้าน สีโลโก้ สีโทรศัพท์ สีผม และสีเล็บ เป็นต้น ความเชื่อเรื่องฮวงจุ้ย ทำเลที่ตั้งของบ้าน ร้านค้า ศาลพระภูมิ ที่ทำงาน โต๊ะทำงาน ตำแหน่งของต้นไม้ภายในบ้าน ตำแหน่งของห้องต่างๆ ภายในบ้าน ตำแหน่งบันได ตำแหน่งสิ่งแวดล้อมต่างๆ เช่น น้ำพุ น้ำตก บ่อน้ำ หินประดับ และตำแหน่งของภาพประดับ เป็นต้น ส่งผลต่อผู้ผลิตสินค้าที่มีความเกี่ยวข้องกับความเชื่อให้ต้องปรับตัวตามกระแสความนิยม

เมื่อมองถึงความเชื่อที่สำคัญและมีความเกี่ยวข้องกับชีวิตของคนไทยคือความเชื่อเกี่ยวกับตัวเลขที่มีความเกี่ยวข้องกับชื่อ เลขที่บัตรประชาชน เลขทะเบียนรถ เลขที่บ้าน หมายเลขโทรศัพท์ และหมายเลขต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน จะเห็นได้อย่างชัดเจนว่าธุรกิจความเชื่อเน้นกระจายแทรกซึมในทุกจังหวะของการดำรงชีวิตของคนไทย อีกทั้งยังเป็นสินค้าและบริการที่ไม่มีราคากลางที่สามารถตรวจสอบได้อย่างชัดเจน เหตุปัจจัยของราคาสินค้าและบริการที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อเป็นผลมาจากกระแสความนิยม ความเชื่อ ที่มีความแตกต่างกันไปในแต่ละช่วงเวลานั้น การพิจารณาทิศทางของความเชื่อของสังคมไทย จะสามารถทำให้เป็นภาพแนวทางการความเชื่อ และความเป็นไปได้ในการตรวจสอบ ควบคุม กำกับกระแสความเชื่อให้อยู่ในขอบเขตอย่างเหมาะสม

ทัศนะ Thailand 4.0

นโยบาย Thailand 4.0 ถือเป็น การปฏิรูปเศรษฐกิจใหม่เข้าสู่ยุค 4.0 และเป็นส่วนหนึ่งของยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) นโยบายนี้สอดคล้องกับทิศทาง

อุตสาหกรรมของโลก ซึ่งในอนาคตเทคโนโลยีจะมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วเข้าสู่ยุคเศรษฐกิจดิจิทัลอย่างเต็มรูปแบบ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวิถีของคนในโลก มีการเชื่อมโยงกันผ่านเครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศแห่งอนาคต สกุลเงินของแต่ละประเทศจะถูกรวมกันเป็นสกุลเงินดิจิทัล การแลกเปลี่ยนสินค้ากลายเป็นอี-มันนี่ (E-MONEY) (ธนิต โสรัตน์, 2559: 11-12) ดังนั้น การใช้ประโยชน์จากการเปลี่ยนแปลงของโลกคือการเชื่อมต่อสิ่งต่างๆ ด้วยข้อมูลสารสนเทศและระบบดิจิทัลกำลังมีบทบาทสำคัญในลักษณะของข้อมูลขนาดใหญ่ จากการเชื่อมสิ่งต่างๆ ผ่านอินเทอร์เน็ต ในการสร้างมูลค่าเพิ่ม เพื่อให้สามารถผลิตสินค้าได้ตรงตามความต้องการ (สำนักงานที่ปรึกษาวิทยาด้านเศรษฐศาสตร์และเทคโนโลยี ประจำสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงบรัสเซลส์, 2559: 18) Thailand 4.0 ส่งผลให้เกิดการขับเคลื่อนอย่างรวดเร็วโดยมียุทธศาสตร์การพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ประกอบด้วย 1) พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลประสิทธิภาพสูงให้ครอบคลุมทั่วประเทศ 2) ขับเคลื่อนเศรษฐกิจด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล 3) สร้างสังคมคุณภาพที่ทั่วถึงเท่าเทียมด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล 4) ปรับเปลี่ยนภาครัฐสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัล 5) พัฒนากำลังคนให้พร้อมเข้าสู่ยุคเศรษฐกิจและสังคมดิจิทัล และ 6) สร้างความเชื่อมั่นในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร, 2559: 3-6) นอกจากนี้มีแนวทางการปฏิรูปนโยบายการค้า คือ 1) ก้าวสู่ยุคอุปสงค์นำการค้า 2) ก้าวสู่การเป็นเศรษฐกิจการค้าที่ใช้ภาคบริการเป็นตัวนำ 3) ปรับบทบาทจากการกำกับและควบคุมเป็นการส่งเสริมและอำนวยความสะดวกทางการค้า และ 4) พัฒนาภาคการผลิตสู่การสร้างมูลค่า (กองยุทธศาสตร์และแผนงาน สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์, 2559 : 2)

ประเทศไทยมีการปรับตัวให้สอดคล้องกับทั่วโลกที่กำลังเคลื่อนเข้าสู่มิติใหม่ของอุตสาหกรรม 4.0 ในแง่ของความร่วมมือระหว่างกลุ่มเศรษฐกิจเพื่อสร้างห่วงโซ่การผลิตและตลาดผู้บริโภคใหม่ๆ ก่อให้เกิดความได้เปรียบเสียเปรียบในการแข่งขันระหว่างประเทศ รวมถึงความต้องการของผู้บริโภคไปยังผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมมากขึ้น (สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย, 2559 : 1) ดังนั้นต้องสร้างความร่วมมือระหว่างผู้ประกอบการในประเทศไทย ให้สามารถปรับตัวทันกับการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วเชิงโครงสร้างของภาคอุตสาหกรรมและระบบเศรษฐกิจในยุค Industry 4.0 ที่มีการเชื่อมโยงทั่วโลกบนฐานของระบบดิจิทัลเป็นรากฐานสำคัญต่อ

การกำหนดบทบาทการขับเคลื่อนของเศรษฐกิจไทยให้สามารถรับมือกับความท้าทายที่มากขึ้น (สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย, 2559 : 2) นอกจากนี้เทคโนโลยีดิจิทัลทำให้รูปแบบของธุรกิจที่มีอยู่เกิดความต่อเนื่องมากขึ้น หรือเกิดเป็นธุรกิจรูปแบบใหม่ (new business model) ทำให้ธุรกิจที่แตกต่างกันสามารถเชื่อมโยงกันได้ ทำให้เกิดผลิตภัณฑ์ใหม่ บริการใหม่ หรือประสบการณ์ใหม่ๆ ด้านข้อมูลและเทคโนโลยีที่สามารถตอบสนองการสื่อสารสองทาง และ Real Time ให้แก่ลูกค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ (दनัย จันท์เจ้าฉาย, 2559) การปรับตัวของธุรกิจในประเทศไทยจึงต้องสอดคล้องกับการสร้างประสบการณ์ใหม่จากความหลากหลายของพฤติกรรมเนื่องด้วยจากการที่ประเทศไทยเข้าสู่ Thailand 4.0 มีอิทธิพลและส่งผลต่อความเชื่อของคนไทยเนื่องจากความทันสมัยของเทคโนโลยีที่ก้าวล้ำทำให้ปรากฏการณ์ด้านความเชื่อต่างๆ ถูกนำเสนอ ถ่ายทอด ตีแผ่ และเจาะลึกในรายละเอียด เกิดกระแสกระจายอย่างรวดเร็ว และปรากฏให้เห็นรวมถึงสืบค้นได้ในช่องทางหลากหลายผ่านเทคโนโลยีที่ประชาชนสามารถเข้าถึงได้หลายช่องทาง ผ่าน TV, Digital TV, โทรศัพท์, SMS, แอปพลิเคชัน เช่น Line และ Facebook เป็นต้น อีกทั้งยังสามารถสืบค้นข้อมูลผ่านทาง google เกี่ยวกับความเชื่อในแต่ละช่วงเวลาที่มีทั้งภาพ เสียง และภาพเคลื่อนไหวที่สามารถแสดงให้เห็นถึงความเชื่อที่มีอยู่ในสังคมไทย ผ่าน YouTube, Facebook live, MMS และ digital channel เป็นต้น โดยจะสังเกตได้ว่ามีการผสมผสานเรื่องราวต่างๆ ที่เคยได้ยินได้ฟังจากคำบอกเล่าเกี่ยวกับความเชื่อ บวกกับวัฒนธรรมประเพณีของสังคมไทยในภูมิภาคต่างๆ ของประเทศที่สืบทอดกันมา ผนวกกับประสบการณ์ที่พบเจอด้วยตนเอง จึงทำให้ในยุคปัจจุบันการส่งต่อความเชื่อและการแสดงออกผ่านช่องทางที่ทันสมัยได้สะดวก รวดเร็ว และชัดเจนมากขึ้นในแต่ละมุมมองของผู้ถ่ายทอด ดังนั้น การปรับตัวของธุรกิจในประเทศไทยจึงต้องสอดคล้องกับการสร้างประสบการณ์ใหม่ผ่านการใช้เทคโนโลยีอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

การจัดการธุรกิจความเชื่อภายใต้กรอบกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

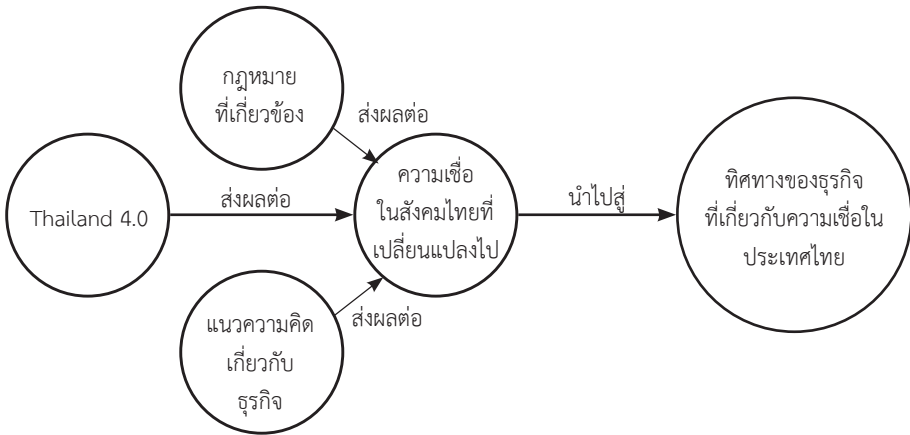
การดำเนินธุรกิจในโลกของการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้สอดคล้องเป็นไปตามกฎระเบียบแบบแผนของสังคม โดยมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการธุรกิจความเชื่อในปัจจุบัน อาทิ พระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ.2504 มาตรา 4 ที่ระบุ ความหมายของ “โบราณวัตถุ” “ศิลปวัตถุ”

“สิ่งเทียมโบราณวัตถุ” “สิ่งเทียมศิลปวัตถุ” และ “ทำเทียม” (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2504 : 2) อีกทั้งยังมีพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พ.ศ.2559 มาตรา 4 ระบุว่า มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่ได้รับการส่งเสริมและรักษาตามพระราชบัญญัตินี้ ต้องมีลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้ 1) วรรณกรรมพื้นบ้านและภาษา 2) ศิลปะการแสดง 3) แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม ประเพณี และเทศกาล 4) ความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติ และจักรวาล 5) งานช่างฝีมือดั้งเดิม 6) การเล่นพื้นบ้าน กีฬาพื้นบ้าน และศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัว และ 7) ลักษณะอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2559 : 2)

นอกจากนี้ด้านการตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภคมีพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522 มาตรา 3 ระบุความหมายของผู้บริโภค (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2522 : 2) และพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ.2542 หมวด 3 การตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน มาตรา 22 ระบุว่า ในกรณีที่มีการกระทำหรือการละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน และมีใช่เป็นเรื่องที่มีการฟ้องร้องเป็นคดีอยู่ในศาลหรือที่ศาลพิพากษาหรือมีคำสั่งเด็ดขาดแล้วให้คณะกรรมการมีอำนาจตรวจสอบและเสนอมาตรการการแก้ไขตามพระราชบัญญัตินี้ (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2542ก : 7) อย่างไรก็ตามการควบคุมราคาของสินค้าและบริการถือเป็นสิ่งสำคัญที่ธุรกิจต้องพิจารณาให้สอดคล้องกับหลักความเป็นจริงทางสังคม พระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ พ.ศ.2542 มาตรา 4 ที่ระบุ ความหมายของ “ธุรกิจ” “สินค้า” “บริการ” และ “ราคา” (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2542ข : 1-2) และ พระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ.2544 ในหมวดที่ 3 ในมาตรา 32 ระบุว่า บุคคลย่อมมีสิทธิประกอบธุรกิจบริการเกี่ยวกับธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์แต่ในกรณีที่ทำเพื่อรักษาความมั่นคงทางการเงินและการพาณิชย์ หรือเพื่อประโยชน์ในการเสริมสร้างความเชื่อถือและยอมรับในระบบข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ หรือเพื่อป้องกันความเสียหายต่อสาธารณชน...ที่ต้องแจ้งให้ทราบ ต้องขึ้นทะเบียน หรือต้องได้รับใบอนุญาตก่อนก็ได้ (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2544 : 12) จึงได้กรอบในการวิเคราะห์เพื่อทิศทางของธุรกิจที่เกี่ยวกับความเชื่อในประเทศไทย กล่าวคือ แนวความคิดเกี่ยวกับธุรกิจ

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง และThailand 4.0 ส่งผลต่อความเชื่อในสังคมไทยที่เปลี่ยนแปลงไป และความเชื่อในสังคมไทยที่เปลี่ยนแปลงไปทั้งหลายย่อมส่งผลต่อทิศทางของธุรกิจที่เกี่ยวกับความเชื่อในประเทศไทย ดังนี้

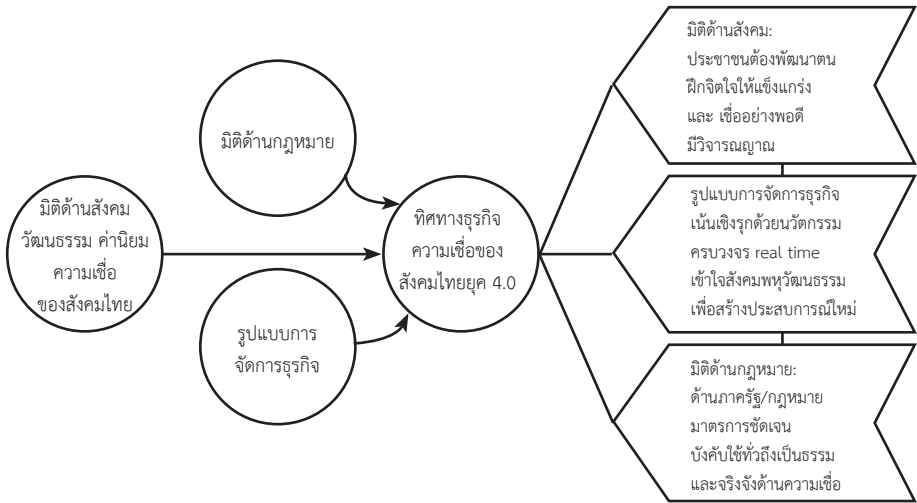

แผนภาพ กรอบในการวิเคราะห์

การวิเคราะห์ทิศทางธุรกิจความเชื่อของสังคมไทยยุค 4.0 จะทำการวิเคราะห์แนวความคิดเกี่ยวกับความเชื่อ แนวความคิดเกี่ยวกับThailand 4.0 แนวความคิดเกี่ยวกับธุรกิจ และกฎหมายที่เกี่ยวข้องที่มีผลต่อความเชื่อของสังคมไทยที่เปลี่ยนแปลงไป โดยทำการวิเคราะห์ในมิติต่างๆ ประกอบด้วย มิติด้านสังคม มิติด้านกฎหมาย และรูปแบบการจัดการธุรกิจที่ส่งผลต่อทิศทางธุรกิจความเชื่อของสังคมไทยยุค 4.0 กล่าวคือในปัจจุบันพบว่าธุรกิจความเชื่อของสังคมไทย ได้นำเสนอคุณค่าของสินค้าและบริการโดยประยุกต์เข้ากับความเชื่อในทุกส่วนของธุรกิจ อีกทั้งยังเป็นส่วนหนึ่งของ Campaign ทางการตลาดในการดึงดูดลูกค้าเป้าหมายให้เกิดความสนใจในตัวสินค้าและบริการของตน

ผลการวิเคราะห์

ผลการวิเคราะห์ทิศทางธุรกิจความเชื่อของสังคมไทยยุค 4.0 ประกอบด้วยส่วนที่มีความเกี่ยวข้องหลัก ประกอบด้วย มิติด้านสังคม มิติด้านกฎหมาย และรูปแบบการจัดการธุรกิจ ซึ่งทั้ง 3 มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อทิศทางการดำเนินธุรกิจความเชื่อของสังคมไทย และสอดคล้องกับยุคโลกาภิวัตน์และ Thailand 4.0 ดังนี้

แผนภาพ ทิศทางธุรกิจความเชื่อของสังคมไทยยุค 4.0

การวิเคราะห์ทิศทางธุรกิจความเชื่อในมิติด้านสังคม

จากการที่สังคมเปลี่ยนแปลงไปเป็นสังคมพหุวัฒนธรรมการวิเคราะห์ทิศทางธุรกิจความเชื่อของสังคมไทยยุค 4.0 พบว่า จากความพยายามนำพาประเทศไปสู่ Thailand 4.0 ให้มีความสำคัญในด้านการพัฒนาประเทศด้วยนวัตกรรมความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีส่งผลให้ขาดความสมดุลในการพัฒนาทางด้านความเข้มแข็งทางจิตวิญญาณแดนทางวัฒนธรรมถูกทำลายลงไปกลายเป็นสังคมพหุวัฒนธรรม เยาวชนของชาติเป็นจำนวนมากมีการอยู่ร่วมกันอย่างผสมผสาน บ้าน โรงเรียน เพื่อนต่างเชื้อชาติ ต่างศาสนา ต่างภาษา ต่างวัฒนธรรม และต่างความเชื่อ ส่งผลให้สังคมไทยหลอมรวมทุกวัฒนธรรมไว้ ตัวอย่างเช่น ในประเทศไทยมีการให้ความสำคัญวันขึ้นปีใหม่สากล วันตรุษจีน วันสงกรานต์ วันสารทจีน วันสารทไทย นวราตรี มีวันสำคัญทางสากล เช่น วันวาเลนไทน์ วันคริสตมาส และวันฮาโลวีน ในขณะที่มีวันสำคัญทางศาสนา เช่น วันอาสาฬหบูชา วันมาฆบูชา และวันเข้าพรรษาควบคู่กันไป การผสมผสานดังกล่าวทำให้เกิดความเชื่อที่หลากหลายในเวลาเดียวกัน ซึ่งอาจพบว่าผู้นับถือศาสนาพุทธ นอกจากพระพุทธรูปแล้วก็มีรูปเคารพพระพิฆเนศ เจ้าแม่กวนอิม มีสัญลักษณ์ของพินิต มีแมวกวักนำโชคของญี่ปุ่น “มานะกิ เนโกะ” เทพคิ้วบิก เทพราหรือสุรียเทพ

แห่งอียิปต์ หรือแม้กระทั่งหินอเมทิสซึ่งเชื่อเรื่องการนำ โชคการทำงานและความสำเร็จของทางตะวันตก ซึ่งเป็นความเชื่อที่มีการผสมผสานวัฒนธรรมชาติต่างๆ เข้าไว้ด้วยกัน เกี่ยวกับการข้ามวัฒนธรรมนี้มีงานวิจัยของ เจนจิรา ผลดี และสมหมาย แจ่มกระจ่าง (2554 : 65) ระบุว่า การสมรสข้ามวัฒนธรรมมีผลกระทบต่อด้านบุคคลและครอบครัว ยอมรับในความแตกต่างและเรียนรู้ความหลากหลาย ทั้งนี้การข้ามวัฒนธรรมต่างชาตินำมาซึ่งผลกระทบต่อวิถีการดำเนินชีวิตทำให้ค่านิยมเปลี่ยนแปลง แต่การรักษาสิ่งที่ดีงามไว้ย่อมเป็นภูมิคุ้มกันได้ (สุภาวดี ขุนทองจันทร์, 2559 : 166)

ดังนั้นเพื่อให้เกิดความเข้าใจในบริบทที่แตกต่าง ซับซ้อน และมีการเปลี่ยนแปลง อยู่ตลอดเวลาของความเชื่อ จำเป็นต่อการจัดการในมิติด้านสังคมของประเทศไทย ปัจจุบันเนื่องจากประชาชนมีการโยกย้ายที่อยู่ จากภูมิภาคอื่นๆ เพื่อทำให้เกิดการเรียนรู้ที่จะทำให้เกิดความเข้าใจ และยอมรับเกี่ยวกับบทบาทของวัฒนธรรมที่มีผลต่อความเชื่อ ค่านิยม ความคิด ทัศนคติ และส่งผลต่อพฤติกรรมของประชาชนคนไทย เพื่อลดปัญหาต่างๆ ที่เกิดจากความไม่เข้าใจในการอยู่อาศัยร่วมกัน และดำเนินชีวิต เป็นปกติสุข โดยการวิเคราะห์ทิศทางธุรกิจความเชื่อในประเทศไทยในมิติด้านสังคม สามารถป้องกันปัญหาสังคม (social problem) ซึ่งเป็นสภาวะทางสังคมและพฤติกรรมของบุคคลที่ไม่พึงปรารถนาที่สร้างความสับสนวุ่นวายเดือนร้อนหรือความ เป็นทุกข์ให้บุคคลจำนวนมาก แสดงถึงความไม่เป็นระเบียบและการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากการวางแผนการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาสังคม (สุเทพ สุวีรางกูร, 2551 : 2) ดังนั้นแนวทางการเตรียมความพร้อมของประชาชนคือการสร้างให้เกิดความเชื่อที่สอดคล้องกับความเป็นสังคมพหุวัฒนธรรมของไทยที่มีความหลากหลายของภาษา วัฒนธรรมนิยมประเพณี เพื่อหาแนวทางลดปัญหาทางสังคมและมีแนวทางที่สามารถอาศัยอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข

การวิเคราะห์ทิศทางธุรกิจความเชื่อในมิติด้านกฎหมาย

เมื่อมองในมุมมองทางกฎหมายการก้าวเข้าสู่ Thailand 4.0 สามารถกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการแสดงความคิดเห็นหรือการเผยแพร่ข้อมูลทั้งที่เป็นจริงและเท็จอย่างรวดเร็ว ทัวถึง ทุกที่ ทุกเวลา เพียงมีสมาร์ตโฟน แท็บเล็ต และสื่อโซเชียล หลายครั้งพบว่าการทำนายของหมอดูละเมียดลสิทิมมนุษย์ชนโดยเฉพาะเหล่า

ผู้มีชื่อเสียงทางสังคม แม้ว่า พระราชบัญญัติสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ.2542 ระบุเรื่องสิทธิไว้ แต่ผู้ถูกละเมิดไม่ได้ใช้สิทธิเนื่องจากเป็นความเชื่อส่วนบุคคล ดังนั้นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต้องพิจารณาให้ครอบคลุมประเด็นนี้

สำหรับธุรกิจความเชื่อที่มีการให้ระบุวัน เดือน ปี เวลา สถานที่ ชื่อ นามสกุล และหมายเลขโทรศัพท์ หรือรายละเอียดส่วนบุคคลสำคัญเพื่อให้โปรแกรมสามารถประมวลผลเป็นคำทำนาย ดังเช่นธุรกิจโหราศาสตร์ที่ปรากฏบนเว็บไซต์เพื่อคำนวณลคนาราศีเกิดรวมถึงดวงจร โดยธุรกิจความเชื่อเหล่านี้ต้องคำนึงถึงความปลอดภัยของข้อมูล ผู้ประกอบการต้องมีความชัดเจนในการสร้างความมั่นใจว่าจะไม่นำข้อมูลที่ได้ไปใช้โดยไม่ได้รับอนุญาต ดังนั้นการวิเคราะห์ทิศทางธุรกิจความเชื่อในประเทศไทย ในมิติด้านกฎหมายในเรื่องของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ ต้องสร้าง ส่ง รับ เก็บรักษา หรือประมวลผลด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ เช่น วิธีการแลกเปลี่ยนข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ โทรเลข โทรพิมพ์ หรือโทรสาร (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2544 : 2) ควรต้องสร้างให้เกิดมาตรการที่สามารถตรวจสอบและกำหนดบทลงโทษของธุรกิจความเชื่ออย่างชัดเจนซึ่งจะทำให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้บริโภค

แม้ว่า พระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ พ.ศ.2542 มีการกำหนดราคาสินค้าและบริการ ไว้ในหมวดที่ 3 เพื่อป้องกันการกำหนดราคาที่ไม่เป็นธรรม ในมาตรา 24 และ 25 (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2542ข : 7-8) แต่ไม่ได้ระบุชัดเจนถึงราคาสินค้าและบริการที่เกี่ยวกับความเชื่อ ซึ่งไม่ได้ถูกตั้งมาตรฐานการกำหนดราคาสินค้าและบริการไว้ตั้งแต่ต้น นอกจากนี้ราคาสินค้าและบริการที่เกี่ยวกับความเชื่อยังมีความยืดหยุ่นไม่คงที่เปลี่ยนแปลงตามความนิยมจึงเป็นการยากที่จะทำการควบคุมและตรวจสอบหากแต่เป็นเรื่องที่ผู้เกี่ยวข้องควรหามาตรการป้องกันความไม่เหมาะสมและก่อให้เกิดความเป็นธรรมต่อไป

สำหรับการเข้าทรงตาม พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พ.ศ.2559 เป็นแนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม ประเพณี และเทศกาล เช่น ในเทศกาลถือศีลกินเจมีม้าทรงหลายองค์ใช้ของแหลมคมแทงตามตัว การเชิญวิญญาณพ่อปู่แม่ย่าของชาวบ้านในต่างจังหวัดเพื่อสู่ขวัญลูกหลาน การแสดงความเคารพต่อพญานาคในรูปแบบต่างๆ นอกจากนี้ความรู้เกี่ยวกับดวงดาวและจักรวาลใน

โหราศาสตร์ หรือการเชื่อในพลังฟ้าดินและพลังจักรวาลยังเป็นส่วนหนึ่งของ พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พ.ศ.2559 ในเรื่องความรู้ และการปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล

สำหรับในกรณีของพระเครื่องที่นอกจากเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจแล้วความเชื่อเรื่อง ความศักดิ์สิทธิ์และพุทธคุณนั้นส่งผลให้มูลค่าในท้องตลาดสูงถึงหลักล้าน บางองค์เป็น โบราณวัตถุที่ทรงคุณค่ายิ่งแต่เนื่องจากมีความต้องการมากขึ้นจึงมีการทำเทียมขึ้นมา หากแต่ใน พระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถาน แห่งชาติ พ.ศ.2504 ควรมีการกำหนดบทลงโทษเกี่ยวกับสิ่งเทียมโบราณวัตถุหรือ สิ่งเทียมศิลปวัตถุไว้ในหมวด 5 เนื่องจากสิ่งเหล่านี้เมื่ออยู่ในครอบครองของผู้ที่มีความ นับถือ และมีความเชื่อในความศักดิ์สิทธิ์มีคุณค่าทางจิตใจอันไม่สามารถประเมินค่าได้

นอกจากนี้การหามาตรการในการสร้างความน่าเชื่อถือและความถูกต้องภายใน การคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภคควรจะทำให้เกิดการตรวจสอบอย่างจริงจังของแหล่งที่ เข้าข่ายเมื่อมีเหตุอันควรสงสัยว่าบริการเป็นอันตรายในมาตรา 38 ของพระราช บัญญัติคุ้มครองผู้บริโภคหากแต่เนื่องจากสำนักหรือสถานประกอบการเหล่านี้มีได้อยู่ ภายใต้อำนาจดูแลของหน่วยงานที่ชัดเจนจึงทำให้การดูแลเป็นไปไม่ทั่วถึงหากมี พระราชบัญญัติคล้ายกับ พระราชบัญญัติสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ พ.ศ.2559 ที่ระบุเกี่ยวกับใบอนุญาตและการขึ้นทะเบียนไว้ในหมวดที่ 2 ซึ่งมีสาระสำคัญเกี่ยว กับการขอรับใบอนุญาต ออกใบอนุญาต แบบเอกสาร รวมถึงหลักเกณฑ์ วิธีการ และ เงื่อนไขต่างๆ และได้กำหนดหน้าที่ของผู้รับอนุญาตและผู้ดำเนินการไว้ในหมวดที่ 3 อย่างชัดเจน อีกทั้งยังกำหนดการพักใช้ใบอนุญาต การเพิกถอนใบอนุญาต และการ ลบชื่อออกจากทะเบียนไว้เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานอย่างชัดเจน ก็จะเป็นมิติ ใหม่เพื่อสร้างมาตรฐานของความเชื่อให้เกิดความชอบธรรมในสังคมไทย

การวิเคราะห์ทิศทางธุรกิจความเชื่อในเรื่องรูปแบบการจัดการธุรกิจ

การวิเคราะห์ทิศทางธุรกิจความเชื่อในประเทศไทยในด้านรูปแบบการจัดการ ธุรกิจเป็นการเปลี่ยนประสบการณ์ลูกค้าโดยนำกลยุทธ์บริการ Self Service มาใช้ เพื่อให้เกิดผลลัพธ์ 3 ประการ คือ 1) สามารถลดต้นทุนในการทำธุรกิจได้ ต้นทุน แรงงานหรือหน้าร้าน 2) เกิดประสิทธิภาพในการให้บริการที่ดีขึ้น ในแง่ความสะดวก

รวดเร็ว ถูกต้องแม่นยำ และ 3) ลูกค้าเกิดความพึงพอใจในแบรนด์มากขึ้น เพราะธุรกิจสามารถนำข้อมูลการใช้งานของลูกค้ามาปรับปรุงสินค้าหรือการให้บริการได้อย่างรวดเร็ว สามารถคิดค้นบริการรูปแบบใหม่ที่ตรงใจลูกค้าอย่างแท้จริง (การนิคมแห่งประเทศไทย, 2559 : 4-6) ทั้งนี้ในส่วนของคุณภาพของธุรกิจความเชื่อเห็นได้ว่าแทรกอยู่ในทั้งส่วนของธุรกิจและอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม ประกอบด้วย

1) ธุรกิจหรือโรงงานผลิตที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อโดยเฉพาะ เช่น โรงงานผลิตรูป กายาน และเครื่องหอม โรงงานกระดาษไหว้เจ้า โรงหล่อพระ และโรงทำโลงศพ เป็นต้น

2) ธุรกิจหรือโรงงานผลิตสินค้าซึ่งมีการผลิตสินค้าที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อประกอบ เช่น โรงงานผลิตกระดาษที่มีส่วนงานผลิตกระดาษเงินทองสำหรับทำกระดาษไหว้เจ้าหรือพิธีงเด็ก โรงงานทอผ้าที่มีส่วนงานผลิตผ้าที่ใช้ในการประกอบพิธีกรรมเช่นผ้าแพรว 3 สี 7 สี 9 สี เป็นต้น โรงพิมพ์ที่มีส่วนงานผลิตหนังสือธรรมะหรือภาพเทพต่างๆ โรงงานผลิตปูนปั้นที่มีส่วนงานผลิตม้า ไก่ รูปปั้นเทวดา หรือศาลพระภูมิ เป็นต้น และโรงงานเฟอร์นิเจอร์ที่มีส่วนงานผลิตหิ้งพระหรือโต๊ะหมู่บูชา เป็นต้น

3) ธุรกิจบริการที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อ เช่น ธุรกิจโหราศาสตร์ (astrology business) ธุรกิจนำเที่ยวเชิงจิตวิญญาณ (spiritual tourism) และธุรกิจหลังความตาย (after life service) เป็นต้น

ดังนั้นการปรับตัวเพื่อเรียนรู้เกี่ยวกับการตลาดยุคใหม่ และทำให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับเทคโนโลยีที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาเพื่อสามารถสร้างทางเลือกที่เฉพาะเจาะจงสำหรับธุรกิจสินค้าและบริการเกี่ยวกับความเชื่อ คือ ต้องเปลี่ยนแนวคิดการทำธุรกิจใหม่ให้เหมาะสมกับยุคดิจิทัล กล่าวคือ ต้อง ปรับปรุงการตัดสินใจแบบที่นำเสนอทั่วไปมาเป็นเชิงรุกมากขึ้น (proactive decision making) โดยทั้งนี้ความไว้วางใจและความมุ่งมั่นในการสร้างความสัมพันธ์ในระยะยาวเป็นสิ่งสำคัญที่ธุรกิจจำเป็นต้องแสดงให้ลูกค้าเห็นถึงความมุ่งมั่นในการนำเสนอบริการ (รุจิภาญจน์ สานนท์, 2559 : 319)

นอกจากธุรกิจความเชื่อนี้ต้องสามารถปรับบริการตามบริบทของลูกค้าหรือผู้มาใช้บริการแต่ละบุคคลอย่างเหมาะสม (contextual interactivity) ปรับการทำงาน

แบบอัตโนมัติหรือการทำงานแบบเรียลไทม์ (real-time automation) โดยนำนวัตกรรมที่เหมาะสม (journey-focused innovation) กับสินค้าและบริการทางด้านความเชื่อมาประยุกต์ใช้เพื่อเพิ่มความสะดวกรวดเร็ว และเข้าถึงความต้องการของลูกค้าและผู้ให้บริการอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้การศึกษาเกี่ยวกับธุรกิจโหราศาสตร์ซึ่งเป็นธุรกิจความเชื่อของ รุจิกาญจน์ สานนท์ (2559 : 329) ระบุว่า โดยพิจารณาตลาดที่มีความเหมาะสมกับธุรกิจมากที่สุดเลือกและลงลึกในรายละเอียดของตลาดเฉพาะส่วน เช่นการเลือกใช้บริการโหราศาสตร์โดยตรงกับผู้ให้บริการ อีกทั้งยังเลือกใช้บริการผ่าน Website ผ่าน Social Network ผ่านโทรศัพท์ ผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ ผ่าน E-mail ผ่าน Audiotext (สด) ผ่าน Webcam และผ่าน Audiotext (เทป) ทั้งนี้ผู้ให้บริการโหราศาสตร์ต้องมีการใช้กลยุทธ์ต่างๆ ผสมผสานกันให้เหมาะสมกับความต้องการของผู้ใช้บริการและที่สำคัญต้องทำกลยุทธ์เชิงรุกเพื่อเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงกลุ่มลูกค้าเป้าหมายได้อย่างรวดเร็ว (รุจิกาญจน์ สานนท์, 2559 : 329) อย่างไรก็ตามธุรกิจความเชื่อต้องเน้นคุณค่าหลักของธุรกิจความเชื่อด้านสินค้าหรือบริการให้ชัดเจน ตัวอย่างเช่น ธุรกิจความเชื่อด้านอัญมณีนำโชคโดยนำเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับที่มา ตำนาน และประสบการณ์ ผสมผสานกับวัฒนธรรมของไทย กลายเป็นหินหรืออัญมณีนำโชคที่สร้างมูลค่าได้อย่างไม่น่าเชื่อ หรือในส่วนของบริการรับสร้างบ้านในปัจจุบันเน้นให้ความสำคัญกับศาสตร์ความเชื่อ ฮวงจุ้ย และศาสตร์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง นักออกแบบ สถาปนิก ต้องทำงานร่วมกันอย่างลงตัวกับผู้ว่าจ้างเกี่ยวกับสีที่ชอบ สีที่เป็นมงคล ตำแหน่งของของต่างๆ การออกแบบรูปแบบ การเริ่มก่อสร้าง เป็นต้น ทั้งนี้ทำเป็นโปรแกรมตกแต่งบ้านโดยเน้นให้ความสำคัญด้านความเชื่อที่ผู้ว่าจ้างสามารถเริ่มออกแบบได้ด้วยตนเองเบื้องต้น เป็นต้น

อีกทั้งในประเด็นของธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับความตาย (after life service) ควรจะมีการจัดการอย่างถูกต้องเหมาะสม เพราะสังคมไทยเริ่มก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ การเตรียมความพร้อมรับมือกับความตายเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อไม่ให้เป็นภาระแก่ผู้ที่อยู่เบื้องหลัง ซึ่งถือว่าเป็นธุรกิจความเชื่อที่มีการให้บริการทั้งสินค้าและบริการอย่างครบวงจร และถูกต้องตามระเบียบวิธีปฏิบัติในรูปแบบของสังคมพหุวัฒนธรรม เพื่อเพิ่มโอกาสในการประกอบอาชีพเป็นการสร้างงานและสร้างรายได้ให้กับประชาชนในประเทศ

เมื่อมองในเรื่องของรูปแบบธุรกิจความเชื่อ สิ่งที่เกี่ยวข้องควรต้องปฏิบัติต่อไปจากนี้คือการพัฒนาธุรกิจเพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับการเติบโตของธุรกิจความเชื่อที่กำลังเปลี่ยนแปลงไป ไม่ให้เกิดความคลุมเครือเปลี่ยนเป็นธุรกิจสีขาวที่ทุกคนสามารถเข้าถึงแม้มีความเชื่อที่ต่างกัน ต้องปรับตัวทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วของยุคดิจิทัล ซึ่งเป็นความท้าทายที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงของสังคมไทยที่ต้องทำการปฏิวัติรูปแบบการดำเนินธุรกิจเพื่อเปิดโอกาสในมิติของสังคม เศรษฐกิจ และกฎหมาย ในการจัดการธุรกิจความเชื่อของประเทศไทย อันประกอบไปด้วยการแข่งขันด้านการตลาดของธุรกิจความเชื่อโดยต้องมุ่งเน้นในกลุ่มเป้าหมายที่มีความต้องการที่แตกต่างกัน โดยนำความเชื่อในแต่ละวัฒนธรรมเข้ามาเกี่ยวข้องเพื่อให้ทราบความต้องการที่แท้จริงของกลุ่มลูกค้าเป้าหมายและสามารถดึงดูดลูกค้าเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยการนำเรื่องราวที่สอดคล้องกับความเชื่อผสมผสานกับตัวสินค้าและบริการอย่างเหมาะสม รวมถึงการนำเสนอและเชื่อมโยงความต้องการและความเชื่อไว้ด้วยกันโดยการใช้กลยุทธ์เฉพาะบุคคลหรือการให้ธุรกิจเป็นตั้ง Personal Consultant ที่สามารถแก้ไขปัญหา และตอบสนองความต้องการของลูกค้าแบบ Real Time

สรุป

ความเชื่อของคนไทยสามารถเปลี่ยนแปลงตามพื้นฐานการศึกษา ครอบครัว สังคม วัฒนธรรม ประเพณี การเมือง และเศรษฐกิจ ปัจจุบันสังคมเข้าสู่ยุคโลกาภิวัตน์ เป็นยุคที่มีความเจริญทางเทคโนโลยี นำพาข้อมูลข่าวสารที่ไหลบ่าเข้ามาอย่างไร้พรมแดน ไร้ทิศทาง หากผู้รับข้อมูลหลงเชื่อโดยปราศจากการใช้ปัญญา พิจารณากลับกรอง วิเคราะห์ข้อมูลเหล่านั้นด้วยวิจารณญาณ จึงอาจเกิดปัญหาในการนำข้อมูลนั้นมาใช้ ดังนั้นการปลูกฝังคุณธรรมและความรู้ เพื่อพัฒนาปัญญาให้ประชาชนใช้วิจารณญาณ มีเหตุผล มีความเพียงพอ ไม่เบียดเบียนผู้อื่น เป็นปัจจัยสำคัญในการจัดการทิศทางความเชื่อของสังคมไทยยุค

สำหรับธุรกิจความเชื่อที่มีความเกี่ยวข้องกับสินค้าและบริการ ควรสร้างกลยุทธ์การส่งเสริมตลาดเฉพาะกลุ่ม (niche market) รวมถึงกลยุทธ์การสร้างมูลค่าเพิ่มด้วยทรัพย์สินทางปัญญา อัตลักษณ์และศิลปวัฒนธรรมของไทยนำมาเชื่อมกับความเชื่อที่

หลากหลาย โดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลที่ประชาชนหรือผู้ใช้สินค้าและบริการในธุรกิจความเชื่อสามารถเข้าถึง ตรวจสอบ และตอบสนองต่อความต้องการแบบ real time ผ่านเครื่องมือที่สามารถทำงานในทิศทางเดียวกันอย่างชาญฉลาด รวดเร็ว ภายใต้กฎหมายของประเทศที่ต้องกำกับดูแลให้ความเชื่อเป็นไปในทิศทางที่สร้างสรรค์และเหมาะสมกับบริบทของสังคมไทย

ดังนั้นประเทศไทยในปัจจุบันจำเป็นต้องมีการสร้างความเข้าใจในทิศทางธุรกิจความเชื่อของสังคมไทยภายใต้พหุวัฒนธรรมที่ชัดเจนร่วมกันระหว่าง ภาคธุรกิจ ภาครัฐ/กฎหมาย และภาคสังคม ควรสร้างการเรียนรู้ร่วมกัน เข้าใจประเด็นปัญหา กระตุ้นการยอมรับความแตกต่างของความเชื่อ เพื่อให้สามารถสร้างจิตสำนึก ปลูกฝังความเชื่อ และค่านิยมแห่งความเชื่ออย่างมีคุณธรรม นำไปสู่การสร้างบรรทัดฐานทางสังคม สร้างกฎ กติกาที่เป็นรูปธรรมมีความเป็นกลางไม่ตึงและหย่อนเกินไป สามารถใช้ร่วมกันได้แม้มีความเชื่อที่ต่างกัน ใน 3 ประเด็น คือ

ประเด็นแรก มิติด้านสังคม คือควรทำให้เกิดความเข้าใจในบริบทที่แตกต่าง ซับซ้อน และเปลี่ยนแปลงของความเชื่อในสังคมพหุวัฒนธรรม กล่าวคือทิศทางการจัดการธุรกิจความเชื่อของสังคมไทยยุค 4.0 ด้านภาคสังคม ประชาชนต้องพัฒนาตนให้เป็นทุนมนุษย์ของประเทศมีความแข็งแกร่งทั้งทางร่างกายและจิตใจ พัฒนาตนให้มีความเชื่ออย่างมีวิจารณญาณ มีเหตุผล พอดี และไม่เบียดเบียนผู้อื่น

ประเด็นที่สอง มิติด้านกฎหมาย คือ ควรมีมาตรการหรือกฎ กติการ่วมกันที่เกี่ยวข้องกับความเชื่ออย่างชัดเจน ครอบคลุมประเด็นด้าน การคุ้มครองผู้บริโภค สิทธิมนุษยชน ราคาสินค้าและบริการ ธุรกิจอิเล็กทรอนิกส์ และการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม กล่าวคือทิศทางการจัดการธุรกิจความเชื่อของสังคมไทยยุค 4.0 ด้านภาครัฐ/กฎหมาย ต้องมีการตรากฎหมายที่ชัดเจนเหมาะสมและไม่ตึงและหย่อน เข้าใจและเคารพในความหลากหลายของความเชื่อ มีการกวดขันจับกุมธุรกิจความเชื่อที่ผลิตสินค้าและบริการที่ผิดกฎหมายและไร้ซึ่งจริยธรรม และมีการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจังในประเด็นที่เกี่ยวกับสินค้าและบริการทางความเชื่อ

ประเด็นสุดท้าย รูปแบบการจัดการธุรกิจ คือควรมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบธุรกิจเชิงรุกในธุรกิจความเชื่อโดยใช้นวัตกรรมและการสื่อสารรวมถึงให้บริการแบบ real time ที่มีความครอบคลุมและครบวงจรตามระเบียบวิธีปฏิบัติของความเชื่อใน

รูปแบบของสังคมพหุวัฒนธรรมผสมผสานวัฒนธรรมต่างๆ เข้าไว้และนำเสนอด้วยความจริงใจเพื่อสร้างความเชื่อมั่นเนื่องจากเป็นธุรกิจความเชื่อ สร้างประสบการณ์แปลกใหม่และสร้างมาตรฐานของความเชื่อให้เกิดในสังคมไทย กล่าวคือ ทิศทางการจัดการธุรกิจความเชื่อของสังคมไทยยุค 4.0 ด้านภาคธุรกิจต้องมีจริยธรรม ธุรกิจความเชื่อต้องเน้นการรับผิดชอบต่อสังคมเนื่องจากเกี่ยวข้องกับความอ่อนไหวทางความรู้สึก นำเสนอสินค้าและบริการด้านความเชื่อที่มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะธุรกิจความเชื่อภายใต้พหุวัฒนธรรมในประเทศไทยที่รับรูปแบบทางทางจีน อินเดีย ยุโรป อาหรับ และไทย จึงต้องมีความหลากหลาย เรียบง่าย สะดวก และทันสมัยอยู่เสมอ และประเด็นสำคัญที่ธุรกิจความเชื่อต้องตระหนักถึงคือต้องอยู่ภายใต้กรอบกฎหมายและสิทธิมนุษยชนของประเทศไทย

สิ่งที่สำคัญนอกเหนือจากการปรับตัวในด้านต่างๆ ของธุรกิจความเชื่อคือการนำแนวทางการปรับตัวดังกล่าวไปปรับแนวทางในการกำหนด กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ และรูปแบบการบังคับใช้ในองค์กรและหน่วยงานต่างๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งมิติทางสังคม มิติทางกฎหมาย และรูปแบบของธุรกิจได้อย่างเหมาะสม รวมถึงส่งเสริมความสมานฉันท์ สร้างการเรียนรู้และความเข้าใจ ช่วยลดความขัดแย้งเพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาได้ตรงประเด็นและหาแนวทางป้องกันปัญหาต่างๆ ที่เกิดจากความเชื่อที่ต่างกันอย่างเป็นรูปธรรมอย่างค่อยเป็นค่อยไป

ในส่วนของธุรกิจความเชื่อควรมีการเผยแพร่แนวคิดและทิศทางเกี่ยวกับธุรกิจความเชื่ออย่างมีคุณธรรมในสังคมไทยให้กว้างขวางขึ้นเพื่อให้เกิดความเข้าใจความแตกต่างและความซับซ้อนของความเชื่อเพื่อให้ทุกคนสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างเข้าใจตามข้อสรุปในมิติด้านสังคม มิติด้านกฎหมาย และรูปแบบการจัดการธุรกิจ อีกทั้งควรมีการนำแนวคิดและทิศทางเกี่ยวกับธุรกิจความเชื่อในมิติด้านสังคม มิติด้านกฎหมาย และรูปแบบการจัดการธุรกิจที่เปลี่ยนแปลงไปไปปรับใช้เพื่อการพัฒนารูปแบบธุรกิจที่สร้างประสบการณ์ใหม่ให้แก่สังคมไทย

เอกสารอ้างอิง

- การนิคมแห่งประเทศไทย. (2559ก). *Thailand 4.0, Value-based Economy*. (5 มกราคม 2560) สืบค้นจาก <http://www.ieat.go.th/assets/uploads/cms/file/201606271129591013231408.pdf>
- การนิคมแห่งประเทศไทย. (2559ข). *Thailand 4.0, Value-based Economy*. (5 มกราคม 2560) สืบค้นจาก <http://www.ieat.go.th/assets/uploads/cms/file/20160929104120962018988.pdf>
- กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. *แผนพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม*. (5 มกราคม 2560) สืบค้นจาก http://www.mict.go.th/assets/portals/1/files/590613_4Digital_Economy_Plan-Book.pdf.
- กองยุทธศาสตร์และแผนงาน สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์. *แผนยุทธศาสตร์กระทรวงพาณิชย์ พ.ศ. 2559-2564*. (5 มกราคม 2560) สืบค้นจาก http://www.moc.go.th/images/981/MOC_Stg.2559-2564.pdf
- दनัย จันท์เจ้าฉาย. *สู่ยุค THAILAND 4.0 ต้องปฏิวัติการบริการด้วยนวัตกรรมดิจิทัล*. (5 มกราคม 2560) สืบค้นจาก <http://marketeer.co.th/archives/98381>.
- ธนิต โสรัตน์. *อุตสาหกรรม 4.0...การปฏิวัติอุตสาหกรรมใหม่แห่งอนาคต*. (5 มกราคม 2560) สืบค้นจาก <http://www.tanitsorat.com/file/อุตสาหกรรม%204.0...การปฏิวัติอุตสาหกรรมใหม่แห่งอนาคต.pdf>
- พิชาภพ พันธุ์แพ. (2552). *การจัดการมิติต่างๆ ทางวัฒนธรรม*. พิษณุโลก : D.K. Copy.
- พระครูปริยัติกิตติธำรง. (2557). *การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและปัญหาสังคม*. กรุงเทพฯ : จรัสสินทวงศ์การพิมพ์ จำกัด.
- พระครูพิพิธปริยัติกิจ (ชยันต์ พุทธธมโม). (2559). *ร่างทรง ตึกตากลูกเทพ : ทิวทัศน์ทางความเชื่อ มูลค่า ความรุนแรง และความตาย*. *วารสารพุทธจิตวิทยา*, 1(1) (มกราคม-มิถุนายน 2559) : 1-13.
- พระเทพวิฑูริย์ อุตตสนโธ (โอชาวัฒน์). (2549). *การศึกษาความเชื่อและพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนาของร่างทรง : กรณีศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร*. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- รุจิกัญจน์ สานนท์. (2559). *ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อเจตนาเชิงพฤติกรรมของผู้ใช้บริการโทรคมนาคมในประเทศไทย*. *ดุชนิพนธ์ปรัชญาดุชนิพนธ์บัณฑิต (บริหารธุรกิจ) มหาวิทยาลัยรามคำแหง*.

- ศิริพร ฐิตะฐาน. (2533). *เอกสารการสอนชุดวิชาความเชื่อและศาสนาในสังคมไทย* (หน่วยที่ 1). นนทบุรี : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สุภาวดี ขุนทองจันทร์. (2559). ความสัมพันธ์ระหว่างโลกาภิวัตน์กับค่านิยมพื้นฐานในสังคมไทย. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 7(1) (มกราคม - มิถุนายน 2559) : 160-185.
- สุเทพ สุวีรางกูร. (2551). *ปัญหาสังคม*. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2504). *พระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. 2504*. ม.ป.ท.
- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2522). *พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522*.
- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2542ก). *พระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. 2542*.
- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2542ข). *พระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ พ.ศ.2542*.
- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2544). *พระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ.2544*.
- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2553). *พระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ.2553*.
- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2559). *พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พ.ศ.2559*.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). *ภาวะสังคมไทยไตรมาสสาม ปี 2559* (ธันวาคม 2559. (5 มกราคม 2560) สืบค้นจาก http://www.nesdb.go.th/ewt_dl_link.php?nid=5491&filename=socialoutlook_report.
- สำนักงานที่ปรึกษาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ประจำสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงบรัสเซลส์. *รายงานผลการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลนโยบายมาตรการในสหภาพยุโรปประกอบ ข้อเสนอแนะนโยบายด้านวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี และนวัตกรรมของประเทศ*. กันยายน 2559. (5 มกราคม 2560) สืบค้นจาก http://www.thaiscience.eu/uploads/journal_20161107181414-pdf.pdf.
- สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย. (2559). *จับทิศอุตสาหกรรมไทย 2017*. (5 มกราคม 2560) สืบค้นจาก <https://www.scbeic.com/th/detail/product/2982>.

บทที่

2

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการบริหาร มหาวิทยาลัยในยุคไทยแลนด์ 4.0

Sufficiency Economy Philosophy and Management
of Universities in the Thailand 4.0 Era

สุรเจต ไชยพันธ์พงษ์
Surajet Chaiphanphong

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการบริหาร มหาวิทยาลัยในยุคไทยแลนด์ 4.0 Sufficiency Economy Philosophy and Management of Universities in the Thailand 4.0 Era

สุรเจต ไชยพันธ์พงษ์¹
Surajet Chaiphonphong

บทคัดย่อ

บทความนี้ต้องการเสนอเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารมหาวิทยาลัยที่มีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาของชาติตามนโยบายไทยแลนด์ 4.0 ผลการศึกษาพบว่า “แนวคิด 3 ห่วง อันได้แก่ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกัน ภายใต้ 2 เงื่อนไข ได้แก่ เงื่อนไขของความรู้และคุณธรรม” ซึ่งมีความเป็นนามธรรม ดังนั้นจึงจำเป็นต้องแปลงให้เป็นรูปธรรมก่อนที่จะนำไปประยุกต์ใช้ การจัดการมหาวิทยาลัยในยุคไทยแลนด์ 4.0 ตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจึงได้แก่การให้ความสำคัญกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกๆ กลุ่ม อาทิ อาจารย์ เจ้าหน้าที่ นักศึกษา ชุมชน ผู้ใช้บัณฑิต ฯลฯ การใช้นโยบายการเติบโตที่ไม่รวดเร็วเกินไป ไม่ใช่เงินกู้จำนวนมากในการลงทุน การส่งเสริมการจัดการความรู้และองค์การแห่งการเรียนรู้ หลักสูตรจะต้องมีความสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานยุคไทยแลนด์ 4.0 โดยมุ่งเสริมสร้างนักศึกษาให้มีความสามารถในการใช้ภาษาต่างประเทศ การคิดสร้างสรรค์ การวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ ใช้เครื่องมือดิจิทัล ทักษะชีวิต และหลักคุณธรรม

คำสำคัญ : เศรษฐกิจพอเพียง; บริหาร; มหาวิทยาลัย; ไทยแลนด์ 4.0

¹ อธิการบดี สถาบันวิทยาการจัดการแห่งแปซิฟิก [dr.surajet@gmail.com]

Abstract

This article aims to present the application of the sufficiency economy philosophy for university management in accordance with the strate of national development of Thailand 4.0 policy. The study finds that the concept of “three circles : moderation, reasonableness, and self-immunity-along with the conditions of knowledge and morality” is very abstract ; strate as a result, it is necessary to transform into concrete before utilizing. The characteristics of university management in the era of Thailand 4.0 according to the sufficiency economy philosophy are as follows: emphasizing the importance of all groups of stakeholders – lecturers, officers, students, community, graduates’ users, etc. ; utilizing steady growth policy ; not using a large amount of loans for investment; and supporting knowledge management as well as learning organization. Curriculums should be suitable to the demands of the Thailand 4.0 labor market focusing on creating students to occupy the ability of using foreign languages, creative thinking, systematic analyses, ability of using digital tools, enhancement of live skills and commitment to morality.

Keywords : Sufficiency Economy; Management; Universities ; Thailand 4.0

เกริ่นนำ

ในห้วงสองทศวรรษที่ผ่านมา นักวิชาการได้ให้ความสนใจต่อแนวคิด “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” (Sufficiency Economy Philosophy) เป็นจำนวนมาก จนกระทั่งขยายความสนใจจากภายในประเทศไปสู่ระดับสากล (Pruetipibultham, 2010 : 108 ; Piboolsravat, 2004 : 127-133 ; Naipinit, Promsaka Na Sakolnakorn & Kroeksakul, 2014: 109; Avery & Bergsteiner, 2016 : Editors’ Preface) โดยความสนใจในช่วงต้นๆ มักเน้นการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการดำรงชีพในชนบทและการทำเกษตรกรรมขนาดเล็ก (ราศี บุรุษรัตน์พันธุ์, 2542 ; อ่ำพล เสนาณรงค์, 2542 ; พงศา ชูเนม, 2554 : 154-168 ; ธันวา จิตต์สงวน,

2554 : 229-248) แต่ในปัจจุบันนี้ได้มีการพัฒนาแนวคิดดังกล่าวออกไปอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้กับองค์การนอกภาคเกษตรกรรม เช่น การบริหารองค์การธุรกิจ (สุขสรรรค์ กันตะบุตร, 2554 : 169-200 ; Kantabutra & Winit, 2016 : 181-197 ; Kantabutra, 2016 : 216-232 ; Khunthongjan & Wiboonpongse, 2010 : 177-181 ; Thongpoon, Ahmad & Yahya, 2012 : 5-20 ; Buranapin & Rattawatankul, 2015 : 115-140 ; Rungruang & Vathanophas Ractham, 2016 : 198-215) การบริหารโรงพยาบาล (Himathongkam & Vannapruegs, 2016 : 148-163) การนำไปใช้สอนและบริหารโรงเรียน (Treputtarat, Arirattana & Piasiri, 2013 : 856-860 ; Arirattana, Pimthong & Pitak, 2013 : 847-852 ; Tungkasamit, Silanoi, Nethanomsak & Pimthong, 2014 : 541-546 ; Dharmapiya & Saratun, 2016 : 129-147) และการดำเนินชีวิตของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (Choochom, 2015 : 260-264) เป็นต้น

ประเด็นที่น่าสนใจก็คือ เมื่อสามารถนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้กับการบริหารองค์การธุรกิจและการบริหารโรงพยาบาลได้ ก็สามารถนำแนวคิดดังกล่าวไปใช้ในการบริหารมหาวิทยาลัยได้อย่างแน่นอน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคปัจจุบันนี้ที่รัฐบาลกำลังเริ่มใช้แผนยุทธศาสตร์ไทยแลนด์ 4.0 สำหรับการพัฒนาชาติ 20 ปี เพื่อนำไปสู่ความมั่งคั่ง มั่นคง และยั่งยืน อันก่อให้เกิดความจำเป็นอย่างยิ่งที่มหาวิทยาลัยจะทำหน้าที่ผลิตบัณฑิตที่มีคุณสมบัติสอดคล้องกับการพัฒนาในยุคไทยแลนด์ 4.0 ดังกล่าว

วัตถุประสงค์ของบทความนี้ก็คือ ต้องการไขปริศนาที่ว่า “จะสามารถประยุกต์ใช้แนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารสถาบันอุดมศึกษาได้อย่างไร” โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการมหาวิทยาลัยที่สอดคล้องกับนโยบาย “ไทยแลนด์ 4.0” ของรัฐบาลที่นำโดยนายกรัฐมนตรี พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา

สำหรับลำดับการนำเสนอของบทความนี้ เริ่มต้นด้วยการทำความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการประยุกต์ใช้ในการบริหารองค์การธุรกิจ หลังจากนั้นจะได้นำเสนอถึงแนวคิด “ไทยแลนด์ 4.0” เพื่อแสดงให้เห็นถึงนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจที่กำลังนำประเทศไทยให้ก้าวไปข้างหน้า และคุณลักษณะของ

แรงงานที่ตลาดต้องการในอนาคตอันใกล้นี้ และสุดท้ายจะได้แสดงให้เห็นถึงการประยุกต์ใช้แนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในการบริหารสถาบันอุดมศึกษาที่สอดคล้องกับนโยบายไทยแลนด์ 4.0 ตามลำดับ

แนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

แนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีที่มาจากพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ที่ได้พระราชทานแก่พสกนิกรชาวไทยในโอกาสต่างๆ และต่อมานักวิชาการได้นำไปพัฒนาต่อเพื่อให้เป็นระบบที่เชื่อมโยงเป็นเนื้อเดียวกัน แนวคิดนี้วางอยู่บนรากฐานของพุทธศาสนาที่เรียกว่า “มัชฌิมาปฏิปทา” หรือ “ทางสายกลาง” (อภิชัย พันธเสน, 2558 : 541 ; Piboolsravut, 2004 : 128) หมายถึงการยึดหลักคิดและหลักปฏิบัติที่เหมาะสม ไม่สุดโต่ง เช่น ไม่เร่งรีบเกินไป แต่ก็ไม่ช้าเกินไป เพื่อรักษาจังหวะก้าวในการขับเคลื่อนให้ดำเนินไปอย่างมีสติ ใช้ปัญญาไตร่ตรองอย่างมีเหตุผลและมีข้อมูล ไม่สับสนเสี่ยง และมีคุณธรรม

นักวิชาการโดยทั่วไปต่างเห็นพ้องต้องกันว่า ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย 3 เื่อนไข คือ 1) ความพอประมาณ (moderation) หมายถึงความพอดี ไม่มากเกินไปและไม่น้อยเกินไป (หลุดพ้นจากความโลภที่ชักนำไปเกิดความต้องการไม่สิ้นสุด จนขาดสติและเบียดเบียนผู้อื่น) 2) ความมีเหตุผล (reasonableness) หมายถึงการตัดสินใจที่ผ่านการไตร่ตรองด้วยเหตุผลและข้อมูลอย่างรอบคอบและรอบด้าน เพื่อไม่ให้เกิดความผิดพลาดในภายหลัง ทั้งนี้จะต้องคำนึงถึงผลกระทบสั้นและระยะยาว ทั้งผลที่เกิดกับตัวเองและกับผู้เกี่ยวข้อง และ 3) การมีภูมิคุ้มกัน (self-immunity) หมายถึง การเตรียมพร้อมที่จะเผชิญกับความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต โดยพยายามหาทางป้องกันผลเชิงลบ การเสริมสร้างพลังด้านทานผลกระทบ การแสวงหาแนวทางลดผลกระทบ การเปลี่ยนผลกระทบเป็นโอกาส และการปรับตัวเพื่อให้สามารถอยู่ได้ในสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป (ณดา จันทรสม, 2544 : 140-141 ; Wanasilp & Tangvitoontham, 2015 : 89)

สำหรับ “2 เื่อนไข” นั้น เื่อนไขแรกคือ ความรู้ (knowledge) หมายถึง ความรู้ที่มีประโยชน์ต่อการนำไปประยุกต์ใช้ ทั้งความรู้ที่มีอยู่เดิม และการแสวงหาความรู้ใหม่ๆ การทำสิ่งใดอย่างจริงจังจะก่อให้เกิดความมั่นใจและไม่ผิดพลาดโดยง่าย ความรู้

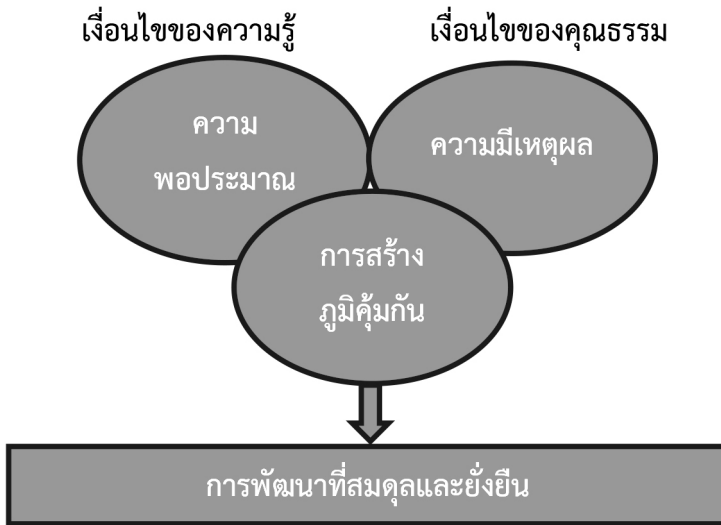

จึงเป็นเงื่อนไขสำคัญของความมีเหตุผลและมีภูมิคุ้มกัน รวมทั้งยังเป็นเงื่อนไขของการพอประมาณอีกด้วย (เนื่องจากผู้ที่มีปัญหาจะทราบเป็นอย่างดีว่าการรีบเร่งตัดสินใจ ผลประโยชน์ระยะสั้นมากเกินไปจะก่อให้เกิดการเบียดเบียนผู้อื่นและเบียดเบียนธรรมชาติ อันจะซ้ำเติมให้เกิดผลลบในระยะยาวต่อตนเอง) เงื่อนไขที่สอง ได้แก่ คุณธรรม (morality) หมายถึง การดำรงตนด้วยความซื่อสัตย์ (honest) รักษาเกียรติโดยยึดมั่นในหลักการ (integrity) พากเพียรบากบั่นอย่างไม่ย่อท้อ (perseverant) เปิดใจกว้าง (open-minded) มีความอดกลั้น (tolerant) รักความยุติธรรม (fair) ไม่ยึดติดในความโลภ (greed) มีความเมตตาต่อผู้อื่น (compassionate) และแบ่งปัน (sharing) คุณธรรมเป็นเงื่อนไขสำคัญของความพอประมาณ (ไม่ยึดติดในความโลภ ทำให้มีสติที่จะใช้ปัญญา และไม่ทำอะไรอย่างสุดโต่ง) ความมีเหตุผล (มีน้ำใจต่อเพื่อนร่วมงาน เพื่อสร้างความไว้วางใจและความร่วมมือ) และมีภูมิคุ้มกัน (ระมัดระวังไม่สุ่มเสี่ยง คำนึงถึงผลกระทบระยะยาว มีความพากเพียร เปิดใจกว้าง อดกลั้น และไม่ย่อท้อ) (Bersteiner & Dharmapiya, 2016 : 33-34 ; Naipinit, Promsaka Na Sakolnakorn & Kroeksakul, 2014 : 106)

เงื่อนไขความรู้และคุณธรรม เป็นของคู่กันและมีความสัมพันธ์ต่อกันอย่างซับซ้อน โดยขาดเงื่อนไขใดเงื่อนไขหนึ่งไม่ได้ เช่น มีความรู้แต่ขาดคุณธรรม จะส่งผลให้มีการนำความรู้ไปใช้ในทางที่ผิด อาทิ การเบียดเบียนผู้อื่นเพื่อให้ตัวเองได้รับประโยชน์ ขณะเดียวกัน การมีคุณธรรมแต่ขาดความรู้ ก็จะทำให้กลายเป็นคนขาดความมั่นใจ/ไม่กล้าทำอะไร หรือถ้าลงมือทำก็จะก่อให้เกิดความผิดพลาดได้ง่าย รวมทั้งคนที่ขาดความรู้จะไม่สามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมได้

ในบริบทของสังคมปัจจุบันนี้ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว อันส่งผลกระทบต่อด้านลบต่อมวลมนุษยชาติอาศัยอยู่บนโลกใบนี้อย่างมีอาจหลีกเลี่ยงได้โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การดำรงชีพที่เต็มไปด้วยความเสี่ยง และหมิ่นเหม่ต่อความล้มเหลวที่อาจเกิดขึ้นได้ง่าย ภายใต้บริบทดังกล่าวส่งผลให้แนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกลายเป็นสิ่งจำเป็นและได้รับความสนใจมากขึ้นตามลำดับ (Avery & Bergsteiner, 2016 : editors' preface ; UNDP, 2007) เนื่องจากข้อเสนอของแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมีความสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน ที่มองว่า การยึดมั่นใน 3 ห่วง 2 เงื่อนไข ทั้งในระดับบุคคล ครอบครัว องค์กร และประเทศชาติ จะส่งผล

ให้เกิดการพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน (Thongpakde, Mongsawad & Bergsteiner, 2016 : 17-31 ; Bergsteiner & Dharmapiya, 2016 : 32-52 ; Avery & Bergsteiner, 2016 : 235-247)

แผนภาพที่ 1 แนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารองค์การธุรกิจ

มีการเข้าใจผิดกันโดยทั่วไปว่า การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารธุรกิจ ก็คือ การทำกำไรแต่เพียงน้อยๆ (กำไรแบบพอเพียง) เมื่อเป็นเช่นนี้ องค์การก็คงกลายเป็นบอนไซ ไม่สามารถขยายตัวได้ ซึ่งความเข้าใจผิดดังกล่าว จะส่งผลให้ไม่มีผู้ประกอบการคนใดที่จะอ้าแขนรับแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนำไปประยุกต์ใช้ในการบริหารธุรกิจของตนอย่างแน่นอน (Avery & Bergsteiner, 2016 : editors' preface) แนวคิดข้างต้นนี้เป็นความเข้าใจที่ไม่ถูกต้อง ซึ่งในส่วนนี้จะแสดงให้เห็นว่าแนวคิดที่ถูกต้องนั้นเป็นอย่างไร

นักวิชาการที่นำแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรมในการประยุกต์ใช้เพื่อการบริหารองค์การธุรกิจได้อย่างน่าสนใจ คือ Gayle C. Avery, Harald Bergsteiner, Priyanut Dharmapiya และ Sooksan Kantabutra (Avery

& Bergsteiner, 2016 : 235-247 ; Bergsteiner & Dharmapiya, 2016 : 32-52 ; Kantabutra, 2016 : 216-232) เป็นต้น โดยนักคิดเหล่านี้มองว่า “องค์ประกอบ 3 ท่วง” คือ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการสร้างภูมิคุ้มกัน นั้น เป็นแนวคิดทั่วไปที่เป็นนามธรรมระดับสูง ดังนั้นในการนำไปประยุกต์ใช้จะต้องมีการแปลงให้เป็นรูปธรรมเสียก่อน (Bergsteiner & Dharmapiya, 2016 : 40) ดังที่พวกเขาได้พยายามแปลงแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงออกมาเป็นหลักการบริหารองค์การที่มีภาวะผู้นำแบบผึ้ง (honeybee) ซึ่งจะนำองค์การไปสู่ความยั่งยืน อันตรงข้ามกับผู้บริหารแบบแบบดั้งเดิม (เน้นสายการบังคับบัญชา) ที่มีภาวะผู้นำแบบตั๊กแตน (locust) ที่จะส่งผลให้องค์การขาดความยั่งยืน

หัวใจสำคัญของการใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารองค์การธุรกิจก็คือ องค์กรจะไม่เน้นการตัดทวงผลกำไรอย่างไร้แรงเพื่อการเติบโตอย่างรวดเร็วเกินไป เนื่องจากการกระทำดังกล่าวจะส่งผลให้องค์การธุรกิจหันมาบีบเค้นเอาส่วนเกินจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอย่างไม่ชอบธรรม อาทิ กัดค่าจ้างพนักงาน รับซื้อวัตถุดิบในราคาต่ำ ผลักภาระให้สังคมรับผิดชอบของเสียที่องค์การสร้างขึ้น (เช่น การปล่อยน้ำเสียลงแม่น้ำลำคลอง การปล่อยควันพิษ การสร้างมลภาวะทางเสียง ฯลฯ) และขายสินค้าของตนในราคาที่สูง ซึ่งการแสวงหากำไรสูงสุดระยะสั้นดังกล่าว จะทำให้องค์การขัดแย้งกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจำนวนมาก เช่น พนักงานไม่พอใจที่ได้รับค่าจ้างต่ำ คู่ค้าอาจเปลี่ยนไปขายวัตถุดิบให้แก่ผู้รับซื้อรายอื่น ลูกค้าเลิกซื้อสินค้าที่มีราคาสูงแต่คุณภาพต่ำ ชุมชนเกลียดชังองค์การที่สร้างมลภาวะ นอกจากนี้้องค์การที่มุ่งเน้นเติบโตระยะสั้นยังรีบเร่งขยายกิจการโดยการกู้เงินมาลงทุนจำนวนมากเกินไป จนอาจส่งผลกระทบต่อให้การดำเนินกิจการมีความเสี่ยงสูง การเติบโตอย่างรวดเร็วเกินไปจึงขัดแย้งกับหลักความพอประมาณ และหลักการเสริมสร้างภูมิคุ้มกัน

องค์การที่ยึดหลักคุณธรรม และมีเหตุมีผลในการดำเนินธุรกิจ นั้น จะต้องหันมาสร้างความสัมพันธ์ที่ดีและความไว้วางใจกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอย่างจริงจัง กล่าวคือ ควรหันมาดูแลค่าจ้างเพื่อให้พนักงานได้รับความเป็นธรรมและมีความเป็นอยู่ที่ดี ทำให้พนักงานมีความรัก/ความผูกพันในองค์การและเกิดกระตือรือร้น/ทุ่มเทการทำงาน องค์กรจะต้องผลิตสินค้าที่มีคุณภาพสูงและราคายุติธรรม เพื่อสร้างความพึงพอใจแก่ลูกค้าและทำให้ลูกค้าจงรักภักดีต่อแบรนด์สินค้าขององค์การ นอกจากนี้้องค์การควรรับซื้อวัตถุดิบด้วยราคายุติธรรมและรับผิดชอบต่อชุมชนในการบำบัดของ

เสีย เพื่อจะได้ไม่ปล่อยมลภาวะออกสู่ภายนอกจนสร้างความเดือดร้อนแก่ชุมชน รวมทั้งองค์การควรทำประโยชน์ให้แก่ชุมชนท้องถิ่นที่องค์การนั้นตั้งอยู่ ดังจะเห็นว่าการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการบริหารธุรกิจมีความสอดคล้องกับแนวคิด “ความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์การ” (corporate social responsibility – CSR) และสอดคล้องกับ “แนวคิดที่ว่าด้วยผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย” (stakeholder theory) อันเป็นแนวคิดทางการบริหารองค์การธุรกิจที่สำคัญในปัจจุบัน

งานวิจัยหลายชิ้นได้แสดงให้เห็นว่า ในช่วงที่เกิดวิกฤตเศรษฐกิจปี พ.ศ.2540 นั้น องค์การที่ประสบปัญหาด้านการเงินและแก้ไขด้วยการเลิกจ้างพนักงานมีแนวโน้มจะยิ่งสร้างความขัดแย้งและทำให้องค์การต้องประสบกับความล้มเหลวถึงขั้นยุบเลิกกิจการเป็นจำนวนมาก อันตรงข้ามกับองค์การที่มีความสัมพันธ์ที่ดีกับพนักงาน เมื่อประสบปัญหาขององค์การก็จะเรียกประชุมพนักงานเพื่อเปิดเผยข้อเท็จจริงให้พนักงานทราบถึงสถานการณ์ขององค์การ พร้อมทั้งให้พนักงานมีส่วนร่วมในการเสนอแนวทางแก้ไขวิกฤติ ซึ่งหลายแห่งพนักงานตกลงที่จะลดค่าจ้างลงประมาณ 20-50% โดยไม่มีการเลิกจ้าง ภายใต้บริบทที่พนักงานมีความไว้วางใจและผูกพันต่อองค์การ ก็จะไม่เกิดความเห็นอกเห็นใจและทุ่มเทการทำงานร่วมกับผู้บริหารอย่างเอาใจจริงเอาใจง้อเพื่อพลิกฟื้นสถานการณ์ให้กลับเข้าสู่สภาวะปกติได้ภายในเวลา 3-5 ปี ซึ่งเมื่อถึงวันนั้นนายจ้างก็ยินดีที่จะปรับค่าจ้างให้อยู่ในระดับก่อนเกิดวิกฤต และหลังจากนั้นมีการปรับค่าจ้างประจำปีตามปกติเหมือนดังเช่นที่เคยปฏิบัติกันมา (Rungruang & Ractham, 2016 ; Avery & Bergsteiner, 2016)

กล่าวโดยสรุปได้ว่า องค์การธุรกิจที่บริหารตามแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจะเน้นสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย พร้อมกับยึดโยงเข้าด้วยกันโดยสายใยแห่งความไว้วางใจต่อกัน นอกจากนี้การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการบริหารองค์การนั้น ผู้บริหารองค์การจะต้องมีภาวะผู้นำแบบผู้ 23 ข้อ (ตามตารางที่ 1) กระนั้นก็ตาม มิได้หมายความว่า องค์การไม่ต้องการผลกำไร หรือขอให้ได้กำไรแต่น้อยๆ ก็พอ ในทางตรงข้าม แท้จริงแล้วองค์การยังคงจำเป็นที่จะต้องแสวงหาผลกำไรอย่างเพียงพอ เพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาองค์การให้มีขีดความสามารถในการแข่งขัน และเติบโตได้แม้ว่าจะไม่รวดเร็วมากนัก แต่ดำเนินไปได้อย่างมั่นคง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การเติบโตอย่างสมดุลระหว่างเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม อันจะส่งผลให้องค์การมีภูมิคุ้มกันที่ดี และมีความยั่งยืนในการพัฒนา

ตารางที่ 1: เปรียบเทียบผู้บริหารที่นำแบบฝังกับแบบตักแตน

ภาคปฏิบัติของภาวะผู้นำ	นำแบบฝัง (องค์การยั่งยืน)	นำแบบตักแตน (องค์การไม่ยั่งยืน)
1.การพัฒนาบุคลากร	พัฒนาบุคลากรทุกคนอย่างต่อเนื่อง	พัฒนาบุคลากรเพียงบางคน
2.แรงงานสัมพันธ์	แสวงหาความร่วมมือเป็นหลัก	เป็นปฏิปักษ์ต่อกัน
3.การรักษาพนักงาน	จ้างงานระยะยาวกับทุกๆ ระดับ	ยอมรับอัตราการลาออกที่สูง
4.การสืบทอดตำแหน่งระดับสูง	ส่งเสริมการสืบทอดจากภายใน	แต่งตั้งบุคคลจากภายนอก
5.การให้คุณค่ากับพนักงาน	ส่งเสริมสวัสดิการที่ดี	พนักงานมีฐานะเป็นต้นทุน
6.ซีอีโอและทีมผู้บริหาร	ซีอีโอเน้นทำงานเป็นทีม	ซีอีโอตัดสินใจเดี่ยว และเป็นฮีโร่
7.พฤติกรรมทางจริยธรรม	ค่านิยมหลัก คือ ทำในสิ่งที่ถูกต้อง	ค่านิยมคลุมเครือ ตอรองได้
8.ผลประโยชน์ระยะสั้น/ยาว	เน้นผลประโยชน์ระยะยาว	เน้นกำไรระยะสั้น และโตเร็ว
9.การเปลี่ยนแปลงองค์การ	เปลี่ยนแปลงไม่เร็ว แต่มั่นคง	เปลี่ยนแปลงรวดเร็ว สุ่มเสี่ยง
10.สถาบันการเงิน	เป็นอิสระจากตลาดการเงิน	เป็นหนี้สูง ขาดความเป็นอิสระ
11.คุณค่าของสิ่งแวดล้อม	ปกป้อง/คุ้มครองสิ่งแวดล้อม	เน้นใช้ประโยชน์จากสิ่งแวดล้อม
12.ความรับผิดชอบทางสังคม	ให้คุณค่ากับพนักงานและชุมชน	เบียดเบียนพนักงานและชุมชน
13.ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่สำคัญ	ทุกๆ ฝ่าย ที่เกี่ยวข้อง	ให้ความสำคัญเฉพาะผู้ถือหุ้น
14.วิสัยทัศน์ทางธุรกิจ	ยึดถือวิสัยทัศน์ร่วมกันในฐานะเป็นเครื่องมือทางยุทธศาสตร์ที่สำคัญ	มิได้นำวิสัยทัศน์แห่งอนาคตมาใช้ในการขับเคลื่อนธุรกิจ
15.การตัดสินใจ	กระจายอำนาจและใช้ฉันทมติ	รวมศูนย์การตัดสินใจที่ผู้จัดการ
16.การจัดการตนเอง	พนักงานจัดการตนเอง	จัดการเดี่ยวโดยผู้จัดการ
17.ความสำคัญของทีมงาน	มอบอำนาจให้ทำงานเป็นทีม	ศูนย์กลางอยู่ที่ผู้จัดการ ใช้ทีมน้อย
18.วัฒนธรรมองค์การ	ยึดถือวัฒนธรรมองค์การร่วมกัน	ไม่ค่อยยึดถือร่วมกัน & อ่อนแอ
19.การแบ่งปัน/เก็บรักษาความรู้	กระจายความรู้ไปทั่วทั้งองค์การ	จำกัดความรู้ไว้ที่คนไม่กี่คน
20.ความไว้วางใจ	ไว้วางใจ มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน	ไว้วางใจ จึงต้องควบคุมใกล้ชิด
21.นวัตกรรม	เกิดอย่างเป็นระบบในทุกๆ ระดับ	เกิดน้อย จึงต้องซื้อจากภายนอก
22.การมีส่วนร่วมของพนักงาน	ผูกพันกับองค์การและทุ่มเททำงาน	ใช้เงินรางวัลเพื่อจูงใจพนักงาน
23.คุณภาพของงาน	เป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรม	ได้มาจากการควบคุมภายนอก

หมายเหตุ : ข้อ 1-14 เป็นการปฏิบัติในระดับรากฐาน ข้อ 15-20 เป็นการปฏิบัติในระดับสูงขึ้น และข้อ 21-23 เป็นปัจจัยขับเคลื่อนให้เกิดผลการปฏิบัติที่สำคัญ

ที่มา : Avery & Bergsteiner, 2016: 239-240

แนวคิดว่าด้วย ไทยแลนด์ 4.0

แนวคิดไทยแลนด์ 4.0 เป็นนโยบายเศรษฐกิจของรัฐบาลภายใต้การนำของ พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรีที่ได้กล่าวเป็นครั้งแรกในปี 2559 และหลังจากนั้นได้กล่าวย้ำถึงนโยบายดังกล่าวอีกหลายวาระ หัวใจสำคัญของนโยบายไทยแลนด์ 4.0 ก็คือ ต้องการพัฒนาประเทศไปสู่อนาคตที่มีความ “มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน” อันเป็นยุทธศาสตร์ในการพัฒนาชาติในอีก 20 ปี ข้างหน้า

ความสำคัญและจำเป็นของนโยบายไทยแลนด์ 4.0 เกิดจากทางตันของการพัฒนาที่ผ่านมา ที่ได้ใช้นโยบายการผลิตสินค้าอุปโภคบริโภคเพื่อการส่งออก ซึ่งดำเนินมาตั้งแต่ปลายทศวรรษ 2520 นโยบายดังกล่าวเน้นส่งเสริมการลงทุนจากการมีค่าแรงต่ำ และให้สิทธิพิเศษด้านภาษีต่างๆ แก่นักลงทุน โดยในการผลิตมีการนำเข้าเครื่องจักร วัตถุดิบ และสินค้าชิ้นกลางจากต่างประเทศจำนวนมาก อันส่งผลให้ประเทศไทยขาดดุลการค้ามาโดยตลอด และในช่วงเกือบ 20 ปีที่ผ่านมา ความได้เปรียบเชิงการแข่งขันจากการมีค่าแรงต่ำของประเทศไทยได้สิ้นสุดลงเมื่อค่าแรงในประเทศเพื่อนบ้านมีมูลค่าต่ำกว่าไทยถึง 4-5 เท่าตัว (ค่าแรงในประเทศกัมพูชาวันละ 60 บาท) อันส่งผลให้อุตสาหกรรมต่างๆ ย้ายฐานการผลิตไปยังประเทศเพื่อนบ้าน จนทำให้อัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทยต้องหยุดชะงักลง และส่งผลให้ประเทศไทยติดอยู่ในกับดักของประเทศที่มีรายได้ปานกลาง ปัญหาการกระจายรายได้และความยากจน และการพัฒนาที่ไม่สมดุล เนื่องจากที่ผ่านมามีการทำลายทรัพยากรธรรมชาติเป็นจำนวนมาก (วารสารไทยคู่ฟ้า, 2560 : 22-23 ; กองบริหารงานวิจัยและประกันคุณภาพการศึกษา, 2559)

ด้วยเหตุนี้จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ประเทศไทยจะต้องมีการปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจใหม่ทั้งระบบ เพื่อให้หลุดพ้นจากกับดักของประเทศที่มีรายได้ปานกลางไปสู่ประเทศที่ใช้แรงงานมีการศึกษาสูง มีความรู้และทักษะในระดับสูง เพื่อผลิตสินค้าและบริการที่มีคุณภาพสูง โดยมีอัตราค่าจ้างที่สูง กล่าวอย่างรวบรัดก็คือ เป็นระบบเศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม (value-based economy) นั้นหมายถึงการขับเคลื่อนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างน้อยใน 3 มิติสำคัญ คือ 1) เปลี่ยนจากการผลิตสินค้า “โภคภัณฑ์” ไปสู่สินค้าเชิง “นวัตกรรม” 2) เปลี่ยนจากการขับเคลื่อนประเทศด้วยภาคอุตสาหกรรม ไปสู่การขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยี ความคิดสร้างสรรค์ และ

นวัตกรรม และ 3) เปลี่ยนจากการเน้นภาคการผลิตสินค้า ไปสู่การเน้นภาคบริการมากขึ้น

กล่าวโดยสรุป ไทยแลนด์ 4.0 เป็นการพัฒนาบนฐานของแรงงานที่มีความรู้ความสามารถระดับสูง มีความคิดสร้างสรรค์ มีความสามารถในการสร้างนวัตกรรมและการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย โดยมีกลุ่มเทคโนโลยีและอุตสาหกรรมเป้าหมายที่ทำการส่งเสริมทั้งสิ้น 5 กลุ่ม ประกอบด้วย (สุวิทย์ เมษินทรีย์, 2559 : 3) 1) กลุ่มอาหาร เกษตร และเทคโนโลยีชีวภาพ (food, agriculture & bio-tech) 2) กลุ่มสาธารณสุข สุขภาพ และเทคโนโลยีทางการแพทย์ (health, wellness & bio-med) 3) กลุ่มเครื่องมืออุปกรณ์อัจฉริยะ หุ่นยนต์ และระบบเครื่องกลที่ใช้ระบบอิเล็กทรอนิกส์ควบคุม (smart devices, robotics & mechatronics) 4) กลุ่มดิจิทัล เทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตที่เชื่อมต่อและบังคับอุปกรณ์ต่างๆ ปัญญาประดิษฐ์และเทคโนโลยีสมองกลฝังตัว (digital, IoT, artificial intelligence & embedded technology) และ 5) กลุ่มอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ วัฒนธรรม และบริการที่มีมูลค่าสูง (creative, culture & high value services)

แน่นอนที่สุด การพัฒนาทางเศรษฐกิจตามนโยบายไทยแลนด์ 4.0 ซึ่งทำให้ตลาดแรงงานมีการเปลี่ยนแปลงอย่างสำคัญ กล่าวคือ ตลาดแรงงานมีความต้องการแรงงานที่มีคุณสมบัติอันเฉพาะเจาะจง ซึ่งแตกต่างไปจากตลาดแรงงานในยุคส่งเสริมการส่งออกแห่งทศวรรษ 2520-2530 อย่างเด่นชัด ภายใต้บริบทดังกล่าว สถาบันอุดมศึกษาที่ทำหน้าที่ผลิตบัณฑิตเข้าสู่ตลาดแรงงาน ได้มีการปรับตัวและเตรียมความพร้อมสำหรับการเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวอย่างไร และมีปัญหา/อุปสรรคในการปรับตัวอย่างไรบ้าง และถ้าสถาบันอุดมศึกษาผลิตบัณฑิตออกมาไม่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานแห่งยุคไทยแลนด์ 4.0 จะส่งผลกระทบต่อการนำนโยบายไทยแลนด์ 4.0 ไปปฏิบัติอย่างไรบ้าง และส่งผลกระทบต่ออันกลับมายังสถาบันอุดมศึกษาเองอย่างไรบ้าง เหล่านี้คือปริศนาที่สังคมปัจจุบันต้องการคำตอบ

การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการบริหารสถานศึกษาในยุคไทยแลนด์ 4.0

การผลิตบัณฑิตของมหาวิทยาลัยไทยในปัจจุบันส่วนใหญ่ยังไม่สอดคล้อง และไม่สามารถตอบสนองต่อตลาดแรงงานในยุคไทยแลนด์ 4.0 ได้ โดยมีหลักฐานเชิง

ประจักษ์ที่สนับสนุนอย่างชัดเจนดังนี้ 1) หลักสูตรและรายวิชาต่างๆ ในมหาวิทยาลัยส่วนใหญ่ เน้นลอกเลียนตามๆ กันมา โดยมหาวิทยาลัยขนาดใหญ่คัดลอกหลักสูตรมาจากต่างประเทศ ในขณะที่มหาวิทยาลัยขนาดเล็กคัดลอกจากมหาวิทยาลัยขนาดใหญ่ ซึ่งการคัดลอกหลักสูตรดังกล่าว เป็นการยับยั้งมิให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ เนื่องจากความคิดของผู้คัดลอกจะถูกจำกัดโดยหลักสูตรต้นแบบ อันทำให้หลักสูตรในมหาวิทยาลัยไทยโดยทั่วไปไม่สามารถตอบสนองต่อตลาดแรงงานในท้องถิ่นได้ 2) การเรียนการสอนในมหาวิทยาลัยไทยส่วนใหญ่ยังคงเน้นการบรรยาย อัดเนื้อหาจดบันทึก ท่องจำ และสอบ ซึ่งเป็นการสอนแบบเก่าที่ไม่ฝึกฝนให้ผู้เรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์ คิดนอกกรอบ และค้นคว้าเพื่อหาคำตอบด้วยตนเอง 3) แม้มหาวิทยาลัยไทยกำหนดให้นักศึกษาเรียนภาษาต่างประเทศค่อนข้างมาก แต่การเรียนการสอนภาษาต่างประเทศยังคงประสบความล้มเหลว ดังจะเห็นว่าบัณฑิตและมหาบัณฑิตไทยส่วนใหญ่ยังคงใช้ภาษาต่างประเทศเพื่อการสื่อสารไม่ได้

สำหรับการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการบริหารจัดการสถาบันการศึกษา เพื่อตอบสนองต่อนโยบายไทยแลนด์ 4.0 ควรดำเนินการดังต่อไปนี้ ประการแรก ใช้นโยบายที่ให้ความสำคัญต่อการเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกๆ กลุ่ม (Dunfee, 2012 : 346-362) นับตั้งแต่บุคลากร ซึ่งหมายถึง อาจารย์และเจ้าหน้าที่ มหาวิทยาลัยจะต้องไม่ลืมว่า บริการที่มหาวิทยาลัยขายให้แก่ลูกค้าก็คือ ความรู้และความสามารถในการสอนของอาจารย์ ดังนั้นจะต้องให้ความสำคัญต่ออาจารย์ โดยพิจารณาถึงความเป็นธรรมในการจ้างงาน อัตราค่าจ้างและสวัสดิการ การกระจายอำนาจให้อาจารย์บริหารสาขาวิชาของตนเอง ส่งเสริมการทำงานเป็นทีมและสนับสนุนการพัฒนาตนเองของอาจารย์ นอกจากนี้ยังจะต้องสนับสนุนอาจารย์ให้เข้าร่วมการอบรม ศึกษาต่อ จัดกิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การเข้าร่วมสัมมนาทางวิชาการ การเขียนตำรา และการวิจัย

ในด้านของนักศึกษาซึ่งถือเป็นลูกค้าและเป็นแหล่งที่มาของรายได้ให้แก่สถาบัน ดังนั้น สถาบันอุดมศึกษาจะต้องเอาใจใส่/ให้การดูแลแก่นักศึกษาอย่างใกล้ชิด ทั้งทางด้านกระบวนการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ ด้านการให้คำปรึกษาทางวิชาการ ความพร้อมด้านอุปกรณ์การเรียน (อาทิ ห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ ห้องปฏิบัติการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ห้องสมุด e-journal และ e-library ฯลฯ) การส่งเสริมกิจกรรม

นักศึกษา ชุมสำหรับนั่งพักผ่อน สนามกีฬา รวมทั้งการส่งเสริมสวัสดิภาพและสวัสดิการต่างๆ

ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่สำคัญต่อมา ได้แก่ “ชุมชน” ข้อเท็จจริงที่ปฏิเสธไม่ได้ก็คือ สถาบันอุดมศึกษาไม่สามารถพัฒนาให้ประสบความสำเร็จได้ภายใต้สิ่งแวดล้อมที่ไม่เป็นมิตรกับชุมชน แท้จริงแล้ว สถาบันกับชุมชนต่างพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ในแง่ที่สมาชิกของชุมชนจำนวนหนึ่งทำงานในสถาบัน และลูกหลานของชาวชุมชนเข้ารับการศึกษาล่าเรียนในสถาบัน ส่วนชุมชนมีความสำคัญต่อสถาบันในฐานะเป็นเพื่อนบ้าน ลูกค้า เป็นร้านค้า ร้านอาหาร และที่พักอาศัยสำหรับบุคลากรของสถาบัน เป็นแหล่งจ้างงานบัณฑิตที่จบจากสถาบัน และเป็นสถานที่อำนวยความสะดวกต่างๆ อีกนับไม่ถ้วน คำถามสำคัญก็คือ เมื่อสถาบันเข้าไปตั้งอยู่ในชุมชนท้องถิ่น สถาบันย่อมมีสถานะเป็นสมาชิกหนึ่งของชุมชน เมื่อเป็นเช่นนี้ สถาบันควรจะทำหน้าที่ที่สามารถตอบสนองต่อปัญหาและความต้องการของชุมชนได้อย่างไรบ้าง

การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างง่ายๆ ก็คือ สถาบันอุดมศึกษาจะต้องเข้าไปเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชนอย่างจริงจังและจริงใจ โดยผ่านชมรมค่ายอาสาพัฒนาชนบท กิจกรรมแนะแนว และการทำ CSR ของสถาบัน โดยสถาบันอุดมศึกษาจะต้องไม่ลืมว่าการผูกความสัมพันธ์และการเสริมสร้างภาพลักษณ์ที่ดีกับชุมชนจะทำให้สถาบันได้รับการสนับสนุนจากชุมชน อันเป็นแหล่งที่มาของการสร้างภูมิคุ้มกันที่สำคัญของสถาบัน กิจกรรมต่างๆ เหล่านี้ถือว่าเป็นการปฏิบัติตามหลักคุณธรรมที่สถาบันมุ่งเน้นเกี่ยวกับการทำประโยชน์ให้แก่ส่วนรวม การให้ความสำคัญต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และการไม่โลภโมโทสัน นอกจากนี้ยังเกี่ยวข้องกับหลักความพอประมาณที่สถาบันไม่รีบเร่งการเติบโตในอัตราที่รวดเร็วจนเกินไป จนก่อให้เกิดการเบียดเบียนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกลุ่มต่างๆ ในทางตรงข้าม สถาบันต้องการการเติบโตอย่างมั่นคงมากกว่า

ประการต่อมา สถาบันไม่ต้องการสร้างหนี้สินจำนวนมหาศาล เพื่อนำมาขยายกิจการให้ใหญ่โต เพราะการบริหารจัดการเช่นนั้นจะก่อให้เกิดความเสี่ยงสูง อันส่งผลให้สถาบันขาดภูมิคุ้มกัน แต่การกล่าวเช่นนั้นมิได้หมายความว่าสถาบันปฏิเสธการกู้เงินจากสถานการณ์เงินแต่ประการใด ในทางตรงข้าม สถาบันอุดมศึกษายอมรับการกู้หนี้เพื่อนำมาลงทุน (Kantabutra, 2016 : 216-232) แต่การกระทำความผิดกล่าวจะต้องมาจากพื้นฐานของการศึกษาข้อมูลอย่างละเอียดถึงความสมเหตุสมผลของโครงการความเป็นไปได้ของโครงการ ความเสี่ยง และผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นได้กับโครงการ

โดยไม่กู้หนี้จำนวนมากเกินไป นี่คือการปฏิบัติตามห่วงของความสมเหตุสมผล และมีภูมิคุ้มกันตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงประการต่อมา ได้แก่ “การจัดทำหลักสูตร” ซึ่งจะต้องยกเลิกวิธีการจัดทำหลักสูตรแบบคัดลอกและการทำงานตามมาตรฐานต่างๆ เฉกเช่นที่ผ่านมา เพราะมาตรฐานต่างๆ ที่เป็นต้นแบบของหลักสูตรนั้นจะกลายเป็นอุปสรรคให้ผู้จัดทำหลักสูตรไม่อาจคิดนอกกรอบได้ อันส่งผลให้ไม่เกิดความคิดสร้างสรรค์ใดๆ ในทางตรงข้าม กระบวนการจัดทำหลักสูตรที่ถูกต้องนั้น (ตามแนวทางรับรองมาตรฐานสากล AUNQA)² สถาบันอุดมศึกษาจะต้องให้ความสำคัญกับการศึกษาถึง “คุณสมบัติของบัณฑิตที่ผู้ใช้บัณฑิตต้องการ” จากนั้นนำคุณสมบัติดังกล่าวมาเป็นข้อมูล สำหรับการพิจารณาร่วมกับวิสัยทัศน์และค่านิยมขององค์กร รวมทั้งสมรรถนะหลักที่คณะและองค์กรมีอยู่ เพื่อกำหนดออกมาเป็นองค์ประกอบของหลักสูตรที่มีจุดแข็งสำคัญ คือ การผลิตบัณฑิตที่มุ่งตอบสนองต่อความต้องการของผู้ใช้บัณฑิตและตลาดแรงงานในระดับกว้าง และตอบสนองต่อการพัฒนาท้องถิ่นที่มีลักษณะอันเฉพาะเจาะจง การกำหนดขั้นตอนและกระบวนการผลิตบัณฑิตในลักษณะดังกล่าว จะทำให้มองเห็นถึงความจำเป็นที่จะต้องปรับปรุงหลักสูตรสำหรับการผลิตบัณฑิตที่สามารถตอบสนองต่อตลาดแรงงานในยุคไทยแลนด์ 4.0 ได้ ส่วนเกณฑ์มาตรฐานของหลักสูตรนั้น จะถูกนำมาใช้ในการพิจารณาในขั้นตอนหลังๆ เพื่อตรวจสอบให้หลักสูตรที่จัดทำขึ้นได้รับการรับรองมาตรฐานขั้นต่ำอันเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไป

อนึ่ง คุณลักษณะของบัณฑิตที่สอดคล้องกับตลาดแรงงานตามนโยบาย 4.0 ประกอบด้วย 1) ความสามารถในการใช้ภาษาต่างประเทศ ซึ่งในโลกที่กำลังพัฒนาไปข้างหน้าสู่กระแสโลกาภิวัตน์นั้น จำเป็นต้องมีความสามารถในการใช้ภาษาอย่างต่ำ 3 ภาษา 2) การฝึกฝนให้คิดนอกกรอบเพื่อก่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์และสร้างนวัตกรรมใหม่ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การพัฒนาตนเองให้มีความสามารถในการตั้งคำถามพลิกแพลงได้อย่างน่าสนใจ พร้อมกับความพยายามแสวงหาคำตอบอย่างเอาจริงเอาจัง ไม่ย่อท้อแม้ประสบกับปัญหาความยากลำบากต่างๆ นานา 3) ความ

² AUN-QA ย่อมาจาก ‘ASEAN University Network Quality Assurance’ เป็นระบบการรับรองมาตรฐานทางการศึกษาระดับสากล (international accreditation) ระบบหนึ่ง (อ้างอิงจาก ดาวิชา ศรีธัญรัตน์, 2559)

สามารถในการวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ โดยพิจารณาถึงสาเหตุของปัญหา และผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต ทั้งผลกระทบระยะสั้นและระยะยาว รวมทั้งผลกระทบทางตรงและทางอ้อม โดยในการวิเคราะห์นั้น จะต้องไม่นิ่งคาคาเดบสนสุญญากาศ แต่จะต้องดำเนินการบนฐานของข้อมูลและเหตุผลที่หนักแน่น 4) ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ทักษะในการใช้เครื่องมือดิจิทัล (digital tools) ซึ่งนอกจากมีความสามารถในการสืบค้นข้อมูลได้อย่างหลากหลายเป็นจำนวนมากมายมหาศาลแล้ว ยังมีความสามารถในการทำธุรกรรมทางการเงินต่างๆ และการติดต่อเพื่อซื้อขายบนโลกไซเบอร์ (e-commerce) ได้อย่างคล่องแคล่ว 5) การเรียนรู้เกี่ยวกับทักษะชีวิต อันเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ทางสังคมและการแก้ไขปัญหาต่างๆ ในการดำเนินชีวิตทางสังคม และ 6) การฝึกฝนทางด้านคุณธรรมและจริยธรรม อาทิ ความเป็นคนซื่อตรงยึดมั่นในหลักการ (integrity) ความอดกลั้นต่อความแตกต่างหลากหลาย การเคารพในสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น การใช้เหตุผลและข้อมูลในการตัดสินใจ รวมทั้งความซื่อสัตย์ และอดทนในการทำงาน เป็นต้น

ตารางที่ 2 การใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการจัดการสถาบันอุดมศึกษาในยุคไทยแลนด์ 4.0

3 ท่วง 2 เงื่อนไข	การบริหารจัดการสถาบันอุดมศึกษาในยุคไทยแลนด์ 4.0
พอประมาณ	1) ไม่เน้นกำไรและเติบโตรวดเร็วเกินไป จนก่อให้เกิดการเบียดเบียนผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 2) ส่งเสริมบุคลากรให้ดำรงชีพอย่างประหยัด ไม่ใช้จ่ายฟุ่มเฟือย เน้นการออมทรัพย์เพื่อใช้จ่ายในยามชราและเจ็บป่วย 3) ส่งเสริมกิจกรรมของสถาบันที่ไม่เชิงประมาทมากเกินไป แต่ได้ประโยชน์คุ้มค่า (เช่น จัดงานสถาปนาสถาบันที่ประหยัด)
มีเหตุผล	1) วิเคราะห์และวางแผนอัตรากำลังอาจารย์และเจ้าหน้าที่ สำหรับรองรับการพัฒนาในระยะยาว 2) การลงทุนใดๆ (เช่น ก่อสร้างตึก ฯลฯ) จะต้องมีการศึกษาความเป็นไปได้ และผลกระทบของโครงการอย่างละเอียด 3) การเปิดหลักสูตรใหม่มีการศึกษาถึงความต้องการท้องถิ่น ทรัพยากรที่สถาบันมี จุดคุ้มทุน และแนวโน้มในอนาคต

ตารางที่ 2 การใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการจัดการสถาบันอุดมศึกษาในยุคไทยแลนด์ 4.0 (ต่อ)

3 ท่วง 2 เงื่อนไข	การบริหารจัดการสถาบันอุดมศึกษาในยุคไทยแลนด์ 4.0
มีภูมิคุ้มกัน	1) ไม่กู้เงินมากเกินไปเพื่อลงทุนขยายกิจการ 2) เสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่ม ทั้งอาจารย์ เจ้าหน้าที่ นักศึกษา ชุมชน ผู้ใช้บัณฑิต และหน่วยงานรัฐ 3) การจัดการสถาบันที่มีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ และไม่เสี่ยงต่อการทุจริต
ความรู้	1) ส่งเสริมอาจารย์ให้พัฒนาตนเอง อบรม ศึกษาต่อ เข้าร่วมการสัมมนา 2) พัฒนาสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ และการจัดการความรู้ 3) ส่งเสริมเจ้าหน้าที่ในการพัฒนาตนเอง โดยผ่านการอบรมทักษะในการทำงาน การใช้เครื่องคอมพิวเตอร์โปรแกรมใหม่ๆ ที่มีประโยชน์
คุณธรรม	1) ผู้บริหารทำตัวเป็นแบบอย่างในความรับผิดชอบ ตรงต่อเวลา เสียสละเพื่อส่วนรวม และกระตือรือร้น/ทุ่มเทการทำงาน 2) สถาบันจัดทำ CSR ที่เป็นประโยชน์แก่ชุมชนและแก้ไขปัญหาของชุมชนได้ 3) เสริมสร้างวัฒนธรรมองค์การที่เน้นการมีคุณธรรม/จริยธรรม ซึ่งไม่เพียงแต่อาจารย์และเจ้าหน้าที่เท่านั้น แมแต่นักศึกษาก็จะต้องมีการอบรมทางจริยธรรมอย่างจริงจัง

บทสรุป

ผู้เขียนได้นำเสนอเกี่ยวกับการบริหารจัดการสถาบันอุดมศึกษาโดยการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้สถาบันสามารถตอบสนองต่อการดำเนินนโยบายไทยแลนด์ 4.0 อันเป็นยุทธศาสตร์การพัฒนาชาติ 20 ปี ที่มีเป้าหมายเพื่อเสริมสร้างความ “มั่งคั่ง มั่นคง และยั่งยืน”

บทความนี้ได้แสดงให้เห็นว่า การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารจัดการสถาบันอุดมศึกษานั้น มีความสอดคล้องกับหลักการ “ความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กร” (corporate social responsibility – โปรดอ่านรายละเอียดเพิ่มเติมใน Mele, 2012 : 47-82) และมีความสอดคล้องกับทฤษฎีทางการบริหารธุรกิจ ที่เรียกว่า ‘ทฤษฎีผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย’ (stakeholder theory) (โปรดดูรายละเอียดใน Dunfee, 2012 : 346-363) รวมทั้งสอดคล้องกับ ‘ทฤษฎีความเป็น

พลเมืองขององค์กร' (corporate citizenship) (โปรดดูรายละเอียดใน Wood, 2012 : 59-94) กล่าวในภาพรวม การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการบริหารมหาวิทยาลัยนั้น จะไม่เน้นการเติบโตอย่างเร่งรีบมากเกินไป (หลักความพอประมาณ) ไม่เน้นการกู้เงินจำนวนมากเพื่อนำมาลงทุนแบบสุ่มเสี่ยง (หลักการสร้างภูมิคุ้มกัน และความสมเหตุสมผล) แต่จะให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างความสัมพันธ์และการแบ่งปันกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอย่างจริงจังและจริงใจ (เสริมสร้างภูมิคุ้มกัน ภายใต้เงื่อนไขของหลักคุณธรรม) และการวางแผนในการพัฒนาองค์กรโดยอาศัยข้อมูลที่หนักแน่นเพื่อก่อให้เกิดการตัดสินใจที่ถูกต้อง (ความสมเหตุสมผล) รวมทั้งมีความพัฒนาอาจารย์เพื่อให้ความรู้ความสามารถในการสอนอย่างแท้จริง (เงื่อนไขของความรู้ คุณธรรม และความสมเหตุสมผล) การจัดโครงสร้างองค์กรในลักษณะแบนราบ กระจายอำนาจสู่คณะและสาขาวิชา และเน้นการทำงานเป็นทีม จะส่งผลให้องค์กรมีความยืดหยุ่น ซึ่งเอื้ออำนวยให้เกิดความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม ภายใต้บริบทของการส่งเสริมองค์การแห่งการเรียนรู้ และปรับหลักสูตรให้สามารถตอบสนองต่อการผลิตบัณฑิตสำหรับรองรับการพัฒนาตามนโยบายไทยแลนด์ 4.0 ได้อย่างเหมาะสม

บทความนี้เน้นนำเสนอเกี่ยวกับข้อโต้แย้งทางทฤษฎีเป็นหลัก จึงก่อให้เกิดจุดอ่อนเนื่องจากยังไม่มีกรณีวิจัยเชิงประจักษ์เกี่ยวกับการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในการบริหารสถาบันอุดมศึกษามาก่อน อันแตกต่างจากการวิจัยเชิงประจักษ์เกี่ยวกับการนำหลักปรัชญาดังกล่าวไปใช้ในการบริหารองค์กรธุรกิจ (Kantabutra & Winit, 2016 : 181-197 ; Rungruang & Ractham, 2016 : 198-216) และการประยุกต์ใช้ในการบริหารโรงพยาบาล (Himathongkam & Vannapruegs, 2016 : 148-163) เมื่อเป็นเช่นนี้ จึงถือว่าเป็นภารกิจแห่งอนาคตที่จะได้มีการนำแนวคิดข้างต้นไปใช้ในการศึกษาถึงสถาบันอุดมศึกษาเพื่อขยายองค์ความรู้ด้านปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงออกไปให้กว้างขวางและลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น รวมทั้งยังเป็นการค้นหาปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน พร้อมกับข้อเสนอแนะในการพัฒนาสถาบันอุดมศึกษาต่อไปในอนาคตอีกด้วย

เอกสารอ้างอิง

- กองบริหารงานวิจัยและประกันคุณภาพการศึกษา. Thailand 4.0 : โมเดลขับเคลื่อนประเทศไทยสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน. (29 March 2017) สืบค้นจาก <http://www.libarts.up.ac.th/v2/img/Thailand-4.0.pdf>
- ณดา จันทรสม. (2555.) การประยุกต์ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในระดับบุคคล. ศูนย์ศึกษาเศรษฐกิจ-พอเพียง สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- ดาวิชา ศรีธัญรัตน์. (2559.) AUN-QA Guidebook. กรุงเทพฯ : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. (เอกสารอัดสำเนา)
- ณัฐพงษ์ หองภักดี. (2007.) ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง : ความเป็นมาและความหมาย. *NIDA Development Journal*, 47(1) (1-24).
- ธันวา จิตต์สงวน. (2554.) ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับภาคการเกษตร. *ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับสังคมไทย*, (229-248).
- พงศา ชูแถม. (2554.) การประยุกต์ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในระดับชุมชน. *ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับสังคมไทย*, (154-168).
- ราศี บุรุษรัตน์พันธ์. (2542.) *ทฤษฎีใหม่ในหลวง: ชีวิตที่พอเพียง*, กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ร่วมด้วยช่วยกัน.
- ศูนย์ศึกษาเศรษฐกิจพอเพียง สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. (2554.) *ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับสังคมไทย*. กรุงเทพฯ : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ศูนย์ศึกษาเศรษฐกิจพอเพียง สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. (2551.) *ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการบริหารการพัฒนา*. กรุงเทพฯ : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ทำเนียบรัฐบาล. (2560.) *Startup Thailand 4.0. วารสารไทยคู่ฟ้า*,
- Achua, C. F. & R. N. Lussier. (2013.) *Effective Leadership*. South-Western : Cengage Learning.

- Ariratana, Wallapha Pattamaporn Pimthong & Nitmanee Pitak. (2013.) Teacher Professional Development for Learning Organization on Sufficiency Economy in Small School. *The European Journal of Social & Behavioral Sciences*, 4(1) 847-852.
- Avery, G. C. & H. Bergsteiner. (2016.) Editors Preface. Sydney : Allen & Unwin.
- Avery, G.C. & H. Bergsteiner. (2016.) *Thailand : An Unexpected Role Model*. Sydney : Allen & Unwin.
- Avery, G.C. & H. Bergsteiner. (2016.) Practices for Enhancing Resilience and Performance. Sydney : Allen & Unwin.
- Bergsteiner, H. & Priyanut Dharmapiya. (2016.) The Sufficiency Economy Philosophy Process. Sydney : Allen & Unwin.
- Buranapin, Siriwut & Thankawin Ratthawatankul. (2015.) Philosophy of Sufficiency Economy and Business Sustainability : A Framework for Operational Implications. *Journal of Business Behavioral Sciences*, 27(1), 115-140.
- Chaisumritchoke, Suntharee T. (2007.) Sufficiency Economy, The King's Philosophy : An Application of Buddhist Economics to Develop Thai Local Pharmaceutical Industries for Sustainable Well-being. *Society and Economy*, 29, 235-252.
- Choochom, Oraphin. (2015.) A Causal Relationship of Living Behavior Based on Sufficiency Economy Philosophy for Thai University Students. *Procedia -Social and Behavioral Sciences*, 177, 260-264.
- Dharmapiya, Priyanut and Molraudee Saratun. (2016.) Cultivating a Sufficiency Mindset in Thai Schools' in *Sufficiency Thinking : Thailand's Gift to an Unsustainable World*. Sydney : Allen & Unwin.
- Dunfee, T.W. (2012.) *Stakeholder Theory : Managing Corporate Social Responsibility in a Multiple Actor Context*. Oxford : Oxford University Press.

- Himathongkam, Thep and Tanya Vannapruegs. (2016.) *Sufficiency in Thai Healthcare*. Sydney : Allen & Unwin.
- Kantabutra, Sooksan & Warat Winit. (2016.) *The Sufficiency Economy in Action at Nithi Foods*. Sydney : Allen & Unwin.
- Kantabutra, Sooksan. (2016.) *From Philosophy to Business Practice*. Sydney : Allen & Unwin.
- Khunthongjan, Supawadee & Aree Wiboonpongse. (2010.) A Study of Performance of SMEs in Their Application of Sufficiency Economy Philosophy. *GMSARN International Journal*, 4, 177-182.
- Mele, D. (2012.) *Corporate Social Responsibility Theories*. Oxford : Oxford University Press.
- Naipinit, Aree Thongphon Promsaka Na Sakolnakorn & Patarapong Kroeksakul. (2014.) Sufficiency Economy for Social and Environmental Sustainability : A Case Study of Four Villages in Rural Thailand. *Asian Social Science*, 10(2),102-111.
- Piboolsravut, Priyanut. (2004.) Sufficiency Economy : Research Note. *ASEAN Economic Bulletin*, 21(1), 127-134.
- Pruetipibultham, Oranuch. (2010.) The Sufficiency Economy Philosophy and Strategic HRD : A Sustainable Development for Thailand. *Human Resource Development International*, 13(1), 99-110.
- Rungruang, Parisa & Vichita Vathanophas Ractham. (2016.) *Siam Cement Group as a Sustainable Enterpris*. Sydney : Allen & Unwin.
- Thongpakde, Nattapong Prasopchoke Mongsawad & H. Bergsteiner. *Immoral Capitalism : The Need for a New Approach*. Sydney : Allen & Unwin.
- Thongpoon, Siriluck Noor Hazlina Ahmad & Sofri Yahya. (2012.) Sustainable Performance of Thai SMEs : Investigating the Entrepreneurial Competencies and Sufficiency Economy Phiposophy. *Asia Pacific Journal of Management & Entrepreneurship Research*, 1(2), 5-20.

- Treputtarat, Saowanee Wallapha Arirattana & Siripong Piasiri. (2013.) Integrated Management Model for Learning Organization on Sufficiency Economy in Small School, Thailand *The European Journal of Social & Behavioral Sciences*, 4(1), 856-860.
- Tungkasamit, Angkana Ladda Silanoi Teerachai Nethanomsak & Pattamaporn Pimthong. (2014.) Evaluation of school Activities for Developing the Desired Characteristics based on Sufficiency Economy Philosophy : A Project Report. *Procedia – Social and Behavioral Sciences*, 116.
- UNDP. (2007.) *Thailand Report on Human Development : Sufficiency Economy and Human Development, Thailand*, United Nations Development Programme.
- Wanasilp, Wanakiti & Nantarat Tangvitoontham. (2015.) The Relationship between the Understanding of Philosophy of Sufficiency Economy and the Living Standard : The Case Study of Sufficiency Economy Community in Lower Northern Region of Thailand. *International Journal of Business and Economic Development*, 3(1), 87-95.
- Wood, D. J. (2002.) Business Citizenship : From Individuals to Organizations. *Business Ethics Quarterly*, 3 , 59-94.

บทที่

3

การพัฒนาการถนอมและแปรรูปอาหารสู่ ไทยแลนด์ 4.0

Development of Food Preservation and
Processing for Thailand 4.0

จันทน์ วีระเวชเจริญชัย

Junthanee Teravecharoenchai

การพัฒนาการถนอมและแปรรูปอาหารสู่ไทยแลนด์ 4.0

Development of Food Preservation and Processing for Thailand 4.0

จันทนี วีระเวชเจริญชัย¹

Junthanee Teravecharoenchai

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อชี้ให้เห็นถึงความสำคัญและแนะนำแนวทางการพัฒนาการถนอมและแปรรูปอาหารสู่ไทยแลนด์ 4.0 ซึ่งการถนอมและแปรรูปอาหารเป็นการกำจัด ยับยั้งหรือทำลายจุลินทรีย์และสารพิษที่จุลินทรีย์สร้างขึ้น ทำให้อาหารสามารถเก็บรักษาได้นาน ลดปัญหาผลผลิตล้นตลาด การขาดแคลนอาหาร มีอาหารบริโภคนอกฤดูฤดูกาล และสะดวกในการขนส่ง นอกจากนี้ยังทำให้เกิดผลิตภัณฑ์ใหม่ตามความต้องการของผู้บริโภคและเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ ดังนั้นการถนอมและแปรรูปอาหารจะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนานวัตกรรมอาหารสู่ไทยแลนด์ 4.0 ซึ่งปัจจุบันประเทศไทยมีโครงการเมืองนวัตกรรมอาหารหรือ “Food Innopolis” เพื่อเพิ่มงบประมาณด้านการวิจัยและพัฒนาการถนอมและแปรรูปอาหารเชื่อมโยงธุรกิจในวงจรห่วงโซ่อาหารสู่ระดับสากล เพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์และบริการของอุตสาหกรรมอาหารให้กลายเป็นตัวขับเคลื่อนสำคัญทางเศรษฐกิจเพื่อนำประเทศไทยไปสู่ครัวโลกต่อไป โดยสิ่งเหล่านี้จะเกิดขึ้นไม่ได้ถ้าขาดการร่วมมือจากทุกภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ ภาคเอกชน ประชาชน สถาบันการศึกษา ที่จะต้อง “รับรู้ ร่วมคิด ร่วมทำ” ด้วยการพัฒนางานวิจัยทั้งในและต่างประเทศสู่การจัดการ

¹ อาจารย์ประจำภาควิชาคหกรรมศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
[junthanee_j@hotmail.com]

ความรู้ การประยุกต์นำไปใช้อย่างจริงจัง เข้มแข็ง ต่อเนื่องจนได้ตัวอย่างที่ดี (Best Practice) และนวัตกรรม (Innovation) จึงจะเกิดความสุข ความสำเร็จอย่างต่อเนื่อง มั่งคั่ง มั่นคงและยั่งยืน สอดคล้องกับระบบเศรษฐกิจที่เน้นการสร้างมูลค่า (Value-Based Economy) ในยุคไทยแลนด์ 4.0

คำสำคัญ : การถนอมและแปรรูปอาหาร; ไทยแลนด์ 4.0; เมืองนวัตกรรมอาหาร

Abstract

The objective of this article was to introduce the importance and the development of food preservation and processing for Thailand 4.0. Food preservation and processing can eliminate, inhibit or destroy microorganisms and toxins created by microorganisms. Food can be stored for a long time, reduce overcapacity and food shortage, have food to consume all seasons and be convenient for transportation. It also creates new product according to the needs of consumers and adding value to food products. Preservation and processing of food are among key factors in the development of innovative food for Thailand 4.0. Currently, Thailand is focusing on building a “Food Innopolis”, through which more funding for research, development of food preservation and processing, connectivity of local business in the food supply chain to the international markets, and adding value to food products and services are allocated so that these undertakings could become one of the important economic engines leading Thailand to the status of being the “World Kitchen.” These developments could not be possible without the cooperation from all sectors, namely, government, business, citizen and educational institutes. These sectors must be “aware and collaborate” by conducting research, both locally and internationally, toward knowledge management. Determined and continued applications of these knowledge to gain best practices and

innovation are essential for a balanced, successful, wealthy, secured and sustainable Thailand to gain the status of a value-based economy of Thailand 4.0.

Keywords : Food Preservation and Processing ; Thailand 4.0; Food Innopolis

บทนำ

การถนอมอาหารหมายถึง การเก็บรักษาอาหารโดยวิธีต่างๆ ให้อยู่ในสภาพที่ใกล้เคียงกับของสดมากที่สุด สามารถเก็บรักษาอาหารได้นานขึ้น โดยสูญเสียคุณภาพและคุณค่าทางโภชนาการน้อยที่สุด แต่ยังคงคุณลักษณะทางคุณภาพซึ่งเป็นที่ต้องการของผู้บริโภค (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2557)

การแปรรูปอาหารหมายถึง การนำอาหารมาผ่านกระบวนการต่างๆ เพื่อให้ได้ผลิตภัณฑ์อาหารที่ปรุงสำเร็จ สามารถบริโภคได้ มีลักษณะตามต้องการ มีคุณภาพเป็นที่ยอมรับของผู้บริโภค บริโภคได้อย่างปลอดภัย และอาจช่วยให้สามารถเก็บรักษาอาหารไว้ได้ระยะหนึ่งด้วย (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2557)

สรุปการถนอมและแปรรูปอาหารมีความหมายใกล้เคียงกันมาก โดยการถนอมอาหารจะให้ความสำคัญกับการเก็บรักษาผลิตภัณฑ์ให้ได้นาน ในขณะที่การแปรรูปอาหารจะให้ความสำคัญกับการทำผลิตภัณฑ์ให้มีคุณลักษณะตามที่ผู้บริโภคต้องการ มีคุณภาพเป็นที่ยอมรับ ซึ่งอายุการเก็บจะยาวนานหรือไม่ขึ้นอยู่กับความต้องการของผู้บริโภค แต่โดยส่วนใหญ่แล้วการแปรรูปอาหารจะมีผลในการยืดอายุการเก็บหรือถนอมอาหารด้วยเช่นกัน

การถนอมและแปรรูปอาหารจึงมีความสำคัญ คือ เป็นการกำจัด ยับยั้ง หรือทำลายจุลินทรีย์ที่ทำให้เกิดโรคที่ปนเปื้อนมาในอาหารและจุลินทรีย์ที่ทำให้อาหารเสื่อมเสีย ทำลายสารพิษต่างๆ จึงทำให้อาหารสามารถเก็บรักษาได้นานยิ่งขึ้น ลดปัญหาผลผลิตล้นตลาด ลดการขาดแคลนอาหาร มีอาหารบริโภคนอกฤดูฤดูกาลสะดวกในการขนส่ง และในระหว่างกระบวนการถนอมและแปรรูปอาหารยังสามารถเติมหรือลดสารอาหารบางอย่าง เช่น ไขมัน วิตามิน แร่ธาตุต่างๆ เพื่อเพิ่มคุณค่าทางโภชนาการให้กับอาหารได้อีกด้วย นอกจากนี้ยังทำให้เกิดผลิตภัณฑ์ใหม่ที่มีลักษณะหรือรสชาติแตกต่างไปจากเดิม และผู้บริโภคมีทางเลือกมากยิ่งขึ้น เช่น นมไขมันต่ำ กัมมีเยลลี่เสริมวิตามินซี เป็นการสร้างอาชีพ เพิ่มรายได้ให้กับครอบครัว ในปัจจุบัน

การถนอมและแปรรูปอาหารได้เกิดการพัฒนามาเป็นผลิตภัณฑ์ประเภทอาหารพร้อมปรุง อาหารพร้อมบริโภค อาหารจานด่วน เพื่อรองรับวิถีชีวิตคนในยุคปัจจุบันที่ต้องการความสะดวกรวดเร็ว ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการถนอมและแปรรูปอาหารจะเป็นวิธีการหนึ่งในการสร้างนวัตกรรมทางอาหารที่ตอบสนองต่อชีวิตของคนในอนาคต เป็นการนำประเทศไทยสู่การเป็นครัวโลกและเข้าสู่ไทยแลนด์ 4.0 อย่างแท้จริง

พัฒนาการของการถนอมและแปรรูปอาหาร

ในยุคก่อนประวัติศาสตร์ สมัยที่มนุษย์ยังไม่รู้จักการเกษตรกรรมได้มีการเก็บถนอมรักษาอาหารเพื่อรับประทานในช่วงที่ขาดแคลนอาหาร เช่น ในฤดูหนาวหรือฤดูแล้ง โดยการนำอาหารมาหมกใต้หิมะเพื่อให้อาหารเย็นและเก็บได้นานขึ้น การนำมารมควันเหนือกองไฟ การนำมาเก็บไว้ในถ้ำหรือห้องใต้ดินเพื่อเก็บอาหารให้เย็นในฤดูร้อนและป้องกันอาหารแข็งในฤดูหนาว สำหรับผู้ที่อาศัยอยู่บริเวณชายทะเลจะนำปลาที่จับได้ไปตากจนแห้งและใส่เกลือเพื่อเป็นเสบียงในการเดินทาง ส่วนชาวอียิปต์และชาวบาบิโลนจะนำองุ่นมาทำแอลกอฮอล์และน้ำส้มสายชู ชาวจีนนำข้าวมาทำแอลกอฮอล์ ถั่วเหลืองมาทำซีอิ๊วและเต้าหู้ เป็นต้น

ในยุคเริ่มต้นของความก้าวหน้าในการถนอมและแปรรูปอาหาร เริ่มจากยุคของนโปเลียนซึ่งมีการทำสงครามในพื้นที่ห่างไกล ทำให้เขาพบปัญหาการขาดแคลนเสบียงอาหาร เขาจึงตั้งรางวัลแก่ผู้ที่สามารถคิดค้นวิธีแก้ปัญหา โดยผู้ที่แก้ปัญหานี้ได้คือนิโคลาส แอปเพิร์ต พ่อครัวชาวฝรั่งเศส ซึ่งคิดค้นวิธีการถนอมอาหารพวกเนื้อสัตว์ ผัก ผลไม้ โดยการบรรจุอาหารในขวดปิดด้วยจุกคอร์ก ต้มในน้ำเดือดตามเวลาที่กำหนด เรียกว่า วิธีของแอปเพิร์ต (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2557) ต่อมาได้มีผู้นำวิธีการนี้มาพัฒนาเป็นการบรรจุกระป๋องในปัจจุบัน หลังจากมีการบรรจุกระป๋องแล้วชาวอังกฤษได้ค้นพบการทำกระป๋องฉาบดีบุก ทำให้กระป๋องมีคุณภาพมากขึ้น และเกิดการวิวัฒนาการการทำอาหารกระป๋องอย่างต่อเนื่อง เช่น การใช้เครื่องรีเทอร์ต ในการควบคุมอุณหภูมิการฆ่าเชื้อจากไอน้ำเดือดภายใต้ความดัน ทำให้สามารถเก็บอาหารได้นานยิ่งขึ้น และในยุคสงครามกลางเมืองของสหรัฐอเมริกาได้มีการสร้างตู้เย็นที่สามารถควบคุมอุณหภูมิด้วยเครื่องทำความเย็น และพัฒนาไปเป็นตู้แช่เยือกแข็งอาหารในเวลาต่อมา ซึ่งในการแช่เยือกแข็งแคลเรนซ์ เบิร์ตเชย์พบว่า การนำผักไปลวกก่อนการแช่เยือกแข็ง ทำให้ผักมีคุณภาพดีกว่าการแช่ทันที

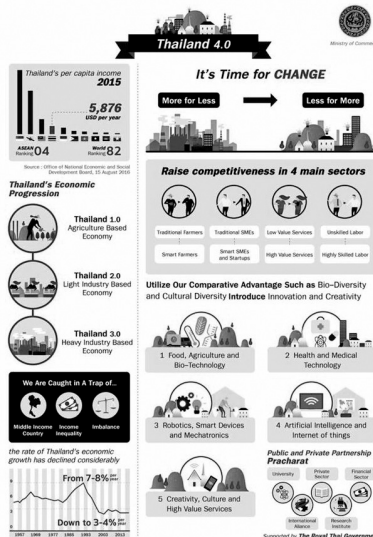

ในยุคปัจจุบัน การถนอมและแปรรูปอาหารมีการพัฒนาและปรับปรุงมากยิ่งขึ้น เช่น มีการคิดค้นเครื่องมือเครื่องจักร อุปกรณ์ต่างๆ ในการเพิ่มประสิทธิภาพการถนอมและแปรรูปอาหาร เพิ่มความหลากหลายของอาหารเพื่อให้ตรงตามความต้องการของผู้บริโภคมากยิ่งขึ้น ทั้งในด้านประโยชน์ต่อสุขภาพ ความสะดวกรวดเร็วในการบริโภค และสามารถเก็บรักษาอาหารไว้ได้นาน

แนวโน้มการถนอมและแปรรูปอาหารสู่ไทยแลนด์ 4.0

สำหรับประเทศไทยมีการปรับเปลี่ยนโมเดลเศรษฐกิจเพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาประเทศกันหลายครั้ง โดยเริ่มจาก ไทยแลนด์ 1.0 เน้นภาคเกษตรกรรม สู่ไทยแลนด์ 2.0 เน้นอุตสาหกรรมเบา ผลิตรเพื่อทดแทนการนำเข้า สู่ไทยแลนด์ 3.0 เน้นอุตสาหกรรมที่มีความซับซ้อนมากขึ้น มีการหลั่งไหลของทุนและเทคโนโลยีจากต่างประเทศเข้ามา เปลี่ยนการผลิตเป็นการผลิตเพื่อส่งออก อย่างไรก็ตามการพัฒนาเศรษฐกิจในรูปแบบนี้ทำให้ประเทศไทยพบกับ กักตักประเทศรายได้ปานกลาง เนื่องจากเป็นโมเดลการพัฒนาที่เร่งให้ทันประเทศที่พัฒนาแล้ว เทคโนโลยีของต่างประเทศที่นำเข้ามาใช้ไม่มีการถ่ายทอดอย่างจริงจัง ขาดการพัฒนาทุนมนุษย์ ละเลยการสร้างความเข้มแข็งจากภายใน จนต้องเผชิญกับวิกฤตต้มยำกุ้ง ปี พ.ศ.2540 ทำให้อัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจตกลงมาอยู่ที่ร้อยละ 3 - 4 และติดอยู่ในกับดักประเทศรายได้ปานกลาง ทำให้ช่องว่างของรายได้และโอกาสของคนจนกับคนรวยห่างกันมากยิ่งขึ้น เป็นกับดักความเหลื่อมล้ำของความมั่งคั่ง และจากการเน้นความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจแต่ละเลยการรักษาสิ่งแวดล้อม การสร้างสังคมอยู่ดีมีสุข การยกระดับศักยภาพมนุษย์ทำให้เกิดกับดักความไม่สมดุลในการพัฒนา ดังนั้นจึงมีการปฏิรูปโครงสร้างเศรษฐกิจใหม่ไปสู่อไทยแลนด์ 4.0 โดยการน้อมนำแนวคิด “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” ของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มหิตลาธิเบศรรามาธิบดี จักรีนฤพดินทร สยามมินทราธิราช บรมนาถบพิตร ซึ่งได้พระราชทานพระราชดำรัสหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงครั้งแรกในงานพระราชทานปริญญาบัตร ณ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เมื่อวันที่ 18 กรกฎาคม พ.ศ.2517 ให้ความตอนหนึ่งว่า “การพัฒนาประเทศจำเป็นต้องทำตามลำดับขั้น ต้องสร้างพื้นฐานคือความพอมี พอกิน พอใช้ของประชาชนเป็นเบื้องต้นก่อน โดยใช้วิธีการและอุปกรณ์ที่ประหยัด แต่ถูกต้องตามหลักวิชา เมื่อได้พื้นฐานมั่งคั่งพร้อมพอควรและปฏิบัติได้

แล้ว จึงค่อยสร้างค่อยเสริมความเจริญและฐานะทางเศรษฐกิจขั้นที่สูงขึ้นโดยลำดับต่อไป หากมุ่งแต่จะทุ่มเทสร้างความเจริญ ยกฐานะทางเศรษฐกิจขั้นได้รวดเร็วแต่ประการเดียว โดยไม่ให้แผนปฏิบัติการสัมพันธ์กับสภาวะของประเทศ และของประชาชนโดยสอดคล้องด้วย จะเกิดความไม่สมดุลในเรื่องต่างๆ ได้ ซึ่งอาจกลายเป็นความยุ่งยากล้มเหลวในที่สุด” การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้เป็นแนวทางสร้างความเข้มแข็งจากภายในเพื่อให้ประเทศไทยหลุดพ้นจาก 3 กับดักดังกล่าว คือกับดักประเทศรายได้ปานกลาง (Middle Income Trap) กับดักความเหลื่อมล้ำ (Inequality Trap) และกับดักความไม่สมดุล (Imbalance Trap) เพื่อพัฒนาให้เป็นประเทศที่มีความมั่งคั่ง มั่นคงและยั่งยืนสู่ไทยแลนด์ 4.0 กลายเป็นระบบเศรษฐกิจที่เน้นการสร้างมูลค่า (Value-Based Economy) โดยแบ่งเป็น 5 กลุ่มเทคโนโลยีและอุตสาหกรรมเป้าหมาย คือ 1) กลุ่มอาหาร เกษตร และเทคโนโลยีชีวภาพ 2) กลุ่มสาธารณสุขและเทคโนโลยีการแพทย์ 3) กลุ่มหุ่นยนต์อัจฉริยะและระบบเครื่องกล อิเล็กทรอนิกส์ควบคุม 4) กลุ่มดิจิทัล เทคโนโลยี และอินเทอร์เน็ตเชื่อมต่อ 5) กลุ่มอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ วัฒนธรรมและบริการที่มีมูลค่าสูง ดังแผนภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 Thailand 4.0

ที่มา : Ministry of Commerce (2016)

นอกจากนี้ไทยแลนด์ 4.0 ยังประกอบด้วย 2 ยุทธศาสตร์คือ การสร้างความเข้มแข็งจากภายใน (Strength from Within) และการเชื่อมโยงกับประชาคมโลก (Connect to the World) มีการกำหนดเป้าหมายครอบคลุมใน 4 มิติ (มหาวิทยาลัยพะเยา, 2559) ดังนี้

1) ความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจ เป็น ระบบเศรษฐกิจที่เน้นการสร้างมูลค่าที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม เทคโนโลยี และความคิดสร้างสรรค์

2) ความอยู่ดีมีสุขทางสังคม เป็นสังคมที่เดินหน้าไปด้วยกัน ไม่ทอดทิ้งใครไว้ข้างหลัง ด้วยการเติมเต็มศักยภาพของผู้คนในสังคม เพื่อสร้างหลักประกันความมั่นคงทางเศรษฐกิจสังคม และฟื้นฟูความสมานฉันท์และความเป็นปึกแผ่นของคนในสังคมให้กลับคืนมาอีกครั้งหนึ่ง

3) การยกระดับคุณค่ามนุษย์ ด้วยการพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ในศตวรรษที่ 21 ควบคู่ไปกับการเป็นคนไทยในโลกที่หนึ่ง

4) การรักษาสິงแวดล้อม เป็นสังคมที่นำอยู่มีระบบเศรษฐกิจที่สามารถปรับสภาพตามภูมิอากาศ ควบคู่ไปกับการเป็น สังคมคาร์บอนต่ำ อย่างเต็มรูปแบบ

รัฐบาลจึงได้กำหนดทิศทางการพัฒนาโมเดลไทยแลนด์ 4.0 ภายใต้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบไปด้วย 5 วาระ ตามแผนภาพที่ 2 ดังนี้

วาระที่ 1 การเตรียมคนไทย 4.0 ให้พร้อมก้าวสู่โลกที่หนึ่ง

วาระที่ 2 การพัฒนาคลัสเตอร์เทคโนโลยีและอุตสาหกรรมเป้าหมาย

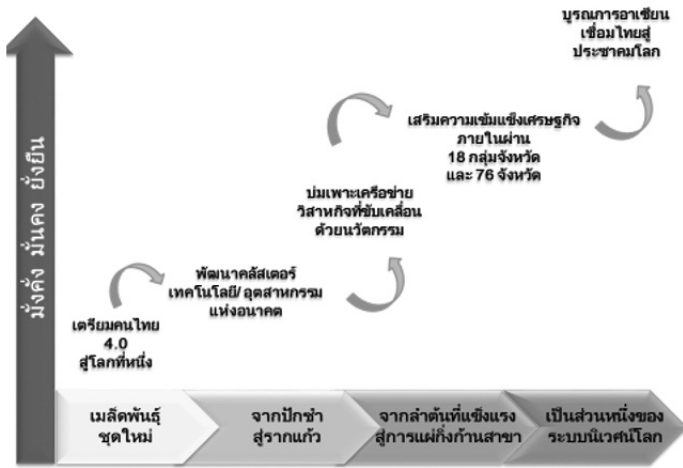
วาระที่ 3 การบ่มเพาะผู้ประกอบการและพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม

วาระที่ 4 การเสริมความเข้มแข็งของเศรษฐกิจภายในประเทศผ่าน 18 กลุ่มจังหวัดและ 76 จังหวัด

วาระที่ 5 การบูรณาการอาเซียน เชื่อมประเทศไทยสู่ประชาคมโลก

การพัฒนาโมเดลไทยแลนด์ 4.0 ให้ได้ตามวาระทั้ง 5 ที่กล่าวมานั้น โดยเฉพาะวาระที่ 2 การพัฒนา คลัสเตอร์เทคโนโลยีและอุตสาหกรรมเป้าหมาย และวาระที่ 3 การบ่มเพาะผู้ประกอบการและพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม จะสามารถดำเนินการไปได้เป็นอย่างดีต้องได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ ภาคเอกชน ประชาชน สถาบันการศึกษา ที่จะต้อง “รับรู้ ร่วมคิด ร่วมทำ”

โดยมีรัฐบาลให้การสนับสนุนด้านความรู้ เทคโนโลยี นวัตกรรม ประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ นักวิจัยด้านการถนอมและแปรรูปอาหารจากสถาบันการศึกษาออกสู่เชิงพาณิชย์ จึงจะเกิดความสมดุล ความสำเร็จอย่างต่อเนื่อง มั่งคั่ง มั่นคงและยั่งยืน สอดคล้องกับระบบเศรษฐกิจที่เน้นการสร้างมูลค่า (Value-Based Economy) ในยุคไทยแลนด์ 4.0 ต่อไป

แผนภาพที่ 2 ท้าวาระในการขับเคลื่อนโมเดลไทยแลนด์ 4.0
ที่มา : มหาวิทยาลัยพะเยา (2559)

ผู้เขียนพบว่าปัจจุบันมีการพัฒนาการถนอมและแปรรูปอาหารในสถาบันการศึกษาต่างๆ มากมายเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค เช่น การพัฒนาอาหารว่างแบบเลย์เออร์ที่มีเบต้าแคโรทีนจากฟักทอง มันเทศ และแครอท โดยนำฟักทอง มันเทศ และแครอทที่เป็นผักปลูกได้ง่าย สามารถปลูกได้ทุกฤดูกาล อุดมด้วยวิตามินเอ ในรูปของเบต้าแคโรทีน ซึ่งเป็นสารต้านอนุมูลอิสระ ลดอัตราเสี่ยงของมะเร็ง ช่วยดูแลรักษาผิวพรรณ บำรุงสุขภาพของดวงตา ชะลอความแก่ มาพัฒนาเป็นอาหารว่างขึ้นรูปในรูปแบบขั้นซึ่งยังไม่เคยมีมาก่อน เพื่อให้มีรสชาติและเนื้อสัมผัสที่หลากหลายถูกใจผู้บริโภค และเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ รวมถึงเพิ่มทางเลือกให้กับผู้บริโภคอีกทางหนึ่ง โดย 1 หน่วยบริโภค มี 45 กรัม ให้วิตามินเอ 11.5 เปอร์เซ็นต์ของปริมาณวิตามินเอที่แนะนำให้บริโภคต่อวัน (จันทน์ ธีรเวชเจริญชัย, 2557) หรือการนำถั่วแดง ซึ่งเป็นพืชตระกูลถั่วที่มีคุณค่าทางโภชนาการสูง กล่าวคือมีโปรตีนและคาร์โบไฮเดรต

สูงแต่มีไขมันต่ำ มาทดแทนแป้งสาลีในขนมปังแซนด์วิช ขนมปังแซนด์วิชจึงมีคุณค่าทางโภชนาการสูงขึ้นโดยการใช้แป้งถั่วแดงทดแทนแป้งสาลี 25 เปอร์เซ็นต์ ทำให้ขนมปังแซนด์วิชมีปริมาณเส้นใยอาหารเพิ่มขึ้น 72 เปอร์เซ็นต์และมีกรดอะมิโนจำเป็น 7 ชนิดเพิ่มขึ้นจากสูตรทั่วไป (มลิวรรณ อุดทะยอด, 2557) หรือการผลิตไข่ขาวเค็มผงโดยการนำไข่ขาวเค็มดิบที่เป็นของเหลวจากการนำไข่แดงเค็มดิบไปใช้ในผลิตภัณฑ์อาหารมาแปรรูปเป็นไข่ขาวเค็มผง เพื่อใช้เป็นส่วนประกอบในอาหารโดยน้ำซุบที่เตรียมจากผงปรุงรสหมูที่ใช้ไข่ขาวเค็มผงทดแทนเกลือมีคะแนนความชอบโดยรวมสูงกว่าน้ำซุบปรุงรสหมูสูตรที่ใช้เกลือ รวมถึงมีคุณค่าทางโภชนาการสูงกว่า (ชลลดา ดวงปิ่น, 2557) หรือการนำรำข้าวกล้องก๋วยเตี๋ยวมารวมกับแป้งสาลีและเอนไซม์ปาเปนทำให้การสูญเสียคุณค่าทางโภชนาการระหว่างการเก็บรักษาลดลง และนำมาทำเป็นเครื่องดื่มที่มีแอนโทไซยานินสูงได้ (ญานิศรา รัตนธำนันท์, 2557) นอกจากนี้ยังมีการพัฒนาเครื่องมือเครื่องจักรอย่างต่อเนื่อง เช่น การพัฒนาเครื่องบดหั่นเนื้อสัตว์สำหรับการแปรรูปในอุตสาหกรรมอาหาร ซึ่งสามารถลดเวลาในการบดหั่นเนื้อสัตว์ 10 กิโลกรัม จากเครื่องปกติได้ถึง 2 ชั่วโมง 40 นาที (สงชัย จันทร์หา, 2555) การพัฒนาหม้อประกอบอาหารพลังงานแสงอาทิตย์แบบเลนส์รวมแสงแบบมีแผ่นสะท้อนรังสี 3 แผ่น ซึ่งสามารถทำอุณหภูมิในการหุงอาหารได้สูงสุด 110 องศาเซลเซียส ที่รังสีอาทิตย์เฉลี่ย 700 วัตต์ต่อตารางเมตร ซึ่งเหมาะกับสภาพอากาศของประเทศไทยและสามารถประหยัดพลังงานที่ใช้ในการหุงอาหารลงได้ (อำไพ ผาสีดา, 2557) และคณะวิศวกรรมศาสตร์ ภาควิชาวิศวกรรมอาหาร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบังร่วมกับภาคเอกชน ทำการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมเครื่องถนอมอาหารด้วยการทำแห้งแช่เยือกแข็งสุญญากาศรูปแบบใหม่ชื่อ ไครโอ ดี ฟรีเซอร์ (Kryo D Freezer) ทำให้อาหารที่ผ่านเครื่องนี้ใกล้เคียงกับอาหารปรุงสำเร็จทั้งด้านรสชาติ สี กลิ่น คุณค่าทางโภชนาการ เก็บได้นาน 2 ปี แตกต่างจากการทำแห้งแบบแช่เยือกแข็งทั่วไปที่จะเกิดผลึกน้ำแข็งขนาดใหญ่ และกลายเป็นใบมีดที่ทำลายเนื้อเยื่อในอาหาร ส่งผลให้คุณภาพอาหารลดลงได้ (ประชาชาติธุรกิจออนไลน์, 2559) ซึ่งความรู้เหล่านี้จะช่วยในการสร้างนวัตกรรมและนำประเทศไทยไปสู่ไทยแลนด์ 4.0 ในกลุ่มของอาหาร เกษตร และเทคโนโลยีชีวภาพได้เป็นอย่างดี หากมีการนำไปต่อยอดในเชิงพาณิชย์ ประชาชนจะมีโอกาสบริโภคอาหารที่ผ่านการวิจัยพัฒนาเพื่อผู้บริโภค

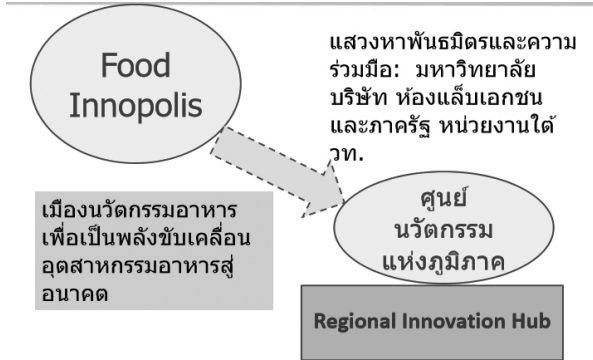
เหล่านี้ในวงกว้าง เป็นการสร้างคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น และนอกจากการวิจัยพัฒนาจากมหาวิทยาลัยต่างๆ แล้ว กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยียังได้ร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ จัดตั้ง “เมืองนวัตกรรมอาหาร” ขึ้นเพื่อเพิ่มงบประมาณด้านการวิจัยและพัฒนาการถนอมและแปรรูปอาหาร เชื่อมโยงธุรกิจในวงจรห่วงโซ่อาหารสู่ระดับสากล เพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์และบริการของอุตสาหกรรมอาหารให้กลายเป็นตัวขับเคลื่อนสำคัญทางเศรษฐกิจเพื่อนำประเทศไทยไปสู่ครัวโลกต่อไป

เมืองนวัตกรรมอาหาร (Food Innopolis)

จากการถนอมและแปรรูปอาหารที่ทำให้ประเทศไทยเป็นประเทศผู้ส่งออกอาหารอันดับที่ 14 ของโลก คิดเป็นมูลค่าการส่งออก 30 พันล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา การจะก้าวเป็นผู้นำในด้านอาหาร เกษตร และเทคโนโลยีชีวภาพ ตามโมเดลไทยแลนด์ 4.0 นั้นต้องอาศัยการสนับสนุนจากภาครัฐ ซึ่งรัฐบาลได้มีนโยบายให้กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในนามวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ โดยเป็นเจ้าของหลักโครงการเมืองนวัตกรรมอาหาร หรือ “Food Innopolis” ซึ่งปัจจุบันถือเป็นแนวทางในการพัฒนาการถนอมและแปรรูปอาหารสู่ไทยแลนด์ 4.0

โครงการเมืองนวัตกรรมอาหาร หรือ “Food Innopolis” มีวัตถุประสงค์ ดังนี้

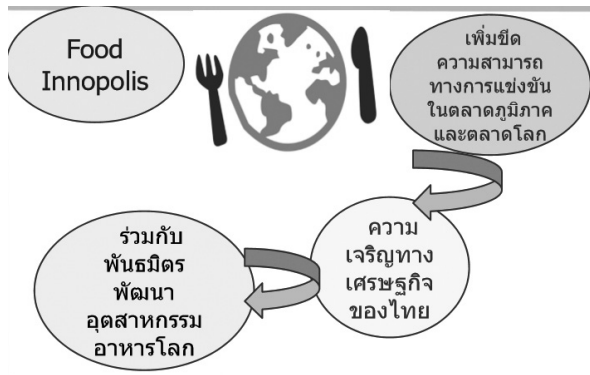
- 1) เพื่อเพิ่มงบค่าใช้จ่ายด้านการวิจัยและพัฒนา ดึงดูดให้หน่วยงานวิจัยภาครัฐและเอกชนต่างประเทศ มาลงทุนด้านการวิจัยในประเทศไทย
- 2) เพื่อให้การสนับสนุนและเป็นเครือข่ายเชื่อมโยงธุรกิจ Startups, small and medium enterprises (SME), และบริษัทข้ามชาติที่อยู่ในวงจรห่วงโซ่อาหาร
- 3) เพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์และบริการของอุตสาหกรรมอาหาร ในการเป็นตัวขับเคลื่อนสำคัญทางเศรษฐกิจ
- 4) เพื่อสร้างระบบนิเวศนวัตกรรม (innovation ecosystem) สำหรับอุตสาหกรรมอาหารระดับโลก

แผนภาพที่ 3 เมืองนวัตกรรมอาหาร

ที่มา : สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (2560)

ภารกิจของ Food Innopolis คือ สร้างเครือข่ายการทำงานร่วมกับหน่วยงานวิจัยและพัฒนาของ มหาวิทยาลัยต่างๆ และสร้างความร่วมมือของภาครัฐ-เอกชน ดึงบริษัทชั้นนำด้านการวิจัยและพัฒนาอุตสาหกรรมอาหารทั้งในประเทศและต่างประเทศมาลงทุนด้านวิจัย พัฒนา และนวัตกรรม ส่งเสริมภาคเอกชนในทุกระดับของการทำธุรกิจอาหาร ตั้งแต่ startups, SMEs, บริษัทระดับใหญ่เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์อาหารที่มีการเพิ่มมูลค่า ตอบสนองความต้องการของตลาดโลก

แผนภาพที่ 4 ภารกิจของเมืองนวัตกรรมอาหาร

ที่มา : สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (2560)

ขอบเขตงานของ Food Innopolis

1) ด้านนวัตกรรมอาหารและเทคโนโลยี : ทำการพัฒนาผลิตภัณฑ์และกระบวนการผลิต กระบวนการทางวิศวกรรมอัตโนมัติ บรรจุภัณฑ์อาหารและ

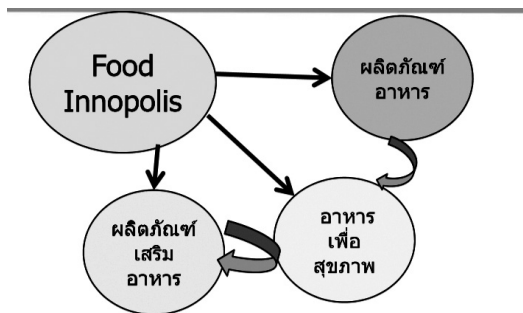
การขนส่ง รับจ้างวิจัยตามสัญญา และเป็นผู้เชี่ยวชาญและที่ปรึกษา

2) ด้านความปลอดภัยและมาตรฐานของอาหาร : มีศูนย์บริการ One Stop ด้านมาตรฐานและการวิเคราะห์ทดสอบผลิตภัณฑ์อาหารส่งออก การวิเคราะห์และทดสอบด้านความปลอดภัยและคุณภาพ บริการให้คำปรึกษาเกี่ยวกับมาตรฐานโลก และการทดสอบ ศูนย์ประสานงานด้านมาตรฐานและการทดสอบทั่วโลก ประสานงานด้านการออกใบรับรองผลิตภัณฑ์และกระบวนการ

3) ด้านโครงสร้างพื้นฐานและสำนักงานเพื่อการวิจัย พัฒนา และนวัตกรรม : มีพื้นที่ให้เช่าสำหรับห้องแล็บและโรงงานนำทาง เพื่องานวิจัยและพัฒนาของภาคเอกชน มีสำนักงานใหญ่และศูนย์ One Stop Center ศูนย์นวัตกรรมงานวิจัยด้านอาหาร ศูนย์บรรจุภัณฑ์ด้านอาหาร ศูนย์การประเมินคุณภาพทางประสาทสัมผัส ศูนย์การประเมินคุณภาพอาหารเสริมสุขภาพ ศูนย์ความปลอดภัยและคุณภาพของอาหาร

4) ด้านบริการธุรกิจ : สนับสนุนผู้ประกอบการด้วยการเพิ่มมูลค่าและแสวงหาช่องทางธุรกิจด้วยการให้คำปรึกษาเรื่องการวางแผนทางธุรกิจ การตลาด ทุน การฝึกอบรม การพัฒนาทรัพยากรบุคคล การจัดการทรัพย์สินทางปัญญา การวิจัยผู้บริโภค และวิจัยตลาด การบ่มเพาะธุรกิจสำหรับนักธุรกิจหน้าใหม่ด้านอาหาร

ประเภทอุตสาหกรรมอาหารที่สนับสนุน คือ ผลิตภัณฑ์อาหารที่มีการเพิ่มมูลค่า เช่น สารเติมแต่งอาหารและสารสกัดอาหารที่มีคุณค่า อาหารเพื่อสุขภาพ อาหารเสริม ธุรกิจเสริมสำหรับนวัตกรรมอาหาร

แผนภาพที่ 5 ประเภทอุตสาหกรรมที่สนับสนุน

ที่มา : สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (2560)

จากรายละเอียดโครงการเมืองนวัตกรรมอาหาร หรือ “Food Innopolis” จะเห็นแนวทางในการพัฒนาการถนอมและแปรรูปอาหารสู่ไทยแลนด์ 4.0 ในส่วนของ

ระบบการบริหารงาน และโครงการนี้เป็นช่องทางให้ภาครัฐและเอกชนหันมาร่วมมือกัน ในการสร้างนวัตกรรมทางอาหาร โดยแนวโน้มของผู้บริโภคในอนาคตนอกจากจะต้องต้องการอาหารที่ปลอดภัย มีคุณภาพ มีคุณค่าทางโภชนาการ สะดวกในการบริโภค การเก็บรักษาแล้วจะต้องสามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภคแต่ละคนได้ เช่น สามารถปรับรสชาติได้หลายระดับหรือมีระดับรสชาติให้เลือกมากขึ้น เช่น อาหารแช่เยือกแข็ง แบบเผ็ดมาก เผ็ดปานกลาง เผ็ดน้อย หรืออาหารสำหรับผู้ป่วยที่นอกจากจะมีคุณค่าทางโภชนาการแล้ว ต้องมีการพัฒนารสชาติให้ถูกใจผู้บริโภคด้วย ซึ่งสามารถสรุปความต้องการของผู้บริโภคเป็นคำสั้นๆ ได้ว่า “อร่อย ดี มีประโยชน์” นั่นเอง โดยเมื่อนวัตกรรมอาหาร หรือ “Food Innopolis” นี้ถือเป็นอีกทางเลือกหนึ่งสำหรับบุคคลทั่วไปที่ต้องการคำแนะนำ หรือนำผลิตภัณฑ์อาหารที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาพัฒนา สร้างมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์มากยิ่งขึ้น หรือประกอบธุรกิจอาหาร โดยสามารถให้คำปรึกษาได้ทั้งด้านนวัตกรรมอาหารและเทคโนโลยี ด้านความปลอดภัยและมาตรฐานของอาหาร ด้านการวิจัย ด้านบริการธุรกิจ ทำให้ได้ผลิตภัณฑ์ที่ตรงตามความต้องการของผู้บริโภค แนะนำช่องทางการตลาด สร้างรายได้ และพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน ทั้งผู้ประกอบการและผู้บริโภคต่อไป

สรุปและข้อเสนอแนะ

การถนอมและแปรรูปอาหารเป็นการกำจัด ยับยั้งหรือทำลายจุลินทรีย์และสารพิษที่จุลินทรีย์สร้างขึ้น ทำให้อาหารสามารถเก็บรักษาได้นาน ลดปัญหาผลผลิตล้นตลาด การขาดแคลนอาหาร มีอาหารบริโภคนอกฤดูกาล และสะดวกในการขนส่ง นอกจากนี้ยังทำให้เกิดผลิตภัณฑ์ใหม่ตามความต้องการของผู้บริโภคและเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ ดังนั้นการถนอมและแปรรูปอาหารจะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนานวัตกรรมอาหารสู่ไทยแลนด์ 4.0 ที่เน้นการสร้างมูลค่าคุณค่าในกลุ่มอาหาร เกษตร และเทคโนโลยีชีวภาพ โดยมีเมื่อนวัตกรรมอาหารเป็นอีกหนึ่งแนวทางในการพัฒนาการถนอมและแปรรูปอาหารของประเทศไทยในอนาคต ทั้งนี้ ผู้เกี่ยวข้องทั้งรัฐบาล เอกชน ประชาชน สถาบันการศึกษาและทุกภาคส่วน ต้อง “รับรู้ ร่วมคิด ร่วมทำ” ด้วยการพัฒนางานวิจัยทั้งในและต่างประเทศสู่การจัดการความรู้การประยุกต์นำไปใช้อย่างจริงจัง เข้มแข็ง ต่อเนื่องจนได้ตัวอย่างที่ดี (Best Practice) และนวัตกรรม (Innovation) จึงจะเกิดความสมดุล ความสำเร็จอย่างต่อเนื่อง มั่งคั่ง มั่นคงและยั่งยืน สอดคล้องกับระบบเศรษฐกิจที่เน้นการสร้างมูลค่า (Value-Based Economy) อย่างแท้จริง

เอกสารอ้างอิง

- จันทน์ วีระเวชเจริญชัย. (2557). การพัฒนาอาหารว่างแบบเลย์เออร์ที่เบต้าแคโรทีนจาก ฟักทอง มันเทศ และแครอท. คณะอุตสาหกรรมเกษตร มหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- ชลลดา ดวงปิ่น. (2557). กระบวนการผลิตไข่ขาวเค็มผงโดยการทำแห้งแบบโพรหมแมท และการนำไปใช้ ประโยชน์. คณะอุตสาหกรรมเกษตร สถาบันเทคโนโลยี พระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง, กรุงเทพฯ.
- ญาณิศา รัตนธำนันท์. (2557). การคงสภาพและปรับปรุงลักษณะทางกายภาพของ รำข้าวเพื่อใช้เป็นผลิตภัณฑ์มูลค่าสูง. คณะอุตสาหกรรมเกษตร มหาวิทยาลัย เชียงใหม่, เชียงใหม่.
- นวัตกรรมเพื่ออาหาร 4.0 หนุนแบรนด์ไทยสู่ตลาดโลก. (25 ธันวาคม 2559). สืบค้น จาก <http://www.newsplus.co.th/119207>.
- ประชาชาติธุรกิจออนไลน์. นวัตกรรมถนอมอาหาร Kryo “D” Freezer. (25 ธันวาคม 2559). สืบค้นจาก http://www.prachachat.net/news_detail.php?newsid=1480852237.
- ประเทศไทย 4.0 Thailand 4.0 คือ. (14 ธันวาคม 2559). สืบค้นจาก <http://www.admissionpremium.com/news/1377>.
- มลิวรรณ อุดทะยอต. (2557). ผลการใช้แป้งถั่วแดงทดแทนแป้งสาลีต่อคุณภาพของ ขนมปังแซนด์วิช. คณะอุตสาหกรรมเกษตร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า เจ้าคุณทหารลาดกระบัง, กรุงเทพฯ.
- มหาวิทยาลัยพะเยา, กองบริหารงานวิจัยและประกันคุณภาพการศึกษา. (2559). Thailand 4.0 โมเดลขับเคลื่อนประเทศไทยสู่ความมั่งคั่ง มั่นคง และยั่งยืน. (18 ธันวาคม 2559). สืบค้นจาก <http://www.libarts.up.ac.th/v2/img/Thailand-4.0.pdf>.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, สาขาวิชามนุษย์นิเวศศาสตร์. (2557). เอกสารการสอนชุดวิชา เทคโนโลยีการถนอมและแปรรูปอาหาร (พิมพ์ครั้งที่ 2). นนทบุรี : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

- สงชัย จันทร์หา. (2555). *การพัฒนาเครื่องอบ-หั่นเนื้อสัตว์สำหรับการแปรรูปในอุตสาหกรรมการถนอมอาหาร*. คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร, กำแพงเพชร.
- สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย. *เมืองนวัตกรรมอาหาร*. (8 มีนาคม 2560). สืบค้นจาก <http://www.tistr.or.th/fff/foodinnopolis.pdf>
- สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย. (2559). *ว.จัดตั้งโรงงานนำร่องมาตรฐานสำหรับ ผลิตภัณฑ์ภัณฑ์เครื่องดื่มสุขภาพและผักผลไม้แปรรูปสนับสนุนโครงการเมืองนวัตกรรมอาหาร*. *จดหมายข่าว วว*, 19(6), 6-8.
- สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย. (2560). *ว.กับศักยภาพด้านงานวิจัยพัฒนาและ บริการทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี...ร่วมขับเคลื่อนนโยบายโครงการเมืองนวัตกรรมอาหาร (Food Innopolis)*. *จดหมายข่าว วว*, 20(2), 6-8.
- สมศักดิ์ คงเที่ยง. (2560). *การศึกษาเพื่อประเทศไทย 4.0*. *วารสารรามคำแหง ฉบับศึกษาศาสตร์*, 1(1), 41-49.
- สุวิทย์ เมษินทรีย์. *แนวคิดเกี่ยวกับประเทศไทย 4.0*. (6 ธันวาคม 2560). สืบค้นจาก http://planning2.mju.ac.th/goverment/20111119104835_planning/Doc_25590823143652_358135.pdf.
- อ่ำไพ ผาสีดา. (2557). *การพัฒนาหม้อประกอบอาหารพลังงานแสงอาทิตย์แบบเลนส์รวมแสง*. คณะครุศาสตร์ อุตสาหกรรมและเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี, กรุงเทพฯ.
- Thailand 4.0*. (22 ธันวาคม 2559). สืบค้นจาก <https://www.youtube.com/watch?v=OEFY3rQZpNo>.
- Ministry of Commerce, Department of International Trade Promotion. *Infographic: Thailand 4.0 Transforming towards the Value-Based Economy*. (28 December 2016). Retrieved from <http://www.thaitradeusa.com/home/?p=21763>.

ความเป็นธรรมของสัญญาค้ำประกันตาม
พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่ง
และพาณิชย์ (ฉบับที่ 20) พ.ศ.2557
และ (ฉบับที่ 21) พ.ศ.2558

The Fairness of the Contract of Suretyship in
accordance with the Civil and Commercial Code
Amendment Act (No.20) 2014 and (No.21) B.E.
2558

ไฉไล ศักดิวรพงศ์

Chailai Sakdivorapong

ความเป็นธรรมของสัญญาค้ำประกันตามพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 20) พ.ศ.2557 และ (ฉบับที่ 21) พ.ศ.2558

The Fairness of the Contract of Suretyship in accordance with the Civil and Commercial Code Amendment Act (No.20) 2014 and (No.21) B.E. 2558

ไฉไล ศักติวรพงศ์¹

Chailai Sakdivorapong

บทคัดย่อ

สืบเนื่องจากประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เดิมไม่ได้คุ้มครองและให้ความเป็นธรรมอย่างเพียงพอแก่ผู้ค้ำประกันซึ่งมีใช้ลูกหนี้ขึ้นต้น แต่เป็นเพียงบุคคลภายนอกที่ยอมตนต่อเจ้าหนี้ในการชำระหนี้แทนลูกหนี้ และในทางปฏิบัติ เจ้าหนี้นักอาศัยอำนาจต่อรองสูงกว่ากำหนดข้อตกลงที่ทำให้ผู้ค้ำประกันต้องรับภาระหนักเกินสมควร จึงมีการปรับปรุงประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ โดยมีการเริ่มแนวคิดที่จะปรับปรุงแก้ไขบทบัญญัติเกี่ยวกับผู้ค้ำประกันตั้งแต่ พ.ศ.2554 และในเวลาต่อมา มีการประกาศใช้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 20) พ.ศ.2557 และ (ฉบับที่ 21) พ.ศ.2558 ซึ่งในส่วนประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 20) พ.ศ.2557 ได้มีการยกเลิกมาตรา 681 เดิมและกำหนดบทบัญญัติใหม่ ให้การค้ำประกันเพื่อหนี้อันสมบูรณ์หรือหนี้อันอนาคตหรือหนี้อันมีเงื่อนไข จะต้องมีการระบุวัตถุประสงค์ ลักษณะของมูลหนี้ จำนวนเงินสูงสุด และระยะเวลาในการก่อหนี้ค้ำประกัน เพื่อให้ผู้ค้ำประกัน

¹ อาจารย์ประจำ หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกริก (รองศาสตราจารย์)

ได้รับทราบข้อมูลเกี่ยวกับความรับผิดชอบตามสัญญาประกันอย่างชัดเจน มิใช่การ
 คำประกันอย่างไม่มีขอบเขตและไม่อาจใช้สิทธิโต้แย้งได้ดังเช่นกฎหมายเดิม อย่างไรก็ตาม
 กิติ ในส่วนกิจการต่อเนื่องหลายครั้งอาจไม่ระบุข้อมูลดังกล่าวก็ได้ นอกจากนี้ มีการ
 วางหลักไว้ว่า ข้อตกลงให้ผู้ค้ำประกันต้องรับผิดชอบอย่างลูกหนี้ร่วม รวมทั้งข้อตกลงที่
 แตกต่างไปจากกฎหมายหรือข้อตกลงใดๆ ที่เป็นการเพิ่มภาระแก่ผู้ค้ำประกันให้ผู้ค้ำ
 ประกันต้องรับภาระเกินสมควร เป็นโมฆะ และข้อตกลงที่ผู้ค้ำประกันทำไว้ล่วงหน้า
 ก่อนเจ้าหนี้ผ่อนเวลา อันมีผลเป็นการให้เจ้าหนี้ผ่อนเวลา ข้อตกลงนั้นใช้บังคับไม่ได้
 อีกต่อไป อย่างไรก็ตาม แม้ว่าประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 20) พ.ศ.2557
 จะสร้างความเป็นธรรมให้แก่ผู้ค้ำประกัน แต่ก็ก่อให้เกิดปัญหาและเป็นอุปสรรคใน
 การประกอบธุรกิจบางส่วน จึงมีการประกาศใช้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์
 (ฉบับที่ 21) พ.ศ.2558 เพื่อผ่อนคลายความเคร่งครัดของกฎหมาย (ฉบับที่ 20)
 พ.ศ.2557 สร้างความสมดุลระหว่างการคุ้มครองสิทธิผู้ค้ำประกัน และลดอุปสรรคใน
 การดำเนินธุรกิจ เพื่อให้เศรษฐกิจในระดับมหภาคสามารถดำเนินต่อไปได้ เช่น อนุโลม
 ให้นิติบุคคลซึ่งเป็นผู้ค้ำประกัน สามารถผูกพันเพื่อรับผิดชอบอย่างลูกหนี้ร่วมหรือในฐานะ
 เป็นลูกหนี้ร่วมได้ และไม่มีสิทธิเรียกร้องให้เจ้าหนี้เรียกให้ลูกหนี้ชำระก่อน ตลอดจนไม่
 สามารถเรียกร้องให้บังคับชำระหนี้จากทรัพย์สินที่ลูกหนี้ให้ไว้เป็นประกันแก่เจ้าหนี้ก่อน
 ได้ ทั้งนี้ ในส่วนข้อตกลงยินยอมให้เจ้าหนี้ผ่อนเวลากับผู้ค้ำประกันล่วงหน้า สามารถ
 กระทำได้ในกรณีที่ผู้ค้ำประกันเป็นสถาบันการเงิน หรือค้ำประกันเพื่อสินจ้างเป็นปกติ
 ธุระ ทั้งนี้ เมื่อได้วิเคราะห์หลักการและเหตุผลดังกล่าว เห็นว่ากฎหมายที่ปรับปรุง
 แก้ไขในปี พ.ศ.2557 และ พ.ศ.2558 สามารถเป็นหลักประกันในการคุ้มครองและให้
 ความเป็นธรรมแก่ผู้ค้ำประกันอย่างแท้จริง

คำสำคัญ : เจ้าหนี้; ลูกหนี้; ผู้ค้ำประกัน

Abstract

According to the former Civil and Commercial Code, it did not protect and provide sufficient fairness to the third party surety who was not the principal debtor and had to repay to the creditor on behalf of the debtor. In practice, the creditor often relied on higher negotiating

power to set the advantageous suretyship agreement which caused more burdens to the surety. Therefore, the provisions of the surety had been initiated to amend since B.E. 2554. Later, the Civil and Commercial Code (No.20) B.E.2557 and (No.21) B.E.2558 were promulgated. Section 681 of the Civil and Commercial Code (No.20) B.E.2557 was repealed and replaced by the new provisions (No.21) B.E.2558. Except for the continuing business, the purpose, the type of maximum amount, and the duration of the obligation must be specified for valid obligation, future or conditional obligation to ensure that the surety is clearly informed about the liability under the suretyship contract which is different from the original law, that is: boundless and no authority to defend. A joint-liability agreement with the debtor, including terms that are different from any law or agreement increasing the burden on the surety shall be voided. Also the consents to the delay the payment in advance are not bound. Although the Civil and Commercial Code (No.20) B.E.2557 ensured fairness for the surety, it caused problems and barriers in doing business. Therefore, the Civil and Commercial Code Amendment Act (No.21) B.E.2558 was promulgated to decrease the strictness of the law (No.20) B.E.2557, to balance the protection of the surety's rights, to reduce barriers to do business and to facilitate the macro level economy. For example, the juristic surety can be held liable for the joint debtor or as a joint debtor. Also, the surety may require no rights to demand the debtor to be first called upon to perform or make the obligation against the property of the debtor. In the case that the surety who is financial institution or the person regularly doing business as the surety is allowed to make consent to the payment delay in advance. In the writer's opinion, the principles and rationales of the amended law of B.E.2557 and B.E.2558 can sufficiently be a guarantee

for protection and fairness of the surety and eliminate a barrier to conduct business as well.

Keywords: Creditor; Debtor; Surety

บทนำ

ในการทำธุรกิจให้เจริญก้าวหน้าและแผ่กิ่งก้านสาขาออกไปมากเท่าไรก็จะเป็นผลดีต่อประเทศชาติในการสร้างงาน สร้างเงิน แต่มีใช้ทุกกลุ่มธุรกิจจะมีต้นทุนในมือเต็มที่ ฉะนั้นการมีเครดิตสามารถกู้ยืมเงินจากแหล่งเงินทุนต่างๆ จึงเป็นสิ่งสำคัญ ขณะเดียวกันผู้ให้กู้ก็ต้องหวังผลประโยชน์ตอบแทนให้คุ้มรวมทั้งต้องมีความมั่นใจว่าจะได้รับชำระหนี้ ข้อกำหนดในสัญญาจึงเกิดขึ้นขั้นแรกใช้บุคคลเป็นผู้ค้ำประกัน แต่แหล่งทุนในฐานะเจ้าหนี้จะมีอำนาจต่อรองมากกว่าเพราะสามารถอนุมัติการปล่อยเงินกู้หรือไม่ก็ได้ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยค้ำประกันเดิมได้กำหนดความรับผิดของผู้ค้ำประกันไว้เต็มที่ เพราะถือว่าเมื่อยอมตนมาเป็นคู่สัญญาแล้วแสดงว่าควรจะรับผิด อย่างไรก็ดี คำว่าค้ำประกัน นั้น ถูกนำไปใช้ในหลายบริบทกฎหมาย เช่น การประกันตัวผู้ต้องหาในคดีอาญา การค้ำประกันในศาลเพื่อประกันการชำระหนี้ตามคำพิพากษา ซึ่งแม้กรณีดังกล่าวจะถูกเรียกหรือเข้าใจกันว่าเป็นการค้ำประกัน แต่ก็มีใช้การค้ำประกันตามนัยแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์² นอกจากนี้ยังมีคำพิพากษาฎีกาที่ 6088/2550 วางหลักไว้ว่า การกำหนดให้ผู้ค้ำประกันต้องปฏิบัติหรือรับภาระเกินกว่าที่จะพึงคาดหมายได้ตามปกตินั้นไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน คู่สัญญาสามารถตกลงเป็นอย่างอื่นได้³ โดยกำหนดไว้ในสัญญาให้ผู้ค้ำประกันร่วมรับผิดในหนี้ที่ค้ำประกันอย่างลูกหนี้ร่วม หรือให้ผู้ค้ำประกันสละสิทธิเรียกร้องให้เจ้าหนี้เรียกให้ลูกหนี้ชำระหนี้ก่อน หรือสละสิทธิเรียกร้องให้บังคับ

² สุพจน์ คุ้มานะชัย. *ย่อหลักกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะค้ำประกัน* จำนอง และจำนำ. 2550 น. 2.

³ พินิจพิเคราะห์เกี่ยวกับข้อตกลงที่แตกต่างจากบทบัญญัติของกฎหมายว่าด้วยค้ำประกันข้อตกลงให้ผู้ค้ำประกันรับผิดชอบอย่างลูกหนี้ร่วม ข้อตกลงว่าผู้ค้ำประกันจะไม่ยกข้อต่อสู้เพื่อให้หลุดพ้นความรับผิดข้อตกลงสละสิทธิในการยกอายุความข้อต่อสู้ เป็นการตกลงยกเว้นบทบัญญัติของกฎหมายที่ไม่เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน จึงสามารถทำได้และข้อตกลงอื่นๆ ในสัญญาก็มิได้มีผลให้ผู้ค้ำประกันรับภาระเกินกว่าที่วิญญูชนจะพึงคาดหมายได้ตามปกติ ไม่ใช่ข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรมตามพระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540 จึงใช้บังคับได้

ชำระหนี้จากทรัพย์สินที่ลูกหนี้ให้ประกันแก่เจ้าหนี้ก่อน ดังนั้น เมื่อลูกหนี้ผิดนัดชำระหนี้เจ้าหนี้จะบังคับชำระหนี้เอาแก่ผู้ค้ำประกันทันที **ซึ่งไม่น่าจะเป็นธรรมแก่ผู้ค้ำประกัน**³ ขณะที่ศาลฎีกาได้ยึดแนวทางในการวินิจฉัยคดีตั้งแต่ปี พ.ศ.2522 และใช้หลักนี้มาจนถึงปี พ.ศ.2550 ดังกล่าวมาแล้ว โดยกำหนดข้อตกลงอันเป็นการยกเว้นสิทธิของผู้ค้ำประกันตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ หรือบางครั้งก็ได้รับผิดเสมือนเป็นลูกหนี้ขั้นต้น ทำให้ผู้ค้ำประกันกลายเป็นผู้ถูกฟ้องล้มละลายเป็นจำนวนมาก⁴ จนเป็นผลให้เริ่มต้นปรับปรุงแก้ไขประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ฉบับแรกว่าด้วยเรื่องค้ำประกัน (ฉบับที่ 20) พ.ศ.2557 ประกาศลงราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 13 พฤศจิกายน พ.ศ.2557 และมีผลบังคับตั้งแต่วันที่ 11 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2558 เป็นต้นไป

ภายหลังการประกาศใช้พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 20) พ.ศ.2557 แล้ว ปรากฏว่าเกิดผลกระทบต่อหลายฝ่ายทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ที่ต้องการให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมอีกครั้ง คณะรัฐมนตรีจึงมีมติมอบหมายให้คณะกรรมการพัฒนากฎหมาย (คพก.) รับผิดชอบพิจารณาเกี่ยวกับประเด็นการปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมอีกครั้ง จนเกิดพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 21) พ.ศ.2558 เพื่อแก้ไขข้อบกพร่องของกฎหมาย (ฉบับที่ 20) พ.ศ.2557

การพัฒนาของกฎหมายว่าด้วยค้ำประกัน

การค้ำประกันได้มีกล่าวถึงในกฎหมายโบราณคือ พระไอยการลักษณะกัณฑ์บทที่ 46 และลักษณะตระละการบทที่ 84 อย่างไรก็ตามกฎหมายดังกล่าวไม่ได้เป็นที่มาของกฎหมายค้ำประกันของกฎหมายปัจจุบันแต่อย่างใด ขณะที่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยการค้ำประกัน มีรากฐานมาจากกฎหมายหลายประเทศที่ใช้ประมวลกฎหมาย ได้แก่ กฎหมายค้ำประกันของประเทศฝรั่งเศส ประเทศเยอรมัน ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ และประเทศญี่ปุ่น⁵ นำมาเป็นส่วนหนึ่งของประมวลกฎหมาย

⁴ สถาบันวิจัยรพีพัฒนศักดิ์ สำนักงานศาลยุติธรรม, ปัญหา อุปสรรค และแนวทางในการเตรียมความพร้อมเกี่ยวกับการบังคับใช้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่แก้ไขใหม่, 2557 น. 36 -39.

⁵ ชัชฎาภรณ์ ประยูรวงษ์, กฎหมายค้ำประกันและการจำนองที่แก้ไขเพิ่มเติม : ความเป็นธรรมแก่ผู้ค้ำประกันและผู้จำนอง, 2558 น. 2

⁶ มานวราชเสวี่, อุทาหรณ์สำหรับประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 1 - 2 ฉบับกร่างกฎหมาย : ที่มาของกฎหมายในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 1 - 5, 2533 น. 23

แพ่งและพาณิชย์ของไทยเกี่ยวกับการค้ำประกันซึ่งมีข้อบกพร่องนำไปสู่การพัฒนาและแก้ไขกฎหมายเป็นลำดับไป ดังนี้

ลำดับที่ 1 คณะกรรมการพัฒนากฎหมาย (คพก.) สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา มีข้อสังเกตในหลักการเพื่อเสนอแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในส่วนของบทบัญญัติว่าด้วยการค้ำประกัน เนื่องจากระบบกฎหมายไทย⁷ ยังไม่แยกพาณิชย์ออกจากกฎหมายแพ่ง การแก้ไขกฎหมายค้ำประกันที่มุ่งคุ้มครองบุคคลในแง่ความสำคัญทางแพ่งนั้น อาจลดความไม่เป็นธรรมให้แก่ผู้ค้ำประกันที่เป็นปัจเจกบุคคลได้ระดับหนึ่ง

ลำดับที่ 2 เริ่มพิจารณาครั้งแรกเมื่อวันที่ 5 มกราคม พ.ศ.2554 พิจารณาเสร็จเมื่อวันที่ 26 กันยายน พ.ศ.2554 โดยจัดสัมมนารับฟังความคิดเห็นสองครั้ง เมื่อวันที่ 9 มีนาคม พ.ศ.2555 และ 30 มีนาคม พ.ศ.2555 ได้เชิญผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ซึ่งให้ข้อสังเกตดังนี้ การแก้ไขกฎหมายค้ำประกันที่มุ่งคุ้มครองบุคคลในแง่ความสัมพันธ์ทางแพ่ง อาจลดความไม่เป็นธรรมให้แก่ผู้ค้ำประกัน แต่ขณะเดียวกันอาจสร้างปัญหาและอุปสรรค ตลอดจนเป็นการจำกัดเสรีภาพในแง่ความสำคัญเชิงพาณิชย์ของผู้ประกอบธุรกิจ ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นธุรกรรมในเชิงพาณิชย์⁸

ลำดับที่ 3 คณะกรรมการพัฒนากฎหมาย (คพก.) ได้เผยแพร่ร่างกฎหมายผ่านเว็บไซต์ของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เพื่อรับฟังความคิดเห็นของบุคคลทั่วไป และนำความคิดเห็นทั้งหมดมาประกอบการพิจารณาร่างกฎหมายด้วย จึงนำเสนอร่างดังกล่าวต่อสำนักงานเลขาธิการคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 26 พฤศจิกายน พ.ศ.2556

ลำดับที่ 4 ในปี พ.ศ.2556 ได้มีพระราชกฤษฎีกายกยอผู้แทนราษฎร ต่อมาคณะกรรมการกฤษฎีกาได้เสนอกฎหมายค้ำประกันที่แก้ไขต่อคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ (คสช.) เมื่อวันที่ 7 กรกฎาคม พ.ศ.2557 ในที่สุด คสช. มีมติให้เสนอกฎหมายต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติและประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 13 พฤศจิกายน พ.ศ.2557 และมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 11 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2558

⁷ เดชอุดม ไกรฤทธิ, พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 20) พ.ศ. 2557 (บทบัญญัติว่าด้วยหนี้ ค้ำประกัน จำนวน), 2558 น. 8.

⁸ สำนักกฎหมาย สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, เอกสารประกอบการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่..) พ.ศ., (กรุงเทพฯ: สำนักการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, 2557)

ลำดับที่ 5 จากการแก้ไขประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 20) พ.ศ. 2557 มีกระแสดักดันจากความคิดกังวลหลังการประกาศบังคับใช้ ตัวแทนของสถาบันการเงินต่างๆ ได้มีการเคลื่อนไหวเรียกร้องผ่านสมาคมธนาคารไทย จนทำให้นายมีชัย ฤชุพันธ์ นำเสนอปรับปรุงแก้ไขประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์หมวดค้ำประกันและจำนองรอบสอง โดยจากการพิจารณาของที่ประชุมคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 10 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2558 ในที่ประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ (สนช.) เป็นการเร่งด่วนเมื่อวันที่ 12 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2558 ซึ่ง สนช. มีมติรับหลักการในวาระแรก และแต่งตั้งกรรมาธิการวิสามัญ 15 คน ขึ้นพิจารณาโดยให้กฎหมายมีผลย้อนหลังขณะที่พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 20) พ.ศ. 2557 ได้ประกาศใช้ไปแล้วให้คงใช้ต่อไป เมื่อร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ฉบับใหม่ผ่านการพิจารณาและประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ทั้งสองฉบับได้บังคับใช้จนถึงปัจจุบัน

ลำดับที่ 6 ผลของการแก้ไขพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 20) พ.ศ. 2557 เกิดความกังวลของภาคเอกชนเพราะไม่เข้าใจตรงกับเจตนารมณ์ของกฎหมาย ซึ่งประสงค์จะคุ้มครองบุคคลที่ไม่ได้เป็นลูกหนี้โดยตรงให้ได้รับความเป็นธรรมมากขึ้น โดยเฉพาะผู้ค้ำประกัน ซึ่งอยู่ในฐานะของลูกหนี้ชั้นที่ 2 เพราะความจริงแล้วกฎหมายซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมยังคงซึ่งหลักการในความรับผิดชอบของผู้ค้ำประกันตามสัญญาค้ำประกันที่ทำไว้กับเจ้าหนี้เหมือนเดิม⁹ เพื่อผ่อนคลายความวิตกต่อการแก้ไขกฎหมายฉบับแรก จึงได้มีการปรับปรุงแก้ไขและเสนอพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 21) พ.ศ. 2558 ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ 14 กรกฎาคม พ.ศ. 2558 มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 15 กรกฎาคม พ.ศ. 2558 เป็นต้นไป

แนวคิดเกี่ยวกับความเป็นธรรม

มิติของความเป็นธรรมมีหลากหลายประการ เช่น ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 ให้ความหมายของความเป็นธรรมว่าคือ ความยุติธรรม แม้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560 มาตรา 27

⁹ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาประกอบร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่..) พ.ศ., เรื่องเสร็จที่ 110/2558, น.6

ได้กล่าวถึงเรื่องความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพและความเสมอภาคของบุคคล ย่อมได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน ในคำพิพากษาฎีกาที่ 114/2459 วินิจฉัยว่า ความยุติธรรม แปลว่า ความประพฤติอันชอบด้วยพระราชกำหนดกฎหมายเท่านั้น ความเห็นส่วนบุคคลย่อมแปรปรวนต่างๆไม่ยุติเป็นยุติธรรมได้ และปัญหา อุดชาชน¹⁰ ได้อธิบายไว้ว่า กฎหมายเป็นบ่อเกิดแห่งความยุติธรรม กฎหมายคือความยุติธรรมอะไรที่กฎหมายบัญญัติจะมีความยุติธรรมในตัวเอง ส่วนกฎหมายจะยุติธรรมหรือไม่จะอยู่ที่การบังคับใช้ กฎหมายตามวัตถุประสงค์ที่มีประสิทธิภาพแค่ไหนเพียงใด ตามแนวคิดของนักกฎหมาย บ้านเมืองเห็นว่ากฎหมายกับความยุติธรรมนั้นสามารถแยกจากกันได้อย่างสิ้นเชิง และเป็นแนวคิดที่มีอิทธิพลต่อระบบกฎหมายนานาประเทศ นอกจากนี้มีแนวคิดของนักปรัชญาการเมืองชาวอเมริกันชื่อ จอห์น รอลส์ (John Bordley Rawl)¹¹ กล่าวถึงทฤษฎีความเป็นธรรม (A Theory of Justice, 1971) ว่า ความยุติธรรม การประนีประนอมอย่างมีหลักการระหว่างเสรีภาพ (Liberty) โดยนำเสนอให้เห็นแนวคิดที่มองความยุติธรรมเสมือนการปฏิบัติต่อกันอย่างเป็นธรรม (Justice as Fairness) รอลส์ใช้แนวคิดดังกล่าวเป็นหลักในการถ่ายทอดเนื้อหาของความยุติธรรมในฐานะที่เป็นการปฏิบัติต่อกันอย่างเป็นธรรม เขาพยายามที่จะแสวงหาหนทางแก้ไขปัญหาคำคัญอย่างหนึ่ง คือ การกระจายความยุติธรรม (Distributive Justice)

จากแนวคิดดังกล่าวสามารถนำมาใช้ในการพิจารณาความเป็นธรรมทางกฎหมายของหลักค้ำประกันที่กฎหมายควรให้ความคุ้มครองแก่บุคคลอย่างเสมอภาค การบัญญัติกฎหมายนั้น ผู้ร่างมีเจตนาที่จะก่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ผู้เกี่ยวข้อง แต่บางครั้งมีผู้ที่พยายามตีความกฎหมาย ให้เกิดประโยชน์แก่ตนเอง ดังหลักการของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พ.ศ.2468 เดิมบัญญัติเรื่องค้ำประกันไว้กว้างๆ ทำให้มีการนำไปใช้เกิดความเสียหายแก่คู่สัญญา โดยที่กฎหมายไม่อาจเข้าไปคุ้มครองได้ดังนี้

1) การค้ำประกันนั้นในอนาคตไม่มีขอบเขตชัดเจน สามารถค้ำประกันได้ ทำให้ผู้ค้ำประกันต้องรับภาระหนี้ ที่ตนเองไม่อาจคาดเดาได้ว่ามีจำนวนเท่าไร นานแค่ไหน

¹⁰ ปัญญา อุดชาชน, ความยุติธรรมกับรัฐธรรมนูญภายใต้ประชาคมอาเซียนปี พ.ศ.2558, น.6.

¹¹ กิตติพัฒน์ นนทปัทมะดุลย์, ทฤษฎีความยุติธรรมของจอห์น รอลส์ (2543)

2) ผู้ค้าประกันอาจต้องรับผิดชอบอย่างลูกหนี้ร่วมได้และข้อสัญญาที่ไม่เป็นโมฆะนั้นคือเจ้าหนี้สามารถเรียกให้ผู้ค้าประกันชำระหนี้ได้โดยไม่ต้องเรียกจากลูกหนี้ก่อน

3) กฎหมายไม่ห้ามหากเจ้าหนี้ใช้อำนาจต่อรองที่ได้เปรียบของเจ้าหนี้ ให้ผู้ค้าประกันทำข้อตกลงที่แตกต่างจากกฎหมายกำหนดไว้ และข้อตกลงนั้นก็จะมีผลสมบูรณ์ เป็นเหตุให้ผู้ค้าประกันต้องผูกพันตามข้อตกลงที่เพิ่มขึ้น

4) กฎหมายเดิมนั้นไม่ได้กำหนดไว้ชัดเจน ในเรื่องของเวลาบอกกล่าวให้ผู้ค้าประกันชำระหนี้อันมีผลให้ผู้ค้าประกันหลุดพ้นความรับผิด เท่ากับผู้ค้าประกันต้องมีการหนี้ที่ตนมิได้เป็นผู้สร้างติดตัวไปตลอด

5) ในส่วนของการปรับโครงสร้างหนี้เป็นการตกลงระหว่างเจ้าหนี้และลูกหนี้ โดยผู้ค้าประกันไม่มีส่วนในการร่วมเจรจา ทำให้ไม่สามารถหลุดพ้นความรับผิด ยังคงต้องรับผิดชอบในฐานะของผู้ค้าประกันต่อไป ถือว่าไม่เป็นธรรมอย่างยิ่ง ที่ตนต้องรับภาระในหนี้แต่ไม่ได้เข้าไปต่อรอง หรือทำข้อตกลงร่วมกันแต่อย่างใด

6) การผ่อนเวลาชำระหนี้ของเจ้าหนี้ให้ลูกหนี้ มีผลผูกพันผู้ค้าประกันที่ต้องรับภาระการผ่อนเวลานั้นไปด้วย ทำให้ภาระของผู้ค้าประกันยืดยาวต่อไปแทนที่จะจบเมื่อครบกำหนดสัญญา

จากผลของการตีความเป็นประโยชน์แก่เจ้าหนี้แต่ไม่เป็นธรรมแก่ผู้ค้าประกันดังกล่าวจึงมีแนวคิดในการพัฒนานกฎหมายและแก้ไขโดยประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 20) พ.ศ.2557 อันประกอบด้วย

1) เจ้าหนี้อาจให้ผู้ค้าประกัน ทำสัญญาค้ำประกันเพื่อหนี้ในอนาคตได้แต่ต้องระบุมูลหนี้ให้ชัดเจนคือจำนวนเงินค้ำประกันสูงสุดที่ค้ำประกัน และกำหนดวันสิ้นสุดของการค้ำประกันเพื่อให้ผู้ค้าประกันทราบ รวมถึงเตรียมพร้อมรับภาระอันหนักนี้

2) เจ้าหนี้จะให้ผู้ค้าประกันรับผิดชอบอย่างลูกหนี้ร่วมไม่ได้ เป็นโมฆะ ยกเว้นผู้ค้าประกันเป็นนิติบุคคลและยินยอมเข้าผูกพัน ผูกพันตนเพื่อรับผิดชอบอย่างลูกหนี้ร่วม กรณีนี้นิติบุคคลจะไม่มีสิทธิเกี่ยงให้เจ้าหนี้เรียกชำระหนี้จากลูกหนี้ก่อน หรือยกข้อต่อสู้อื่นๆที่สามารถยกขึ้นต่อสู้ได้ เหตุผลของการกำหนดเพิ่มเติมให้นิติบุคคลเป็นลูกหนี้ร่วมได้ เนื่องจากการทำธุรกิจเพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นแก่เจ้าหนี้ด้วยการนำสถาบันการเงินซึ่งเป็นนิติบุคคลเข้าค้ำประกันอย่างลูกหนี้ร่วม จะทำให้ง่ายแก่การปล่อยสินเชื่อของเจ้าหนี้

3) ข้อตกลงเกี่ยวกับการค้ำประกันที่แตกต่างไปจากมาตรา 681 วรรคหนึ่ง วรรคสองและวรรคสาม (หนี้ค้ำประกันต้องเป็นหนี้สมบูรณ์) มาตรา 694 (สิทธิของผู้ค้ำประกันยกข้อต่อสู้เรื่องอายุความ) มาตรา 698 (ผู้ค้ำประกันหลุดพ้นจากความรับผิดชอบหากหนี้ของลูกหนี้ระงับ) มาตรา 699 (สิทธิการยกเลิกสัญญาค้ำประกัน) ให้มีผลเป็นโมฆะเพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิของผู้ค้ำประกัน

4) เจ้าหนี้ต้องบอกกล่าวไปยังผู้ค้ำประกันภายใน 60 วันนับแต่วันที่ถูกหนี้ผิดนัด และไม่ว่ากรณีจะเป็นประการใดเจ้าหนี้จะเรียกให้ผู้ค้ำประกันชำระหนี้ก่อนที่หนังสือบอกกล่าวจะไปถึงผู้ค้ำประกันไม่ได้ แต่ไม่ตัดสิทธิผู้ค้ำประกันที่จะชำระหนี้เมื่อหนี้ถึงกำหนดชำระ กรณีที่เจ้าหนี้ไม่มีหนังสือบอกกล่าวภายในเวลาดังกล่าว ผู้ค้ำประกันก็จะหลุดพ้นจากความรับผิดชอบดอกเบี้ยและค่าสินไหมทดแทนตลอดจนค่าภาระติดพันในหนี้ที่เกิดขึ้นหลังจากการพ้นกำหนดเวลา นั้น

ในกรณีที่กำหนดให้เจ้าหนี้บอกกล่าวภายใน 60 วันนับแต่ถูกหนี้ผิดนัด เพื่อให้ผู้ค้ำประกันได้รู้ตัวว่าผู้ค้ำประกันจะต้องรับภาระในฐานะลูกหนี้ชั้นที่สองเฉพาะหลังจากได้รับคำบอกกล่าวเท่านั้น หากไม่กำหนดเช่นนี้เจ้าหนี้อาจเรียกให้ผู้ค้ำประกันรับผิดชอบทันทีเมื่อลูกหนี้ผิดนัด อย่างไรก็ตามผู้ค้ำประกันอาจเข้าชำระหนี้เมื่อหนี้ของลูกหนี้ถึงกำหนด เพื่อจะได้ปลดเปลื้องภาระของตน นอกจากนี้ผลของการไม่มีคำบอกกล่าวของเจ้าหนี้ ผู้ค้ำประกันก็ยังคงรับผิดชอบในหนี้ตามสัญญาค้ำประกันซึ่งเป็นหนี้ประธาน แต่ไม่ต้องรับผิดชอบในดอกเบี้ยค่าสินไหมทดแทนตลอดจนค่าภาระติดพันหลังพ้นกำหนดเวลา ที่เจ้าหนี้ควรจะบอกกล่าว

5) หากเจ้าหนี้กระทำการใดอันเป็นผลให้ลดจำนวนหนี้ที่มีการค้ำประกัน รวมทั้งดอกเบี้ย ค่าสินไหมทดแทน หรือค่าภาระติดพันอันเป็นอุปกรณ์แห่งหนี้รายนั้น ให้มีผลเป็นประโยชน์แก่ผู้ค้ำประกันด้วย และถ้าลูกหนี้ได้ชำระหนี้ตามที่ลดแล้วหรือลูกหนี้ชำระหนี้ตามที่ลดดังกล่าวไม่ครบถ้วนและผู้ค้ำประกันได้ชำระหนี้ส่วนที่เหลือนั้นหรือลูกหนี้ไม่ชำระหนี้ตามที่ลดดังกล่าวและผู้ค้ำประกันได้ชำระหนี้ตามที่ได้อลดนั้นแล้วก็ดีให้ผู้ค้ำประกันเป็นอันหลุดพ้นและหากมีข้อตกลงใดที่มีผลเป็นการเพิ่มภาระแก่ผู้ค้ำประกันข้อตกลงนั้นเป็นโมฆะ

6) ข้อตกลงที่ผู้ค้ำประกันทำไว้ล่วงหน้าก่อนเจ้าหนี้ผ่อนระยะเวลาการชำระหนี้ อันมีผลเป็นการยินยอมให้เจ้าหนี้ผ่อนเวลา ข้อตกลงนั้นใช้บังคับไม่ได้ ยกเว้นผู้ค้ำ

ประกันซึ่งเป็นสถาบันการเงินหรือค้ำประกันเพื่อสินจ้างเป็นปกติชำระข้อตกลงล่วงหน้าเกี่ยวกับการผ่อนเวลาการชำระหนี้ให้ใช้ได้ต่อไป

แม้จะมีการแก้ไขในกฎหมาย (ฉบับที่ 20) พ.ศ.2557 แล้วก็ตามผู้ที่เกี่ยวข้องในสัญญายังมองว่าต้องมีการแก้ไขเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมตามหลักการของการทำสัญญาจึงเกิดการแก้ไขเพิ่มเติม**ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 21) พ.ศ. 2558** ดังนี้

1) ผู้ค้ำประกันที่เป็นนิติบุคคลและยินยอมเข้าผูกพันตนเป็นลูกหนี้ร่วม ข้อตกลงนั้นไม่เป็นโมฆะ แต่ไม่มีสิทธิตามมาตรา 688 (เกี่ยงให้ไปเรียกจากลูกหนี้ก่อน) มาตรา 689 (หากผู้ค้ำประกันพิสูจน์ได้ว่าลูกหนี้มีทางจะชำระหนี้ได้และบังคับเอาจากทรัพย์สินของลูกหนี้ไม่เป็นการยาก) และ 690 (ให้เจ้าหนี้ชำระหนี้เอาจากทรัพย์สินซึ่งลูกหนี้ที่เจ้าหนี้อึดไว้เป็นประกันก่อน)

2) ยกเลิกมาตรา 685 /1 ใน (ฉบับที่ 20) พ.ศ.2557 และใช้มาตรา 685 /1 ใหม่ แทนคือห้ามขยายขอบเขตความรับผิดชอบของผู้ค้ำประกันมิฉะนั้นเป็นโมฆะ และยกเลิกมาตรา 691 วรรคหนึ่งและใช้มาตรา 691 ใหม่แทน คือหากเจ้าหนี้ ลดหนี้ให้แก่ลูกหนี้ชั้นต้นเท่าใดให้แจ้งผู้ค้ำประกันทราบเป็นหนังสือภายใน 60 วันนับแต่วันที่ตกลงกับลูกหนี้ถ้าลูกหนี้ชำระหนี้เท่าไร หรือผู้ค้ำประกันทำการชำระหนี้เท่าใดผู้ค้ำประกันหลุดพ้นเท่านั้น โดยที่ผู้ค้ำประกันมีสิทธิชำระหนี้ได้แม้ล่วงเวลาชำระหนี้ตามที่เจ้าหนี้ได้ลดหนี้ให้แก่ลูกหนี้ แต่ต้องไม่เกิน 60 วัน นับแต่วันที่ครบกำหนดข้อตกลงได้ การใดที่จะมีผลบังคับเป็นอย่างอื่นในลักษณะเพิ่มภาระแก่ผู้ค้ำประกันให้ตกเป็นโมฆะ เหตุผลของการแก้ไขมาตรานี้เนื่องจากยังไม่มีบทบัญญัติที่ให้เจ้าหนี้แจ้งถึงการลดหนี้ให้ผู้ค้ำประกันทราบ ทำให้เดิมผู้ค้ำประกันไม่ทราบถึงจำนวนหนี้ที่ตนแบกภาระอยู่ว่ามีจำนวนเท่าไร

3) เพิ่มเติมมาตรา 700 วรรคสาม ในกรณีมีการตกลงไว้เป็นการล่วงหน้าให้เจ้าหนี้ผ่อนเวลาให้แก่ลูกหนี้แล้วจะถือว่าผู้ค้ำประกันให้ความยินยอมในการผ่อนเวลานั้นด้วย ข้อตกลงนี้ใช้บังคับไม่ได้เป็นโมฆะ แต่ถ้าผู้ค้ำประกันเป็นสถาบันการเงิน หรือผู้ค้ำประกันเพื่อสินจ้างเป็นปกติชำระ โดยประกอบเป็นอาชีพตั้งนี้สามารถทำได้ เพราะส่วนใหญ่จะมีค่าตอบแทนแก่ผู้ค้ำประกันเหล่านี้ จึงยอมตนเข้าเป็นผู้ค้ำประกัน

อนึ่งแม้มีการแก้ไขประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ทั้งสองฉบับ ก็เป็นเพียงปรับปรุงเพิ่มเติมบางประเด็นให้เหมาะสมเท่านั้นแต่หลักเกณฑ์พื้นฐานว่าด้วยเรื่องค้ำประกันยังคงใช้ตามเดิม

วิเคราะห์ความไม่เป็นธรรมตามกฎหมายค้ำประกัน

จากปัญหาที่ผู้ค้ำประกันไม่ได้รับความเป็นธรรมจากกฎหมายเดิม (ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พ.ศ.2468 ว่าด้วยเรื่องค้ำประกัน) จนมีการปรับปรุงแก้ไขเป็นพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่20) พ.ศ. 2557 และพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 21) พ.ศ.2558 ดังกล่าวมาแล้วจึงนำเสนอสรุปเป็นตารางเปรียบเทียบได้ดังนี้

<p>ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เดิม (พ.ศ.2468)</p>	<p>ความไม่เป็นธรรม</p>	<p>ผู้ค้าประกันต้องค้าประกันทันทีทุกชนิดไม่ว่าเป็นหนี้ในอนาคต โดยไม่มีข้อบ.เขตกำหนด อันถือว่าผู้ค้าประกันต้องรับภาระหนักกว่าปกติ</p>	<p>ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 20) พ.ศ. 2557</p>	<p>หลักกฎหมาย</p>	<p>มาตรา 3 ใหยกเลิกความในมาตรา 681 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และให้ใช้ความต่อไปแทน “ มาตรา 681. อันค้ประกันนั้นจะมีได้แต่เฉพาะเพื่อนอันสมบูรณ์ หนี้ในอนาคตหรือหนี้มีเงื่อนไขจะประกันไว้เพื่อเหตุการณ์ซึ่งหนี้นั้นอาจเป็นผลได้จึงประกันได้ แต่ต้องระบุวัตถุประสงค์ในการก่อหนี้ที่ค้ประกัน ลักษณะของมูลหนี้ จำนวนเงินสูงสุดที่ค้ประกัน และระยะเวลาในการก่อหนี้ที่จะค้ประกัน เว้นแต่เป็นการค้ประกันเพื่อกิจการเนื่องกันไปหลายคราวตามมาตรา 699 จะไม่ระบุระยะเวลาดังกล่าวก็ได้ สัญญาค้ประกันต้องระบุหนี้หรือสัญญาที่ค้ประกันไว้โดยชัดแจ้ง และผู้ค้ประกันย่อมรับผิดชอบเฉพาะหนี้หรือสัญญาที่ระบุไว้เท่านั้น หนี้อันเกิดแต่สัญญาซึ่งไม่ผูกพันลูกหนี้เพราะทำความสำคัญนิติหรือเพราะเป็นผู้ไร้ความสามารถนั้น ก็อาจจะมีประกันอย่างสมบูรณ์ได้ ถ้าหากว่าผู้ค้ประกันจะมิประกันอย่างสมบูรณ์ได้ ถ้าหากว่าผู้ค้ประกันจะประกันไว้เท่าใด กรณีนี้นี้จึงไม่เป็นธรรมแก่ผู้ประกันค้ประกัน</p>
<p>ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 21) พ.ศ. 2558</p>	<p>หลักกฎหมาย</p>	<p>การที่มาตรา 681 วรรคสอง กำหนดให้ค้ประกันครบองค์จนถึงหนี้ในอนาคตหรือหนี้มีเงื่อนไขที่อาจเป็นผลได้จึงนั้น เป็นกรณีที่จำเป็นและสอดคล้องกับกิจกรรมทางพาณิชย์ในปัจจุบัน แต่ในทางปฏิบัติเจ้าหนี้จำนวนมากกลับใช้บทบาทผู้ยุติดังกล่าวเป็นช่องทางที่ทำให้การค้าประกันเป็นการประกัน การชำระหนี้อย่างไม่มีการขอบเขตจำกัด เพื่อป้องกันความเสียหายทั้งหลายที่อาจเกิดขึ้นแก่ตน โดยกำหนดให้ผู้ค้ประกันต้องรับผิดชอบในบรรดาหนี้ที่ถึงปวงที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตทั้งหมดทุกประการด้วย ทำให้ผู้ค้ประกันไม่มีโอกาสทราบว่าจะต้องรับผิดชอบในอนาคตและในวงเงินเท่าใด กรณีนี้นี้จึงไม่เป็นธรรมแก่ผู้ประกันค้ประกัน</p>			

<p>ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เดิม (พ.ศ.2468)</p>	<p>ความไม่เป็นธรรม</p>	<p>ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 20) พ.ศ. 2557</p>	<p>ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 21) พ.ศ. 2558</p>	<p>ความไม่เป็นธรรม</p>
<p>หลักการทนาย</p>	<p>มาตรา 4 ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา 681/1 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ “มาตรา 681/1 ข้อตกลงใดที่กำหนดให้ผู้ค้าประกันต้องรับผิดชอบเกี่ยวกับลูกหนี้ร่วมกันหรือในฐานะเป็นลูกหนี้ร่วม ข้อตกลงนั้นเป็นโมฆะ”</p>	<p>ปัจจุบัน มาตรา 691 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บัญญัติว่า ถ้าผู้ค้าประกันต้องรับผิดชอบร่วมกับลูกหนี้ ผู้ค้าประกันไม่สามารถใช้สิทธิเรียกร้องให้เจ้าหนี้เรียกให้ลูกหนี้ชำระหนี้ก่อนได้ (มาตรา 688 และ 689) และไม่สามารถเรียกร้องให้บังคับชำระหนี้จากทรัพย์สินที่ลูกหนี้ให้ไว้เป็นประกันแก่เจ้าหนี้ก่อนได้ (มาตรา 690) บัญญัตินี้เป็นแต่เพียงไม่ให้ผู้ค้าประกันใช้สิทธิเรียกร้องไม่เพียงแต่ในทางปฏิบัติ เจ้าหนี้ใช้ความได้เปรียบทางเศรษฐกิจของตนกำหนดไว้ในสัญญาให้ผู้ค้าประกันสละสิทธิเรียกร้องและผู้ค้าประกันยอมรวมรับผิดชอบที่ที่ประกัน้อย่างลูกหนี้ร่วม ดังนั้น เมื่อลูกหนี้ผิดนัดชำระหนี้เจ้าหนี้จึงบังคับชำระหนี้เอาแก่ผู้ค้าประกันอย่างลูกหนี้ร่วมทันที ซึ่งไม่เป็นธรรมแก่ผู้ค้าประกัน เพราะทำให้ผู้ค้าประกันมีฐานะเป็นลูกหนี้ขั้นต้น</p>	<p>หลักการทนาย มาตรา 3 ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นวรรคสองของ มาตรา 681/1 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 20) พ.ศ. 2557 “ความในวรรคหนึ่ง มิให้ใช้บังคับแก่กรณีผู้ค้าประกันซึ่งเป็นผู้ค้าและยินยอมเข้าผูกพันตนเพื่อรับผิดชอบเกี่ยวกับลูกหนี้หรือในฐานะเป็นลูกหนี้ร่วม ในกรณีเช่นนั้นผู้ค้าประกันซึ่งเป็นผู้ค้าประกันย่อมไม่มีสิทธิตั้งที่</p>	<p>กำหนดให้ผู้ค้าประกันที่เป็นนิติบุคคลสามารถผูกพันตนเพื่อรับผิดชอบเกี่ยวกับลูกหนี้ร่วมกันหรือในฐานะเป็นลูกหนี้ร่วมและไม่มีสิทธิติดตามที่บัญญัติไว้ใน มาตรา 688 มาตรา 689 และมาตรา 690 เพื่อมิให้เกิดอุปสรรคในการดำเนินธุรกิจ ถือว่าอนุโลมให้ ความเป็นธรรมกับผู้ค้า เป็นนิติบุคคล</p>

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เดิม (พ.ศ.2468)	ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 20) พ.ศ. 2557	ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 21) พ.ศ. 2558
หลักกฎหมาย	หลักกฎหมาย	หลักกฎหมาย
-----	<p>มาตรา 5 ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา 685/1 ของหมวด 1 บทเบื้องต้นทั่วไประกอบด้วย 11 คำประพันธ์ของบรรพ 3 เอกเทศสัญญา แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ “มาตรา 685/1 บรรดาข้อตกลงเกี่ยวกับการค้าประพันธ์ที่แตกต่างไปจากมาตรา 681 บรรดาหนึ่ง บรรดาสอง และวรรคสาม มาตรา 694 มาตรา 698 และมาตรา 699 เป็นโมฆะ”</p>	<p>มาตรา 4 ให้ยกเลิกความในมาตรา 685/1 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 20) พ.ศ. 2557 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน “มาตรา 685/1 บรรดาข้อตกลงเกี่ยวกับการค้าประพันธ์ที่แตกต่างไปจากมาตรา 681 วรรคหนึ่ง วรรคสอง และวรรคสาม มาตรา 686 มาตรา 694 มาตรา 698 และมาตรา 699 เป็นโมฆะ”</p>
-----	<p>ความไม่เป็นธรรม</p> <p>ในทางปฏิบัติเกิดความไม่เป็นธรรมแก่ผู้ค้าประกัน เจ้าหนี้ที่มีหลักทรัพย์กับผู้ค้าประกันโดยให้ผู้ค้าประกันต้องรับผิดชอบที่ค่าประกัน บทบัญญัติลักษณะที่ค่าประกันกำหนด อันเป็นภาระแก่ผู้ค้าประกันเกินสมควร และทำให้ผู้ค้าประกันต้องผูกพันตามข้อตกลงที่เกินสมควร จึงควรกำหนดให้ข้อตกลงดังกล่าวเป็นโมฆะ</p>	<p>ความไม่เป็นธรรม</p> <p>เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ผู้ค้า จึงกำหนดให้ข้อตกลงที่แตกต่างจากที่บัญญัติไว้เกี่ยวกับสิทธิหน้าที่ของเจ้าหนี้และผู้ค้าประกันตามกฎหมายมาตรา 686 เป็นโมฆะเพื่อให้เจ้าหนี้ทำสัญญา ยกเว้น บทบัญญัติดังกล่าว</p>

<p>ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เดิม (พ.ศ.2468)</p>	<p>ความไม่เป็นธรรม</p>	<p>ถือว่าไม่เป็นธรรมแก่ผู้ใช้ค่าประกัน เพราะต้องใช้หนี้แทนลูกหนี้ อย่างไรก็ตาม ผู้ค้าประกันชำระหนี้ได้แต่เงิน</p>	<p>มาตรา 686 ลูกหนี้ผิดนัดลงเมื่อใด ท่านว่าเจ้าหนี้ชอบที่จะเรียกให้ผู้ค้าประกันชำระหนี้ได้แต่เงิน</p>	<p>ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 20) พ.ศ. 2557</p>	<p>หลักกฎหมาย</p>	<p>มาตรา 686 ให้อยกเลิกความในมาตรา 686 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน “มาตรา 686 เมื่อลูกหนี้ผิดนัด ให้เจ้าหนี้มีหนังสือบอกกล่าวไปยังผู้ค้าประกันภายในหกสิบวันนับแต่วันที่ลูกหนี้ผิดนัด และไม่ว่ากรณีจะเป็นประการใดเจ้าหนี้จะเรียกให้ผู้ค้าประกันชำระหนี้ก่อนที่หนังสือบอกกล่าวจะไปถึงผู้ค้าประกันก็ได้ แต่ไม่ตัดสิทธิผู้ค้าประกันที่จะชำระหนี้เมื่อหนี้ถึงกำหนดชำระ ในกรณีที่เจ้าหนี้มิได้หนังสือบอกกล่าวภายในกำหนดเวลาตามวรรคหนึ่ง ให้ผู้ค้าประกันหลุดพ้นจากความรับผิดในดอกเบี้ยและค่าสินไหมทดแทน ตลอดจนค่าภาระคดีพินยอมเป็นอุปกรณณ์แห่งหนี้รายนับบรรดาที่เกิดขึ้นภายหลังจากพ้นกำหนดเวลาตามวรรคหนึ่ง เมื่อเจ้าหนี้มีสิทธิเรียกให้ผู้ค้าประกันชำระหนี้ หรือผู้ค้าประกันมีสิทธิชำระหนี้ได้ตามวรรคหนึ่ง ผู้ค้าประกันอาจชำระหนี้ทั้งหมดหรือใช้สิทธิชำระหนี้ตามเงื่อนไขและวิธีการในการ</p>	<p>ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 21) พ.ศ. 2558</p>	<p>หลักกฎหมาย</p>	<p>มาตรา 686 ให้สิทธิแก่เจ้าหนี้ที่จะเรียกให้ผู้ค้าประกันชำระหนี้ได้นับแต่วันที่ลูกหนี้ผิดนัด แต่ในทางปฏิบัติไม่มีกระบวนการที่จะทำให้ผู้ค้าประกันทราบว่าลูกหนี้ผิดนัดชำระหนี้แล้ว และอีกประการหนึ่งเจ้าหนี้มักจะไม่เรียกให้ผู้ค้าประกันชำระหนี้ทันที แต่จะทอดเวลาเรียกให้ผู้ค้าประกันชำระหนี้ก่อนที่หนี้ออกไป ทำให้ผู้ค้าประกันต้องรับผิดชอบดอกเบี้ยและค่าสินไหมทดแทนซึ่งสูงกว่าดอกเบี้ยและค่าดอกเบี้ยตามวรรคหนึ่งอันเป็นอุปกรณณ์แห่งหนี้รายนับเพิ่มขึ้นด้วย ทั้งที่บรรดาดอกเบี้ยและค่าสินไหมทดแทน ตลอดจนค่าภาระคดีพินยอมอันเป็นอุปกรณณ์แห่งหนี้ที่เพิ่มขึ้นนั้นเกิดจากการที่เจ้าหนี้เลือกที่จะไม่ใช้สิทธิเรียกร้องเอาจากผู้ค้าประกัน จึงเสมือนหนึ่งว่าเจ้าหนี้เข้าไปในความสามารถในการชำระ</p>
--	------------------------	---	---	--	-------------------	--	--	-------------------	--

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เดิม (พ.ศ.2468)	ความไม่เป็นธรรม	หลักการทนาย	ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 20) พ.ศ. 2557	ความไม่เป็นธรรม	ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 21) พ.ศ. 2558	หลักการทนาย	ความไม่เป็นธรรม
<p>มาตรา 691 ถ้าผู้ค้าประจักษ์กันต้องรับผิดชอบร่วมกันกับลูกหนี้ ท่านว่า ผู้ค้าประจักษ์กันย่อมไม่มีสิทธิจึงกล่าวไว้</p> <p>มาตรา 688 และมาตรา 689 และมาตรา 690</p>	<p>ไม่ เป็น ธรรม เพราะ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. การต้องเป็นลูกหนี้ ร่วมกัน 2. ผู้ค้าประจักษ์กันหมดสิทธิ์จะใช้กฎหมายปฏิเสธการชำระหนี้ 	<p>ชำระหนี้ที่ลูกหนี้มีอยู่ก่อนการคิดหนี้ชำระหนี้ ทั้งนี้ เฉพาะในส่วนที่ตนต้องรับผิดชอบก็ได้ และให้ความเสมอภาคแก่ลูกหนี้ที่ชำระหนี้ก่อนการคิดหนี้ชำระหนี้</p> <p>วรรคสาม เจ้าหนี้จะเรียกดอกเบี้ยเพิ่มขึ้น</p> <p>วรรคสาม เจ้าหนี้จะเรียกดอกเบี้ยเพิ่มขึ้น</p> <p>เพราะเหตุที่ลูกหนี้ผิดนัดในระหว่างนั้นไม่ได้ชำระชำระหนี้ของผู้ค้าประจักษ์กันตามมาตรา 691</p> <p>มาตรา 7 ให้อยกเลิกความในมาตรา 691 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปมีแทน “มาตรา 691 ในกรณีที่เจ้าหนี้กระทำการใด ๆ อันมีผลเป็นการลดจำนวนหนี้ที่มีการค้าประจักษ์กัน รวมทั้งดอกเบี้ย ค่าสินไหมทดแทน หรือค่าภาระคดีพันอันเป็นอุปสรรคแห่งหนี้รายนั้น ถ้าลูกหนี้ได้ชำระหนี้ตามที่ได้คิดแล้วก็ได้ ลูกหนี้ชำระหนี้ตามที่ได้คิดดังกล่าวไปครบถ้วนแล้วก็ได้ ลูกหนี้ไม่ชำระหนี้ตามที่ได้คิดดังกล่าวแต่ผู้ค้าประจักษ์กันไม่ได้ชำระหนี้ตามที่ได้คิดนั้นแล้วก็ได้ ทั้งนี้ ไม่ว่าจะกล่าวโดย</p>	<p>เนื่องจากหนี้ประจักษ์กันอันเกิดจากสัญญา เช่น สัญญากู้กับสัญญาเช่า ประจักษ์กันนั้นจึงอยู่เป็นสัญญาที่หักขึ้นแยกต่างหากจากกัน และหลายกรณีเจ้าหนี้ได้ลดจำนวนหนี้เงินกู้ดอกเบี้ย ค่าสินไหมทดแทน ตลอดจนความภาระคดีพันอันเป็นอุปสรรคแห่งหนี้ชำระหนี้ที่มีการค้าประจักษ์กันแต่ไม่มีการแจ้งให้ผู้ค้าประจักษ์กันทราบข้อมูลดังกล่าว ทำให้ผู้ค้าประจักษ์กันไม่สามารถเปลี่ยนแปลงหนี้ของลูกหนี้ตามจำนวนหนี้ที่ได้ลดลงนั้น จึงควรกำหนดบทบัญญัติให้ผู้ค้าประจักษ์กันหลุดจากการค้าประจักษ์กันได้มีการชำระหนี้ครบถ้วนแล้ว และเนื่องจากการชำระหนี้ในมาตรา 691 เป็นเรื่องสำคัญยิ่งกำหนดห้ามการตกลงที่มีผลเป็นการเพิ่มภาระแก่ผู้ค้าประจักษ์กัน แต่หากเป็นการตกลงให้ผู้ค้าประจักษ์กันมีภาระน้อยกว่ามาตรา 691 ก็น่ากำหนดก็สามารถกระทำได้</p>	<p>ความไม่เป็นธรรม</p> <p>ปรับปรุงร่างเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ผู้ค้าประจักษ์กัน โดยตัดความ “ทั้งนี้ไม่ว่าจะกล่าวโดยสินไหมทดแทน ค่าภาระคดีพัน ค่าภาระคดีพันอันเป็นอุปสรรคแห่งหนี้ชำระหนี้” ออกเนื่องจากเป็นภาระที่เกินกว่าสิทธิที่ลูกหนี้มีอยู่กับเจ้าหนี้</p>	<p>ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 21) พ.ศ. 2558</p>	<p>หลักการทนาย</p>	<p>ปรับปรุงร่างเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ผู้ค้าประจักษ์กัน โดยตัดความ “ทั้งนี้ไม่ว่าจะกล่าวโดยสินไหมทดแทน ค่าภาระคดีพัน ค่าภาระคดีพันอันเป็นอุปสรรคแห่งหนี้ชำระหนี้” ออกเนื่องจากเป็นภาระที่เกินกว่าสิทธิที่ลูกหนี้มีอยู่กับเจ้าหนี้</p>

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เดิม (พ.ศ.2468)	ความไม่เป็นธรรม	หลักกฎหมาย	ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 20) พ.ศ. 2557	ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 21) พ.ศ. 2558
<p>มาตรา 700 ถ้าคำประกันหนึ่งหรือจะ ต้องชำระ ณ เวลา มีกำหนดแน่นอน และเจ้าหนี้ยอม ผ่อนเวลาให้แก่ ลูกหนี้ได้รื้อทำนอง ผู้ค้าประกัน ยอม หลุดพ้น จาก ความรับผิดชอบ</p>	<p>---</p>	<p>กำหนดเวลาชำระหนี้ตามที่ได้ตกลงกล่าวแล้ว หรือไม่ก็ตาม ให้ผู้ค้าประกันเป็นอันหลุดพ้น จากการรับประกัน ข้อตกลงที่ดีมีผลเป็น การ เพิ่มภาระแก่ผู้ค้าประกันในโอกาสที่บัญญัติ ไว้ในวรรคหนึ่ง ข้อตกลงนั้นเป็นโมฆะ” มาตรา 8 ให้ยกเลิกความในมาตรา 700 แห่ง ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ ความต่อไปนี้แทน “มาตรา 700 ถ้าคำประกันหนึ่งจะต้องชำระ ณ เวลาที่กำหนดแน่นอนและเจ้าหนี้ยอมผ่อน เวลาให้แก่ลูกหนี้ ผู้ค้าประกันย่อมหลุดพ้นจาก ความรับผิดชอบ เว้นแต่ผู้ค้าประกันจะตกลงด้วย ในการผ่อนเวลานั้น ข้อตกลงที่ผู้ค้าประกันทำไว้ล่วงหน้าก่อนเจ้าหนี้ผ่อนเวลาอันมีผลเป็นการยินยอมให้เจ้าหนี้ ผ่อนเวลา ข้อตกลงนั้นยังบังคับมิได้”</p>	<p>โดยหลักการแล้ว การผ่อนเวลา ชำระหนี้ให้แก่ลูกหนี้ ย่อมทำให้ผู้ ค้าประกันหลุดพ้นจากความรับผิด เว้นแต่ว่าผู้ค้าประกันได้ให้ความ ยินยอมกับ การผ่อนเวลานั้น ซึ่ง แสดงให้เห็นว่าผู้ค้าประกันมีสิทธิที่จะ เลือกว่าตนจะยอมเป็นประกัน ในหนึ่งนั้นต่อไปหรือไม่หากมีการ ผ่อนเวลาชำระหนี้แต่ไม่ทางปฏิบัติ เจ้าหนี้ซึ่งมีความได้เปรียบทาง เศรษฐกิจอาจกำหนดให้ผู้ค้า ประกันต้องรับผิดชอบมากเกินไป อันไม่เป็นธรรมกับผู้ค้าประกัน โดยการที่เจ้าหนี้กำหนดในสัญญา ในลักษณะที่ให้ผู้ค้ายินยอมล่วงหน้า กับการตกลงผ่อนเวลาชำระ หนี้ระหว่างเจ้าหนี้กับลูกหนี้ซึ่ง เป็นการผูกมัดให้ผู้ค้าประกันต้องรับ ภาระผ่อนชำระหนี้ในหนี้ที่ปลอด แม้ว่าจะมี การผ่อนเวลาให้ลูกหนี้ชำระหนี้ ก็ตาม ซึ่งข้อตกลงเช่นนี้ทำให้ผู้ค้า</p>	<p>กำหนดให้ผู้ค้าประกันที่ เป็นสถาบันการเงินหรือ ค้าประกันเพื่อเงินจึงเป็น ปกติจะ สามารถทำข้อ ตกลงได้ล่วงหน้า ยินยอม ให้มีการผ่อนเวลาได้เพื่อมิ ให้กระทบต่อการดำเนิน โครงการต่างๆของภาคธุรกิจ ที่มีสถาบันการเงินเป็นผู้ ดำเนินและการดำเนินงาน เพื่อ ความเป็นธรรมแก่ผู้ค้า ประกันที่เป็นบุคคล</p>
<p>แต่ถ้าผู้ประกัน ได้ตกลงด้วยใน การผ่อนเวลา ท่านว่าผู้ค้า ประกัน หากหลุด พ้นจากความรับผิดชอบ</p>	<p>ความไม่เป็นธรรม</p>	<p>หลักกฎหมาย</p>	<p>อุปการณแห่งหนี้ที่เพิ่มขึ้น ทันทีที่ตนขอชำระหนี้ ทั้งหมดแทนลูกหนี้มาตรา 5 ให้ยกเลิกความในวรรค หนึ่งของมาตรา 691 แห่ง ประมวลกฎหมายแพ่งและ พณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติม โดยพระราชบัญญัติแก้ไข เพิ่มเติมประมวลกฎหมาย แพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 20) พ.ศ. 2557 และให้ใช้ ความต่อไป นี้ แทน “มาตรา 691 ในกรณีที่ เจ้าหนี้ตกลงกับลูกหนี้ อัน มีผลเป็นการลดจำนวน หนี้ที่มีการค้าประกันรวม ทั้งดอกเบี้ย ค่าสินไหม ทดแทน หรือค่าภาระ ติดพันอันเป็นอุปการณแห่ง หนี้รายนั้น ให้เจ้าหนี้มี หนี้เสียเองให้ผู้ค้าประกัน</p>	<p>ความไม่เป็นธรรม</p>

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เดิม (พ.ศ.2468)	ความไม่เป็นธรรม	หลักกฎหมาย	ความไม่เป็นธรรม	ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 20) พ.ศ. 2557	ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 21) พ.ศ. 2558	หลักกฎหมาย	ความไม่เป็นธรรม		
หลักกฎหมาย	-----	มาตรา 18 บทบัญญัติของพระราชบัญญัตินี้ ไม่กระทบกระเทือนถึงสัญญาที่ได้ทำไว้ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ เว้นแต่กรณีที่พระราชบัญญัติฉบับนี้บัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น	มาตรา 19 ในกรณีที่ลูกหนี้คืนนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ สิทธิและหน้าที่ของเจ้าหนี้และผู้ค้ำประกัน ให้เป็นไปตามมาตรา 686 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้	ประกันต้องรับการในการประกันเกินสมควร ข้อตกลงดังกล่าวจึงมีลักษณะเป็น ข้อตกลงที่ไม่เป็นธรรมต่อผู้ค้ำประกันซึ่งหลักการของร่างพระราชบัญญัติที่แก้ไขใหม่กำหนดให้ข้อตกลงดังกล่าวเป็นโมฆะ	กำหนดบทเฉพาะกาลรองรับสัญญาที่ขึ้นก่อนวันที่ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้มีผลใช้บังคับให้มีให้กระทบต่อสัญญาที่ทำขึ้นก่อนดังกล่าว เกิดความไม่เป็นธรรมแก่ผู้สัญญา	ทราบถึงข้อตกลงดังกล่าวภายในหลักร้อยวันนับแต่วันข้อตกลงนั้น ถ้าลูกหนี้ได้ชำระหนี้ตามที่ตกลงแล้วก็ได้ ลูกหนี้ชำระหนี้ตามที่ได้ตกลงมาครบถ้วนแต่ผู้ค้ำประกันได้ชำระหนี้ส่วนที่เหลือนั้นแล้วก็ดี หรือลูกหนี้ไม่ชำระหนี้ตามที่ตกลงแต่ผู้ค้ำประกันได้ชำระหนี้ตามที่ตกลงนั้นแล้วก็ได้ ให้ผู้ค้ำประกันเป็นอันหลุดพ้นจากการค้ำประกัน”	มาตรา 683/1 เพื่อให้มาตรา 683 มาตรา 685/1 ที่แก้ไขเพิ่มเติมตามกฎหมายใหม่ไม่มีผลย้อนหลังไปกระทบกระเทือนถึงข้อตกลงในสัญญา สิทธิ หน้าที่หรือความรับผิดชอบที่เกิดขึ้นก่อนกฎหมายใหม่ เว้นแต่ที่บัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น (กรณีบทเฉพาะกาลมาตรา 18 ถึง มาตรา 25) เพื่อให้ผู้ค้ำประกันได้ปฏิบัติตามมาตรา 686 ที่แก้ไขเพิ่มเติมเมื่อมีการคืนนัดเกิดขึ้นหลังกฎหมายใหม่ใช้บังคับ	มาตรา 683/1 เพื่อให้มาตรา 683 มาตรา 685/1 ที่แก้ไขเพิ่มเติมตามกฎหมายใหม่ไม่มีผลย้อนหลังไปกระทบกระเทือนถึงข้อตกลงในสัญญา สิทธิ หน้าที่หรือความรับผิดชอบที่เกิดขึ้นก่อนกฎหมายใหม่ เว้นแต่ที่บัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น (กรณีบทเฉพาะกาลมาตรา 18 ถึง มาตรา 25) เพื่อให้ผู้ค้ำประกันได้ปฏิบัติตามมาตรา 686 ที่แก้ไขเพิ่มเติมเมื่อมีการคืนนัดเกิดขึ้นหลังกฎหมายใหม่ใช้บังคับ	มาตรา 700 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 20) พ.ศ. 2557 “ความเป็น

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เดิม (พ.ศ.2468)	ความไม่เป็นธรรม	ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 20) พ.ศ. 2557	ความไม่เป็นธรรม	ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 21) พ.ศ. 2558	หลักกฎหมาย	ความไม่เป็นธรรม
หลักกฎหมาย	-----	มาตรา 20 ในกรณีที่เจ้าหนี้กระทำการใด ๆ นับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ อันมีผลเป็นการลดจำนวนหนี้ที่มีประกัน หรือค่าภาระ ทั้งดอกเบี้ย ค่าสินไหมทดแทน หรือค่าภาระ ติดพันอันเป็นอุปสรรคแห่งหนี้รายนั้น ให้ผู้ค้าประกันเป็นอันหลุดพ้นจากการรับประกันตามเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในมาตรา 691 บรรทัดหนึ่ง แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้	ให้ความเป็นธรรมแก่ผู้ค้าประกัน หากภายหลังจากกฎหมายใหม่ใช้บังคับอันมีผลเป็นการลดหนี้ให้ลูกหนี้ตามมาตรา 691 ที่แก้ไขเพิ่มเติม	ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 21) พ.ศ. 2558	หลักกฎหมาย	วรรคสอง มีที่ข้อบังคับแก่กรณีผู้ค้าประกันหรือเจ้าสถาบันการเงินหรือค่าประกันเพื่อลบล้างเป็นปกติธุระ” มาตรา 8 บทบัญญัติของพระราชบัญญัตินี้ไม่กระทบกระเทือนถึงสัญญาที่ได้ทำไว้ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ เว้นแต่กรณีที่พระราชบัญญัติมีบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น มาตรา 9 ในกรณีที่เจ้าหนี้กระทำการใด ๆ นับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ อันมีผลเป็นการลดจำนวนหนี้ที่มีประกัน ค่าสินไหมทดแทน หรือค่าภาระที่เจ้าหนี้กระทำการใด ๆ อันมีผลเป็นการลดหนี้ให้แก่ลูกหนี้ภายหลังจากที่พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์(ฉบับที่ 20) พ. ศ. 2557 มีผลใช้บังคับ

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เดิม (พ.ศ.2468)	หลักกฎหมาย	ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 20) พ.ศ. 2557	หลักกฎหมาย	ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 21) พ.ศ. 2558	หลักกฎหมาย	
	ความไม่เป็น ธรรม				ความไม่เป็นธรรม	
						<p>ภาวะติดพันอันเป็นอุปกรณแห่งทรัพย์สินในไต่เจ้าหนี้มีหนังสือแจ้งให้ผู้ค้าประกันทราบถึงการลดหนี้ดังกล่าวภายในหกสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ และให้ผู้ค้าประกันเป็นอันหลุดพ้นจากการค้าประกันตามเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในมาตรา 691 วรรคหนึ่ง แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้</p>

สรุป

1) หลักเกณฑ์โดยทั่วไปของสัญญาค้ำประกันยังคงใช้บังคับเหมือนเดิม เช่น สัญญาค้ำประกันต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือลงลายมือชื่อผู้ค้ำประกัน การใช้สิทธิของเจ้าหนี้ในการเรียกให้ผู้ค้ำประกันชำระหนี้เมื่อลูกหนี้ไม่ชำระ และหากผู้ค้ำประกันไม่ชำระหนี้ เจ้าหนี้ก็อาจฟ้องผู้ค้ำประกันได้ เป็นต้น

2) ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เกี่ยวกับผู้ค้ำประกันเดิม วางหลักให้ผู้ค้ำประกันอยู่ในฐานะลูกหนี้ชั้นที่สอง มิได้อยู่ในฐานะลูกหนี้ร่วมแต่อย่างใด อย่างไรก็ตาม เจ้าหนี้มักกำหนดสัญญาค้ำประกัน ยกเว้นหลักการตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เพื่อให้ผู้ค้ำประกันเข้ามาร่วมรับผิดชอบในฐานะลูกหนี้ร่วม ซึ่งกรณีดังกล่าวสามารถทำได้ เพราะกฎหมายมองว่าเรื่องดังกล่าวมิได้ขัดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน จึงกลายเป็นช่องทางให้เจ้าหนี้เอา راحتเอาเปรียบผู้ค้ำประกัน และทำให้ผู้ค้ำประกันไม่ได้รับความเป็นธรรม ต้องรับภาระหนักขึ้นกว่าที่ควร

3) ในการทำสัญญาให้ผู้ค้ำประกันรับผิดชอบในส่วนที่แตกต่างไปจากกฎหมาย อันเป็นภาระแก่ผู้ค้ำประกันเกินสมควร ศาลฎีกาได้พิพากษาว่าข้อตกลงนั้นไม่เป็นโมฆะและไม่เป็นภาระแก่ผู้ค้ำประกันเกินกว่าที่คาดหมายได้ตามปกติ อันจะทำให้เป็นข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม

4) เนื่องจากประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เกี่ยวกับผู้ค้ำประกันเดิมไม่เป็นธรรม จึงมีการแก้ไขประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เกี่ยวกับผู้ค้ำประกันใหม่ เพื่อสร้างหลักประกันและอำนวยความสะดวกให้ผู้ค้ำประกันให้มากขึ้นตั้งแต่ (ฉบับที่ 20) พ.ศ.2557 และ (ฉบับที่ 21) พ.ศ.2558

5) การกำหนดให้นิติบุคคลเข้าเป็นผู้ค้ำประกัน และสามารถเข้าเป็นลูกหนี้ร่วมได้ เป็นผลดีในเชิงธุรกิจเพราะทำให้เกิดความเชื่อมั่นของเจ้าหนี้ในการปล่อยสินเชื่อมากกว่าการใช้บุคคลธรรมดาเข้าค้ำประกัน ยิ่งอยู่ในฐานะของลูกหนี้ร่วมเจ้าหนี้ก็จะได้รับชำระอย่างแน่นอน

6) โดยทั่วไปการบัญญัติกฎหมายและการแก้ไขเพิ่มเติมแต่ละฉบับมีกระบวนการขั้นตอนเพื่อให้เกิดความเป็นธรรม ถูกต้อง เหมาะสมกับสภาพของสังคมและความต้องการของประชาชนส่วนใหญ่ ตั้งแต่มีคณะกรรมการพิจารณาปัญหาในเบื้องต้น การรับฟังความคิดเห็นจากหลายฝ่ายทั้งภาครัฐ และเอกชน เป็นต้น การประกาศใช้

กฎหมายที่เร่งด่วนโดยไม่เข้าสู่กระบวนการดังกล่าวผลตอบรับคือกฎหมายนั้นไม่สามารถบังคับได้จริง หรือเกิดการละเมิดข้อกฎหมายอาจจะด้วยความตั้งใจหรือไม่ตั้งใจก็ตาม จึงเป็นเรื่องที่ผู้เกี่ยวข้องทั้งหลายไม่อาจเพิกเฉยต่อไปได้ ในกรณีของการแก้ไขประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 20) พ.ศ.2557 ได้ดำเนินการตามกระบวนการดังกล่าว แต่กระนั้นก็ยังมียกข้อทักท้วงจนนำมาสู่การแก้ไข (ฉบับที่ 21) พ.ศ. 2558 ในเวลาไม่ถึงปี ดังนั้นหากพิจารณาแล้วแม้จะผ่านการกลั่นกรองเพียงใดก็ตาม สิ่งที่จะพิสูจน์ว่ากฎหมายใดเป็นธรรมหรือไม่ คือการตอบรับของผู้เกี่ยวข้องในการนำกฎหมายมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดหลังการประกาศใช้แล้วนั่นเอง

เอกสารอ้างอิง

- กิตติพัฒน์ นนทปัทมะดุลย์. *Theory of Justice and Life of John Rawls : ว่าด้วยทฤษฎีความยุติธรรมและชีวิตของจอห์น ราวล์ส*. (26 พฤษภาคม 2560) สืบค้นจาก www.chaoprayanews.com.
- ชัชฎาภรณ์ ประยูรวงษ์. *กฎหมายค้ำประกันและการจำนองที่แก้ไขเพิ่มเติม : ความเป็นธรรมแก่ผู้ค้ำประกันและผู้จำนอง*. (24 กุมภาพันธ์ 2560) สืบค้นจาก http://library2.parliament.go.th/ejournal/content_af/2558/aug2558-1.pdf.
- เดชอุดม ไกรฤทธิ์. (2558.) *พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 20) พ.ศ.2557 (บทบัญญัติว่าด้วยหนี้ ค้ำประกัน จำนอง)*. การสัมมนากฎหมายใหม่ เรื่อง ทวงหน้อย่างไรไม่ให้ติดคุก เมื่อวันที่ 10 พฤษภาคม 2558 ณ อาคารห้องประชุมเฉลิมพระเกียรติ องค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ เชียงใหม่.
- ปัญญา ถนอมรอด. (2553.) *ยืม ค้ำประกัน จำนอง จำน่า*. พิมพ์ครั้งที่ 7 : กรุงเทพฯ : สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา
- ปัญญา อุดชาชน. *ความยุติธรรมกับรัฐธรรมนูญภายใต้ประชาคมอาเซียน*. (25 พฤษภาคม 2560) สืบค้นจาก Kpi.ac.th/media/pdf/M7_215.pdf
- มานวราชเสวี, พระยา. *อุทธรณ์สำหรับประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 1 - 2 ฉบับกรร่างกฎหมาย : ที่มาของกฎหมายในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 1 - 5*. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา.
- สุดา (วัชรวัฒนากุล) วิศรุตพิชญ์. *คำอธิบายกฎหมายค้ำประกันและจำนองที่แก้ไขเพิ่มเติม*. (10 มีนาคม 2559) ตามพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 20) พ.ศ.2557. สืบค้นจาก <http://www.law.tu.ac.th/wp-content/uploads/2015/01/8janfinal4jeed.pdf>.
- สุดา (วัชรวัฒนากุล) วิศรุตพิชญ์. (2547.) *ค้ำประกัน จำนอง จำน่า*. พิมพ์ครั้งที่ 4 แก้ไขเพิ่มเติม. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วิญญูชน.

สุพจน์ กุ້มานะชัย. (2550.) *ย่อหลักกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะคำประกัน
จำนอง และจำนำ*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์นิติธรรม.

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. *บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาประกอบ
ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับ
ที่..)* พ.ศ., เรื่องเสร็จที่ 110/2558.

บทที่

5

มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการปล่อยโคมลอย Legal Measures for Sky Lantern Release

พรเพ็ญ ไตรพงษ์ และ ยุทธพงษ์ ลีลากิจไพศาล

Pornpen Traiphong and Yutthapong Leelakitpaisarn

มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการปล่อยโคมลอย¹

Legal Measures for Sky Lantern Release

พรเพ็ญ ไตรพงษ์² และ ยุทธพงษ์ ลีลากิจไพศาล³

Pornpen Traiphong and Yutthapong Leelakitpaisarn

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษามาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการปล่อยโคมลอย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเชิงวิเคราะห์เปรียบเทียบหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการปล่อยโคมลอยของประเทศไทยกับกฎหมายระหว่างประเทศ และกฎหมายต่างประเทศ โดยใช้วิธีวิจัยแบบผสมทั้งเชิงคุณภาพ (Quality method) โดยใช้วิธีวิจัยเชิงเอกสาร (Document research) ซึ่งมุ่งเน้นการศึกษาเอกสารต่างๆ เกี่ยวกับกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการปล่อยโคมลอย ผลการวิจัยที่สำคัญ คือ ผู้วิจัยพบว่าที่ผ่านมาประเทศไทยขาดนโยบายที่ชัดเจนและละเอียดปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการปล่อยโคมลอยดังกล่าว จึงไม่ค่อยได้มีการรณรงค์ประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ข้อมูลทั้งในด้านปัญหา ข้อกังวล ข้อควรระวังที่เกี่ยวข้องกับการปล่อยโคมลอยในสังคมไทย ผลที่ตามมาคือ ประชาชนในวงกว้างไม่ทราบข้อมูล ไม่เข้าใจ ไม่ปรับเปลี่ยนความคิดทัศนคติซึ่งคำนึงถึงผลกระทบที่ตามมาจากการปล่อยโคมลอย ตลอดจนไม่มีกฎหมายชัดเจนที่ควบคุมโดยตรงซึ่งบัญญัติห้าม หรือมีข้อจำกัด และกำหนดให้มีบทลงโทษต่อ

¹ งานวิจัยนี้ได้รับการสนับสนุนการวิจัยจากงบบำรุงการศึกษา ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2559 จากมหาวิทยาลัยสวนดุสิต

² อาจารย์ประจำ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต (Asst. Prof.)

[cherryporn@hotmail.com]

³ อาจารย์ประจำ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต (Asst. Prof. Ph.D.)

[yl6767@hotmail.com]

การปล่อยโคมลอย โคมควัน บั้งไฟหรือวัตถุซึ่งมีลักษณะทำนองเดียวกัน ในช่วงปี พ.ศ. 2556-2558 ภาครัฐได้ดำเนินการให้มีการกำหนดนโยบาย แนวทาง และมาตรการ ป้องกันและลดความเสี่ยงอันตรายจากการปล่อยโคมลอย โคมควัน และการจุดบั้งไฟ และบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องและมาตรการด้านความปลอดภัยทั้งในระดับ ประเทศและจังหวัด จนมาถึงคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ 27/2559 เรื่อง มาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนจากการจุดและปล่อยบั้งไฟ พลุ ตะไล โคมลอย โคมไฟ โคมควัน หรือวัตถุอื่นใดที่คล้ายคลึงกัน เช่น กำหนด มาตรฐาน พื้นที่และเวลาในการปล่อย ให้มีการแจ้งหรือขออนุญาตปล่อยโคมลอยล่วงหน้า (ในบางพื้นที่) การประชาสัมพันธ์และรณรงค์ เป็นต้น ซึ่งต้องมีการบังคับใช้อย่าง ต่อเนื่อง โดยเฉพาะโดยกลไกของคณะกรรมการประสานและขับเคลื่อนการปฏิบัติ ตามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ เพื่อให้สัมฤทธิ์ผลตามเป้าหมายที่วางไว้

นอกจากนี้ในต่างประเทศก็มีปัญหาและผลกระทบจากการปล่อยโคมลอยมาก เช่นกัน กฎหมายในหลายประเทศมีแนวโน้มเข้ามาแทรกแซง ควบคุมดูแลเกี่ยวกับ โคมลอยมากยิ่งขึ้นอย่างเห็นได้ชัด โดยมีระดับการกำหนดข้อห้าม ตั้งแต่การห้ามมิให้ ใช้หรือปล่อยโคมลอย ห้ามมิให้มีการขาย ห้ามมิให้มีการผลิต ขาย นำเข้า หรือจัด จำหน่าย โดยมีการกำหนดนโยบาย แนวทาง และมาตรการป้องกันและลดความเสี่ยง อันตราย หรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นมาตรการเพื่อความปลอดภัยคล้ายคลึงกับ ประเทศไทย เช่น สหราชอาณาจักร มลรัฐส่วนใหญ่ในสหรัฐอเมริกา หลายประเทศ เช่น ออสเตรเลีย คอสตาริกา มีวิธีการที่น่าสนใจในการรณรงค์ประชาสัมพันธ์เพื่อสร้าง การรับรู้ ความเข้าใจให้แก่สาธารณชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หลากหลายช่องทาง สื่อสารทางเว็บไซต์ สื่อสังคมออนไลน์ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อโทรทัศน์สื่อวิทยุ กิจกรรมเพื่อ การพูดคุย ฯลฯ โดยผู้วิจัยเห็นว่าทัศนคติและการรับรู้สัมพันธ์กับการปฏิบัติสืบทอดกัน มาตามวัฒนธรรมประเพณี ค่านิยม ความเคยชินจากการใช้เหตุผลของสิทธิเสรีภาพ การเฉลิมฉลอง ความรื่นเริงบันเทิง ความพึงพอใจส่วนบุคคลและของกลุ่มบุคคลเป็น ส่วนใหญ่ในภาพรวมทั้งที่ปรากฏในหลายประเทศและประเทศไทยยังมีความจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนทัศนคติและเพิ่มการรับรู้ ความเข้าใจต่ออันตราย ผลกระทบ นโยบาย มาตรการ กฎหมาย ซึ่งทุกภาคส่วนพึงต้องใช้วิธีการประชาสัมพันธ์และรณรงค์ที่มี ประสิทธิภาพอย่างจริงจังและต่อเนื่องต่อไป

คำสำคัญ : มาตรการทางกฎหมาย; กฎหมายเกี่ยวกับการปล่อยโคมลอย

Abstract

This research is a comparative analysis study of legal measures for sky lantern release in Thailand with international law and the laws of foreign countries. The research study was based on a quality method design. In addition, a document research is also carried out of various contents regarding legal measures for sky lantern release. The findings were that Thailand lacked strict policy in the past and ignored the problems related to sky lanterns release. As it showed that there were only few campaigns or public relations that spread the problems, concerns, and awareness of releasing sky lanterns in Thai society. Therefore, most people did not know the details and did not aware of the problems. They were not willing to change their thoughts and attitudes. They did not realize the effects of releasing sky lanterns. In addition, there were no strict laws and regulations that directly prohibit people and punish them for releasing sky lanterns, Thai hot air balloons, Thai rockets, and similar objects. During the years 2013-2015, the government had set up the policy, guidelines, preventive measures, and danger reduction of releasing sky lanterns, Thai hot air balloons, and Thai rockets. In addition, the relevant laws and safety measures have been enforced across the country and provinces. Moreover, National Council for Peace and Order No.27/2559 has introduced preventive measures and trouble solving from lighting Thai rockets, “wheel” fireworks, releasing sky lanterns, and similar objects, covering measures aimed at preventing the abuse of such activities, when and where they can be carried out. In some areas, these activities were banned without permission. These measures have been announced publicly and enforced continuously in order to reach the goal effectively.

In addition, there were similar problems and the effects from sky lantern overseas. The laws in many countries tend to intervene, control, and monitor sky lantern such as setting prohibitions ranging from using or releasing, selling, producing, importing, or distributing sky lanterns.

They set the policy, guidelines, and preventive measures and danger reduction which were similar to Thai safety measures. For example, United Kingdom, several states in the United States, Australia, and Republic of Costa Rica have arranged interesting campaigns and promotion in order to build perceptions and understandings among publics and relevant organizations through different channels such as websites, social media, newspaper, broadcasts, discussion, etc. The researcher found that the attitudes and perception were related to cultural tradition, ways of living, goodwill, habits of rights and liberty reasoning, celebrations, entertaining, and personal and group satisfaction. In the overall, Thailand and several countries needed to adjust their attitudes and increase perception, be aware of dangers, constraint in setting policy, measures, and laws. All sectors had to work on public relations and campaign effectively and continuously.

Keywords : Legal measures ; Legal for Sky Lantern Release

บทนำ

ในประเทศไทยการปล่อยโคมลอยแต่เดิมเป็นวัฒนธรรมของชาวล้านนาทางภาคเหนือของประเทศไทย โดยมีการใช้โคมลอยเพื่อการเฉลิมฉลองเทศกาลและโอกาสพิเศษอื่น ๆ มาแต่โบราณ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเทศกาลยี่เป็ง ซึ่งจัดในวันเพ็ญเดือน 2 ของปฏิทินล้านนา ซึ่งตรงกับลอยกระทง ในวันเพ็ญเดือน 12 ของปฏิทินจันทรคติไทย (มณี พะยอมยงค์, 2536) ปัจจุบันการปล่อยโคมลอยเป็นที่นิยมกันมากในหลากหลายเทศกาลตลอดปีและมีความนิยมสูงขึ้นทั้งในหมู่คนไทยและนักท่องเที่ยวในทุกภาคของประเทศ เนื่องจากเมื่อโคมลอยขึ้นสู่ท้องฟ้าจะมีความสวยงามมองเห็นได้อย่างเด่นชัดและเป็นกิจกรรมที่สร้างบรรยากาศและความรู้สึกถึงประเพณีและวัฒนธรรมโบราณได้เป็นอย่างดี สถานที่ท่องเที่ยวและโรงแรมในกรุงเทพมหานครและทุกภาคของประเทศมักจะจัดให้การปล่อยโคมลอยเป็นกิจกรรมหนึ่งในช่วงเทศกาลเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว และผู้คนส่วนหนึ่งยังมีความเชื่อที่ว่า การปล่อย โคมลอยนั้นจะทำให้โชคดีและเชื่อว่าเป็นสัญลักษณ์ของปล่อยปัญหาและความกังวลให้ลอยออกไป โดยปัจจุบัน

ได้มีผู้ผลิตและผู้ค้าโคมลอย โคมควันเป็นจำนวนมากเพื่อตอบสนองความต้องการโคม ซึ่งมีมากขึ้นตลอดทั้งปี

อย่างไรก็ดีความนิยมในการปล่อยโคมลอยที่เพิ่มสูงขึ้นอย่างมากได้นำมาซึ่งความกังวลและปัญหาด้านความปลอดภัยหลัก ซึ่งเป็นเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นแล้วในหลายประเทศไม่เฉพาะแต่ในประเทศไทย ประการแรก ได้แก่ ความเสี่ยงในการเกิดอัคคีภัยต่อทรัพย์สินและอาคารบ้านเรือน รถยนต์ พืชผลการเกษตร ป่าไม้ ฯลฯ หรือแม้แต่ตกลงสู่เสาหม้อแปลงไฟฟ้าและสายไฟฟ้าส่งผลให้ไฟฟ้าดับเป็นบริเวณกว้าง ความเสี่ยงและอันตรายดังกล่าวย่อมเพิ่มสูงขึ้นในบริเวณพื้นที่ที่มีบ้านเรือนและประชาชนที่อาศัยอยู่หนาแน่น โดยพบว่าทุกปีจะเกิดอัคคีภัยในหลายพื้นที่และหลายจังหวัด ประการที่สอง คือ ภัยอันตรายต่ออากาศยานการเดินทางและน่านฟ้า นอกจากนี้ยังสร้างปัญหาด้านความเดือดร้อนรำคาญ มลภาวะจากซากขยะของโคมลอยที่เกิดขึ้นในเวลาต่อมา สัตว์น้ำและสัตว์ทะเลป่วยและตายเพราะกินซากโคมลอยเข้าไปโดยเข้าใจว่าเป็นอาหาร ฯลฯ (Kathryn Westcott, 2013) เช่นเดียวกับเหตุการณ์ในประเทศอังกฤษซึ่งมีวัวหลายตัวในฟาร์มปศุสัตว์เสียชีวิตเพราะกินซากโคมลอยเข้าไป (Bill Gabbert, 2016) เหตุการณ์ความสูญเสียครั้งใหญ่ในประเทศอังกฤษเมื่อปี พ.ศ.2556 มีโคมลอยที่ยังติดไฟอยู่ได้ลอยไปตกในสถานที่เก็บวัสดุสำหรับรีไซเคิลปริมาณกว่าหนึ่งแสนตัน ทำให้เกิดเพลิงไหม้ขนานใหญ่ซึ่งมีมูลค่าความเสียหายกว่า 6 ล้านปอนด์หรือกว่า 300 ล้านบาท และมีผู้ได้รับบาดเจ็บจำนวนมาก (BBC News, 2013) เมื่อปี พ.ศ.2558 อาคารธุรกิจโทรศัพท์เคลื่อนที่ซึ่งตั้งอยู่ที่เมืองกัสโตเนีย มลรัฐนอร์ธแคโรไลนาเกิดเพลิงไหม้เพราะมีโคมลอยจำนวนมากที่ปล่อยมาจากงานคอนเสิร์ตดนตรีร็อกลอยเข้าไปในอาคาร แต่ก็ยากที่จะดับเพลิงเพราะจุดที่ไฟไหม้อยู่สูงมากเกินขีดความสามารถของหน่วยดับเพลิงในพื้นที่ (KATC, 2015) ด้วยเทคนิควิธีใหม่ๆ ทำให้โคมลอยที่ใช้กันอยู่ในปัจจุบันทั่วโลกได้รับการพัฒนาให้สามารถลอยได้สูง ลอยได้นาน ใช้วัสดุที่ไม่ติดไฟง่าย หรือแม้แต่สามารถลอยขึ้นไปและเคลื่อนตัวได้อย่างช้าๆ หรือที่เรียกว่า fire-retardant lanterns

สำหรับตัวอย่างเหตุการณ์ในประเทศไทย กรณีที่เครื่องยนต์ของเครื่องบินของสายการบินบางกอกแอร์เวย์ส เที่ยวบิน PG906 ซึ่งบินจากสนามบินสุวรรณภูมิติดโคมลอยเข้าไปติดในเครื่อง หลังจากลงจอดที่สนามบินเชียงใหม่จึงทำให้ต้องยกเลิก

เที่ยวบิน และพบว่ามิซากิคอมลอยมากกว่า 200 ลูกอยู่ในบริเวณสนามบินเชียงใหม่จากการปล่อยในช่วงเทศกาลปีใหม่ (หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ, 2558) ทั้งนี้เมื่อคอมลอยถูกดูดเข้าไปในเครื่องยนต์ จะทำให้เครื่องยนต์ระเบิดและส่งผลให้เครื่องบินตกได้ ในช่วงวันลอยกระทงของทุกปีจะมีการเปลี่ยนแปลงตารางการบินและยกเลิกบางเที่ยวบินไป ตลอดจนในช่วงหลายปีที่ผ่านมา มีการแจ้งว่านักบินอากาศยานพบบั้งไฟและคอมลอยขณะทำการบินในระดับความสูงถึง 20,000 ฟิต (ประมาณ 6,000 เมตร) ซึ่งเป็นระดับเพดานบินของเครื่องบินโดยสารทั่วไปจำนวนมาก โดยนักบินไม่ได้รับแจ้งเตือนล่วงหน้า (กระทรวงคมนาคม, ม.ป.ป.) ซึ่งอาจเป็นอันตรายต่อการเดินอากาศของอากาศยานเพราะแสงจากคอมลอยรบกวนสายตานักบิน และทัศนวิสัยของการเดินอากาศ จากข้อมูลของบริษัทวิทยุการบินแห่งประเทศไทยระบุว่าในปี 2558 นักบินพบเห็นคอมลอยขณะทำการบิน 514 โคม โดยเห็นบ่อยครั้งที่เชียงใหม่ เชียงรายและเกาะสมุย มีการออกประกาศเตือนนักบินจากการปล่อยคอมลอยและคอมควัน 163 ครั้ง พบเห็นมากกว่า 27,000 โคม และมากที่สุดในช่วงเทศกาลลอยกระทงเดือนพฤศจิกายน (หนังสือกระทรวงคมนาคมที่ คค0807.2/ว3005 ลงวันที่ 12 เมษายน 2559)

ในที่ประชุมการเตรียมความพร้อมการรักษาความปลอดภัยให้แก่ประชาชนในช่วงเทศกาลลอยกระทงในช่วงสองสามปีที่ผ่านมา กระทรวงมหาดไทยและกระทรวงคมนาคมได้กำชับให้ดำเนินการตามมาตรการความปลอดภัยที่กำหนดไว้อย่างเข้มงวดเพื่อป้องกันอุบัติเหตุที่อาจเกิดขึ้น เนื่องจากเห็นว่าการปล่อยคอมลอยเป็นกิจกรรมที่เสี่ยงต่อการเกิดเหตุอันตรายร้ายแรง และอาจสร้างความสูญเสียอย่างใหญ่หลวง ตลอดจนกระทบต่อภาพลักษณ์ของประเทศ ดังนั้นจึงต้องกำหนดมาตรการห้ามเล่นหรือปล่อยคอมลอยโดยเด็ดขาด มิเช่นนั้นผู้ฝ่าฝืนจะต้องรับโทษตามกฎหมายและรับผิดชอบต่อความสูญเสียที่เกิดขึ้น (สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย, 2557) ปลัดกระทรวงมหาดไทยสั่งการผู้ว่าราชการจังหวัดต่างๆ เมื่อวันที่ 25 มกราคม 2558 ให้บูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงานในพื้นที่ขับเคลื่อนแนวทางป้องกัน ลดความเสี่ยงและผลกระทบในทางลบจากการปล่อยคอมลอย คอมควัน และการจุดบั้งไฟต่อการบินและอากาศยาน การเล่นพินันบั้งไฟ รวมทั้งให้จังหวัดและส่วนราชการต่างๆ รณรงค์ประชาสัมพันธ์ด้านการป้องกันร่วมกันทุกภาคส่วนในพื้นที่โดยเน้นการสร้าง

ความเข้าใจและความตระหนักถึงปัญหาอันตรายที่อาจเกิดขึ้น ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบและถือปฏิบัติตามกฎหมายและมาตรการความปลอดภัยอย่างเคร่งครัด ทั้งนี้ให้สอดคล้องตามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (Memorandum of Cooperation) ซึ่ง 10 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องลงนามร่วมกันในเรื่องนี้ได้แก่ กระทรวงคมนาคม กระทรวงมหาดไทย กระทรวงกลาโหม กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงวัฒนธรรม สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กรมประชาสัมพันธ์ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ และกรุงเทพมหานคร (สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี, 2558)

นอกจากนี้ในช่วงเทศกาลลอยกระทงปี พ.ศ. 2558 กระทรวงคมนาคมได้กำหนดให้หลายหน่วยงานในสังกัดดำเนินหลายมาตรการด้านความปลอดภัยจากการปล่อยโคมลอยและโคมควัน โดยขอให้ประชาชนปล่อยโคมควันเวลากลางวันในช่วงเวลาที่กำหนด ไม่ปล่อยโคมลอยก่อน 21.00 น. ให้แจ้งต่อท่าอากาศยานหรือศูนย์ควบคุมการบินทราบล่วงหน้าเพื่อแจ้งเตือนนักบิน (Notice to Airmen/NOTAM) รณรงค์ประชาสัมพันธ์อันตรายที่เกิดจากการจุดและปล่อยโคมลอย โคมควัน พลุ ประทัด หรือวัตถุอื่นๆ ที่อาจก่อให้เกิดเพลิงลุกไหม้ มาตรการที่นำมาใช้ กฎหมายที่เกี่ยวข้องหากก่อให้เกิดความเสียหายต่อชีวิตทรัพย์สินของผู้อื่น หรือเกิดอันตรายร้ายแรงต่ออากาศยาน ได้แก่ พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดบางประการต่อการเดินอากาศ พ.ศ. 2558 พระราชบัญญัติการเดินอากาศ พ.ศ.2497 พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการเดินอากาศ พ.ศ.2497 พ.ศ.2558 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ประมวลกฎหมายอาญา

ในหลายประเทศมีกฎหมายเกี่ยวกับโคมลอยในหลายลักษณะ ตัวอย่างเช่น ห้ามปล่อยโคมลอยใน 30 มลรัฐในประเทศสหรัฐอเมริกา (Bill Gabbert, 2016) บางเมืองของประเทศจีน พื้นที่ส่วนใหญ่ในประเทศเยอรมัน บราซิล อาร์เจนตินา ชิลี โคลัมเบีย สเปน เวียดนาม ห้ามมิให้มีการขายในประเทศออสเตรเลีย ห้ามมิให้มีการผลิต ขายนำเข้า หรือจัดจำหน่ายในประเทศออสเตรเลีย (Wikipedia, 2016)

ทั้งนี้เจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมาย นักวิชาการ และนักข่าวหลายท่านได้สะท้อนข้อเท็จจริงและความคิดเห็น ในเรื่องนี้ไว้ว่า ประชาชนอาจไม่ทราบ ไม่เข้าใจ ไม่เกรงกลัวกฎหมายและบทลงโทษที่มีอยู่ของกฎหมายและมาตรการเพื่อความปลอดภัย

ต่างๆ ที่ผ่านมา จึงไม่ได้ส่งผลในเชิงพฤติกรรมของประชาชน ไม่ได้เป็นลดความเสี่ยง และอันตราย ตลอดจนตัวเลขการเกิดเหตุการณ์โดยเฉพาะในช่วงเทศกาลแม้ว่าจะมีการรณรงค์ประชาสัมพันธ์โดยหลายภาคส่วนแล้วก็ตาม คณะผู้วิจัยจึงเห็นว่าจำเป็นที่จะได้มีการทำวิจัยในเรื่องนี้ อันเป็นการประเมินทัศนคติและการรับรู้ของประชาชน ต่อกฎหมายและมาตรการต่างๆ ที่นำมาใช้ควบคุม ป้องกันอันตราย และยกระดับความปลอดภัยสาธารณะจากการปล่อยโคมลอย

โดยบทความนี้ได้มาจากการวิจัย สมมติฐานของการวิจัยในครั้งนี้คือ การใช้กฎหมายเกี่ยวกับการปล่อยโคมลอยยังคงมีปัญหาและอุปสรรคในการใช้กฎหมายเกี่ยวกับการปล่อยโคมลอยของประชาชน ส่งผลให้ไม่ได้แก้ปัญหาการปล่อยโคมลอยในสถานที่ต่างๆ อย่างจริงจัง จึงควรออกกฎหมายบังคับที่ชัดเจนกว่านี้ เพื่อให้ประชาชนทั่วไปทราบการปล่อยโคมลอยที่ถูกต้องตามกฎหมาย และบังคับใช้อย่างมีประสิทธิภาพและเกรงกลัวต่อกฎหมาย ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากฎหมายเกี่ยวกับการปล่อยโคมลอย

วิธีการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัย ซึ่งมุ่งศึกษาแนวคิดของหลักกฎหมายและปัญหาที่เกิดขึ้นจากกฎหมายเกี่ยวกับการปล่อยโคมลอย ได้แก่กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กฎหมายว่าด้วยการเดินอากาศ กฎหมายว่าด้วยความผิดบางประการต่อการเดินอากาศ ประมวลกฎหมายอาญา นโยบายและมาตรการด้านความปลอดภัย คำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 27/2559 และกฎหมายต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการปล่อยโคมลอย รวมทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง อันมีวิธีดำเนินการวิจัยเป็นการวิจัยทางเอกสาร (Documentary research) โดยค้นคว้าจากหนังสือ บทความ ข่าวจากหนังสือพิมพ์ ผลงานวิจัย วิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์ วารสาร จุลสาร พระราชบัญญัติ คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล ระเบียบข้อบังคับต่างๆรวมทั้งข้อมูลจากสื่ออินเทอร์เน็ต ที่เกี่ยวข้องกักฎหมายเกี่ยวโคมลอย

ผลการวิจัย

จากการศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการปล่อยโคมลอย ปัจจุบันได้มีการประกาศใช้คำสั่งหัวหน้า คสช. ที่ 27/2559 ซึ่งมุ่งหมายป้องกันและแก้ไขปัญหาดูความ

เดือดร้อนจากการจุดและปล่อยโคมลอย โคมควัน หรือวัตถุอื่นในทำนองเดียวกันอย่างจริงจัง รวมถึงมีการประกาศใช้ ประกาศเทศบาลนครเชียงใหม่ เรื่อง “ขอให้ระมัดระวังในการปล่อยโคมควัน/โคมลอย (โคมไฟ) และการเล่นจุดดอกไม้เพลิง” สำหรับช่วงงานประเพณียี่เป็งเชียงใหม่ระหว่างวันที่ 12-15 พฤศจิกายน 2559 ออกโดยนายกเทศมนตรีเมื่อวันที่ 3 ตุลาคม 2559 เป็นไปในลักษณะของการขอความร่วมมือจากพี่น้องประชาชน (ทั้งตอนต้นและตอนท้ายของประกาศฯ) ขอให้เพิ่มความระมัดระวังขอให้ปฏิบัติตามคำแนะนำ ไปจนถึงขอให้ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์และเงื่อนไขของการจุดและปล่อยโคมควัน/โคมลอยดังที่ระบุไว้ในประกาศจังหวัดเชียงใหม่ซึ่งบัญญัติข้อห้ามไว้อย่างเข้มงวดและมีโทษจำคุกและปรับทางอาญา รวมถึงความรับผิดชอบทั้งทางแพ่งและทางอาญาของผู้ก่อให้เกิดความเสียหายไม่ว่าในกรณีใดๆ ระหว่างสองทางนี้ก่อให้เกิดผลที่ต่างกันจากการบังคับใช้กฎเกณฑ์และเงื่อนไข กฎหมายในฉบับหลังนั้นเพียงแค่ว่าขอความร่วมมือจากประชาชน ทำให้คาดการณ์ได้ว่าประชาชนส่วนใหญ่จะไม่เข้าใจไม่เกรงกลัวกฎเกณฑ์ มาตรการเพื่อความปลอดภัยต่างๆ และบทลงโทษ ผลที่ตามมาคือ ไม่ได้ส่งผลในเชิงพฤติกรรมของประชาชน ไม่ได้เป็นลดความเสี่ยงและอันตรายตลอดจนตัวเลขการเกิดเหตุการณ์โดยเฉพาะในช่วงเทศกาลแม้ว่าจะมีการรณรงค์ประชาสัมพันธ์โดยหลายภาคส่วนในเชิงรุกเกี่ยวกับการกำหนดให้ใช้โคมลอยตามมาตรฐานให้ประชาชน หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชนทราบ รับรู้จนเกิดความตระหนักรู้ ความเข้าใจ และมีทัศนคติที่ถูกต้องเกี่ยวกับอันตรายจากอ็อกซิเจนและมีความเสี่ยงด้านอุบัติเหตุร้ายแรงและผลกระทบร้ายแรงต่อชีวิต ทรัพย์สิน สาธารณูปโภค อากาศยาน ระบบการเดินอากาศ ฯลฯ จากการปล่อยโคมฯ รวมถึงมาตรการด้านความปลอดภัยกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

บทสรุป

อภิปรายผลการวิจัยเรื่อง มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการปล่อยโคมลอย มีดังนี้

1. การควบคุมไปถึงขั้นของการผลิต ให้เป็นไปตามมาตรฐานการผลิต ซึ่งผ่านการสำรวจวิเคราะห์มาแล้วว่าปลอดภัยเพียงพอ เห็นได้จากการที่ได้กำหนดขนาดและรูปแบบในรายละเอียดที่ชัดเจน ซึ่งได้แก่ ปริมาตร เส้นผ่านศูนย์กลาง ความสูง ชนิด

และน้ำหนักของวัสดุและเชื้อเพลิง ระยะเวลาการเผาไหม้ แหล่งผลิต ซึ่งเกี่ยวข้องโดยตรงกับผู้ทำ/ผู้ผลิต โดยในส่วนของข้อกำหนดห้ามพ่วงหรือผูกติดพลุ ดอกไม้ไฟ หรือสิ่งอื่นใดไปกับโคมขณะปล่อยซึ่งเกี่ยวข้องโดยตรงกับผู้จำหน่ายและผู้ซื้อ ในส่วนนี้มีความเหมาะสมนำไปสู่วัตถุประสงค์การป้องกันและลดความเสี่ยงฯ ได้ ซึ่งสอดคล้องกับคำสั่งหัวหน้า คสช.ที่ 27/2559 ที่กำหนดให้ออกประกาศจังหวัด ข้อบัญญัติกรุงเทพมหานครโดยมีรายละเอียดเกี่ยวกับชนิด ขนาดและจำนวนของโคมลอย โคมควัน ฯลฯ ที่จุดและปล่อยขึ้นไปสู่อากาศ ซึ่งในแนวทางการออกประกาศจังหวัดแบบท้ายหนังสือกระทรวงมหาดไทย (ด่วนที่สุด) ที่ มท.0307.4/ว 3539 แนะนำให้กำหนดชนิด ขนาด จำนวนต้องให้ได้สัดส่วนที่เหมาะสม โดยคำนึงถึงแหล่งการผลิต วัสดุที่หาได้จากท้องถิ่น มาตรฐานการรับรองจากหน่วยราชการ การใช้วัสดุต้องคำนึงถึงความปลอดภัยเป็นสำคัญ มิให้กำหนดตามความต้องการของกลุ่มบุคคลที่แสวงหาผลประโยชน์โดยขาดการละเอียดถึงผลกระทบความเสียหายหรือผลร้ายที่อาจเกิดขึ้นต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน แต่มีข้อสังเกตประการหนึ่งคือ จำนวนหมายถึงจำนวนการจุดและปล่อยต่อ 1 สถานที่ใน 1 วัน หรือใน 1 เวลาสถานที่จุดหรือปล่อย หากผู้จัดจำหน่ายหรือผู้จำหน่ายนำโคมลอย โคมควันที่ไม่ได้ผลิตในประเทศไทยและไม่ได้เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ดังกล่าวข้างต้น ก็เป็นช่องว่างในส่วนนี้ ซึ่งไม่ได้เป็นการป้องกันและลดความเสี่ยงฯ ได้รอบด้านอย่างที่ควรต้องเป็น

2. ช่วงเวลาและพื้นที่ที่เสี่ยงต่อการเกิดอัคคีภัย เพื่อให้ปรับเปลี่ยนไปตามความเหมาะสมในแต่ละพื้นที่การจัดงานเทศกาล กิจกรรมประเพณีวัฒนธรรมในแต่ละท้องถิ่นๆ ไป สำหรับการปล่อยฯ นอกพื้นที่เสี่ยง เขตปลอดภัยในการเดินอากาศ บริเวณพื้นที่เสี่ยงอันตรายต่อการเกิดอัคคีภัย ต้องแจ้งล่วงหน้าให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องทราบ ซึ่งสอดคล้องกับคำสั่งหัวหน้า คสช.ที่ 27/2559 ที่กำหนดให้ออกประกาศจังหวัด ข้อบัญญัติกรุงเทพมหานครโดยมีรายละเอียดเกี่ยวกับกำหนดระยะเวลาในการจุดและปล่อยที่สอดคล้องกับระยะเวลาการจัดงานประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่น รวมถึงกำหนดสถานที่จุดและปล่อยโคมลอย โคมควัน ฯลฯ ขึ้นไปสู่อากาศ ซึ่งในหลายจังหวัดได้ส่งหนังสือแจ้งให้หน่วยงานและบุคลากรในสังกัดให้ทราบมาตรการเพื่อความปลอดภัยในเรื่องนี้ เพื่อนำไปปฏิบัติตามประกาศจังหวัด หรือระหว่างที่รอการออกประกาศจังหวัด โดยแม้ว่ามีกำหนดห้าม กำชับให้ปฏิบัติตามมาตรการ เตือนให้

ระมัดระวัง แต่ยังคงรักษาไว้ซึ่งประเพณีและวัฒนธรรมอันดีงามแห่งท้องถิ่นไว้เช่นเดิม ไม่ได้ต้องการทำลายหรือทำให้เสื่อมค่าลงไป

3. มาตรการที่อาศัยอำนาจตามกฎหมายว่าด้วยการสาธารณสุขและเห็นได้ว่าเป็นมาตรการหนึ่งที่ดี แต่กลับไม่ปรากฏให้เห็นว่าส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐอื่น ๆ รวมถึงคำสั่งหัวหน้า คสช. ที่ 27/2559 กำหนดให้ใช้มาตรการนี้เพื่อให้มีการควบคุมบังคับโดยตรงต่อผู้จำหน่ายด้วย โดยมาตรการของหน่วยงานอื่นดังกล่าวมักจะพุ่งเป้าไปที่ผู้ทำ/ผู้ผลิต ผู้จุดและปล่อยโคมฯ เป็นสำคัญ ขณะที่วัฏจักรการปล่อยโคมฯ ยังมีผู้ที่เกี่ยวข้องอีกหลายส่วน ได้แก่ ผู้จัดให้มี ผู้ส่งเสริมกิจกรรมการปล่อยโคมฯ (ในทุกระดับ) ผู้จัดจำหน่าย ผู้จำหน่าย

4. การประชาสัมพันธ์และการรณรงค์เป็นเครื่องมือที่สำคัญประการหนึ่งเพื่อให้สัมฤทธิ์ผลตามแนวทางและมาตรการป้องกันและลดความเสี่ยงอันตรายจากการปล่อยโคมลอยโคมควัน รวมถึงมาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนจากการจุดและปล่อยโคมลอย โคมควัน หรือวัตถุอื่นในทำนองเดียวกัน ในเนื้อหาของการประชาสัมพันธ์ ตัวอย่างเช่น ได้ชี้ให้เห็นการจุดและปล่อยโคมลอย โคมควันเป็นปัญหาที่รุนแรงขึ้น เพราะก่อให้เกิดอันตรายและความเสียหายมากยิ่งขึ้นกว่าในอดีต ใน 3 ชั้นชั้นแรกคือ เสียหาย “ทันที” จากอัคคีภัย ไฟไหม้บ้านเรือนหรือป่าไหม้ ไฟฟ้าดับ เสียทรัพย์สิน เสียชีวิต ชั้นที่สองคือ เสียหาย “ต่อเนื่อง” จากอุบัติเหตุต่อเครื่องบิน ทำให้เสียหายต่อภาพลักษณ์ของประเทศ ความเชื่อมั่นต่อความปลอดภัยทางการบินและการจราจรทางอากาศของประเทศไทย ชั้นที่สามคือ เสียหาย “ขั้นวิกฤติ” จากอุบัติเหตุทำให้ประเทศถูกลดระดับความน่าเชื่อถือ การท่องเที่ยวหยุดชะงัก ไปจนถึงเกิดวิกฤติขั้นรุนแรง จึงได้กำหนดแผนประชาสัมพันธ์รณรงค์เชิงป้องกันอันตรายและความเสียหายดังกล่าวข้างต้น ทางสื่อวิทยุท้องถิ่นด้วยสเปคโชมณาทุกวันและบทความทุกสัปดาห์ไปยังประชาชนในพื้นที่ 9 จังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ประจำปีงบประมาณ 2559 เป็นต้น (หนังสือสำนักประชาสัมพันธ์เขต 2 ที่ นร.0212.031258 ลงวันที่ 27 พฤษภาคม 2559 ส่งถึงผู้อำนวยการสถานีวิทยุท้องถิ่น)

5. การตรวจตราและเฝ้าระวังในสองระดับ คือ ระดับพิเศษ ซึ่งให้มีการตรวจตราและเฝ้าระวังพิเศษในระดับพื้นที่และระดับตรวจสอบควบคุม โดยเฉพาะบริเวณพื้นที่ใกล้สนามบินและจุดเสี่ยงที่เกี่ยวข้องและอาจเป็นอันตรายหรือเสียหายได้ง่าย

ในช่วงเทศกาลและตลอดช่วงเวลาที่มีการจุดและปล่อยโคมลอย โคมควันมาก กบใน ระดับปกติ ซึ่งมีการตรวจตราเฝ้าระวังพฤติกรรม กิจกรรรมโดยทั่วไปครอบคลุมพื้นที่ ที่มีหรืออาจมีการจุดและปล่อยโคมลอย โคมควัน สิ่งที่สำคัญคือ ต้องมีแผนงาน ขั้นตอน กระบวนการปฏิบัติการต่อไปเมื่อตรวจพบว่ามีจุดและปล่อยโคมลอย โคมควันที่ฝ่าฝืนต่อคำสั่ง ประกาศ ข้อบัญญัติ มาตรการป้องกันอันตรายและเพื่อความปลอดภัยในเรื่องนี้ ทั้งนี้ นอกจากเป็นการดำเนินการเชิงป้องกัน เชิงแก้ปัญหาเมื่อมี เหตุการณ์เกิดขึ้น ยังช่วยให้การบังคับใช้กฎหมายเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพด้วย

ทั้งนี้ จากที่ได้ศึกษาวิเคราะห์พบว่า เจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมาย นักวิชาการ และนักข่าวหลายท่านได้สะท้อนข้อเท็จจริงและความคิดเห็น ในเรื่องนี้ไว้ว่า ประชาชน อาจไม่ทราบ ไม่เข้าใจ ไม่เกรงกลัวกฎหมายและบทลงโทษที่มีอยู่ของกฎหมายและ มาตรการเพื่อความปลอดภัยต่างๆ ที่ผ่านมาและแม้กระทั่งในปัจจุบัน ตัวอย่างหนึ่ง คือ ประกาศเทศบาลนครเชียงใหม่ เรื่อง “ขอให้ระมัดระวังในการปล่อยโคมควัน/ โคมลอย (โคมไฟ) และการเล่นจุดดอกไม้เพลิง” สำหรับช่วงงานประเพณียี่เป็ง เชียงใหม่ระหว่างวันที่ 12-15 พฤศจิกายน 2559 ออกโดยนายกเทศมนตรีเมื่อวันที่ 3 ตุลาคม 2559 เป็นไปในลักษณะของการขอความร่วมมือจากพี่น้องประชาชน (ทั้งตอนต้นและตอนท้ายของประกาศฯ) ขอให้เพิ่มความระมัดระวัง ขอให้ปฏิบัติตาม คำแนะนำ ไปจนถึงขอให้ปฏิบัติตามกฎหมายและเงื่อนไขของการจุดและปล่อยโคม ควัน/โคมลอยดังที่ระบุไว้ในประกาศจังหวัดเชียงใหม่ซึ่งบัญญัติข้อห้ามไว้อย่างเข้มงวด และมีโทษจำคุกและปรับทางอาญา รวมถึงความรับผิดชอบทั้งทางแพ่งและทางอาญาของ ผู้ก่อให้เกิดความเสียหายไม่ว่าในกรณีใดๆ ดังนั้นประกาศเทศบาลนครเชียงใหม่นี้อาจ ทำให้ไม่แน่ใจว่า มุ่งหมายเพียงแค่ขอความร่วมมือให้ประชาชนและนักท่องเที่ยวใน ท้องถิ่นเทศบาลปฏิบัติตามคำแนะนำ หรือในอีกทางหนึ่งคือ จะบังคับใช้กฎหมาย และเงื่อนไขเพื่อให้เกิดการจับกุม สืบสวน สอบสวน ลงโทษดังกล่าวข้างต้นตาม แนวทางของประกาศจังหวัดเชียงใหม่ และเพื่อให้สอดคล้องกับคำสั่งหัวหน้า คสช. ที่ 27/2559 ซึ่งมุ่งหมายป้องกันและแก้ไขปัญหาคาความเดือดร้อนจากการจุดและปล่อย โคมลอย โคมควัน หรือวัตถุอื่นในทำนองเดียวกันอย่างจริงจัง ระหว่างสองทางนี้ ก่อให้เกิดผลที่ต่างกันจากการบังคับใช้กฎหมายและเงื่อนไข ในทางแรกของการขอ ความร่วมมือจากประชาชน ทำให้คาดการณ์ได้ว่าประชาชนส่วนใหญ่จะไม่เข้าใจ

ไม่เกรงกลัวกฎหมาย มาตรการเพื่อความปลอดภัยต่างๆ และบทลงโทษ ผลที่ตามมาคือ ไม่ได้ส่งผลในเชิงพฤติกรรมของประชาชน ไม่ได้เป็นลดความเสี่ยงและอันตรายตลอดจนตัวเลขการเกิดเหตุการณ์โดยเฉพาะในช่วงเทศกาลแม้ว่าจะมีการรณรงค์ประชาสัมพันธ์โดยหลายภาคส่วนในเชิงรุกเกี่ยวกับการกำหนดให้ใช้คอมลอยตามมาตรฐาน ให้ประชาชน หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชนทราบ รับรู้จนเกิดความตระหนักรู้ ความเข้าใจ และมีทัศนคติที่ถูกต้องเกี่ยวกับอันตรายจากอัคคีภัยและมีความเสี่ยงด้านอุบัติเหตุร้ายแรงและผลกระทบร้ายแรงต่อชีวิต ทรัพย์สิน สาธารณูปโภค อากาศยาน ระบบการเดินอากาศ ฯลฯ จากการปล่อยโคมฯ รวมถึงมาตรการด้านความปลอดภัยกฎหมายที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะคำสั่งหัวหน้า คสช. ที่ 27/2559 และการฝ่าฝืนต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี หรือปรับไม่เกิน 60,000 บาท หรือทั้งจำคุกและปรับ

แม้ว่าภาครัฐมีมาตรการให้มีการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจัง แต่ที่ผ่านมาปัญหาจากการที่ไม่สามารถบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้อง หรือเอาผิดลงโทษได้อย่างจริงจัง เนื่องจากโดยสภาพและพฤติการณ์ของการปล่อยโคมต่างๆ มีผู้คนจำนวนมากปล่อยโคมฯ ในพื้นที่ต่างๆ กัน เวลาต่างๆ กัน ด้วยโคมชนิด ขนาดและสีเดียวกัน จนก่อให้เกิดความเสียหายแก่สิ่งใดก็ตาม การสืบสวน สอบสวนต้องระบุผลเสียหายที่เกิดขึ้น เช่น อัคคีภัยต่อทรัพย์สิน ความเสียหายต่ออากาศยาน เป็นต้น ระบุโคมที่ก่อให้เกิดความเสียหาย ระบุตัวผู้กระทำ นั่นคือ พิสูจน์ความผิดจนนำไปสู่การจับกุมผู้กระทำความผิดซึ่งเป็นไปได้ยาก เพราะยากที่จะรู้ว่าโคมฯ อันไหน โคมฯ ของใครที่ไปก่อให้เกิดความเสียหายนั้นๆ เมื่อไม่สามารถบังคับใช้กฎหมายหรือเอาผิดลงโทษได้อย่างจริงจัง แม้จะประกาศเตือนอย่างจริงจังโดยชี้ให้เห็นว่าเมื่อคอมลอยถูกจุดเข้าไปในเครื่องยนต์จะทำให้เครื่องยนต์ระเบิดและส่งผลให้เครื่องบินตกได้ เป็นการทำลายเครื่องบินระหว่างบริการ หรือการกระทำใดๆ ที่ทำให้เครื่องบินเสียหายจนไม่สามารถบินได้หรือเป็นเหตุให้เกิดอันตราย ต้องระวางโทษประหารชีวิต มีโทษจำคุกและโทษปรับสูงก็ตาม หน่วยงานต่างๆ จึงทำได้แค่การขอความร่วมมือจากประชาชน

ในปัจจุบันคำสั่งหัวหน้า คสช.ที่ 27/2559 จะมุ่งเน้นไปที่การห้ามจุดและปล่อยหรือกระทำการอย่างใดเพื่อให้คอมลอย โคมควัน ฯลฯ ขึ้นไปสู่อากาศ ซึ่งเป็นการกระทำที่เป็นความผิด หากไม่เข้าข่ายเว้นของการได้รับอนุญาต ต้องรับโทษตามกฎหมาย ซึ่งแม้จะพิสูจน์ความผิดง่ายขึ้น โดยไม่ต้องไปคำนึงถึงผลเสียหายที่เกิดขึ้น

ก็ตาม แต่หากไม่เป็นที่ประจักษ์ ก็ไม่ยากที่จะสืบสวน สอบสวนหาตัวผู้กระทำการปล่อยโคมลอย โคมควันขึ้นสู่อากาศและเป็นความผิด

นอกจากนี้ยังขาดการบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวดกับคนต่างท้องถิ่น นักท่องเที่ยวทั้งคนไทยและชาวต่างชาติ ซึ่งอาจไม่ทราบกฎหมายและมาตรการห้ามหรือมีข้อจำกัดการปล่อยโคมลอยในพื้นที่ที่จัดงานที่มีการปล่อยโคม ขาดการบังคับใช้กฎหมายจากการที่มีผู้ผลิตและผู้จำหน่ายจำนวนมากเพื่อประโยชน์ทางการค้าและหากำไร อันที่จริงแล้วพึงต้องกำหนดโทษและให้มีการบังคับใช้กฎหมายต่อผู้จัดให้มี ผู้ส่งเสริม กิจกรรมการปล่อยโคมฯ (ในทุกระดับ) ผู้จัดจำหน่าย ผู้จำหน่าย รวมทั้งผู้ผลิต/ผู้จัดทำโคมลอย (โคมไฟ) โคมควัน เพราะเข้าข่ายเป็นผู้มีส่วนทำให้เกิดความเสียหายต่ออันตรายและความเสียหาย ไปจนถึงมีส่วนก่อให้เกิดอันตรายและความเสียหายซึ่งผลการวิจัยที่ได้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ดาริน เจริญศิลป์ (2552) ศึกษาเรื่องการรับรู้กฎหมายและบทบาทของกฎหมายในการดำรงชีวิตของคนพิการ ในแง่ที่หากไม่มีการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจังในทางปฏิบัติ และสังคมยังมีเจตคติทางลบและมีการเลือกปฏิบัติ กฎหมายย่อมไม่อาจบังเกิดผลได้อย่างแท้จริง จึงควรมีมาตรการในการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจัง และรณรงค์ส่งเสริมให้เกิดการตระหนักรู้กฎหมายและการใช้สิทธิในด้านต่างๆ ให้มากขึ้น รวมทั้งยกระดับจิตสำนึกและเจตคติของผู้คนในสังคม เพื่อเป็นก้าวสำคัญที่จะทำให้มีการบังคับใช้ตามกฎหมายและได้รับความเสมอภาคโดยเท่าเทียมกับบุคคลทั่วไปอย่างแท้จริง

สรุป

นอกจากนี้ในต่างประเทศก็มีปัญหาและผลกระทบจากการปล่อยโคมลอยมากเช่นกัน กฎหมายในหลายประเทศมีแนวโน้มเข้มงวดมากขึ้นเกี่ยวกับโคมลอยมากยิ่งขึ้นอย่างเห็นได้ชัด โดยมีระดับการกำหนดข้อห้าม ตั้งแต่การห้ามมิให้ใช้หรือปล่อยโคมลอย ห้ามมิให้มีการขาย ห้ามมิให้มีการผลิต ขาย นำเข้า หรือจัดจำหน่าย โดยมีการกำหนดนโยบาย แนวทาง และมาตรการป้องกันและลดความเสี่ยงอันตราย หรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นมาตรการเพื่อความปลอดภัยคล้ายคลึงกับประเทศไทย เช่น สหราชอาณาจักร มลรัฐส่วนใหญ่ในสหรัฐอเมริกา หลายประเทศ เช่น ออสเตรเลีย คอสตาริกา มีวิธีการที่น่าสนใจในการรณรงค์ประชาสัมพันธ์เพื่อสร้าง

การรับรู้ ความเข้าใจให้แก่สาธารณชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หลากหลายช่องทาง สื่อสารทางเว็บไซต์ สื่อสังคมออนไลน์ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อโทรทัศน์สื่อวิทยุ กิจกรรมเพื่อการพูดคุย ฯลฯ โดยผู้วิจัยเห็นว่าทัศนคติและการรับรู้สัมพันธ์กับการปฏิบัติต่อกัน มาตามวัฒนธรรมประเพณี ค่านิยม ความเคยชินจากการใช้เหตุผลของสิทธิเสรีภาพ การเฉลิมฉลอง ความรื่นเริงบันเทิง ความพึงพอใจส่วนบุคคลและของกลุ่มบุคคลเป็นส่วนใหญ่ ในภาพรวมทั้งที่ปรากฏในหลายประเทศและประเทศไทยยังมีความจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนทัศนคติและเพิ่มการรับรู้ ความเข้าใจต่ออันตราย ผลกระทบ นโยบาย มาตรการ กฎหมาย ซึ่งทุกภาคส่วนพึงต้องใช้วิธีการประชาสัมพันธ์และรณรงค์ที่มีประสิทธิภาพอย่างจริงจังและต่อเนื่องต่อไป

ข้อเสนอแนะปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการปล่อยโคมลอย มีดังนี้

1. ภาครัฐและราชการส่วนท้องถิ่นอาจอาศัยอำนาจตามคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ 27/2559 ออกมาตรการเพิ่มเติมจำกัดกิจกรรมของผู้ที่เกี่ยวข้องข้างต้น ซึ่งเป็นมาตรการป้องกันและรักษาความปลอดภัยและการอื่นใด เพื่อความสงบเรียบร้อยและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของชุมชนและประชาชน โดยเฉพาะภาคส่วนที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยว

2. กฎหมายพึงต้องกำหนดโทษและให้มีการบังคับใช้กฎหมายต่อผู้จัดให้มีผู้ส่งเสริมกิจกรรมการปล่อยโคมฯ (ในทุกระดับ) ผู้จัดจำหน่าย ผู้จำหน่าย รวมทั้งผู้ผลิต/ผู้จัดทำโคมลอย (โคมไฟ) โคมควัน เพราะเข้าข่ายเป็นผู้มีส่วนทำให้เกิดความเสี่ยงไปจนถึงมีส่วนก่อให้เกิดอันตรายและความเสียหาย โดยสร้างข้อจำกัดการแสวงหาผลประโยชน์ทางการค้าและธุรกิจเป็นสำคัญ

3. ควรให้มีการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจังและต่อเนื่องในทุกพื้นที่โดยประกาศเป็นกฎหมายที่จะบังคับใช้ได้ตลอดไปมิใช่ออกมาใช้เฉพาะช่วง เพื่อให้สังคมเห็นถึงความศักดิ์สิทธิ์ของกฎหมายและความเข้มงวดจริงจังของผู้บังคับใช้กฎหมาย โดยคำนึงถึงสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานของประชาชนร่วมด้วย

4. มุ่งเน้นให้ทุกภาคส่วนดำเนินการรณรงค์ประชาสัมพันธ์อย่างจริงจังและต่อเนื่อง ทั้งสื่อสังคมออนไลน์และสื่อดั้งเดิมเพื่อให้มีการปรับเปลี่ยนค่านิยม ทัศนคติและความเชื่อที่ถูกต้องเกี่ยวกับการปล่อยโคมลอย โดยมุ่งเน้นความเสี่ยง อันตรายและความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สิน ความสงบสุข ความเป็นระเบียบ

ความปลอดภัยของส่วนรวมให้ลดทอนแนวคิด ภาพ ข้อความ ประชาสัมพันธ์ส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยการปล่อยโคมลอยไปสู่การนำเสนอการประกาศห้ามและมาตรการต่างๆ ด้านความปลอดภัยแทน

5. หากไม่มีการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจังในทางปฏิบัติ และสังคมยังมีเจตคติทางลบและมีการเลือกปฏิบัติ กฎหมายย่อมไม่อาจบังเกิดผลได้อย่างแท้จริง จึงควรมีมาตรการในการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจัง และรณรงค์ส่งเสริมให้เกิดการตระหนักรู้กฎหมายและการใช้สิทธิในด้านต่างๆ ให้มากขึ้น รวมทั้งยกระดับจิตสำนึกและเจตคติของผู้คนในสังคม เพื่อเป็นก้าวสำคัญที่จะทำให้มีการบังคับใช้ตามกฎหมายและได้รับความเสมอภาคโดยเท่าเทียมกับบุคคลทั่วไปอย่างแท้จริง

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงคมนาคม สำนักงานนโยบายและแผนการขนส่งและการจราจร. (ม.ป.ป.)
อันตราย! การปล่อยโคมลอยโคมควันและการจุดบั้งไฟ. (แผนพับประชาสัมพันธ์.)
- กระทรวงคมนาคม สำนักงานนโยบายและแผนการขนส่งและการจราจร. (2559).
หนังสือกระทรวงคมนาคมที่ คค0807.2/ว3005 (ลงวันที่ 12 เมษายน 2559
ถึงปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ปลัดกระทรวงมหาดไทย). กรุงเทพฯ :
สำนักงานนโยบายและแผนการขนส่งและการจราจร. (อัดสำเนา.)
- ดาริน เจริญศิลป์. (2552). การรับรู้กฎหมายและบทบาทของกฎหมายในการรังชีวิต
ของคนพิการ. บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ไทยรัฐออนไลน์. “บางกอกแอร์เวย์ส โคมลอย ติดคาเครื่องไอพ่น” (3 มกราคม 2558)
สืบค้นจาก <http://www.thairath.co.th/content/472489>
- มณี พยอมยงค์. (2536). ความเชื่อของคนไทยวัฒนธรรมพื้นบ้าน : คติความ. กรุงเทพฯ
: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย กองสารนิเทศ. (2557). รัฐมนตรีว่าการกระทรวง
มหาดไทยห่วงประชาชนประชุมเข้มทุกหน่วยงานป้องกันอุบัติเหตุช่วง
เทศกาลวันลอยกระทง. กรุงเทพมหานคร.
- สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ทำเนียบรัฐบาล. (2558). ปลัดกระทรวงมหาดไทยสั่ง
การผู้ว่าฯ บูรณาการหน่วยงานในพื้นที่ ขับเคลื่อนแนวทางป้องกัน และลด
ความเสี่ยงจากการปล่อยโคมลอย โคมควัน และการจุดบั้งไฟ. กรุงเทพมหานคร.
- BBC News. *Smethwick fire : Chinese lantern caused largest blaze.* (1 July
2013) Retrieved from <http://www.bbc.com/news/uk-england-birmingham-23123549>
- Bill Gabbert. *Update on the legality of sky lanterns banned in 29 states.*
(31 December 2015) Retrieved from <http://wildfiretoday.com/2015/12/31/update-on-the-legality-of-sky-lanterns-banned-in-28-states/>
- KATC. *Fire Marshal: sky lanterns are illegal in LA.* (20 May 2015). Retrieved
from <http://www.katc.com/story/29106387/fire-marshal-sky-lanterns-are-illegal-in-la>
- Kathryn Westcott. *Five Problems caused by Chinese lanterns.* BBC news.
(1 July 2013) Retrieved from <http://www.bbc.com/news/magazine-23129276>

บทที่

6

พุทธบูรณาการบริหารจัดการองค์กรคณะสงฆ์
จังหวัดนครสวรรค์ :

วิเคราะห์ในเชิงกระบวนการและผลสัมฤทธิ์

The Buddhist Integration of the Sangha
Organization Administration in Nakhon Sawan Province:
Analyzed from the Process and Achievement

วิชัย ธรรมชอบ

Vichai Thamchob

พุทธบูรณาการบริหารจัดการองค์กรคณะสงฆ์ จังหวัดนครสวรรค์ : วิเคราะห์ในเชิงกระบวนการและผลสัมฤทธิ์¹ The Buddhist Integration of the Sangha Organization Administration in Nakhon Sawan Province: Analyzed from the Process and Achievement

วิชัย ธรรมชอบ²
Vichai Thamchob

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาวิเคราะห์สภาพการบริหารจัดการองค์กรคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์ 2) เพื่อบูรณาการหลักพุทธธรรมกับการเสริมสร้างการบริหารจัดการขององค์กรคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์ และ 3) เพื่อเสนอผลวิเคราะห์ในเชิงกระบวนการและผลสัมฤทธิ์ในการบริหารจัดการองค์กรคณะสงฆ์เชิงพุทธบูรณาการ โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยวิจัยแบบผสม โดยแบ่งเป็น 3 ขั้นตอน 1) ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากผู้ทรงคุณวุฒิ 17 รูป/คน 2) การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) จากพระสังฆาธิการผู้ปกครอง นักวิชาการทางศาสนา อาจารย์ และผู้แทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และ 3) ใช้การวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) จากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นพระภิกษุทั่วทั้งจังหวัด 364 รูป

¹ บทความนี้สรุปจากรายงานวิจัยเรื่อง พุทธบูรณาการบริหารจัดการองค์กรคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์ : วิเคราะห์ในเชิงกระบวนการและผลสัมฤทธิ์

² อาจารย์พิเศษหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครสวรรค์

สำหรับผลการวิจัย ได้ข้อค้นพบที่เป็นรูปแบบของ “การบริหารจัดการเชิงพุทธบูรณาการ” ที่จะเป็นแนวทางในการบริหารจัดการนั้นได้แก่ 1) มีการส่งเสริมเติมเต็มกำลังใจ 2) มีขั้นตอนวิธีการที่ชัดเจนรัดกุม 3) ประพฤติปฏิบัติตามหลักพระธรรมวินัย 4) บริหารจัดการอย่างคุ้มค่า 5) มีการบริหารจัดการทันต่อเวลา 6) มุ่งประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน และ 7) สนับสนุนคนเก่งคนดีให้ทำงาน ขณะเดียวกันเพื่อให้การบริหารจัดการองค์กรคณะสงฆ์เกิดผลเชิงกระบวนการและผลสัมฤทธิ์ควรจะต้อง 1) มีการติดตามตรวจสอบอย่างเป็นธรรม 2) มีความสำรวมระวังทางกาย วาจา 3) หมั่นพัฒนาตามหลักศีล สมาธิ ปัญญา 4) บริหารจัดการอย่างคุ้มค่า 5) ดำเนินตามแนวทางพอเพียง 6) เคารพและตรงต่อเวลา 7) หมั่นพัฒนาตนเองอยู่เสมอ

คำสำคัญ : พุทธบูรณาการ ; การบริหารจัดการองค์กรคณะสงฆ์ ; ผลสัมฤทธิ์บริหารจัดการองค์กรคณะสงฆ์

Abstract

The purposes of the study are 1) to analyze the sangha organization administration in Nakhon Sawan Province, 2) to integrate the Buddhist principles to strengthen of the sangha organization administration in Nakhon Sawan Province, 3) to present the results of process analysis and achievement in the sangha organization administration in Nakhon Sawan Province. Methodology was the mixed methods. The data for this qualitative research were collected from key informants, who were administrators, experts and representatives from related agency with structured in-depth interviews of 17 experts. Data were also collected from participants in focus group discussion, who were administrators, religious scholars, professors and representatives from relevant agencies and concluded data for quantitative research by survey research of 364 monks with questionnaires.

For research results, the findings are in the form of “Integrative Buddhist Management” as a guideline for management as follows: 1) Promote the fulfillment of the spirit. 2) Have a clear and concise

algorithm. 3) Follow the principles of Dhamma-Vinaya. 4) Cost effective management. 5) Management on time. 6) More common benefit than personal one and 7) Putting the right man on the right jobs. At the same time, in order to have the effective monastic order administration in the process and the result the program should be: 1) monitored fairly, 2) operated for the benefits for all rather than for personal interest, 3) developed according to the precepts of concentration meditation, 4) followed cost effective management 5) followed the sufficiency economy 6) respected and punctual 7) persistent on self-development.

Keywords : Buddhist Integrative ; Sangha Organization Administration ;
Achievement Sangha Organization Administration

บทนำ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (พ.ศ.2555-2559) ได้ตระหนักถึงปัญหาของสังคมไทยที่ต้องเผชิญกับวิกฤตความเสื่อมถอยด้านคุณธรรมจริยธรรม การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมที่หลากหลายและมีแนวโน้มเป็นสังคมปัจเจกมากขึ้น ซึ่งการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วดังกล่าวทำให้คนไทยขาดภูมิคุ้มกันที่ดี ขาดการใช้วิจารณญาณกลั่นกรอง เกิดความเสื่อมถอยทางด้านคุณธรรมจริยธรรม และมีความถ้อยในการใช้ความรุนแรงในการแก้ไขปัญหามากขึ้น ทั้งปัญหาในครอบครัวและปัญหาสังคม (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2556) องค์กรคณะสงฆ์ถือเป็นสถาบันที่สำคัญในการขับเคลื่อนภารกิจเพื่อแก้ไขปัญหาข้างต้น แต่ในการขับเคลื่อนเพื่อให้บรรลุยังเป้าหมายที่ได้วางไว้ต้องอาศัยระบบการบริหารจัดการที่ดี และการบริหารองค์กรที่ดีต้องมีรูปแบบและวิธีการจัดการหรือมีแนวคิดหรือหลักการเข้ามาประกอบ ซึ่งก็ขึ้นอยู่กับภาระงานมอบอำนาจหรือการกระจายงานให้ผู้บริหาร รับผิดชอบตามความรู้ความสามารถ โดยเฉพาะการบริหารองค์กรคณะสงฆ์ในปัจจุบันนี้มีอำนาจรัฐและจารีตประเพณีเข้ามาเกี่ยวข้อง เป็นต้นว่า เมื่อมีอธิการบดีเกิดขึ้นต้องอาศัยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์เป็นเกณฑ์จัดระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ให้ดำเนินตามพระธรรมวินัย กฎหมายกฎระเบียบมหาเถรสมาคม ข้อบังคับ รวมทั้งมติ (กรมการศาสนา, 2540)

ในส่วนของโครงสร้างทางการบริหารองค์การคณะสงฆ์ไทยในปัจจุบันนี้มีสมเด็จพระสังฆราชทรงเป็นองค์ประมุขแห่งคณะสงฆ์ไทยและดำรงตำแหน่งประธานกรรมการมหาเถรสมาคม นอกจากนั้นยังกระจายการปกครองสงฆ์ไทยไปยังส่วนภูมิภาคจำนวน 18 ภาค เพื่อให้เป็นไปตามความในมาตรา 22 ของพระราชบัญญัติการปกครองคณะสงฆ์พุทธศักราช 2505 ที่กำหนดให้มีตำแหน่งพระสังฆาธิการหรือผู้ปกครองคณะสงฆ์ขยับขยายไปตามลำดับชั้น คือ เจ้าคณะภาค เจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล และเจ้าอาวาสตามลำดับ (สายัณห์ อินันนใจ และคณะ, 2553 : 63-73) ปัจจุบันการบริหารองค์การคณะสงฆ์ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2505 กำหนดให้มหาเถรสมาคมมีอำนาจหน้าที่ปกครองคณะสงฆ์ให้เป็นไปโดยเรียบร้อยและได้มีพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2535 หรือฉบับแก้ไขที่ให้มหาเถรสมาคมออกข้อบังคับ วาระระเบียบ ออกคำสั่งมีมติ และออกประกาศโดยไม่ขัดหรือแย้งกับกฎหมายและพระธรรมวินัย รวมถึงดูแลคณะสงฆ์ในขอบเขตหน้าที่ของตนตามที่ระบุขอบเขตหน้าที่ความรับผิดชอบตามกฎหมายมหาเถรสมาคมว่าด้วยระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ฉบับที่ 23 พ.ศ.2541 โดยมีพระสังฆาธิการมีหน้าที่รับผิดชอบกิจการคณะสงฆ์ 6 ประการ คือ

1. ดำเนินการปกครองคณะสงฆ์ให้เป็นไปตามพระธรรมวินัย กฎหมายกฎหมายมหาเถรสมาคม ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง มติ ประกาศ พระบัญชาสมเด็จพระสังฆราชหรือคำสั่งผู้บังคับบัญชาเหนือตน
2. ควบคุมและส่งเสริมการรักษาความเรียบร้อยดีงาม การศาสนศึกษา การศึกษาสงเคราะห์ การเผยแผ่พระพุทธศาสนา การสาธารณูปการและการสาธารณสงเคราะห์ให้ดำเนินไปด้วยดี
3. ระงับอธิกรณ์ วินิจฉัยการลงนิคหกรรม วินิจฉัยข้ออุทธรณ์คำสั่งหรือคำวินิจฉัยชั้นเจ้าคณะตำบล
4. แก้ไขข้อขัดข้องของเจ้าคณะใต้บังคับบัญชาให้เป็นไปโดยชอบ
5. ควบคุมบังคับบัญชาเจ้าคณะและเจ้าอาวาส ตลอดถึงพระภิกษุสามเณรผู้อยู่ในบังคับบัญชาหรืออยู่ในเขตปกครองของตน และชี้แจงแนะนำการปฏิบัติหน้าที่ของผู้อยู่ในบังคับบัญชาให้เป็นไปโดยเรียบร้อย
6. ตรวจสอบและประชุมพระสังฆาธิการในเขตปกครองของตน

อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันโครงสร้างการบริหารจัดการวัดและองค์กรคณะสงฆ์มีการจัดรูปแบบการบริหารของคณะสงฆ์ไทยโดยเฉพาะในส่วนภูมิภาคมีการรวมศูนย์อยู่ที่จังหวัด ซึ่งมีบุคลากรในสนองงานไม่เพียงพอหรือไม่มีองค์กรมารองรับเพื่อการสนับสนุนงาน ไม่มีองค์กรตรวจสอบการทำงานอย่างจริงจัง การรวมศูนย์อำนาจของการบริหารเช่นนี้ เกิดจากบทบัญญัติของพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2505 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2535 (กองแผนงาน กรมการศาสนา, 2542) จึงทำให้การทำงานไม่ต่อเนื่อง เป็นผลให้การบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ขาดประสิทธิภาพ ขาดการบริหารจัดการวัดที่เหมาะสม ขาดเครื่องมือ หรือกลไกที่จะสนองงานให้ได้ผล อีกทั้งพระสังฆาธิการมีภาระงานมากจึงทำให้เกิดปัญหาต่างๆ กับวัด และเกิดประเด็นข่าวคราวความประพฤติในทางที่เสื่อมเสียของพระภิกษุสามเณรปรากฏในสื่อต่างๆ อยู่เนืองๆ ประกอบกับการบริหารจัดการวัดยังเป็นรูปแบบเดิมๆ คือทรงอยู่และทรุดลงตามลำดับ ไม่เกิดการพัฒนาและจัดวางยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการวัดที่เป็นระบบหรือรูปธรรมที่ดี เพื่อก่อให้เกิดความเหมาะสมกับยุคสมัยและสถานการณ์ซึ่งมีความเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็วด้วยเทคโนโลยีสมัยใหม่ ประกอบกับมีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม สภาพแวดล้อม วัฒนธรรมอย่างรวดเร็ว ดังนั้นการบริหารจัดการวัดหรือองค์กรคณะสงฆ์ในเชิงกระบวนการและผลสัมฤทธิ์จึงเป็นสิ่งที่ท้าทายความศรัทธาของประชาชนที่มีต่อพระพุทธศาสนา

หากจะกล่าวถึงการบริหารองค์กรคณะสงฆ์นั้น อาจกล่าวได้ว่าได้เริ่มขึ้นมาตั้งแต่สมัยพุทธกาล ตั้งแต่สมัยที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงประทานการอุปสมบทแก่พระอัญญาโกณฑัญญะนับว่าเป็นการสืบศาสนทายาทเป็นครั้งแรก และทรงประกาศความจริงแห่งชีวิตด้วยการแสดงพระธัมมจักกัปปวัตตนสูตรเป็นปฐมฤกษ์แห่งการประกาศพระพุทธศาสนา ณ ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน จากนั้นพระพุทธองค์ได้ทรงส่งพระสาวกไปประกาศพระสัทธรรมด้วยพุทธดำรัสว่า “ภิกษุทั้งหลาย เราพ้นแล้วจากบ่วงทั้งปวง ทั้งที่เป็นของทิพย์ ทั้งที่เป็นของมนุษย์ แม้พวกเขาทั้งหลายพ้นแล้วจากบ่วงทั้งปวง ทั้งที่เป็นของทิพย์ ทั้งที่เป็นของมนุษย์พวกเขาจงจาริกไป เพื่อประโยชน์สุขแก่ชนจำนวนมาก เพื่ออนุเคราะห์ชาวโลกเพื่อประโยชน์เกื้อกูล และความสุขแก่ท้าวดาและมนุษย์ทั้งหลาย พวกเขาอย่าได้ไปโดยทางเดียวกันสองรูป จงแสดงธรรมมีความ

งามในเบื้องต้น มีความงามในท่ามกลาง และมีความงามในที่สุด จงประกาศ
พรหมจรรย์พร้อมทั้งอรรถและพยัญชนะ บริสุทธิ์บริบูรณ์ครบถ้วน ลัทธิทั้งหลายผู้มี
กิเลสจตุจตุลีในตาน้อยมีอยู่ย่อมเสื่อมเพราะไม่ได้ฟังธรรม จักมีผู้รู้ธรรม ภิกษุทั้งหลาย
แม้เราก็จักไปยังตำบลอรุเวลาเสนาณิกมเพื่อแสดงธรรม” (สุตตันตปิฎก สังยุตตนิกาย
สคาถวรรค เล่มที่ 15 ข้อที่ 141 หน้าที่ 174) และตั้งแต่นั้นเป็นต้นมาทำให้พระพุทธ
ศาสนาเจริญมั่นคงอย่างรวดเร็วและมีจำนวนพระสาวกเพิ่มมากขึ้นตามลำดับ ต่อมา
ได้มีการส่งเสริมการศึกษาด้านวิปัสสนาธุระและคัมภีร์พระอรรถกถาเป็นแนวทางประพฤติ
ควบคู่กันไป พระพุทธองค์ทรงปกครองพระสงฆ์สาวกแบบพ่อปกครองลูกโดยอาศัย
พระธรรมวินัยเป็นหลัก เช่น เมื่อจะให้การอุปสมบทแก่กุลบุตรต้องมีพระอุปัชฌาย์
เป็นผู้ดูแลหรือเป็นผู้ปกครอง กล่าวคือพระอุปัชฌาย์เปรียบเสมือนผู้ค้ำประกันผู้บวช
ต่อที่ประชุมสงฆ์ว่ามีคุณสมบัติครบถ้วนหรือไม่อย่างไร (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต),
2541 : 45) และเมื่ออุปสมบทแล้วกุลบุตรต้องได้รับการอบรมข้อวัตรปฏิบัติต่างๆ ที่
พระอุปัชฌาย์และสัทธินิเวศน์พึงปฏิบัติต่อกันเหมือนพ่อปกครองลูก ใช้ระบบเคารพ
กันตามลำดับอาวุโส และมีการการพิจารณาวินิจฉัยโทษอาชั้ยหลักพระธรรมวินัยเป็น
เกณฑ์ในการตัดสิน

ในสมัยพุทธกาลพระพุทธองค์ทรงใช้ระบอบสามัคคีธรรมเป็นแม่บทในการ
ปกครองคณะสงฆ์ โดยพระองค์ทรงอยู่ในฐานะเป็นประมุขหรือประธานของภิกษุสงฆ์
ทั้งหมด พระองค์ทรงประทานความเสมอภาคแก่ภิกษุทุกรูปโดยไม่มีการเลือกปฏิบัติ
สำหรับภิกษุที่เคยมีสถานะเดิมแตกต่างกันโดยไม่มีการแบ่งชนชั้นวรรณะ เช่น บางรูป
เคยมีสถานะเดิมเป็นกษัตริย์ เชื้อพระวงศ์ชั้นสูง บุตรเศรษฐีหรือคนยากจน ซึ่งต่างก็
ต้องประพฤติปฏิบัติตนอยู่ในหลักพระธรรมวินัยที่พระพุทธเจ้าได้ทรงแสดงและบัญญัติ
ไว้แล้วเสมอเหมือนกัน จึงทำให้พระพุทธศาสนามีหลักศาสนธรรมที่สามารถน้อมนำ
ไปปฏิบัติ มีศาสนสถานไว้สำหรับประกอบพิธีกรรมทางศาสนาและมีศาสนบุคคลคือ
พระสงฆ์เป็นผู้สืบทอดเจตนารมณ์และปฏิบัติตามคำสอนของพระพุทธเจ้า (พระธรรม
ปิฎก (ป.อ.ปยุตโต), 2537 : 33) พระสงฆ์จึงถือเป็นศูนย์รวมจิตใจและเป็นที่พักของ
ชาวบ้าน ให้การศึกษาอบรมแนะนำชาวบ้านในทางที่ถูกที่ควร เป็นที่ปรึกษาชาวบ้าน
ที่ประสบความเดือดร้อน หรือชี้แนะแนวทางอาชีพที่สุจริตอันก่อให้เกิดผลทาง
เศรษฐกิจแก่ประเทศทางอ้อม นอกจากนี้ในทางสังคมพระสงฆ์ยังสามารถเป็น

ผู้ถ่ายทอดและรักษาวัฒนธรรมประเพณีอันดีงามให้สืบทอดเป็นมรดกแก่ลูกหลานไทย ในอนาคตพระสงฆ์มีบทบาทสำคัญมากเกี่ยวกับความเชื่อ ความศรัทธา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในอดีตที่ผ่านมาจึงเป็นผลให้ชาวบ้านมักจะเชื่อฟังพระสงฆ์มากกว่าเชื่อฟังข้าราชการหรือผู้อื่นๆ

ขณะเดียวกันในการบริหารจัดการวัดหรือองค์กรคณะสงฆ์ต้องมีกรอบแนวคิด ทฤษฎีที่เปรียบเสมือนตัวชี้วัดทางการบริหารหรือการปกครอง (Government) ที่ต้องอาศัยหลักการบริหารจัดการ (Management) อาทิ McKinsey 7s และการบูรณาการหลักสัปปุริสธรรม 7 ในทางพระพุทธศาสนา มาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการองค์กรคณะสงฆ์ เพื่อให้การบริหารจัดการองค์กรคณะสงฆ์สำเร็จลุล่วงและเป็นไปตามนโยบาย (Policy) วัตถุประสงค์ (Objectives) ก่อให้เกิดประสิทธิภาพ (Efficiency) และประสิทธิผล (Effectiveness) ซึ่งถือเป็นผลสัมฤทธิ์ที่เป็นเครื่องชี้วัดผลของการบริหารจัดการองค์กร (Administrative Measurement) คำถามจึงมีอยู่ว่าจะมีการเสริมสร้างการบริหารจัดการวัดหรือองค์กรคณะสงฆ์อย่างไรจึงจะมีส่วนเสริมสร้างศักยภาพการบริหารจัดการให้เกิดประสิทธิภาพ (Efficiency) และประสิทธิผล (Effectiveness) ที่เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน และหากจะมีการนำหลักธรรมตามแนวพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้หรือบูรณาการร่วมกับศาสตร์ทางการบริหารจัดการสมัยใหม่จะมีรูปแบบและกระบวนการอย่างไร จึงจะทำให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในการบริหารจัดการองค์กรคณะสงฆ์ให้เกิดความเป็นปึกแผ่น มั่นคง และยั่งยืนตลอดไป

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

1. เพื่อศึกษาวิเคราะห์สภาพการบริหารจัดการองค์กรคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์
2. เพื่อบูรณาการหลักพุทธธรรมกับการเสริมสร้างการบริหารจัดการขององค์กรคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์
3. เพื่อเสนอผลวิเคราะห์ในเชิงกระบวนการและผลสัมฤทธิ์ในการบริหารจัดการองค์กรคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์เชิงพุทธบูรณาการ

วิธีการวิจัย

การวิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยวิจัยแบบผสม (Mixed Method Research) ด้วยการเก็บรวบรวมข้อมูล 3 ขั้นตอน 1) ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้ทรงคุณวุฒิ 17 รูป/คน 2) การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) จากพระสังฆาธิการผู้ปกครอง นักวิชาการทางศาสนา อาจารย์ และผู้แทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และ 3) การวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) จากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นพระภิกษุทั่วทั้งจังหวัด 364 รูป เพื่อสนับสนุนแนวทางและรูปแบบ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้ทรงคุณวุฒิ 17 รูป/คน โดยการคัดเลือกตามคุณสมบัติแบบเฉพาะเจาะจงจากพระสังฆาธิการผู้ปกครองในระดับรองเจ้าคณะภาค เจ้าคณะจังหวัด รองเจ้าคณะจังหวัด เลขานุการเจ้าคณะภาค เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล และเจ้าอาวาส รวมถึงวัฒนธรรมจังหวัด ประธานสภาวัฒนธรรมจังหวัด ศึกษาธิการจังหวัด และนักวิชาการในทางพระพุทธศาสนาที่มีประสบการณ์ มีความรู้ ความเข้าใจและเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการองค์กรคณะสงฆ์ มาให้ความรู้ แนวคิด มุมมอง รวมถึงการสะท้อนปัญหาและเสนอแนะแนวทางที่จะนำไปสู่การพัฒนาที่เป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารจัดการให้เกิดระบบ มีกระบวนการและมุ่งสู่ผลสัมฤทธิ์ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่สัมภาษณ์แล้วเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อนำมาประมวลเป็นกรอบในการสร้างรูปแบบหรือแนวทางในการพัฒนาการบริหารจัดการองค์กรคณะสงฆ์

2. การสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) จากผู้เชี่ยวชาญที่ไม่ใช่กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และเป็นการคัดเลือกตามคุณสมบัติแบบเฉพาะเจาะจงที่เป็นพระสังฆาธิการผู้ปกครองระดับจังหวัด เป็นเจ้าคณะอำเภอที่มีประสบการณ์สูง และมีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการองค์กรคณะสงฆ์ รวมถึงเป็นนักวิชาการศาสนา และผู้บริหารหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องจำนวน 9 รูป/คน โดยอาศัยกรอบทฤษฎี (Theoretical Sampling) ว่ามีความเหมาะสมที่สามารถสนับสนุนช่วยเหลือในการพัฒนารูปแบบและเป็นส่วนสำคัญที่จะนำไปสู่การสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ สำหรับเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลในขั้นนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดคำถามที่จะเป็นกรอบในการนำไปสู่การแสดงความคิดเห็นอย่างเสรีแบบมีส่วนร่วม

ภายใต้บรรยากาศการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ด้วยคำถามหลักที่ครอบคลุมประเด็นต่างๆ ในระดับลึกลับวิเคราะห์ใจความ (Textual Analysis) และเสริมด้วยการวิเคราะห์เชิงบริบท (Contextual Analysis) รวมทั้งการใช้วิธีวิเคราะห์แบบการวิเคราะห์สาระ (Content Analysis) เพื่อให้เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างมโนทัศน์ในการพัฒนาแนวทางหรือรูปแบบมากยิ่งขึ้น

3. การวิจัยเชิงปริมาณโดยการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ที่ใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชากรกลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในเขตการปกครองของคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์ทั้ง 15 อำเภอ ในสังกัดคณะสงฆ์มหานิกายจำนวน 7,599 รูป สำหรับขนาดของกลุ่มตัวอย่างนั้นใช้เทียบตามตาราง เครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970) ได้จำนวนตัวอย่าง 364 ตัวอย่าง และในการสุ่มตัวอย่างได้จากการเลือกแบบหลายขั้นตอน (Multi Stage Sampling) จากจำนวนอำเภอทั้ง 15 อำเภอ แล้วทำการคัดเลือกแบบสัดส่วน (Proportional Sampling) ในแต่ละอำเภอที่มีสัดส่วนใกล้เคียงกันแล้วใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

ผลการวิจัย

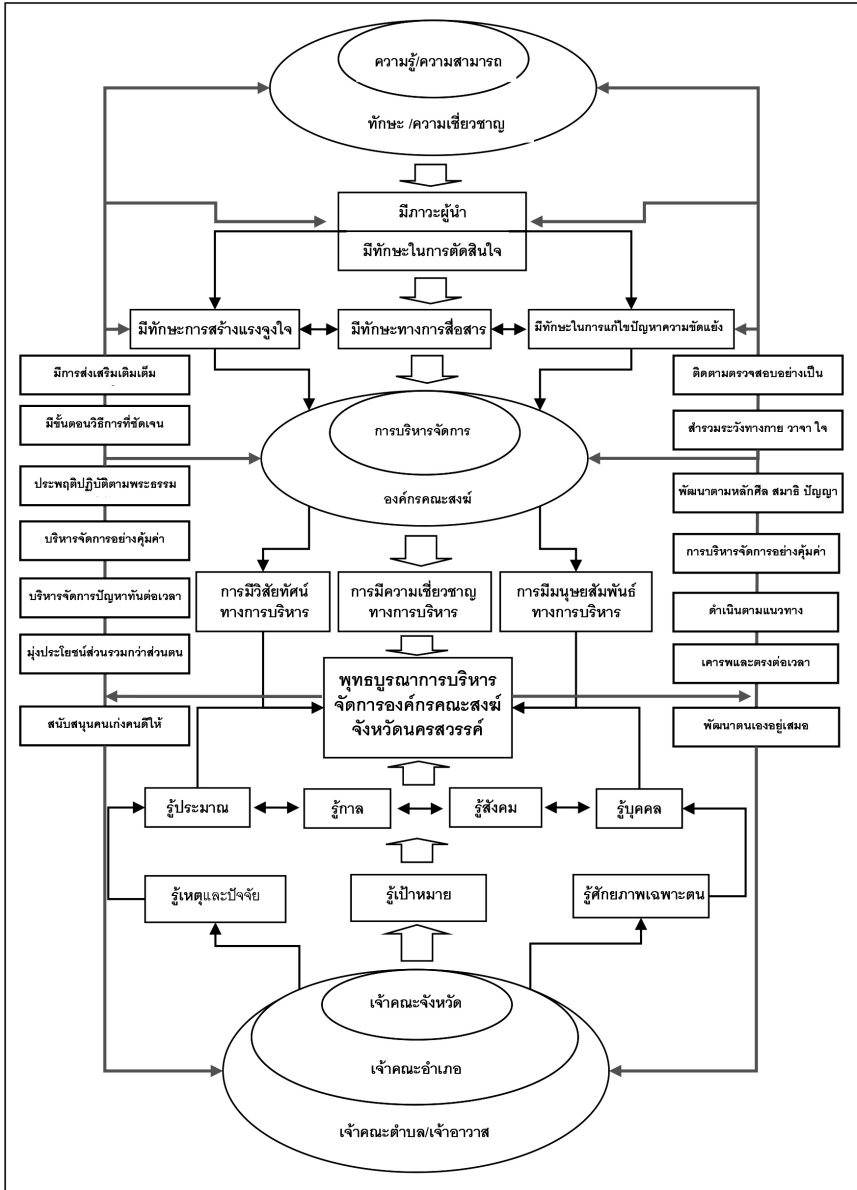
รูปแบบเชิงพุทธบูรณาการที่จะนำไปสู่การพัฒนาการบริหารจัดการองค์กรคณะสงฆ์ให้เกิดระบบ มีกระบวนการและมุ่งสู่ผลสัมฤทธิ์ จากการวิเคราะห์ข้อมูลของปัจจัยต่างๆ ได้ผล ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปรผลโดยรวมที่มีต่อพุทธบูรณาการบริหารจัดการองค์กรคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์ : วิเคราะห์ในเชิงกระบวนการและผลสัมฤทธิ์

n = 364

พุทธบูรณาการบริหารจัดการองค์กรคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์ : วิเคราะห์ในเชิงกระบวนการและผลสัมฤทธิ์	ระดับความคิดเห็น		
	\bar{X}	S.D.	การแปลผล
1. บริหารจัดการองค์กรคณะสงฆ์โดยรู้และเข้าใจในปัญหาหลักเกณฑ์ วิธีการ หรือระเบียบขั้นตอนในการบริหารจัดการ	3.76	0.55	มาก
2. บริหารจัดการองค์กรคณะสงฆ์โดยรู้และเข้าใจในวัตถุประสงค์รู้เป้าหมาย ที่จะต้องขับเคลื่อนให้บรรลุผล	3.81	0.49	มาก
3. บริหารจัดการองค์กรคณะสงฆ์โดยรู้และเข้าใจในศักยภาพและปัจจัยทางการบริหารจัดการที่ตนหรือองค์กรของตนมี	3.80	0.54	มาก
4. บริหารจัดการองค์กรคณะสงฆ์โดยรู้และเข้าใจถึงวิธีการหรือแนวทางในการประหยัด สามารถบริหารจัดการได้ภายใต้ขีดจำกัด	3.79	0.58	มาก
5. บริหารจัดการองค์กรคณะสงฆ์โดยรู้และเข้าใจถึงสภาพการณ์สภาพการณ์ หรือการบริหารจัดการที่ทันต่อโลกและเหตุการณ์	3.87	0.49	มาก
6. บริหารจัดการองค์กรคณะสงฆ์โดยรู้และเข้าใจในขนบธรรมเนียมจารีต ประเพณี วัฒนธรรม และวิถีขององค์กร ตลอดจนทั้งชุมชนและสังคม	3.82	0.49	มาก
7. บริหารจัดการองค์กรคณะสงฆ์โดยรู้และเข้าใจถึงศักยภาพของบุคลากรเพื่อที่จะการจัดวางลงในระบบและตำแหน่งที่เหมาะสมกับความรู้ความสามารถ	3.86	0.49	มาก
รวม	3.76	0.55	มาก

สรุปผลการดำเนินการวิจัยใน 3 ขั้นตอนดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยนำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ออกมาเป็น รูปแบบพุทธบูรณาการบริหารจัดการองค์กรคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์ : วิเคราะห์ในเชิงกระบวนการและผลสัมฤทธิ์ (The Buddhist Integration of the Sangha Organization Administration in Nakhon Sawan Province: Analyzed from the Process and Achievement) โดยให้ชื่อว่า “Nakhon Sawan Model” ดังนี้

แผนภาพที่ 1 พุทธบูรณาการบริหารจัดการองค์กรคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์ :
วิเคราะห์ในเชิงกระบวนการและผลสัมฤทธิ์ “Nakhon Sawan Model”

สรุปและอภิปรายผล

ในการบริหารจัดการองค์กรคณะสงฆ์นั้นมีปัจจัยมาจาก 2 ประการสำคัญ คือ ประการแรกว่าด้วยเรื่องของความรู้ความสามารถเฉพาะตนของพระสังฆาธิการ ผู้ปกครองที่ถือเป็นเรื่องของศาสตร์ที่เป็นองค์ประกอบเฉพาะตัวบุคคลที่พึงมีและเป็นที่ยอมรับของคนทั่วไปทั้งผู้บังคับบัญชาที่เหนือตน ผู้ใต้บังคับบัญชาของตน และพุทธบริษัททั้ง 4 ที่มีส่วนร่วมในการจรรโลงสร้างสรรค์พัฒนาวัดหรือองค์กรคณะสงฆ์ในแต่ละระดับ ส่วนประการที่ 2 ว่าด้วยเรื่องทักษะหรือความชำนาญ ความเชี่ยวชาญทางการบริหารจัดการที่ถือเป็นศิลป์ ทั้งศิลป์ในเรื่องของการครองตน ครองคน และครองงาน ที่พระสังฆาธิการผู้ปกครองได้แสดงออกให้เป็นที่ยอมรับว่ามีความเก่ง ความดี จนเป็นที่เชื่อถือ เชื่อมั่นว่าสามารถที่จะทำได้ ทำเป็น และทำอย่างถูกต้อง

การบริหารจัดการองค์กรคณะสงฆ์นั้นพระสังฆาธิการผู้ปกครองจำเป็นจะต้องมีความรู้ความสามารถที่ถือเป็นเรื่องของศาสตร์ ขณะเดียวกันก็จำเป็นต้องมีทักษะความเชี่ยวชาญเฉพาะตนที่ถือเป็นเรื่องของศิลป์ เมื่อนำทั้งสองส่วนมาผนวกเข้ารวมกันจะส่งเสริมการบริหารจัดการองค์กรคณะสงฆ์ให้เป็นที่ไปตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายมากยิ่งขึ้น นอกจากนั้นการมีทักษะทางการบริหารที่สำคัญดังต่อไปนี้ทำให้การบริหารจัดการเกิดความราบรื่นยิ่งขึ้น ซึ่งได้แก่ 1) การมีภาวะผู้นำ (Leadership) ที่สามารถทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจหรือสมัครใจที่จะทำให้งานหรือภารกิจสำเร็จผลตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ต้องการได้ 2) การมีทักษะในการตัดสินใจหรือวินิจฉัยสั่งการ (Decision Making) ในทางเลือกที่เหมาะสมได้หรือสามารถวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตัดสินใจปฏิบัติหรือสั่งการให้ปฏิบัติตามทางเลือกนั้นได้อย่างมีเหตุมีผล 3) การมีทักษะในการสร้างแรงจูงใจ (Motivation) ที่ชักนำกระตุ้นให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดความตั้งใจ ความเต็มใจ และความพร้อมใจที่จะปฏิบัติงานตามที่สั่งการ 4) การมีทักษะการติดต่อสื่อสาร (Communication) ที่สามารถถ่ายทอดความคิด ความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ ความเชี่ยวชาญ และนัยแห่งการประพฤติ ปฏิบัติ จริยวัตร หรือความเป็นผู้ทรงศีลจริยวัตร ถือเป็นการสื่อสารเชิงสัญลักษณ์ที่จะติดต่อสื่อสารเพื่อให้ผู้ใต้บังคับบัญชาตลอดจนพุทธศาสนิกชนและประชาชนได้เกิดความเคารพศรัทธามากยิ่งขึ้น และ 5) การมีทักษะการบริหารความขัดแย้ง (Conflict) โดยสามารถที่จะตัดสินใจเลือกแนวทางเหมาะสมและเป็นแนวทางที่จะทำให้บุคคลที่เกี่ยวข้องเกิดความพึงพอใจสูงสุดและเกิดความรู้สึกไม่พอใจน้อยที่สุด

ขณะเดียวกันในการบริหารจัดการองค์คณะสงฆ์นั้นในทุกภารกิจหรือการขับเคลื่อนการบริหารเพื่อสืบสานงานทางพระพุทธศาสนาเพื่อให้เกิดผลเชิงกระบวนการและผลสัมฤทธิ์นั้นพระสังฆาธิการผู้ปกครองต้องรู้และเข้าใจหลักการแนวคิด หรือทฤษฎีทางการบริหารจัดการ โดยเริ่มตั้งแต่มีการวางแผนการทำงานว่าใคร (Who) ทำอะไร (What) ที่ไหน (Where) เมื่อไหร่ (When) อย่างไร (How) งบประมาณเท่าไร (How much) เพื่อให้เป็นไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ (Purpose) เมื่อวางแผนแล้วก็ต้องลงมือทำ (Do) ในระหว่างลงมือทำมีการอำนวยความสะดวก (Directing) ติดต่อสื่อสาร (Communication) เมื่อพบอุปสรรคสามารถสร้างแรงจูงใจ (Motivation) หรือให้คำปรึกษา (Consulting) ให้กับผู้ใต้บังคับบัญชาให้เห็นทางออกของปัญหา รวมถึงการจัดกำลังคนและจัดเตรียมทรัพยากรสนับสนุนให้เพียงพอต่อการดำเนินงาน (Organizing) ขั้นตอนต่อมาเมื่อลงมือทำแล้วมีระบบการตรวจสอบ (Check) ความคืบหน้าหรือผลสำเร็จของงานที่เกิดขึ้น โดยต้องอาศัยการประสานงาน (Coordinator) การควบคุมดูแล (Control) จากปัจจัยภายในภายนอกเข้ามามีส่วนร่วมทำให้ผลงานเป็นไปตามแผนและมีความต่อเนื่อง (Continue) สม่าเสมอ เมื่อมีการทำงานเรื่องเดิม โครงการเดิม กิจกรรมเดิมในครั้งที่ 2, 3 หรือ 4 ต้องมีการพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นตามลำดับโดยผ่านกระบวนการปรับปรุงแก้ไข (Act) เพื่อให้ผลงานออกมาตรงตามเป้าหมาย หรือในบางกรณีหากไม่ตรงกับสภาพการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบันมีการปรับแผนงาน (Adjust plan) โดยเน้นในประเด็นการปรับวิธีการ (How) เพื่อให้เกิดความเหมาะสมหรือสมดุลและต้องสั่งการ (Command) ให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นแบบไม่สิ้นสุด (Action to improvement) ในกระบวนการบริหารจัดการนั้นสิ่งที่สำคัญอีกประการก็คือ ต้องมีการคิดค้นและกำหนดวิธีที่ดีที่สุด (One Best Way) สำหรับงานแต่ละอย่าง โดยมีการกำหนดวิธีการทำงานที่ดีที่สุดที่จะช่วยให้สามารถทำงานเสร็จจุล่งไปด้วยดีตามวัตถุประสงค์หรือมาตรฐานของงาน โดยอาศัยความชำนาญ ความเชี่ยวชาญ ความรอบคอบ พิถีพิถัน ละเมียดละไม ที่จะก่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล

นอกจากนั้นในการบริหารจัดการองค์คณะสงฆ์พระสังฆาธิการผู้ปกครองจะต้องยึดหลักการบริหารตามหลักทฤษฎีปาปนิกรธรรม กล่าวคือ 1) มีการบริหารจัดการองค์กรอย่างผู้มีจักขุมาคือบริหารจัดการองค์กรอย่างผู้มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล มีการ

วางแผนเป็นขั้นตอน มีการวางยุทธศาสตร์ มีเป้าประสงค์ และกลยุทธ์ให้สอดคล้องภารกิจหน้าที่ทั้งในระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว 2) มีการบริหารจัดการองค์กรอย่างผู้มีวิธูโร คือ เป็นผู้เชี่ยวชาญ รู้จักหลักการ รู้วิธีการ มีความรับผิดชอบ มีความมุ่งมั่นทุ่มเท และยึดถือกฎระเบียบรวมถึงหลักพระธรรมวินัยในการปฏิบัติงานอย่างเคร่งครัด ขณะเดียวกันยังสามารถจูงใจให้ผู้อื่นปฏิบัติงานด้วยทุ่มเทและอุทิศตนให้กับงาน ก่อให้เกิดผลในการปฏิบัติงานและการเสริมสร้างความก้าวหน้าขององค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ และ 3) มีการบริหารจัดการองค์กรคณะสงฆ์อย่างผู้มีนิสสัยสัมปันโน เป็นผู้นำที่มีมนุษยสัมพันธ์ดี ประสานงาน ประสานใจ ประสานประโยชน์ ให้ได้รับความเชื่อถือ เชื่อมั่นและศรัทธาจากผู้อื่น และสามารถที่จะประสานความมือทั้งภายในองค์กรและภายนอกองค์กรให้เข้ามามีส่วนร่วมในโครงการ/กิจกรรมเพื่อความมั่นคงและความเข้มแข็งของพระพุทธศาสนา

ขณะเดียวกันอีกในอีกมิติหนึ่งด้วยฐานะและตำแหน่งความเป็นพระสังฆาธิการ ผู้ปกครองตั้งแต่ระดับเจ้าอาวาส เจ้าคณะตำบล เจ้าคณะอำเภอ หรือเจ้าคณะจังหวัด คุณสมบัติเฉพาะในความเป็นผู้บริหารองค์กรคณะสงฆ์ต้องมีและเป็นคุณสมบัติที่ส่งผลให้เกิดการบริหารเชิงกลยุทธ์ที่มุ่งสู่ผลสัมฤทธิ์เชิงพุทธบูรณาการ พระสังฆาธิการ ผู้ปกครองต้องมีความเป็นสัตบุรุษตามหลักสัปปุริสธรรม กล่าวคือ 1) ต้องมีการบริหารจัดการองค์กรคณะสงฆ์ที่ตั้งบนฐานของการรู้จักเหตุ รู้หลักการ รู้งาน รู้หน้าที่ รู้กติกามีความเกี่ยวข้องในการดำเนินงาน 2) มีการบริหารจัดการองค์กรคณะสงฆ์ที่มีจุดมุ่งหมายปลายทางที่ชัดเจน เข้าใจวัตถุประสงค์ บทบาท หน้าที่ขององค์กรดีว่าจะไปทางไหน เพื่อประโยชน์อะไร 3) มีการบริหารจัดการองค์กรคณะสงฆ์ที่เข้าใจดีว่าตนเองมีคุณสมบัติ มีความสามารถอย่างไร และต้องรู้จักพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมออย่างไร ประกอบกับมีจิตใจที่ประกอบด้วยคุณธรรมและจริยธรรมอันดีงามจนเป็นที่ยอมรับนับถือจากบุคคลทั้งหลาย 4) มีการบริหารจัดการองค์กรคณะสงฆ์ที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานความพอประมาณ รู้จักความพอดี รู้จักขอบเขตความเหมาะสมในการทำงาน ทำให้การดำเนินกิจการงานต่างๆ สามารถนำพาหมู่คณะไปสู่ความสุขสงบ ปลอดภัย และความเจริญงอกงามอย่างแท้จริง 5) มีการบริหารจัดการองค์กรที่รู้ว่าควรประกอบกิจการงานใดๆ ให้ทัน ให้เหมาะกับเวลา ทันต่อโลกและเหตุการณ์ที่กำลังเปลี่ยนแปลงและประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ 6) มีการบริหารจัดการองค์กรที่เข้าใจ

เข้าถึงชุมชน สังคม เข้าใจในระเบียบ กฎเกณฑ์ วัฒนธรรม ประเพณีของสังคมนั้นๆ ก่อนที่จะลงมือพัฒนาแก้ไขเพื่อให้ได้มาซึ่งความสุข ความเจริญก้าวหน้า และสุดท้าย 7) มีการบริหารจัดการองค์กรคณะสงฆ์ที่สามารถเลือกใช้คนให้เหมาะสมกับงาน เพื่อให้เกิดประโยชน์และคุณค่าและนำมาซึ่งความเจริญก้าวหน้าขององค์กรและสังคม

ในการบริหารจัดการขององค์กรคณะสงฆ์เชิงกลยุทธ์ที่มุ่งสู่ผลสัมฤทธิ์เชิงพุทธบูรณาการ พระสังฆาธิการผู้ปกครองต้องบริหารจัดการองค์กรคณะสงฆ์โดย 1) มีการสนับสนุนส่งเสริมและเติมเต็มกำลังใจซึ่งกันและกันเพื่อให้การทำงานบรรลุยังวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้ ขณะเดียวกันก็มีมาตรการเสริมสร้างประสิทธิภาพโดยมีกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในการทำงาน และในการบริหารจัดการองค์กรคณะสงฆ์มีการกำหนดโทษตามหลักพระธรรมวินัยและโดยอนุโลมกฎ กติกาที่กำหนดร่วมกันเพื่อความเหมาะสม 2) มีการกำหนดขั้นตอนและวิธีการที่มีความชัดเจนและรัดกุม มีการวางแผนอย่างเป็นระบบเพื่อง่ายต่อการขับเคลื่อนไปตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้ 3) ในการบริหารจัดการองค์กรคณะสงฆ์มีการส่งเสริมให้พระสังฆาธิการได้ศึกษาเล่าเรียนเพื่อพัฒนาศักยภาพและทักษะทางการบริหาร มุ่งให้พระภิกษุ สามเณรหมั่นประกอบกิจการงานทางพระพุทธศาสนาด้วยความสุจริตธรรม มุ่งให้พระภิกษุ สามเณรประพฤติปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามกรอบพระธรรมวินัยและศีลจรรย์ธรรมอันดี และในการบริหารจัดการองค์กรคณะสงฆ์ มุ่งให้พระภิกษุ สามเณรปฏิบัติหน้าที่ตามแนวทางแห่งศีล สมาธิ ปัญญา และมีความเคารพ ศรัทธา เชื่อมั่นต่อองค์กรคณะสงฆ์ที่ตนเองสังกัด 4) มีการบริหารจัดการงบประมาณอย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด บนพื้นฐานของการรู้จักพอประมาณและบริหารตามศักยภาพในขีดจำกัดตามกำลังของตน และในการบริหารจัดการองค์กรคณะสงฆ์พระสังฆาธิการใช้ปัจจัยสนับสนุนการบริหารจัดการอย่างคุ้มค่าและเกิดประสิทธิภาพสมควรตามสมณะสาธูป 5) มีการบริหารจัดการองค์กรคณะสงฆ์พระสังฆาธิการเป็นผู้รู้จักการบริหารเวลาได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม มีการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ทันต่อเหตุการณ์และเวลา และในการบริหารจัดการองค์กรคณะสงฆ์พระสังฆาธิการบริหารจัดการสรรเวลาได้เหมาะสมเพื่อประโยชน์สูงสุด 6) การบริหารจัดการองค์กรคณะสงฆ์พระสังฆาธิการเป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับทุกคนและทุกองค์กร โดย

ให้ความสำคัญกับประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตัว และในการบริหารจัดการองค์กร คณะสงฆ์พระสังฆาธิการให้ความสำคัญในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของประชาชน และเยาวชน และ 7) การบริหารจัดการองค์กรคณะสงฆ์พระสังฆาธิการผู้ปกครองมีส่วนสนับสนุนพัฒนาทรัพยากรบุคคลในความดูแลให้มีความรู้ตามความเหมาะสม มีการปฏิบัติต่อผู้อยู่ใต้ปกครองได้อย่างเหมาะสม และในการบริหารจัดการองค์กรคณะสงฆ์มีการแต่งตั้งผู้ดำรงตำแหน่งในการบริหารงานได้อย่างเหมาะสม

นอกจากนี้ขึ้นเพื่อให้การบริหารจัดการองค์กรคณะสงฆ์เชิงพุทธบูรณาการที่จะก่อให้เกิดผลเชิงกระบวนการและผลสัมฤทธิ์ในมิติการบริหารตน พระสังฆาธิการผู้ปกครองต้องมีการพัฒนาเพื่อเติมเต็มคุณภาพและศักยภาพให้กับตนในเรื่องต่อไปนี้

- 1) ควรมีการสร้างระบบตรวจสอบและยึดถือหลักคุณธรรมที่มีตัวชี้วัดชัดเจน โปร่งใส และเป็นที่ยอมรับ และในการบริหารจัดการองค์กรคณะสงฆ์มีการควบคุมพฤติกรรม พระภิกษุสามเณรให้ประพฤติปฏิบัติตามหลักพระธรรมวินัยอย่างเคร่งครัด
- 2) ควรมีนโยบายอย่างเข้มงวดที่จะให้พระภิกษุ สามเณรสำรวมระวังทางกาย วาจา ใจ เพื่อเป็นที่เคารพศรัทธาของชุมชนและสังคม และควรมีการฝึกอบรม พัฒนา และถ่ายทอดความรู้ ทักษะ ความเชี่ยวชาญเพื่อให้การบริหารจัดการประสบผลที่ได้ตั้งไว้
- 3) ควรมุ่งให้พระภิกษุ สามเณรเอาใจใส่ต่อศึกษาเล่าเรียนเพื่อสืบสานพระธรรมคำสอนขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า และมุ่งให้พระภิกษุ สามเณรมีความซื่อสัตย์ สุจริต ตั้งอยู่บนความศรัทธาและเชื่อมั่นของพุทธศาสนิกชนและบุคคลทั่วไป
- 4) มีการจัดวางขอบเขตในการบริหารงานได้อย่างเหมาะสม และพระสังฆาธิการผู้ปกครองต้องประพฤติปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างที่ดีในการบริหารจัดการบนพื้นฐานของความพอเพียง
- 5) ควรเป็นตัวอย่งที่ดีในเรื่องการตรงต่อเวลา ทั้งนี้เพื่อให้การขับเคลื่อนภารกิจ สอดคล้องกับกาลเทศะ
- 6) ควรมีการสนับสนุน ส่งเสริมให้เกิดการส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม และพระสังฆาธิการควรมีส่วนเสริมสร้างความสงบและสันติสุขในสังคมโดยอาศัยหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา และสุดท้าย
- 7) ควรมีการส่งเสริมให้พระภิกษุสามเณรได้ศึกษาเล่าเรียนเพื่อพัฒนาตนเอง ทั้งการเรียนการสอนในเรื่องของนิกัธรรม บาลีเปรียญธรรม และการเรียนในศาสตร์วิชาชั้นสูง และควรมีการสรรเสริญยกย่องบุคคลที่ควรสรรเสริญและลงโทษบุคคลที่ควรลงโทษโดยเฉพาะในกลุ่มที่ประพฤติผิดหลักพระธรรมวินัย

จากรูปแบบนี้ พบว่า มีความสอดคล้องกับผลการศึกษาวิจัยของ โชติ บดีรัฐ (2554) ที่ได้ศึกษาวิจัย “การบริหารงานของพระสังฆาธิการในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 4 เพื่อความมั่นคงแห่งพระพุทธศาสนา” พบว่า การบริหารงานของพระสังฆาธิการในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 4 มีการสร้างและพัฒนาภาวะผู้นำบุคลากรทางพระพุทธศาสนาให้มีประสิทธิภาพ ในการบริหารภาระงาน มีการออกกฎระเบียบในการปกครองคณะสงฆ์ และกำหนดโทษผู้ที่จะผิดกฎระเบียบที่วางไว้ และในการบริหารองค์กร มีการทำงานเป็นทีม และมีการดำเนินไปอย่างรวดเร็วสนองต่องานที่มอบหมายให้ทำ โดยใช้คนตรงกับความรู้และความสามารถในการบริหารภาระงาน มุ่งบริหารอย่างประหยัด คุ่มค่าและสนองต่อความต้องการของผู้มาติดต่อ และในการบริหารองค์กร ได้เน้นในเรื่องสร้างศรัทธาเข้าวัดและปฏิบัติธรรมมากขึ้น ขณะเดียวกันยังมีการนำจุดเด่นของบุคลากรมาใช้ในการบริหารงาน และแก้ปัญหาจุดด้อยของบุคลากรในการบริหารงาน ในการบริหารภาระงาน มีการประยุกต์เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการบริหารงาน และในการบริหารองค์กร มีการจัดทำแผนงานหรือโครงการเพื่อพัฒนาองค์กรอย่างต่อเนื่อง และยังคงสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ พระมหาประสงค์ กิตติญาณโณ (พรมศรี) (2556) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาเปรียบเทียบการบริหารงานบุคคลในองค์กรสมัยใหม่กับแนวคิดทางพระพุทธศาสนา” พบว่า การบริหารงานบุคคลเป็นกระบวนการบุคคลเป็นปัจจัยหลักที่มีศักยภาพมากที่สุดจะทำให้วัตถุประสงค์ขององค์กรบรรลุผล โดยใช้ระบบบริหารงานบุคคลเป็นกลไกขับเคลื่อนการได้มาซึ่งบุคคลกระทำเป็นกระบวนการต่อเนื่องชัดเจน มีการสรรหาและคัดเลือกบุคคลมาจากบุคคลภายในและภายนอกองค์กร พร้อมกับต้องพัฒนาบุคคลทุกระดับเสมอโดยวิธีการฝึกอบรมในรูปแบบขององค์กร ส่วนประเด็นที่องค์กรสมัยใหม่และองค์กรทางพระพุทธศาสนาเห็นต่างกัน ได้แก่ ด้านวัตถุประสงค์และเป้าหมาย ขณะเดียวกันยังสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ บัญชายุทธ นาคมุจลินท์ (2556) ในการศึกษาวิจัยเรื่อง “วิเคราะห์การบริหารองค์กรในการเผยแผ่ พระพุทธศาสนาของศูนย์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดอุทัยธานี” พบว่า การบริหารงานให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลได้นั้นต้องมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของทฤษฎีและหลักการบริหารทั่วไป เพื่อจะได้นำความรู้ไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับการทำงาน สถานการณ์และสิ่งแวดล้อม พระพุทธเจ้าทรงใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ในการบริหาร

องค์การการเผยแผ่พระพุทธศาสนา พระองค์ทรงอาศัยกระบวนการและทรัพยากรทางการบริหารต่าง ๆ เป็นปัจจัยในการบริหาร ปัจจุบันมีทฤษฎีการบริหารองค์การสมัยใหม่เกิดขึ้นมากมาย สามารถนำมาใช้บริหารองค์กรแล้วประสบผลสำเร็จ เช่น ทฤษฎีองค์กร ทฤษฎีการบริหาร ทฤษฎีภาวะผู้นำ ทฤษฎีมนุษยสัมพันธ์

นอกจากนั้นเพื่อให้การบริหารจัดการเกิดผลเชิงกระบวนการและผลสัมฤทธิ์ ควรที่พระสังฆาธิการผู้ปกครองจะต้องพัฒนาในส่วนของการพัฒนาตน พัฒนาคณะ และพัฒนางาน ซึ่งมีความสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ พระมหาธฤติ วิโรจโน (2556) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาพระสังฆาธิการเพื่อประสิทธิภาพการบริหารองค์กรคณะสงฆ์” พบว่า การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ หรือการพัฒนาพระสังฆาธิการที่จะสนับสนุนช่วยเหลือการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์นั้น ประกอบด้วย 1) การฝึกความประพฤติสุจริตกาย วาจาและสัมมาอาชีวะ เป็นเรื่องของการฝึกฝนด้านพฤติกรรม 2) การฝึกฝนในด้านคุณภาพและสมรรถนะทางจิตใจเป็นส่วนของการฝึกฝนด้านจิตใจ และ 3) การฝึกปรีชาปัญญาให้เกิดความรู้ ความเข้าใจในสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริง และยังสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ ชัยยุทธ ชีโนกุล (2556) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “กลยุทธ์การฝึกอบรมและพัฒนาพระภิกษุสามเณรในจังหวัดชายแดนใต้” พบว่า ผู้บริหารต้องรู้และเข้าใจในทฤษฎีทางการจัดการ การสร้างทีมงาน จิตวิทยาการบริหาร และต้องใช้ความรู้และประสบการณ์มากในการปฏิบัติหน้าที่ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ ณัฐ วัฒนพานิช (2551) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การปรับพฤติกรรมมนุษย์ตามหลักสัปปุริสธรรม 7” พบว่า จุดเริ่มต้นของการพัฒนาคุณภาพคือเริ่มจากการใช้ปัญญาเพื่อพัฒนาตนเองและเชื่อว่ามนุษย์ทุกคนในโลกนี้เป็นผู้ที่ฝึกตนและพัฒนาตนได้ให้เกิดปัญญา ซึ่งเป็นสิ่งที่มีความสำคัญในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนไปในทางบวกโดยในการจะนำหลักสัปปุริสธรรม 7 มาใช้จะต้องทำความเข้าใจในหลักดังกล่าวให้ดีและมีความเข้าใจในลักษณะของมนุษย์ในองค์กร ศึกษาถึงระบบบริหาร การจัดรูปแบบขององค์กรสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกองค์กรมาประกอบด้วยผู้บริหารขององค์กรต้องมีบทบาทและหน้าที่สำคัญในการนำหลักสัปปุริสธรรม 7 มาใช้ในการบริหารงานในองค์กรได้อย่างมีระเบียบแบบแผน โดยอาศัยการสื่อสารภายในองค์กรที่ดีเป็นระบบ ตลอดจนการบริหารองค์กรโดยยึดหลักจริยธรรมและคุณธรรมอย่างมีเหตุมีผล เพื่อเกิดประโยชน์และ

เป็นการสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่ผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อนำพาองค์กรให้เจริญเติบโตไปอย่างมีประสิทธิภาพเกิดประโยชน์สูงสุดและเป็นธรรมสืบไป

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1) การสร้างความรัก ความผูกพันในองค์กรคณะสงฆ์เพื่อก่อให้เกิดพลังแห่งการมีส่วนร่วมที่เข้มแข็งและยั่งยืน โดยส่งเสริมให้พระภิกษุ สามเณร และพุทธบริษัท ทั้ง 4 ร่วมกันสร้างความรักความผูกพันให้เกิดขึ้น และเร่งที่จะพัฒนาคุณภาพลักษณะที่ดีให้กลับคืนมาเพื่อไม่ให้เกิดความหวาดระแวงในศรัทธาของพุทธศาสนิกชนและประชาชน โดยมุ่งส่งเสริมให้เกิดความรัก ความผูกพัน ความห่วงหาอาทร ความช่วยเหลือเกื้อกูล ความร่วมแรงร่วมใจ และความเสมอภาคเท่าเทียม ให้เกิดขึ้นในองค์กรคณะสงฆ์ ขณะเดียวกันจะต้องหลีกเลี่ยงการรังเกียจเหยียดฉันท์ การแบ่งแยกแตกต่าง การแก่งแย่งแข่งขัน และการเอารัดเอาเปรียบไม่ให้เกิดขึ้นด้วย

2) การสร้างสามัคคีธรรมให้เกิดขึ้นในองค์กรคณะสงฆ์อย่างยั่งยืน โดยส่งเสริม สนับสนุน ปลุกจิตสำนึก เปลี่ยนจิตพฤติกรรมให้พระภิกษุ สามเณรทุกรูป ทุกฝ่ายประพฤติ ปฏิบัติตามกรอบพระธรรมวินัยอย่างเคร่งครัด และปฏิบัติต่อกันด้วยความเมตตา พุดจาปราศรัยต่อกันด้วยความเมตตา คิดแต่เรื่องดีหรือเรื่องที่มีประโยชน์ต่อกัน ทั้งนี้ต้องสนับสนุนและส่งเสริมให้ทุกรูปตั้งมั่นอยู่ในศีลในธรรมและมีธรรมเสมอกัน ทั้งนี้เพื่อก่อให้เกิดความเห็นที่สอดคล้องต้องกันและเป็นความเห็นที่ชอบประกอบด้วยธรรม ถือเป็น การเสริมสร้างพลังแห่งการบริหารจัดการองค์กรคณะสงฆ์อย่างยั่งยืนอีกทางหนึ่ง

3) องค์กรคณะสงฆ์จะต้องเป็นกำลังสำคัญในการสร้างสรรค์ชุมชนและสังคมสันติสุข ลดละปัญหาความขัดแย้ง ขับเคลื่อนพัฒนาและสนับสนุน ส่งเสริมให้ทุกคนทุกฝ่ายควรใช้หลักการเจรจา ไกล่เกลี่ย ประนีประนอม หรือดำเนินการให้เป็นไปตามหลักพุทธธรรม ไม่ว่าจะ เป็นหลักพรหมวิหารธรรม หรือ หลักสารณียธรรม

4) องค์กรคณะสงฆ์ต้องเป็นกำลังสำคัญในการปลุกจิตสำนึกคุณธรรม จริยธรรมให้กับชุมชนและสังคม โดยสนับสนุนส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนและสังคมได้เข้ารับการอบรมพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมให้เข้าใจ เข้าถึงในหลักหลักธรรมทาง

ศาสนาให้เกิดความลึกซึ้งเพื่อเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวในการดำเนินชีวิตและช่วยให้เกิดสติ ในการที่จะอยู่ร่วมกัน ทำงานร่วมกัน พัฒนาร่วมกัน หรือแก้ไขในทุกปัญหาเพื่อส่วนรวมร่วมกัน

5) องค์กรคณะสงฆ์จะต้องเป็นกำลังสำคัญในสานต่อโครงการหมู่บ้านชุมชนรักษาศีล 5 เพราะถือเป็นการส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนและท้องถิ่นน้อมนำหลักศีล 5 ไปประพฤติปฏิบัติเพื่อก่อให้เกิดความสามัคคี ความปรองดอง ความเอื้ออาทร และนำมาซึ่งการมีส่วนร่วมที่จะอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ทั้งในเรื่อง (1) การเบียดเบียนตนเองและผู้อื่น (2) การไม่เบียดบังผลประโยชน์ส่วนรวมเพื่อส่วนตัว (3) การไม่ละเมิดซึ่งสิทธิ เสรีภาพ หรือกระทำให้เกิดความไม่เสมอภาคและเท่าเทียม (4) การพูดจาหรือสื่อสารที่ตั้งอยู่บนฐานของความสะอาด บริสุทธิ์ ปราศจากอคติ และ (5) การมีสติที่พึงระลึกได้ในทางที่ชอบกอปรไปด้วยธรรม มีเหตุ มีผล

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรมีการศึกษาเทคโนโลยีกับการสนับสนุนส่งเสริมการบริหารจัดการองค์กรคณะสงฆ์

2) ควรมีการศึกษาการพัฒนาเครือข่ายการบริหารจัดการเชิงสร้างสรรค์เพื่อรองรับกับการก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

3) ควรมีการศึกษาการพัฒนาสู่องค์กรแห่งการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อเป็นองค์กรคณะสงฆ์ต้นแบบที่จะนำไปสู่การประยุกต์ใช้ในองค์กรคณะสงฆ์ระดับต่างๆ

4) ควรมีการศึกษาพุทธธรรมนุญในการปกครองคณะสงฆ์เพื่อเป็นการพัฒนาเชิงรุกที่เกิดจากความต้องการขององค์กรสงฆ์มากกว่าที่จะให้ระบบและกลไกของทางบ้านเมืองทำการปฏิรูปและพัฒนาเฉกเช่นในปัจจุบัน

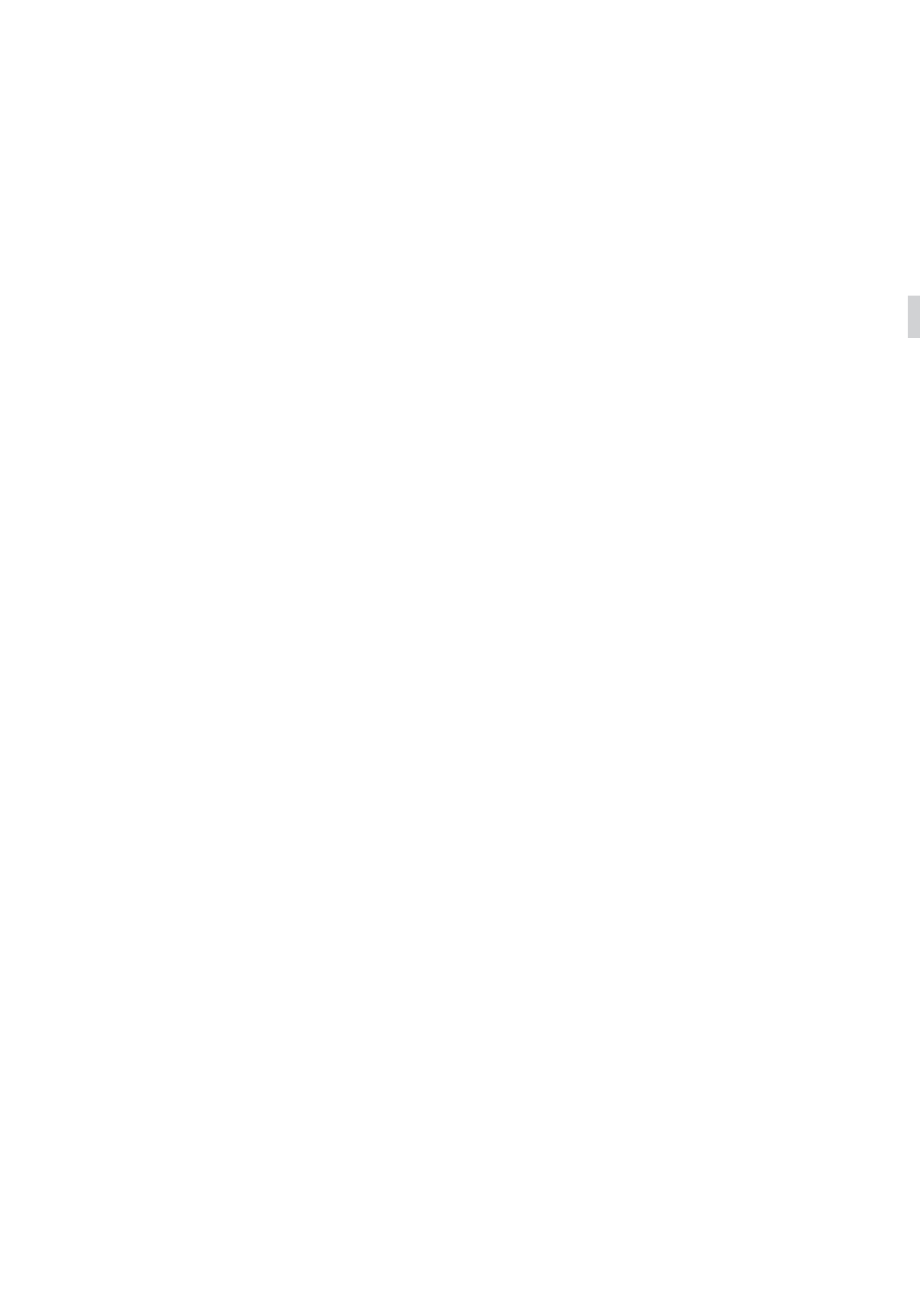
5) ควรมีการศึกษาธรรมาภิบาลกับสนับสนุนส่งเสริมและแก้ไขปัญหาการจัดการองค์กรคณะสงฆ์ ทั้งนี้เพื่อแสดงความชอบธรรมและความศรัทธาให้เกิดขึ้นพุทธศาสนิกชนและประชาชนทั่วไป

เอกสารอ้างอิง

- กรมการศาสนา. (2540). *คู่มือพระสังฆาธิการว่าด้วยการคณะสงฆ์และการพระศาสนา*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.
- กองแผนงาน กรมการศาสนา. (2542). *คู่มือพระสังฆาธิการและพระวินยาธิการ*. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.
- ชัยยุทธ์ ชีโนกุล. (2556). *กลยุทธ์การฝึกอบรมและพัฒนาพระภิกษุสามเณรในจังหวัดชายแดนใต้*. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- โชติ บดีรัฐ. (2554). *การบริหารงานของพระสังฆาธิการ ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 4 เพื่อความ มั่นคงแห่งพระพุทธศาสนา*. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์, ปทุมธานี.
- ณรัฐ วัฒนพานิช. (2551). *การปรับปรุงพฤติกรรมมนุษย์ตามหลักสัปติสธรรม 7*. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพฯ.
- บัญชายุทธ นาคมจลินท์. (2556). *วิเคราะห์การบริหารองค์กรในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของศูนย์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดอุทัยธานี*. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). (2541). *นิติศาสตร์แนวพุทธ*. กรุงเทพฯ : มูลนิธิพุทธธรรม.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). (2537). *เมืองไทยจะวิฤตถ้าคนไทยมีศรัทธาวิปริต*. กรุงเทพฯ : มูลนิธิพุทธธรรม.
- พระมหาธฤติ วิโรจโน. (2556). *รูปแบบการพัฒนาพระสังฆาธิการเพื่อประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์*. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- พระมหาประสงค์ กิตติญาโณ (พรมศรี). (2556). *การศึกษาเปรียบเทียบการบริหารงานบุคคลในองค์กรสมัยใหม่กับแนวคิดทางพระพุทธศาสนา*. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *สุตตันตปิฎก สังยุตตนิกาย สคาถวรรค*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สายัณห์ อินันันใจ และคณะ. (2553). *การปกครองคณะสงฆ์ไทย*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2556). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (พ.ศ.2556-2559)*. กรุงเทพฯ : สำนักนายกรัฐมนตรี ทำเนียบรัฐบาล.
- Krejcie-Morgan. *Sample-Size-Table*. (3 มีนาคม 2559) สืบค้นจาก <http://www.kenpro.org/sample-size-determination-using-krejcie-and-morgan-table/en/>.

บทที่

7

สวัสดิการชุมชนกับการสร้างสังคมเข้มแข็ง ในเขตกรุงเทพมหานคร

Community Welfare and Creation of
Strong Society in Bangkok Metropolitan

สมศักดิ์ สามัคคีธรรม และ สุพรรณณี ไชยอำพร

Somsak Samukkethum and Supanee Chai-amporn

สวัสดิการชุมชนกับการสร้างสังคมเข้มแข็ง ในเขตกรุงเทพมหานคร¹

Community Welfare and Creation of Strong Society
in Bangkok Metropolitan

สมศักดิ์ สามัคคีธรรม² และ สุพรรณณี ไชยอำพร³

Somsak Samukkethum and Supanee Chai-amporn

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนเมือง โดยผ่านการส่งเสริมสวัสดิการชุมชนและการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็ง การศึกษาใช้วิธีการเชิงคุณภาพ ผลการศึกษาพบว่า สวัสดิการชุมชนเมืองที่ควรได้รับการส่งเสริมมีลักษณะสำคัญคือ เป็นสวัสดิการเชิงกลุ่ม เน้นการพัฒนาอาชีพ ส่งเสริมการออมทรัพย์เพื่อความมั่นคงในการดำรงชีพระยะยาว และตอบสนองต่อสมาชิกทุกกลุ่ม ส่วนลักษณะสำคัญของชุมชนเข้มแข็ง ประกอบด้วยความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม และอำนาจการต่อรอง นอกจากนี้ยังพบว่าสวัสดิการชุมชนและการสร้างชุมชนเข้มแข็งมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน โดยมีตัวแปรอื่นๆ อีก 3 ตัวที่ส่งผลต่อการ

¹ บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของการวิจัย เรื่อง “สวัสดิการชุมชน การสร้างสังคมเข้มแข็ง และการพัฒนาที่ยั่งยืน: กรณีศึกษาชุมชนในเขตกรุงเทพมหานคร” ได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์, มกราคม 2560.

² อาจารย์ประจำ คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (รองศาสตราจารย์) [somsak.0601@gmail.com]

³ อาจารย์ประจำ คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (รองศาสตราจารย์)

การจัดสวัสดิการชุมชน ได้แก่ ภาวะผู้นำเชิงการเปลี่ยนแปลง การมีส่วนร่วมของชาวบ้าน และการสนับสนุนจากภาคีเครือข่าย

คำสำคัญ : สวัสดิการชุมชน; สังคมเข้มแข็ง; ภาวะผู้นำ; การมีส่วนร่วมและภาคีเครือข่าย

Abstract

The purpose of this research is to study about the urban community development through promoting community welfare and creating strong society. The methods of qualitative research are utilized. The study result shows that the important characteristics of urban community welfare are as follows: be group-based, develop occupations, support saving for long-term living security and respond to problems and needs of all groups. The characteristics of strong society include economic, social, cultural, environmental and bargaining dimensions. Additionally, this study finds that community welfare and strong society are inseparable related. Moreover, the other three variables influencing to community welfare development are transformational leadership, villagers' participation and support of external partners.

Keywords : Community Welfare; Strong Society; Leadership; Participation and Partners

เกริ่นนำ

แนวคิดหนึ่งที่เป็นหัวใจของการพัฒนาสังคม ก็คือ “การพัฒนาสวัสดิการชุมชน” ซึ่งเป็นเครื่องมือที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีและยั่งยืน ดังที่มีการกล่าวกันว่า “การจัดสวัสดิการชุมชน” คือ การสร้างหลักประกันเพื่อความมั่นคงของคนในชุมชน ซึ่งหมายรวมถึงการพึ่งตนเองและการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน “การให้อย่างมีคุณค่า และรับอย่างมีศักดิ์ศรี” เพื่อให้ชุมชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น (องค์กรพัฒนาเอกชนภาคอีสาน, 2552) การจัดสวัสดิการสังคมตั้งอยู่บนพื้นฐานของการเคารพและการดำรงอยู่ร่วมกันระหว่างคนกับคน คนกับธรรมชาติ อย่างเห็นคุณค่า

บนฐานของศาสนา วัฒนธรรมท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน โดยคำนึงถึงการจัดสวัสดิการแบบบูรณาการและพหุลักษณะ ตามความหลากหลายของสังคม โดยเริ่มต้นที่ระบบสวัสดิการชุมชนโดยชุมชน

ระบบสวัสดิการชุมชน มีรูปแบบที่หลากหลาย นับตั้งแต่กิจกรรมการลงแขกช่วยเหลือเกื้อกูลกันในชุมชน สวัสดิการสำหรับสมาชิกตั้งแต่เกิดจนตาย กิจกรรมการสืบสานวิถีชีวิตและประเพณีวัฒนธรรมร่วมกัน การสร้างหลักประกันเพื่อความมั่นคงในชีวิตและการเพิ่มพลังอำนาจในการต่อรองสิทธิอันพึงมี นอกจากนี้ยังรวมถึงองค์การการเงินชุมชนในรูปของกองทุนวันละบาท กองบุญสังฆะจะออมทรัพย์ การจัดสวัสดิการชุมชนจากฐานศาสนา รวมทั้งกองทุนผู้สูงอายุ เป็นต้น สวัสดิการต่างๆ เหล่านี้ได้เอื้ออำนวยให้ชาวชุมชนได้มีโอกาสเข้าร่วมทำกิจกรรมร่วมกัน ก่อให้เกิดความสนิทสนมและเสริมสร้างความไว้วางใจ ก่อให้เกิดผู้นำ ขณะเดียวกัน สวัสดิการชุมชนยังสามารถตอบสนองต่อการแก้ไขปัญหาของชาวบ้านทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม อันทำให้เกิดสังคมเข้มแข็งในที่สุด

แนวคิดที่ว่าด้วย “การสร้างสังคมเข้มแข็ง” เป็นอีกแนวคิดหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาชุมชน ซึ่ง ในแวดวงวิชาการด้านการพัฒนาในปัจจุบันนี้ต่างให้การยอมรับว่า จะต้องให้ความสำคัญต่อหน่วยของการพัฒนาที่เป็น “ชุมชน” โดยเฉพาะอย่างยิ่ง “การสร้างชุมชนเข้มแข็ง” ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม (นภภรณ์ หะวานนท์, เพ็ญสิริ จีระเดชากุล และ สุรุทธิ ปัดไธสง, 2550 ; เพ็ญสิริ จีระเดชากุล, 2550 ; บัวพันธ์ พรหมพักพิง และคณะ, 2550 ; สำเร็จ เสกขุนทด, 2553) “ชุมชนเข้มแข็ง” เป็นพื้นฐานสำคัญของการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตภายในชุมชน ก่อให้เกิดภูมิคุ้มกันจากความผันผวนของสภาพแวดล้อมภายนอก และสามารถสร้างหลักประกันของการพัฒนาอย่างต่อเนื่องได้ในระยะยาว

สำหรับปริศนาสำคัญที่องค์การสหประชาชาติให้ความสนใจ คือ ความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืน (sustainable development) โดยเฉพาะอย่างยิ่ง “การพัฒนาสังคมเมือง” ที่นับวันจะมีประชากรเพิ่มขึ้น ส่วนหนึ่งเกิดจากการอพยพของชาวชนบทเข้าไปอาศัยอยู่ในเมืองใหญ่ๆ โดยเฉพาะเมืองหลวงของประเทศกำลังพัฒนาต่างๆ เพื่อแสวงหางานและโอกาสในการดำรงชีพที่ดีกว่าเดิม อันก่อให้เกิดชุมชนแออัดแพร่กระจายอยู่ทั่วไป ซึ่งเป็นแหล่งที่รวมของปัญหาความยากจน ความขัดแย้ง อาชญากรรม และยาเสพติด ปัญหาดังกล่าวจะมีการจัดการอย่างไร จึงจะ

เหมาะสมและนำไปสู่พัฒนาที่ยั่งยืนได้ (Dempsey et al., 2011) การพัฒนาอย่างยั่งยืนในบริบทของชุมชนเมืองครอบคลุมประเด็นต่างๆ เช่น เรื่องของที่อยู่อาศัย การจัดการความยากจน การสร้างความเสมอภาคระหว่างคนกลุ่มต่างๆ การเข้าถึงบริการที่เหมาะสมและครอบคลุม ฯลฯ ซึ่งการดำเนินการสู่เป้าหมายเหล่านี้ จะต้องให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของสมาชิกชุมชนและภาคีต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยที่สมาชิกชุมชนต้องได้รับการกระตุ้นให้เห็นความสำคัญของปัญหาและมีความปรารถนาที่จะร่วมกันแก้ปัญหา ซึ่งเป็นแนวทางในการพัฒนาความเข้มแข็งของชุมชน สามารถจัดการปัญหาสังคมต่างๆ ที่ชุมชนประสบ ในลักษณะของการกระทำร่วมกันให้มากที่สุด สวัสดิการต่างๆ ก็เกิดขึ้นจากความพยายามในการขับเคลื่อนการพัฒนาอย่างเป็นกระบวนการ (Griggs et al., 2013)

ปัจจุบันชุมชนเมืองในเขตกรุงเทพมหานครหลายแห่งประสบความสำเร็จในการเสริมสร้างความเข้มแข็ง และการพัฒนาสวัสดิการชุมชน (ประคอง สุคนธจิตต์ และคณะ, 2556 ; จินตนา กาศมณี, 2557) ความสำเร็จของการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็งดังกล่าว เป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่สมดุลและยั่งยืนต่อไป คำถามวิจัยที่ต้องการค้นหาคำตอบจากการศึกษาครั้งนี้ก็คือ มีขั้นตอน กระบวนการ และแนวทางอะไรบ้างในการพัฒนาชุมชนเมืองให้ประสบความสำเร็จ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความสำเร็จในการพัฒนาสวัสดิการชุมชน และการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนเมือง

วัตถุประสงค์ในการศึกษาประกอบด้วย 4 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษาถึงลักษณะทั่วไปของการจัดสวัสดิการในชุมชนเมืองที่ศึกษา 2) เพื่อศึกษาถึงองค์ประกอบสำคัญของชุมชนเข้มแข็งในบริบทของชุมชนเมือง 3) เพื่อศึกษาถึงการจัดสวัสดิการชุมชนในฐานะที่เอื้ออำนวยให้เกิดชุมชนเข้มแข็ง ในกรณีของชุมชนเมืองที่ศึกษา และ 4) เพื่อค้นหาตัวแบบที่เหมาะสมสำหรับการจัดการสวัสดิการชุมชน ในรูปแบบของ “การจัดการภาคีสาธารณะ” (New Public Governance)

การศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยเลือกศึกษา 4 ชุมชน ได้แก่ ชุมชนคลองพลับพลา ชุมชนร่วมสามัคคี ชุมชนรุ่งมณีพัฒนา และชุมชนทรัพย์สินเก่า ซึ่งทีมผู้วิจัยได้ลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลภาคสนามตั้งแต่กลางปี พ.ศ.2558 จนถึงสิ้นเดือนธันวาคม 2559 มีการเก็บข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องต่างๆ การเข้าร่วมกิจกรรมกับชาวบ้าน การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้นำชุมชน การสัมภาษณ์เชิงกลุ่ม และการประชุมเชิงปฏิบัติการกับผู้นำชาวบ้านทั้ง 4 ชุมชน

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดสำคัญที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ “แนวคิดว่าด้วยสวัสดิการชุมชน” องค์การพัฒนาเอกชนภาคอีสาน (2552) กล่าวว่า “การจัดสวัสดิการชุมชน” คือ การสร้างหลักประกันเพื่อความมั่นคงของคนในชุมชน ซึ่งหมายถึงการพึ่งตนเองและการช่วยเหลือเกื้อกูลต่อกัน เพื่อให้ชุมชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น การจัดสวัสดิการชุมชนตั้งอยู่บนพื้นฐานของการเคารพและการดำรงอยู่ร่วมกันระหว่างคนกับคน และคนกับธรรมชาติ โดยวางอยู่บนพื้นฐานของวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมในทุกภาคส่วน

ระบบสวัสดิการชุมชน มีรูปแบบที่หลากหลาย นับตั้งแต่กิจกรรมการลงแขกช่วยเหลือเกื้อกูลกันในชุมชน การจัดสวัสดิการให้กับสมาชิกตั้งแต่เกิดจนตาย กิจกรรมการสืบทอดสืบสานวิถีชีวิต ประเพณีวัฒนธรรมร่วมกัน การสร้างหลักประกันเพื่อความมั่นคงในชีวิตและการเพิ่มพลังอำนาจในการต่อรองสิทธิอันพึงมี นอกจากนี้ยังรวมถึงองค์การการเงินชุมชนในรูปของกองทุนเงินออมวันละบาท กองบุญสังจิววันละบาท การจัดสวัสดิการชุมชนจากฐานศาสนา รวมทั้งกองทุนผู้สูงอายุ เป็นต้น สวัสดิการต่างๆ เหล่านี้ได้เอื้ออำนวยให้ชาวชุมชนได้มีโอกาสเข้าร่วมทำกิจกรรมร่วมกัน ก่อให้เกิดความสนิทสนม และเสริมสร้างความไว้วางใจ ก่อให้เกิดผู้นำ ขณะเดียวกันสวัสดิการชุมชนยังสามารถตอบสนองต่อการแก้ไขปัญหาของชาวบ้านทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม อันทำให้เกิดสังคมเข้มแข็งในที่สุด

แนวคิดที่สำคัญอีกแนวคิดหนึ่ง คือ “ชุมชนเข้มแข็ง” การศึกษาครั้งนี้ได้ใช้แนวคิดของ นภภรณ์ หะวานนท์ (2550) ที่เสนอชุมชนเข้มแข็ง 4 มิติ คือ มิติทางเศรษฐกิจ มิติทรัพยากรธรรมชาติ มิติทางสังคม และมิติทางวัฒนธรรม ยังมีนักวิชาการที่สำคัญอีกท่านหนึ่ง คือ เพ็ญศิริ จีระเดชากุล (2550) ซึ่งได้เสนอชุมชนเข้มแข็ง 4 มิติ เช่นเดียวกัน คือ มิติทางเศรษฐกิจ มิติทางการเมือง มิติทางด้านสังคมและวัฒนธรรม และมิติด้านสิ่งแวดล้อม แนวคิดเหล่านี้เป็นพื้นฐานสำคัญสำหรับการวิจัยในครั้งนี้

กล่าวโดยสรุป สังคมเข้มแข็งจะต้องหมายถึง ความเข้มแข็งในทุกๆ ด้าน ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การเสริมสร้างพลังอำนาจ และทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อให้ชุมชนมีระบบเศรษฐกิจที่สามารถสร้างรายได้แก่สมาชิกให้ดำรงชีพได้ตามอัตภาพ เพื่อให้สังคมเกิดความสมดุลในการพัฒนา รวมทั้งมีความสามารถในการปรับตัวต่อสิ่งแวดล้อมได้

ประวัติความเป็นมาของชุมชนที่ศึกษา

ชุมชนทั้ง 4 ที่ศึกษา ตั้งอยู่บนที่ดินของสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ เขตวังทองหลาง ซึ่งก่อนทศวรรษ 2510 พื้นที่แถบดังกล่าวเป็นพื้นที่ลุ่ม ประกอบด้วย คลอง บึงบัว และทุ่งนา โดยมีผู้คนอยู่อาศัยเบาบาง ส่วนใหญ่สร้างบ้านอยู่ริมคลอง ซึ่งทุกบ้านต่างใช้เรือพายในการสัญจร

ในอดีตชาวชุมชนส่วนใหญ่มีอาชีพทำเกษตรกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ทำนา ข้าวและเปิดร้านค้า ลักษณะของบ้านยกพื้นสูงเพื่อป้องกันน้ำท่วม ในขณะที่น้ำในบึง บัวและลำคลองยังคงไหลสะอาด ชาวบ้านจึงสามารถใช้น้ำในคลองเพื่ออาบน้ำ ซักผ้า ล้างถ้วยชาม เป็นต้น นอกจากนี้ ภายในคลองยังมีปลา และพืชน้ำจืดสมบูรณ์ (เช่น ผักบุ้งน้ำ ผักกระเฉด ฯลฯ) ชาวบ้านจึงสามารถหาอาหารจากแหล่งน้ำธรรมชาติ ที่มีอยู่เป็นจำนวนมากได้อย่างไม่ขาดแคลน

ความเจริญเติบโตได้เข้าสู่ชุมชนอย่างรวดเร็วเมื่อมีการสร้างถนนประชาอุทิศ (เขตห้วยขวาง) และมหาวิทยาลัยรามคำแหง ซึ่งเริ่มก่อสร้างจนถึงเปิดดำเนินการในช่วงต้นและกลางทศวรรษ 2510 เป็นต้นมา หลังจากนั้นการอพยพของผู้คนเข้ามาตั้งถิ่นฐานเพิ่มขึ้นจนทำให้พื้นที่หลายแห่งในช่วงทศวรรษ 2520 เริ่มกลายเป็นชุมชนแออัด โดยผู้อพยพเข้ามาอยู่ใหม่มักปลูกบ้านที่มีลักษณะชั่วคราว โดยตอกเสาบ้านลงในพื้นที่น้ำขัง ยกพื้นบ้านสูง มุงด้วยสังกะสี กั้นด้วยสังกะสีหรือไม้อัดเก่า และปูพื้นบ้านด้วยไม้กระดานเก่า และเมื่ออาศัยอยู่ไปได้ระยะหนึ่ง ก็จะไปชวนเพื่อน ๆ ญาติๆ ให้เข้ามาปลูกบ้านอยู่ถัดไป การปลูกบ้านจึงเชื่อมต่อกัน โดยมีผู้เข้ามาจับจองเพื่อปลูกบ้านใหม่เพิ่มขึ้นเกือบทุกสัปดาห์ ผู้ที่อพยพเข้ามาในช่วงนี้ส่วนใหญ่มาจากต่างจังหวัดทั่วทุกภูมิภาค ทางเดินภายในชุมชนเป็นสะพานไม้ โดยบ้านที่ปลูกใหม่ซึ่งอยู่ลึกเข้าไปจะต้องต่อสะพานไม้จากที่มีอยู่แล้วให้เชื่อมไปยังบ้านของตน ชาวบ้านเหล่านี้ส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้างทั่วไป เป็นพนักงานขายในห้างสรรพสินค้า และหาบเร่แผงลอย ฯลฯ ซึ่งมีรายได้ไม่มากนัก

กล่าวโดยสรุป บริบทของการพัฒนาในช่วงทศวรรษ 2520 ส่งผลให้สภาพของทุ่งนาที่เขียวขจี เปลี่ยนเป็นชุมชนแออัดภายในเวลาเพียง 10 ปี จนถึงต้นทศวรรษ 2530 ภายในชุมชนจึงหนาแน่นไปด้วยบ้านที่ปลูกอย่างง่าย ๆ ในลักษณะชั่วคราวจำนวน 300 หลัง น้ำในบึงที่เคยใสสะอาดได้เปลี่ยนเป็นน้ำคร่ำอย่างรวดเร็ว เนื่องจาก

ทุกหลังคาเรือนต่างทิ้งขยะลงใต้ถุนบ้าน ในขณะที่ชาวบ้านมีปัญหาความขัดแย้งระหว่างกันบ่อยขึ้น เนื่องจากการอาศัยอยู่ร่วมกันอย่างหนาแน่น อันทำให้เกิดการกระทบกระทั่งกันได้ง่าย รวมทั้งปัญหาขยะเสพติดและการพนันได้แพร่ระบาดเข้าสู่ชุมชนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

จนถึงปี พ.ศ.2534-2535 สำนักงานเขตวังทองหลาง ได้แนะนำให้ชุมชนต่างๆ ตั้งคณะกรรมการชุมชนขึ้น เพื่อจะได้มีผู้นำในการประสานงานและร่วมพัฒนาชุมชน รวมทั้งจะทำให้สมาชิกภายในชุมชนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน และเสริมสร้างความสามัคคีระหว่างสมาชิก โดยมีการจัดประชุมชาวบ้านเพื่อเลือกตั้งคณะกรรมการชุมชน ส่วนชุมชนคลองพลับพลาต้องประสบกับปัญหาด้านที่อยู่อาศัยในปี พ.ศ.2531 เนื่องจากการทางพิเศษแห่งประเทศไทยได้ขอคืนพื้นที่เพื่อสร้างทางด่วนยกระดับ อัจฉรินทร์-รามอินทรา ทางสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ในฐานะเจ้าของที่ดินได้เล็งเห็นความเดือดร้อนของประชาชนผู้อยู่อาศัย จึงมีนโยบายในการพัฒนาชุมชนโดยใช้หลักการแบ่งปันที่ดิน (Land Sharing)⁴ คือ การเวนคืนที่ดินส่วนหนึ่งเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ให้เกิดการพัฒนาต่อไป ขณะเดียวกันก็นำที่ดินอีกส่วนหนึ่งจัดสร้างที่อยู่อาศัยให้แก่ชุมชน โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้อยู่อาศัยในชุมชน โครงการก่อสร้างบ้านในชุมชนคลองพลับพลาจึงเริ่มขึ้นนับจากปี พ.ศ. 2535 เป็นต้นมาจนกระทั่งแล้วเสร็จใช้เวลากว่าสิบปี ปัจจุบันนี้สภาพของชุมชนคลองพลับพลา มีลักษณะคล้ายกับหมู่บ้านจัดสรร ซึ่งมีต้นไม้ร่มรื่นน่าอยู่อาศัย แต่ละบ้านมีรั้วรอบขอบชิด และมีความสะอาดพอสมควร

ส่วนที่เหลืออีก 3 ชุมชน คือ ชุมชนรุ่งมณีพัฒนา ชุมชนร่วมสามัคคี และชุมชนทรัพย์สินเก่า ในช่วงต้นทศวรรษ 2540 ยังคงมีสภาพเป็นชุมชนแออัดที่ทรุดโทรม ไม่ถูกสุขลักษณะ และไม่เหมาะสมต่อการอยู่อาศัย ด้วยเหตุนี้ทางสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์จึงได้มีนโยบายในการพัฒนาชุมชน โดยร่วมมือกับสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) (พอช.) ในการพัฒนาพื้นที่ตามโครงการบ้านมั่นคง โดยเริ่มดำเนินการก่อสร้างบ้านมั่นคงในชุมชนร่วมสามัคคีปี พ.ศ.2547-2552 ส่วนชุมชน

⁴ การพัฒนาชุมชนในรูปแบบของการแบ่งปันที่ดิน (Land Sharing) เป็นการจัดแบ่งพื้นที่ส่วนหนึ่งสำหรับปลูกสร้างที่อยู่อาศัยให้แก่ชุมชน และนำที่ดินส่วนที่เหลือไปพัฒนาหรือจัดสรรประโยชน์ตามความเหมาะสม เนื่องจากต้องการประสานประโยชน์ร่วมกันทั้งเจ้าของที่ดินและผู้เช่า และต้องการลดความแออัดของพื้นที่ (อ้างจาก ทิตยา พึ่งสุจริต, 2556: 2)

รุ่มฉนิพัฒนาเริ่มก่อสร้งใน ปี พ.ศ.2552 ปัจจุบันสร้งแล้วจำนวน 2 เฟส และ ชุมชนทรพีสินเก่ำเริ่มก่อสร้งในปี พ.ศ.2558 ซึ่งในปัจจุบันการก่อสร้งยังคงไม่แล้จสร้ง
ปัจจุบันนี้ ชุมชนทั้งสี่มีคร้วเรือนทั้งหมด 1,383 คร้วเรือน ประกอบด้วยประชากร 5,987 คน โดยชุมชนทรพีสินเก่ำมีขนาดใหญ่อที่สุด ประกอบด้วยประชากรทั้งสิ้น 2,487 คน รองลงมาคือ รุ่มฉนิพัฒนา คลองพลัปลลา และรุ่มสามัคคีมีประชากร ประมาณ 2,000 คน 1,000 คน และ 500 คน ตามลำดับ

ตารางที่ 1 : ชุมชนเขตวังทองหลาง 4 แห่ง ที่เป็นพื้นที่เป้าหมายในการวิจัย

ลำดับที่	ชุมชน	คร้วเรือน	ประชากร (คน)	ไร่ - งาน
1	คลองพลัปลลา	277	1,000	47 - 3
2	รุ่มสามัคคี	126	500	4 - 3
3	รุ่มฉนิพัฒนา	430	2,000	31 - 2
4	ทรพีสินเก่ำ	550	2,487	49 - 0
รวม		1,383	5,987	133 - 0

ลักษณะการจัดสวัสดิการชุมชน

การก่อสร้งชุมชนคลองพลัปลลาตามหลักการแบ่งปันที่ดิน และการก่อสร้งโครงการบ้านมั่นคงของชุมชนรุ่มสามัคคี รุ่มฉนิพัฒนา และทรพีสินเก่ำ ได้ทำให้ชาวชุมชนเกิดความมั่นคงด้านที่อยู่อาศัย อันเป็นพื้นฐานสำคัญที่ส่งผลให้ชาวชุมชนเกิดแรงจูงใจที่จะพัฒนาชุมชนและชีวิตความเป็นอยู่ของพวกเขาให้ดียิ่งขึ้น ดังจะพบว่าทั้ง 4 ชุมชนต่างมีการจัดตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชนกันอย่างจริงจัง เพื่อเสริมสร้งให้ชาวบ้านเกิดความร่วมมือในการจัดสวัสดิการแก่สมาชิก นอกจากนี้ยังมีการรวมกลุ่มภายในชุมชนเพื่อดูแลสวัสดิภาพและสวัสดิการต่างๆ ระหว่างสมาชิก

กล่าวในภาพรวม กองทุนสวัสดิการชุมชนต่างๆ ที่นิยมจัดตั้งกันใน 4 ชุมชน ได้แก่ กองทุนสัจจะออมทรัพย์ กองทุนฌาปนกิจสงเคราะห์ กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กองทุนแม่ของแผ่นดิน กองทุนออมทรัพย์วันละบาท กองทุนออมทรัพย์เยาวชน กองทุนสัจจะผู้สูงอายุ เป็นต้น โดยกองทุนเหล่านี้มีวัตถุประสงค์แตกต่างกันไม่มากนัก ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้ ประการแรก กองทุนทำหน้าที่ในการส่งเสริมการ

ออมเงินของสมาชิก ประการที่สอง ทำหน้าที่จัดสวัสดิการเงินกู้ดอกเบี่ยต่ำให้แก่สมาชิก ประการที่สาม ทำหน้าที่จัดสวัสดิการด้านต่างๆ (อาทิ การคลอดบุตร การศึกษา การรักษาพยาบาล การชราภาพ และเสียชีวิต เป็นต้น) ให้แก่สมาชิก ประการที่สี่ ทำหน้าที่ออมทรัพย์สำหรับเป็นเงื่อนไขในการก่อสร้างบ้านมั่นคง ทั้งการออมเพื่อเป็นเงื่อนไขในการยื่นขอกู้ การออมเพื่อชำระเงินกู้ และการทำประกันวินาศภัยในกรณีบ้านได้รับความเสียหายจากภัยพิบัติ หรือกรณีสมาชิกเจ็บป่วย/ทุพพลภาพไม่สามารถชำระหนี้ได้

นอกจากนี้ภายในชุมชนยังมีการรวมกลุ่มเพื่อประกอบกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสมาชิกและส่วนรวม อาทิ ชุมชนรุ่งมณีพัฒนามีการจัดตั้งชมรมผู้สูงอายุ และกลุ่มสตรี ส่วนชุมชนคลองพลับพลา ชุมชนร่วมสามัคคี และชุมชนทรัพย์สินเก่ามีการรวมกลุ่มผู้สูงอายุ และกลุ่มเยาวชน เป็นต้น โดยแต่ละกลุ่มต่างดำเนินกิจกรรมตามแต่ความสนใจของสมาชิก

กลุ่มผู้สูงอายุ มักจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการออกกำลังกายสัปดาห์ละ 1-3 วัน (แล้วแต่ชุมชน) การนิมนต์พระสงฆ์เข้ามาทำพิธีสวดมนต์ภายในชุมชน (ประมาณสัปดาห์ละครั้ง) กิจกรรมการนำอาหารมาทานร่วมกันของผู้สูงอายุ (จัดเฉพาะในชุมชนรุ่งมณีเดือนละครั้ง) การฝึกอบรมอาชีพให้แก่ผู้สนใจ (ดำเนินการในชุมชนรุ่งมณีพัฒนาและคลองพลับพลา) การปลูกผักสวนครัวเพื่อการบริโภคภายในชุมชน (ดำเนินการในชุมชนคลองพลับพลา) การรวมกลุ่มเพื่อผลิตสินค้าสำหรับจำหน่ายสร้างรายได้เสริมให้แก่กลุ่ม (ดำเนินการในชุมชนรุ่งมณีพัฒนาและคลองพลับพลา) การแบ่งเป็นกลุ่มเพื่อเยี่ยมเยียนผู้สูงอายุติดเตียง (ดำเนินการในชุมชนรุ่งมณีพัฒนา และคลองพลับพลา) เป็นต้น

ส่วนกลุ่มเยาวชนมีการจัดกิจกรรมที่สำคัญ ได้แก่ การส่งเสริมกีฬาต้านยาเสพติด การแข่งกีฬาระหว่างชุมชนเพื่อเสริมสร้างความสามัคคี การบำเพ็ญประโยชน์ภายในชุมชน (การรวมกลุ่มเยาวชนเพื่อทำสั้วในชุมชนคลองพลับพลา การจัดกิจกรรมเก็บขยะแลกไข่ของเยาวชนในชุมชนรุ่งมณีพัฒนา) การร่วมกันปลูกผักสวนครัวเพื่อการบริโภคของสมาชิกและจำหน่ายให้แก่ชาวชุมชนในราคาต่ำ (ดำเนินการในชุมชนทรัพย์สินเก่า) การจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์เยาวชนเพื่อส่งเสริมเยาวชนในการออมทรัพย์และกู้ยืมเพื่อใช้จ่ายทางการศึกษา) เป็นต้น

นอกจากนี้ ภายในชุมชนยังมีการจัดสวัสดิการเกี่ยวกับการดูแลเด็กขนาดเล็ก โดยชุมชนร่วมทุนพัฒนาการจัดตั้ง “ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กก่อนวัยเรียน” ซึ่งรับดูแลเด็กทั้งภายในชุมชนและชุมชนใกล้เคียง โดยคิดค่าบริการในราคาต่ำ กล่าวคือ กรณีที่เป็นคนในชุมชนจ่ายเดือนละ 500 บาท และกรณีคนนอกชุมชนจ่ายเดือนละ 700 บาท ปัจจุบันมีเด็กรวมทั้งสิ้น 83 คน ส่วนชุมชนคลองพลับพลา นิยมนำเด็กไปฝากเลี้ยงที่ “ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กก่อนวัยเรียนชุมชนหมู่บ้านพลับพลา” ซึ่งอยู่ห่างจากชุมชนประมาณ 200-300 เมตร โดยเสียค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงดูประมาณเดือนละ 440 บาท เท่านั้น สำหรับชุมชนร่วมสามัคคีและทรัพย์สินเก่ามีชาวบ้านบางคนที่เปิดบริการรับเลี้ยงเด็กภายในบ้านของตน หรือที่เรียกว่า “บ้านร่วมพัฒนาเด็กอ่อนในสลัม” ซึ่งในชุมชนทรัพย์สินเก่ามีบ้านดังกล่าวประมาณ 4 แห่ง แต่ละแห่งรับเลี้ยงเด็กประมาณ 15-20 คน โดยคิดค่าใช้จ่ายประมาณเดือนละ 1,500 – 2,500 บาท ซึ่งขึ้นอยู่กับอายุของเด็ก ส่วนบ้านรับเลี้ยงเด็กในชุมชนร่วมสามัคคีมีจำนวน 1 แห่ง ซึ่งก็มีลักษณะคล้ายคลึงกับที่ชุมชนทรัพย์สินเก่าตั้งที่กล่าวมา

การศึกษาครั้งนี้ได้พบว่า การจัดสวัสดิการชุมชนในเขตเมืองที่ควรได้รับการส่งเสริม เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่การพัฒนาชุมชนอย่างแท้จริงนั้น มีลักษณะสำคัญ ดังนี้ 1) เป็นสวัสดิการเชิงกลุ่ม ที่สมาชิกเข้าร่วมในการออกแรง ออกเงิน และรับผลประโยชน์ อันจะก่อให้เกิดการเสริมสร้างความมั่นคงในการดำรงชีพร่วมกัน 2) ให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างและพัฒนาอาชีพที่ก่อให้เกิดรายได้ 3) ส่งเสริมการออมทรัพย์ เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงในการดำเนินชีวิตระยะยาว มากกว่าเพื่อตอบสนองต่อการบริโภคระยะสั้นเพียงอย่างเดียว 4) สวัสดิการชุมชนที่จัด ควรตอบสนองต่อสมาชิกทุกเพศ ทุกวัย ทุกศาสนา และทุกชาติพันธุ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การให้ความดูแลคนจน คนพิการ คนชรา และผู้ป่วยเรื้อรัง เป็นต้น

การจัดสวัสดิการชุมชน กับการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็ง

การจัดสวัสดิการชุมชนที่มีประสิทธิภาพ มีความสัมพันธ์กับ “การสร้างชุมชนเข้มแข็ง” อย่างใกล้ชิด (เพ็ญสิริ จิระเดชากุล, 2550; สำเร็จ เสกขุนทด, 2553) กล่าวอีกแห่งหนึ่งก็คือ การเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็งเป็นเงื่อนไขที่เอื้ออำนวยให้เกิดการจัดสวัสดิการชุมชนที่ดี ในทางตรงข้าม หากชุมชนตกอยู่ในสภาพอ่อนแอ จะทำให้ไม่สามารถจัดสวัสดิการชุมชนที่ดีได้

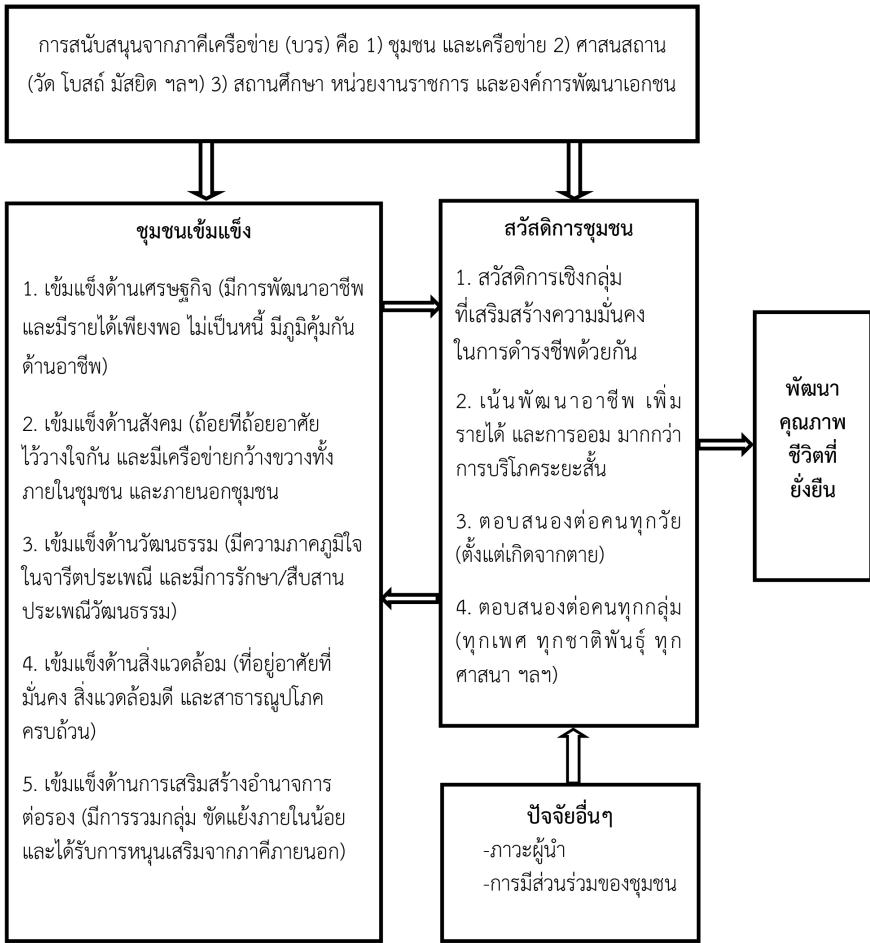

สำหรับแนวคิดที่ว่าด้วย “ชุมชนเข้มแข็ง” ที่สอดคล้องกันการพัฒนาชุมชนเมืองนั้น หมายถึง ความเข้มแข็งของชุมชน ซึ่งประกอบด้วย 5 ด้าน ดังนี้ ประการแรก ความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจ หมายถึง การที่สมาชิกของชุมชนมีงานทำ มีรายได้เพียงพอต่อการดำรงชีพ มีการพัฒนาอาชีพ ไม่เป็นหนี้ มีภูมิคุ้มกันความมั่นคงด้านอาชีพในระยะยาว ประการที่สอง ความเข้มแข็งด้านสังคม หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกภายในชุมชนบนพื้นฐานของการพึ่งพาอาศัยต่อกัน ถ้อยทีถ้อยอาศัย ไว้วางใจต่อกัน และมีเครือข่ายที่ยืดโยงระหว่างกันภายในชุมชน ประการที่สาม ความเข้มแข็งด้านวัฒนธรรม หมายถึง สมาชิกของชุมชนมีความภาคภูมิใจในจารีตประเพณี และมีการปฏิบัติการทางวัฒนธรรม เพื่อสืบทอดและดำรงรักษาจารีตประเพณี วัฒนธรรม และภูมิปัญญาพื้นบ้านให้ดำรงอยู่ต่อไป ประการที่สี่ ความเข้มแข็งด้านสิ่งแวดล้อม หมายถึง ชุมชนมีสภาพแวดล้อมน่าอยู่ กล่าวคือ มีที่อยู่อาศัยที่มั่นคง มีสิ่งแวดล้อมทางกายภาพดี สะอาด ร่มรื่น ปลอดภัย และสาธารณูปโภคครบถ้วน และประการที่ห้า ความเข้มแข็งด้านการเสริมสร้างอำนาจการต่อรอง หมายถึง ชุมชนมีการรวมกลุ่มเพื่อดำเนินกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ จนได้รับการยอมรับจากสมาชิกภายในและภาคีภายนอก มีความขัดแย้งภายในน้อย เป็นแบบอย่างที่ดีที่ภาคีภายนอกให้การยอมรับและประสงค์ที่จะเข้ามาเรียนรู้และให้การสนับสนุน

ตัวแบบที่เหมาะสมของการพัฒนาชุมชนเมือง วางอยู่บนพื้นฐานทางความคิดที่ว่า “สวัสดิการชุมชน” กับ “ชุมชนเข้มแข็ง” มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน โดยชุมชนเข้มแข็งเป็นเงื่อนไขสำคัญที่เอื้ออำนวยให้เกิดการจัดสวัสดิการชุมชนที่ดี และการจัดสวัสดิการชุมชนที่ดีส่งผลให้ชุมชนมีความเข้มแข็งมากยิ่งขึ้น โดยกระบวนการดังกล่าวยังประกอบด้วยตัวแปรอื่นๆ เข้ามาเกี่ยวข้องอีกอย่างน้อย 3 ตัว คือ 1) การมีภาวะผู้นำเชิงการเปลี่ยนแปลง (Achua & Lussier, 2013) เนื่องจากสวัสดิการชุมชนเป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นอย่างมีเจตจำนงจากสมาชิกของชุมชน ดังนั้นจะต้องมีผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ ทุ่มเทการทำงานอย่างเอาจริงเอาจัง เสียสละเพื่อส่วนรวม เป็นที่ยอมรับของสมาชิกในชุมชน และมีความสามารถในการถ่ายทอดวิสัยทัศน์ให้แก่ผู้อื่น พร้อมทั้ง กับกระตุ้นให้เกิดแรงบันดาลใจในการขับเคลื่อนกิจกรรมการพัฒนา 2) การมีส่วนร่วมของสมาชิก (Creighton, 2005) โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สวัสดิการชุมชนที่จะประสบความสำเร็จในระดับสูง จะต้องได้รับการสนับสนุนและความร่วมมือจากสมาชิกภายในชุมชนระดับ

สูงด้วย และ 3) การสนับสนุนจากภาคีเครือข่าย (Pestoff & Brandsen, 2010) อันประกอบด้วย 3 ภาคส่วน (บวร) คือ 3.1) สมาชิกภายในชุมชน ชุมชนใกล้เคียง และชุมชนเครือข่ายต่างๆ 3.2) ศาสนสถานต่างๆ ซึ่งได้แก่ วัด มัสยิด และโบสถ์ที่ตั้งอยู่ภายในชุมชนและชุมชนใกล้เคียง และ 3.3) หน่วยงานราชการ สถานศึกษา และองค์การไม่แสวงหากำไร เป็นต้น ภาคีเครือข่ายทำหน้าที่ให้คำปรึกษา ให้ความรู้ที่สำคัญ และให้ปัจจัยสนับสนุนที่จำเป็นต่อการพัฒนาสวัสดิการชุมชน

จากที่กล่าวมาทั้งหมด สามารถประมวลเป็น “ตัวแบบที่เหมาะสม” สำหรับการพัฒนาสวัสดิการชุมชน และการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็งในเขตเมืองได้ดังนี้ ประการแรก “สวัสดิการชุมชน” และ “ชุมชนเข้มแข็ง” ต่างเป็นเงื่อนไขของกันและกัน ดังนั้นจึงมีอาจแยกออกจากกันได้ ประการที่สอง ปัจจัยที่ส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาสวัสดิการชุมชน และการสร้างชุมชนเข้มแข็ง ได้แก่ ภาวะผู้นำ การมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชน และการสนับสนุนจากภาคีเครือข่าย และประการสุดท้าย การพัฒนาสวัสดิการชุมชนและการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็ง เป็นเงื่อนไขสำคัญของการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ยั่งยืน

แผนภาพที่ 1 แสดงตัวแบบที่เหมาะสมสำหรับการจัดสวัสดิการชุมชน

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาในครั้งนี้ ทีมวิจัยสามารถสรุปเพื่อให้ข้อเสนอแนะในการพัฒนาสวัสดิการชุมชนและการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็ง ได้ดังต่อไปนี้

1. ให้การสนับสนุนการรวมกลุ่มอาชีพ โดยคณะกรรมการชุมชนร่วมมือกับภาคีเครือข่ายในการให้ความรู้ กระตุ้น และจูงใจเพื่อให้เกิดการรวมกลุ่มอาชีพหลายๆ กลุ่ม ซึ่งจะทำให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม

2. ให้การสนับสนุนเยาวชนทำงานบางเวลา หรือทำงานอิสระที่มีรายได้ โดยใช้เวลาบางส่วนเพื่อมิให้เกิดผลกระทบต่อการศึกษา อันจะทำให้เยาวชนได้ฝึกฝนการพึ่งพิงตนเองทางด้านเศรษฐกิจ ทำให้พวกเขาภาคภูมิใจ เชื่อมั่นในตัวเอง เป็นผู้ใหญ่มากขึ้น และเป็นการเพิ่มรายได้ให้แก่ครอบครัวอีกทางหนึ่ง

3. การแสวงหาและพัฒนาผู้นำรุ่นใหม่ ทั้งผู้นำในกลุ่มเยาวชน กลุ่มวัยทำงาน กลุ่มสตรี และกลุ่มผู้สูงอายุ โดยจะต้องมีการขยายทั้งในแง่จำนวนและคุณภาพ ซึ่งจะต้องมีการฝึกฝนเพื่อให้มีวิสัยคิดเชิงกลยุทธ์ มีความรอบรู้ มีความรู้และทักษะในการบริหารจัดการ การทำงานเป็นทีม มีความรับผิดชอบในการทำงาน และมีจิตสำนึกของการเสียสละเพื่อส่วนรวม เป็นต้น

4. ส่งเสริมให้สมาชิกเข้าร่วมในกิจกรรมของชุมชน โดยจะต้องมีการประชาสัมพันธ์การดำเนินกิจกรรมของชุมชนให้สมาชิกทราบโดยทั่วกัน นอกจากนี้ควรจัดกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์และสมาชิกให้ความสนใจอย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นการดึงดูดใจให้เข้าร่วม รวมทั้งผู้นำจะต้องเสริมสร้างตนเองให้เกิดการยอมรับ โดยการทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดีแก่สมาชิก

5. การเสริมสร้างความรู้เกี่ยวกับสวัสดิการชุมชนให้แก่สมาชิก โดยผ่านการอบรม และการปฏิบัติ อาทิ ในการจัดประชุมสมาชิกควรมีการพูดสอดแทรกเพื่อเสริมสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับความจำเป็นที่สมาชิกจะต้องให้ความร่วมมือในการประกอบกิจกรรมอันเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ความจำเป็นที่จะต้องมีการจัดสวัสดิการชุมชน สมาชิกควรร่วมมืออย่างไรและจะได้ประโยชน์อะไรบ้างจากสวัสดิการชุมชน

6. การพัฒนาความเข้มแข็งของกองทุนสวัสดิการ โดยจัดระบบการบริหารจัดการที่ดี เพื่อทำให้กองทุนสวัสดิการได้รับความเชื่อถือ เป็นแหล่งออมทรัพย์ที่สำคัญของชุมชน มีการจัดสวัสดิการที่จำเป็นแก่สมาชิก เป็นแหล่งเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำสำหรับนำไปใช้จ่ายเมื่อยามจำเป็น และเป็นแหล่งเงินกู้เพื่อการพัฒนาอาชีพ รวมทั้งเป็นแหล่งเงินออมระยะยาวสำหรับเสริมสร้างหลักประกันการดำรงชีพในช่วงวัยชราภาพ

7. การพัฒนาสภาพแวดล้อมทางกายภาพของชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง อบรมชาวบ้านเกี่ยวกับการจัดการขยะ การรักษาความสะอาดในบริเวณชุมชน รวมทั้งมีกิจกรรมการปลูกและบำรุงรักษาต้นไม้ในบริเวณโดยรอบชุมชน นอกจากนี้ บริเวณได้ร่มไม้ภายในชุมชนควรจัดให้มีโต๊ะและที่นั่งสำหรับให้สมาชิกได้พักผ่อน และนั่งสนทนาเพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดระหว่างกัน

8. ส่งเสริมกิจกรรมเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกภายในชุมชนอย่างต่อเนื่อง อาทิ การจัดกิจกรรมออกกำลังกายร่วมกัน การทำอาหารทานร่วมกันในวันหยุด การเดินทางไปทัศนศึกษาร่วมกัน กิจกรรมสันทนาการ และการแข่งขันกีฬา เป็นต้น

9. ส่งเสริมการสืบทอดประเพณีและวัฒนธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การทำบุญตักบาตร ทำบุญในวันขึ้นปีใหม่ ประเพณีรดน้ำดำหัวและขอพรจากผู้ใหญ่ในวันสงกรานต์ การแห่เทียนเข้าพรรษา การเข้าร่วมปั่นจักรยานในวันพ้อแห่งชาติและวันแม่แห่งชาติ ประเพณีลอยกระทง ฯลฯ เนื่องจากเป็นกิจกรรมที่ส่งผลให้สมาชิกของชุมชนเกิดความสำนึกในเอกลักษณ์ไทย

10. การสนับสนุนกิจกรรมสำหรับเด็กและเยาวชน ซึ่งเป็นวัยที่ควรได้รับการเอาใจใส่เพื่อให้ได้รับการเลี้ยงดูภายใต้สภาพแวดล้อมที่ดี เพื่อจะได้เติบโตใหญ่เป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าของชาติในอนาคตต่อไป ดังนั้นจึงควรให้การสนับสนุนแก่กลุ่มเยาวชนในการจัดกิจกรรมทางด้านกีฬา ดนตรี ศิลปวัฒนธรรม สันทนาการ และกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ต่างๆ

11. การสนับสนุนกิจกรรมสำหรับวัยผู้ใหญ่ที่อยู่ในวัยทำงาน ซึ่งนอกจากจะเกี่ยวข้องกับการส่งเสริมทางด้านอาชีพแล้ว ผู้ใหญ่ควรได้รับการส่งเสริมให้ดำรงชีพตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อันได้แก่ การเพิ่มพูนความรู้ควบคู่กับคุณธรรม การวางแผนค่าใช้จ่ายและการออมทรัพย์ในระยะยาวเพื่อเป็นหลักประกันความมั่นคงสำหรับการดำรงชีพในยามชราภาพ การใช้ชีวิตที่สมดุลระหว่างการ ทำงาน การออกกำลังกาย และการพักผ่อน รวมทั้งความสมดุลระหว่างกิจกรรมส่วนตัวกับส่วนรวม เป็นต้น

12. การส่งเสริมสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุ โดยแยกพิจารณาออกเป็น 3 กลุ่ม คือ 1) ผู้สูงอายุที่ยังทำงานได้ ซึ่งควรได้รับการส่งเสริมให้ทำงานเพื่อก่อให้เกิดรายได้ โดยอาจรวมกลุ่มในรูปของวิสาหกิจชุมชน การประกอบอาชีพที่มีรายได้จะทำให้ผู้สูงอายุสามารถพึ่งพิงตนเองได้ทางเศรษฐกิจ เกิดความเชื่อมั่นในตัวเอง และตระหนักในคุณค่าแห่งตน นอกจากนี้ ผู้สูงอายุควรรวมกลุ่มเพื่อออกกำลังกายร่วมกัน ทำกิจกรรม สันทนาการร่วมกัน และจัดแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพระหว่างกัน เป็นต้น 2) ผู้สูงอายุติดบ้าน เป็นผู้ที่ใช้ชีวิตหลังเกษียณอายุอยู่ในบ้านเป็นหลัก เลี้ยงหลาน และทำงานบ้านสารพัด ไม่ค่อยได้ออกไปพูดคุยกับเพื่อนบ้านและไม่ได้

เข้าร่วมในกิจกรรมของชุมชน ผู้สูงอายุกลุ่มนี้ควรได้รับการชักชวนให้ออกมาเข้าร่วมกิจกรรมนอกบ้านกับชมรมผู้สูงอายุภายในชุมชน ทั้งร่วมทำวิสาหกิจชุมชน ร่วมออกกำลังกาย ร่วมสันทนาการ และร่วมแลกเปลี่ยนความรู้กับเพื่อนๆ วัยเดียวกัน และ 3) ผู้สูงอายุติดเตียง ซึ่งสามารถพบเห็นได้ในทุกๆ ชุมชน โดยแต่ละชุมชนมีผู้ติดเตียงประมาณ 2-6 คน ผู้สูงอายุกลุ่มนี้ต้องการกำลังใจและการดูแลใกล้ชิด ดังนั้นจึงควรได้รับการเอาใจใส่จากเพื่อนบ้าน ชมรมสตรี ชมรมผู้สูงอายุ กลุ่มเยาวชน และกลุ่มวิสาหกิจชุมชนต่างๆ โดยแต่ละกลุ่มควรมีการจัดเวรเพื่อสับเปลี่ยนหมุนเวียนกันไปเยี่ยมเยียนผู้ติดเตียง การจัดเวรเยี่ยมผู้ติดเตียงอย่างเป็นระบบจะทำให้มีคนมาเยี่ยมผู้ติดเตียงอย่างต่อเนื่องทุกๆ สัปดาห์

13. การดูแลเอาใจใส่คนพิการ ชุมชนควรมีการสำรวจเพื่อจัดทำบัญชีรายชื่อและประวัติของคนพิการ มีการส่งเสริมคนพิการให้ได้รับการบำบัด/ฟื้นฟูทางด้านร่างกายและจิตใจ ส่งเสริมให้เข้าถึงอุปกรณ์คนพิการ รวมทั้งปรับปรุงสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่เอื้ออำนวยให้คนพิการสามารถใช้อุปกรณ์ในการทำกิจกรรมต่างๆ ได้ด้วยตนเอง ส่วนคนพิการที่มีความพร้อมสำหรับทำงานที่มีรายได้ ควรได้รับการส่งเสริมจากชุมชนและภาคีเครือข่าย การพึ่งพิงตนเองได้ในทางเศรษฐกิจจะเป็นพื้นฐานให้คนพิการเกิดความมั่นใจ พร้อมๆ กับตระหนักในคุณค่าแห่งตน รวมทั้งเป็นการเพิ่มรายได้ให้แก่ครอบครัวอีกด้วย

ขั้นตอนและกระบวนการเปลี่ยนแปลงเพื่อเป้าหมายในการพัฒนาชุมชน

สำหรับขั้นตอนและกระบวนการในการเปลี่ยนแปลงชุมชน เพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาสวัสดิการชุมชนและการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็งนั้น สามารถกระทำได้ดังต่อไปนี้

1. การสร้าง “กลุ่มแกนนำ” (ประมาณ 5 – 10 คน) สำหรับเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง โดยผ่านการพูดคุยและร่วมประชุมเพื่อวิเคราะห์ปัญหาของชุมชนและแนวทางในการแก้ไขปัญหาอย่างสม่ำเสมอ อาจมีการเดินทางไปศึกษาดูงานในชุมชนที่ประสบความสำเร็จในการพัฒนาสวัสดิการและเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็ง การดำเนินกิจกรรมร่วมกันของกลุ่มแกนนำ นอกจากจะเป็นการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจและปรับความคิดเข้าหากัน รวมทั้งยังประคับประคองความสัมพันธ์ เพิ่มความไว้วางใจระหว่างกัน และส่งเสริมการทำงานเป็นทีม

2. การพัฒนาวิสัยทัศน์ร่วมกัน โดยพัฒนาขึ้นจากกลุ่มแกนนำ ผ่านกระบวนการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกันอย่างต่อเนื่องเป็นเวลานานพอสมควร ทำให้กลุ่มแกนนำมองเห็นปัญหาที่ไม่พึงปรารถนาภายในชุมชนที่แจ่มชัด พร้อมกับพัฒนาความคิดที่อยากจะเปลี่ยนแปลงชุมชนเสียใหม่ จนกระทั่งสามารถสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกันอันเป็นจินตภาพถึงชุมชนแห่งอนาคตที่พวกเขาต้องการ วิสัยทัศน์มิใช่ความฝันอันเลื่อนลอย แต่สามารถผลักดันให้บรรลุเป็นจริงได้หากทุกคนร่วมมือกันอย่างจริงจัง

3. เผยแพร่วิสัยทัศน์ร่วมออกไปสู่สมาชิกในชุมชน ซึ่งกระทำผ่านรูปแบบที่หลากหลาย อาทิ การพบปะพูดคุยกับชาวบ้านแต่ละบ้าน จนกระทั่งเมื่อชาวบ้านมีความรู้ความเข้าใจและมีทัศนคติเชิงบวกต่อการเปลี่ยนแปลงชุมชนอย่างเด่นชัดแล้ว จึงจัดให้มีการประชุมชาวบ้านเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและให้ความรู้ต่างๆ โดยในช่วงแรกๆ อาจมีชาวบ้านให้การสนับสนุนแกนนำไม่มากนัก โดยปกติชาวบ้านส่วนใหญ่มักวางตัวนิ่งเฉยเพื่อรอดูการเปลี่ยนแปลง ในช่วงนี้แกนนำจะต้องอดทนและดำเนินงานต่อไป ซึ่งจะทำให้ชาวบ้านหันมาให้การสนับสนุนเพิ่มขึ้นตามลำดับ

4. ชักจูงให้สมาชิกเข้าร่วมในการวางแผนการดำเนินงานของชุมชน ซึ่งประกอบด้วยโครงการและกิจกรรมต่างๆ พร้อมกับ นำโครงการและกิจกรรมเหล่านั้นไปดำเนินการ เพื่อพัฒนาสวัสดิการไปพร้อมกับ การเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็ง หรืออาจเน้นด้านใดด้านหนึ่งเป็นพิเศษ โดยจะต้องมีการเสริมสร้างอำนาจให้แก่สมาชิก เพื่อให้สามารถตัดสินใจและดำเนินการได้เองเพื่อตอบสนองต่อวิสัยทัศน์แห่งอนาคตที่กำหนดร่วมกัน ซึ่งอาจเริ่มจากโครงการที่มุ่งตอบสนองต่อการแก้ไขปัญหาอันเด่นชัด และเป็นรูปธรรมของชุมชนก่อน อาทิ กิจกรรมการเก็บขยะในน้ำคร่ำใต้ถุนบ้าน เป็นต้น

5. การจัดการกับชาวบ้านที่ต่อต้านการเปลี่ยนแปลง เนื่องจากการขับเคลื่อนเพื่อการเปลี่ยนแปลงชุมชนนั้น มักจะมีชาวบ้านไม่มากนักโดยรวมกลุ่มกันชูปชิตินินทา รวมทั้งอาจมีการกระทำเพื่อต่อต้านการเปลี่ยนแปลง เมื่อเป็นเช่นนี้ กลุ่มแกนนำจะต้องมีการประเมินสถานการณ์ภายในชุมชนอยู่เสมอ สำหรับวิธีการจัดการกับผู้ต่อต้านการเปลี่ยนแปลงมีดังนี้ 1) การประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับแผนงานของชุมชนให้ชาวบ้านรับทราบอย่างแจ่มชัดเพื่อให้พวกเขาหมดความวิตกกังวลต่อการเปลี่ยนแปลงที่กำลังจะเกิดขึ้น 2) การเคาะประตูบ้านเพื่อพูดคุยทำความเข้าใจเป็นรายบุคคลถึงสาเหตุ

และความจำเป็นที่จะต้องมีการพัฒนาระบบสวัสดิการชุมชนและเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็ง 3) การชักชวนฝ่ายคัดค้านให้เข้าร่วมดำเนินกิจกรรม ซึ่งจะส่งผลให้ผู้คัดค้านเปลี่ยนมาเป็นผู้สนับสนุนโครงการในที่สุด และ 4) ในกรณีของชาวบ้านที่เสียประโยชน์จากการเปลี่ยนแปลง แขนงนำจะต้องให้ความมั่นใจว่าพวกเขาจะได้รับการดูแลและชดเชยอย่างเป็นธรรม

6. จัดให้มีการประเมินผลในช่วงสั้นๆ อาทิ ภายหลังจากดำเนินการเคลื่อนไหวไปได้ประมาณ 2 เดือน เพื่อแสดงให้เห็นว่า “พลังชาวบ้านสามารถเปลี่ยนแปลงชุมชนของพวกเขาเองทำได้” และมีการให้รางวัลกับความสำเร็จที่เกิดขึ้น (เช่น ทำอาหารกลางวันทานร่วมกัน) อันจะทำให้คณะทำงานมีกำลังใจ กล่าวโดยภาพรวม การประเมินความสำเร็จในช่วงสั้นๆ จะส่งผลให้คณะทำงานมองเห็นความก้าวหน้าในการขับเคลื่อนแผนงานไปสู่วิสัยทัศน์ได้ชัดเจนขึ้น นอกจากนี้ ในการประเมินผลยังทำให้เกิดผลสะท้อนกลับเพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขสำหรับการทำงานต่อไปในอนาคตอันใกล้อีกด้วย

7. จัดระบบงานเพื่อปรับปรุงและพัฒนาให้โครงการเปลี่ยนแปลงนั้นเกิดผลเชิงบวก พร้อมๆ กับหลีกเลี่ยงผลเชิงลบ อาทิ ในการจัดตั้งกองทุนสวัสดิการ จะต้องมี การวางระบบการจัดเก็บเงินออมจากสมาชิกที่โปร่งใส การวางระบบการเงินที่ไม่ซับซ้อนและสามารถตรวจสอบได้โดยง่าย ระบบการชำระคืนเงินกู้ที่สะดวกและไว้วางใจได้ และระบบสวัสดิการที่ตอบสนองต่อความต้องการของสมาชิก เป็นต้น ซึ่งการวางระบบงานต่างๆ เหล่านี้ คณะทำงานสามารถเรียนรู้ได้จากประสบการณ์ตรง การอ่านหนังสือ และการไปศึกษาดูงานชุมชนที่ประสบความสำเร็จมาก่อน เป็นต้น

8. การทำให้การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ตกผลึกกลายเป็นแบบแผนที่มีการดำเนินการต่อไปอย่างต่อเนื่อง โดยไม่หวนกลับไปสู่อุณหภูมิเดิมอีก (Consolidate Change) ซึ่งสามารถกระทำได้โดยการเสริมสร้างความรู้และปรับเปลี่ยนทัศนคติของผู้ร่วมงาน และสมาชิกในชุมชนอย่างต่อเนื่อง กิจกรรมที่ควรทำอย่างสม่ำเสมอ ได้แก่ การนั่งปรึกษาหารือเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับทีมงานบ่อยๆ อันเป็นการเน้นย้ำถึงความถูกต้องในงานที่ทำ พร้อมๆ กับการทบทวนกิจกรรมที่ผ่านมาเพื่อค้นหาแนวทางในการพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ยังจะต้องให้ความรู้แก่สมาชิกเกี่ยวกับการพัฒนาสวัสดิการชุมชนและการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็ง โดยใช้โอกาสในการประชุม

กองทุนต่างๆ การนั่งพูดคุยเป็นกลุ่มย่อย หรือการติดประกาศตามบอร์ดภายในชุมชน นอกจากนี้ยังมีการเสริมแรงการเปลี่ยนแปลง โดยการแสดงให้เห็นว่าโครงการและกิจกรรมต่างๆ ที่ชุมชนได้ดำเนินการมา เป็นการดำเนินการพัฒนาสวัสดิการชุมชน และเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็ง ซึ่งสามารถตอบสนองต่อวิสัยทัศน์ของชุมชนเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่สมดุลและยั่งยืนได้อย่างไร ส่วนระบบงานต่างๆ ที่มีการคิดค้นขึ้น ก็จะต้องมีการดำเนินการและพัฒนาต่อไปอย่างไม่สิ้นสุด อันจะส่งผลให้ชุมชนเกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านความคิด ความเชื่อ ทักษะคน และวัฒนธรรม ตลอดจนแบบแผนการทำงานของชุมชนอีกด้วย

บทส่งท้าย

ผลงานวิจัยนี้ได้แสดงให้เห็นถึงลักษณะทั่วไป กระบวนการ และขั้นตอน ของการพัฒนาชุมชนในเขตเมือง โดยผ่านการจัดสวัสดิการชุมชน และการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็ง นอกจากนี้ยังแสดงให้เห็นว่า การพัฒนาชุมชนในเขตเมือง มีอาจเกิดขึ้นได้ท่ามกลางสภาวะวิกฤต แต่เกิดขึ้นภายใต้บริบทที่แน่นอนบางประการ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การสร้างความมั่นคงด้านที่อยู่อาศัย ซึ่งถือเป็นเงื่อนไขที่สำคัญ อันจะก่อให้เกิดความมั่นใจแก่ชาวชุมชน และหลังจากนั้นพวกเขาก็จะพยายามแก้ไขปัญหาคือต่อไปว่าจะดำรงชีพอยู่ร่วมกันอย่างไร เพื่อเสริมสร้างความอยู่ดีมีสุขอย่างสมดุลและยั่งยืน

การศึกษาครั้งนี้ แสดงให้เห็นว่าชุมชนที่ศึกษาต่างสามารถเข้าถึงความมั่นคงด้านที่อยู่อาศัย ภายหลังจากที่เข้าร่วมในโครงการบ้านมั่นคง (กรณีของชุมชนร่วมสามัคคี รุ่งมณีพัฒนา และทรัพย์สินเก่า) และเข้าร่วมในโครงการแบ่งปันที่ดิน (กรณีของชุมชนคลองปลับปลา) ซึ่งส่งผลให้สภาพของชุมชนที่เดิมเป็นชุมชนแออัดได้เปลี่ยนไปเป็นชุมชนที่มีบ้านเรือนมั่นคงแข็งแรง รวมทั้งมีหลักประกันในการอยู่อาศัยได้ในระยะยาว โครงการบ้านมั่นคงจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อชุมชนมีการจัดสวัสดิการประเภทอื่นๆ ประกอบด้วย อาทิ กองทุนสวัสดิการชุมชน การรวมกลุ่มเพื่อทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกัน การจัดทำวิสาหกิจชุมชน และการให้ความสนใจต่อสวัสดิภาพและสวัสดิการของผู้สูงอายุอย่างจริงจัง เป็นต้น ซึ่งจะส่งผลเชิงบวกต่อความเป็นอยู่ของสมาชิกในชุมชน

นอกจากนี้ การศึกษาครั้งนี้ยังพบว่า “การพัฒนาสวัสดิการชุมชน” และ “การเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็ง” มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน เมื่อเป็นเช่นนี้จึงมีความจำเป็น

ที่จะต้องดำเนินการส่งเสริมสวัสดิการชุมชนไปพร้อมๆ กับการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็ง อันจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตของชาวชุมชนในท้ายที่สุด

กรณีศึกษา 4 ชุมชนในครั้งนี้ ได้แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า “การพัฒนาสวัสดิการชุมชน” และ “การเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็ง” นั้น ยังเกิดจากปัจจัยสำคัญเพิ่มเติมอีก 3 ประการ คือ ประการแรก การมีภาวะผู้นำเชิงการเปลี่ยนแปลง ประการที่สอง การมีส่วนร่วมของสมาชิกภายในชุมชน และประการที่สาม การได้รับการสนับสนุนจากภาคีเครือข่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความสัมพันธ์ระหว่างภาครัฐ ภาคธุรกิจ และภาคประชาชน ซึ่งจะต้องอยู่บนพื้นฐานของความเสมอภาค โดยทุกๆ ฝ่ายต่างมีส่วนร่วมในการพัฒนาทั้งในระดับกว้างและระดับลึก เพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืนอย่างแท้จริงต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- จินตนา กาศมณี. (2557.) *การจัดสวัสดิการชุมชนโดยภาคประชาชนในกรุงเทพมหานคร : กรณีศึกษา เครือข่ายกองทุนสวัสดิการชุมชน เขตคันนายาว*. คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกริก, กรุงเทพฯ.
- ทิตยา พึ่งสุจริต. (2556.) *การติดตามผลการดำเนินงานโครงการแบ่งปันที่ดินของสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ : กรณีศึกษาโครงการพลิกปลา เขตวังทองหลาง กรุงเทพมหานคร*. คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- นภาพรณี หะวานนท์ เพ็ญสิริ จีระเดชากุล และ สุรวุฒิ ปัดไธสง. (2550.) *ทฤษฎีฐานรากในเรื่อง ความเข้มแข็งของชุมชน*. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)
- บัวพันธ์ พรหมพักพิง และคณะ. (2550.) *การพัฒนารูปแบบการบูรณาการเครือข่ายกองทุนสวัสดิการชุมชนในระดับอำเภอ อำเภอป่าพอง จังหวัดขอนแก่น*. สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 6 จังหวัดขอนแก่น, ขอนแก่น.
- ประคอง สุนทรจิตต์ และคณะ. (2556.) *แนวทางการบริหารจัดการสวัสดิการเครือข่ายองค์กรชุมชนเขตบางเขน*. รายงานผลการวิจัย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยและมหาวิทยาลัยเกริก, กรุงเทพฯ.
- เพ็ญสิริ จีระเดชากุล. (2550.) *อุบัติการณ์ความเข้มแข็งของชุมชนในสังคมไทย*. *ทฤษฎีฐานรากในเรื่องความเข้มแข็งของชุมชน*, (สกว.), 59.
- สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน. (2552.) *คู่มือการดำเนินการโครงการสนับสนุนการจัดสวัสดิการชุมชน*. กรุงเทพฯ : สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน).
- สุภากร เอี่ยมเสือ. (2553.) *การพัฒนารูปแบบการจัดการสวัสดิการชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน ตำบลหนองโน อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม*. วิทยาการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- สำเร็จ เสกขุนทด. (2553.) *สวัสดิการชุมชน เครื่องมือสร้างความเข้มแข็งให้การชุมชนท้องถิ่น : กรณีศึกษาตำบลหนองแวงโสภพระ จังหวัดขอนแก่น*. พัฒนาสังคมมหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.

- องค์กรพัฒนาเอกชนภาคอีสาน. *การจัดสวัสดิการชุมชน*. (17 ธันวาคม 2555) สืบค้น
จาก http://www.esanvoice.net/esandata/index.php?option=com_content&view=article&id=9:2011-06-18-16-37-54&catid=17:2011-05-01-14-16-07&Itemid=19.
- Achua, C. F. & R. N. Lussier. (2013.) *Effective Leadership*. South-Western : Cengage Learning.
- Creighton. (2005.) *The Public Participation Handbook: Making Better Decision Through Citizen Involvement*. San Francisco : Jossey-Bass.
- Dempsey, N. et al. (2011.) The Social Dimension of Sustainable Development : Defining Urban Social Sustainability. *Sustainable Development*, 19 (289-300).
- Griggs, D. et al. (2013.) Policy : Sustainable Development Goals for People and Planet. *Nature*, 495 (305-307).
- Pestoff, V. & T. Brandsen. (2010.) *Public Governance and the Third Sector : Opportunities for Co-production and Innovation?*. London : Routledge.
- Portes, A. (1998.) Social Capital : Its Origin and Applications in Modern Sociology. *Annual Review of Sociology*, 24 (1-24).

บทที่

8

ภาษาศาสตร์คลังข้อมูล : หลักการและการใช้

พิสุทธิพงศ์ เอ็นดู

Pisutpong Endoo

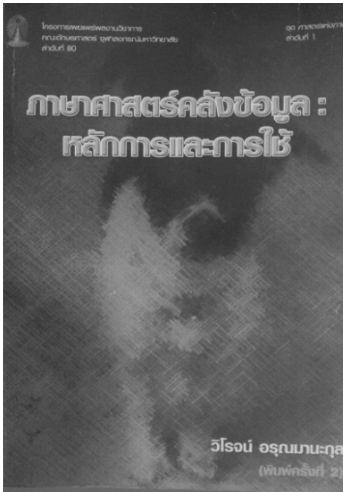

ภาษาศาสตร์คลังข้อมูล : หลักการและการใช้¹

พิสุทธิ์พงศ์ เอ็นดู²

Pisutpong Endoo

หากผู้อ่านสนใจที่จะศึกษาค้นคว้าหาความรู้หรือทำงานเกี่ยวกับภาษาศาสตร์ วิชาที่ว่าด้วยการศึกษาเกี่ยวกับภาษาทั่วไปของมนุษย์ตามแนววิทยาศาสตร์ โดยมีการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่ทางคอมพิวเตอร์มาประยุกต์ใช้กับการศึกษาภาษาศาสตร์ จนแตกเป็นแขนงขึ้นมาในสาขาวิชาภาษาศาสตร์ที่เรียกขานกันคือ ภาษาศาสตร์คอมพิวเตอร์ (Computational Linguistics) และในสาขาวิชาวิทยาการคอมพิวเตอร์ที่นิยมเรียกกันคือ การประมวลภาษาธรรมชาติ (Natural language processing) เป็นการผนวกกันของ

ทั้งสองสาขาวิชานี้เข้าด้วยกัน จนเป็นที่มาของการนำเสนอเนื้อหาสาระและประเด็นที่สำคัญของหนังสือเล่มนี้ “ภาษาศาสตร์คลังข้อมูล : หลักการและการใช้” เขียนโดยอาจารย์วิโรจน์ อรุณมานกุล ดังนั้นเพื่อให้อ่านและผู้สนใจทั่วไปทราบถึงรายละเอียดเกี่ยวกับหนังสือเล่มนี้ ในการนำเสนอเนื้อหานี้จะแบ่งออกเป็นหัวข้อหลักๆประกอบไปด้วย ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับหนังสือ เนื้อหาในหนังสือโดยสรุป จุดเด่นของหนังสือ จุดที่ควรเพิ่มเติมในหนังสือและข้อเสนอแนะสำหรับผู้อ่าน

¹วิโรจน์ อรุณมานกุล. (2553). ภาษาศาสตร์คลังข้อมูล: หลักการและการใช้. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 387หน้า.

² อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาศาสตร์ คณะเทคโนโลยีการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตสุรินทร์ [pisutpong123@hotmail.com]

ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับหนังสือ

“ภาษาศาสตร์คลังข้อมูล: หลักการและการใช้” เขียนโดยอาจารย์วิโรจน์ อรุณมานะกุล สำเร็จการศึกษาปริญญาวิศวกรรมศาสตรบัณฑิต สาขาวิศวกรรมคอมพิวเตอร์ จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยในปี พ.ศ.2533 ปริญญาโท อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาศาสตร์ จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยในปี พ.ศ.2539 และปริญญาเอก สาขาภาษาศาสตร์คอมพิวเตอร์ จากมหาวิทยาลัยจอร์จทาวน์ ประเทศสหรัฐอเมริกา ในปี พ.ศ.2542 ประสบการณ์เคยทำงานในตำแหน่งวิศวกรควบคุมระบบ (System Engineer) ดูแลรับผิดชอบระบบบริการสอบถามเลขหมาย 13 ขององค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทยระหว่างปี พ.ศ.2529-2530 และทำงานเป็นเจ้าหน้าที่ระบบงานคอมพิวเตอร์ สถาบันบริการคอมพิวเตอร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยระหว่างปี พ.ศ. 2531-2533 ในปัจจุบันเป็นอาจารย์ประจำภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ชีวิตครอบครัวสมรสกับอาจารย์วิไลวรรณ อรุณมานะกุล อาจารย์ประจำสถาบันภาษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มีผลงานด้านวิชาการนั้นมีผลงานการเขียนตำราวิชาการ การวิจัย การนำเสนอผลงานวิชาการทั้งในประเทศและต่างประเทศ รวมกันไม่น้อยกว่า 50 เรื่อง

หนังสือ “ภาษาศาสตร์คลังข้อมูล: หลักการและการใช้” เป็นหนังสือที่ให้ความรู้พื้นฐานต่างๆ เกี่ยวข้องกับคลังข้อมูลภาษา เพื่อให้ผู้อ่านได้เข้าใจและเห็นความสำคัญของการนำคลังข้อมูลภาษาไปใช้ประโยชน์ในการศึกษาด้านต่างๆ โดยมีข้อมูลพื้นฐานที่พัฒนาจากรายงานการวิจัยเรื่อง “แนวทางการพัฒนาคลังข้อมูลภาษา:กรณีศึกษาจากการสร้างคลังข้อมูลภาษาอังกฤษ” ซึ่งเป็นโครงการวิจัยของผู้เขียนเอง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากลวิธีที่ใช้ในการสร้างคลังข้อมูลทางภาษา ผู้เขียนได้ทำการสำรวจคลังข้อมูลภาษาจากแหล่งต่างๆ จากนั้นได้นำมาวิเคราะห์ถึงลักษณะความแตกต่างรวมทั้งปัจจัยที่กำหนดลักษณะของการจัดวางโครงสร้างข้อมูลในแต่ละแบบ นอกเหนือจากนี้แล้วผู้เขียนได้ดำเนินการทดลองสร้างคลังข้อมูลภาษาขึ้น โดยคัดเลือกเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ภาษาอังกฤษที่สามารถสืบค้นได้ทางอินเทอร์เน็ตซึ่งไม่มีข้อจำกัดเรื่องลิขสิทธิ์ โดยข้อมูลที่รวบรวมมาได้จัดทำเป็นคลังข้อมูลภาษาอังกฤษเพื่อใช้ประโยชน์สำหรับการเรียนการสอนและงานวิจัยในมหาวิทยาลัย ผลของการศึกษาของผู้เขียนทั้งหมดนี้เองได้ถูกนำมาปรับปรุงเป็นข้อมูลงานเขียนในหนังสือเล่มนี้ โดย

ผู้เขียนได้เน้นถึงการศึกษาภาษาในแง่มุมต่างๆซึ่งมีข้อมูลการศึกษาภาษาเป็นจำนวนมากจากแหล่งต่างๆ โดยข้อมูลที่รวบรวมเป็นจำนวนมากนี้ถือเป็นคลังข้อมูลทางภาษาที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ทั้งในแง่ของการเรียนการสอนภาษา การวิจัยทางภาษา การแปล การจัดทำพจนานุกรม และการประมวลผลภาษาธรรมชาติ

เนื้อหาในหนังสือโดยสรุป

เนื้อหาในหนังสือเล่มนี้ผู้เขียนได้แบ่งเนื้อหาสำหรับการนำเสนอออกเป็น 13 บท โดยในแต่ละบทนั้นก็มีความสัมพันธ์และสอดคล้องกับเนื้อหาในแต่ละบทผู้เขียนได้หยิบยกประเด็นสำคัญๆมานำเสนอพร้อมยกตัวอย่างเพื่อให้ผู้อ่านมองเห็นภาพและสามารถจินตนาการติดตามเนื้อหาพร้อมกับผู้เขียนได้ สำหรับเนื้อหาทั้งหมดนั้นสามารถสรุปได้ออกเป็น 3 ตอนคือ ตอนที่ 1 การนำคลังข้อมูลกับการนำไปใช้ ตอนที่ 2 การออกแบบและการสร้างคลังข้อมูลและตอนที่ 3 โปรแกรมและการใช้เว็บเพื่อการศึกษาคลังข้อมูล

ตอนที่ 1 การนำคลังข้อมูลกับการนำไปใช้

ในหนังสือเล่มนี้จากการประมวลเนื้อหาพบว่าบทที่ 1 ถึงบทที่ 7 มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับคลังข้อมูลกับการนำไปใช้ โดยในรายละเอียดในแต่ละบทประกอบไปด้วยเนื้อหาโดยสรุปดังนี้

บทที่ 1 คลังข้อมูลทางภาษา ในบทนี้ผู้เขียนนำเสนอความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับคลังข้อมูลคืออะไร เพราะเหตุใดจึงได้รับความสนใจจากนักภาษาศาสตร์และนักคอมพิวเตอร์เป็นจำนวนมาก โดยผู้เขียนได้แบ่งเนื้อหาของบทนี้ออกเป็น 8 หัวข้อได้แก่ 1.1) คลังข้อมูลภาษาคืออะไร 1.2) ความเป็นมาของภาษาศาสตร์คลังข้อมูล 1.3) ขอบเขตของภาษาศาสตร์คลังข้อมูล 1.4) พัฒนาการของคลังข้อมูลภาษา 1.5) ประเภทของคลังข้อมูลภาษา 1.6) ความหมายของ CORPUS และ ARCHIVE 1.7) คำวนภาพขนาดของคลังข้อมูล และ 1.8) ปัจจุบันและอนาคตของภาษาศาสตร์คลังข้อมูล สิ่งที่เป็นจุดเด่นในเนื้อหาบทที่ 1 นั้นคือผู้เขียนได้ยกคำนิยามรวมทั้งอธิบายถึงลักษณะของคลังข้อมูลภาษาที่เป็นภาษาอังกฤษโดยมีการอ้างอิงถึงผู้เขียนและแหล่งที่มาประกอบไว้เพื่อยืนยันถึงข้อมูลที่คุณเขียนได้นำมาอ้างอิงและกล่าวถึงควบคู่กับภาษาไทยที่คุณเขียนได้แปลและอ้างอิงไว้

บทที่ 2 คลังข้อมูลกับการเรียนการสอนภาษา ในบทนี้ผู้เขียนกล่าวถึงประโยชน์ของคลังข้อมูลที่มีต่อทางด้าน ได้แก่ ด้านการเรียนการสอน งานด้านการศึกษาวิจัย

ทางภาษาศาสตร์ งานด้านการแปล และงานด้านทางด้านการประมวลผลภาษาธรรมชาติ เพื่อให้ผู้อ่านได้มีความรู้ความเข้าใจว่าคลังข้อมูลภาษาคืออะไรและมีประโยชน์อย่างไรบ้าง ในเนื้อหาของบทนี้ผู้เขียนได้จำแนกการนำเสนอเนื้อหาออกเป็นหัวข้อย่อยๆประกอบไปด้วย 2.1) บทนำ 2.2) การนำคลังข้อมูลภาษามาใช้เป็นหลักในการสอนภาษา และ 2.3) การประยุกต์ใช้คลังข้อมูลภาษาในการสอนภาษา สิ่งที่เป็นจุดเด่นในเนื้อหาของบทที่ 2 นั้นได้แก่ การนำเสนอตัวอย่างของแบบฝึกหัดของการนำคลังข้อมูลมาเพื่อใช้กับการเรียนการสอน โดยตัวอย่างแบบฝึกหัดที่นำมาเสนอนั้นมีทั้งที่เป็นการใช้คลังข้อมูลเพื่อการศึกษาส่วนของคำพูด (parts of speech) และหลักไวยากรณ์ภาษาอังกฤษ เป็นต้น

บทที่ 3 คลังข้อมูลกับการวิจัยทางภาษา ในบทนี้ผู้เขียนได้อธิบายถึงการทำวิจัยทางภาษาโดยใช้ข้อมูลที่มีอยู่ในคลังข้อมูลที่มีอยู่เป็นจำนวนมาก ในบทนี้ผู้เขียนได้เขียนชี้ประเด็นให้ผู้อ่านเห็นถึงแนวทางการทำวิจัยทางภาษาโดยใช้ข้อมูลที่มีอยู่ในคลังข้อมูลว่าสามารถนำมาเรียนรู้และทำงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาทางภาษาได้ โดยผู้เขียนได้แบ่งหัวข้อสำหรับการอธิบายดังนี้ 3.1) บทนำ 3.2) การศึกษาระดับคำ 3.3) การศึกษาระดับโครงสร้าง 3.4) การศึกษาด้าน ESP (English for Specific Purpose) และการแปรตามทำเนียบภาษาและ 3.5) หัวข้อในการวิจัยทางภาษาโดยใช้คลังข้อมูล สิ่งที่เป็นจุดเด่นในเนื้อหาของบทที่ 3 นั้นได้แก่ ตัวอย่างหัวข้อการวิจัย รายชื่อหรือหน่วยงานผู้วิจัย พร้อมทั้งผลของการศึกษาวิจัยซึ่งเกี่ยวข้องกับคลังข้อมูล ผู้วิจัยได้นำเสนอตัวอย่างเป็นจำนวนมากทำให้ผู้อ่านหรือผู้ศึกษาสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางการศึกษาและทำวิจัยในอนาคตได้

บทที่ 4 คลังข้อมูลกับการแปล ในบทนี้ผู้เขียนเริ่มต้นบรรยายถึงความสำคัญและประโยชน์ของคลังข้อมูลที่จะถูกนำมาเป็นทรัพยากรในการแปลจากภาษาหนึ่งสู่อีกภาษาหนึ่ง โดยเฉพาะทรัพยากรที่เป็นคลังข้อมูลที่สำคัญในการนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการแปลภาษา ยกตัวอย่างเช่น พจนานุกรมเฉพาะทาง พจนานุกรมสองภาษาและสารานุกรมอื่นๆ นอกเหนือจากนี้แล้วในบทนี้ผู้เขียนได้นำเสนอแนวคิดของ Baker ในปี ค.ศ. 1993 ซึ่งมีความเชื่อว่าแนวโน้มของศาสตร์การแปลกำลังมีการพัฒนาการและเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นกว่าเดิม สืบเนื่องมาจากการมีคลังข้อมูลของภาษาต้นฉบับและภาษาแปลมากขึ้น ประเด็นนี้จะส่งผลทำให้มีผู้สนใจในการแปลและมีความศึกษาบทแปลได้ชัดเจนมากขึ้นกว่าเดิม นอกเหนือจากนั้นผู้เขียนชี้ให้เห็นถึงประโยชน์ของคลังข้อมูลที่มีต่องานแปลซึ่งมีความสำคัญอย่างมากในฐานะเป็นเครื่อง

มือในการช่วยให้ผู้แปลให้เกิดความง่ายและสะดวกสบายมากยิ่งขึ้น ในบทนี้ผู้เขียนได้แบ่งหัวข้อเพื่อให้ง่ายต่อการอธิบายและยกตัวอย่างประกอบในแต่ละข้อดังนี้ 4.1) ความเป็นมาของศาสตร์ 4.2) ทฤษฎีระบบหลายข้อ 4.4) แนวคิดเรื่องรูปแบบ 4.5) คลังข้อมูลภาษากับศาสตร์การแปลแบบพรรณนา 4.6) ศาสตร์การแปลและการวิเคราะห์เปรียบเทียบ 4.7) การศึกษาลักษณะเฉพาะของการและ 4.8) การใช้คลังข้อมูลภาษาเพื่อช่วยในการแปล สิ่งที่เป็นจุดเด่นในเนื้อหาบทที่ 4 นั้นได้แก่ การนำเสนอตัวอย่างของการศึกษาและการทดลองการนำคลังข้อมูลมาใช้กับงานแปล ผู้เขียนได้ยกตัวอย่างงานศึกษาและงานวิจัยของนักวิชาการในต่างประเทศเป็นจำนวนมากทั้งที่เป็นชาวเอเชียและชาวยุโรปซึ่งมีผลงานการทำวิจัยเกี่ยวกับการนำคลังข้อมูลมาใช้สำหรับงานแปล การนำเสนอผลงานการวิจัยเหล่านี้ผู้เขียนยังได้อธิบายถึงวิธีการศึกษาและเครื่องมือเพื่อการศึกษาและการทำวิจัยของนักวิชาการเหล่านั้นมาประกอบด้วยการอธิบายในลักษณะนี้ช่วยให้ผู้อ่านเกิดความเข้าใจและสามารถเรียนรู้กระบวนการทำวิจัยในงานคลังข้อมูลกับงานแปลได้ง่ายมากยิ่งขึ้น

บทที่ 5 คลังข้อมูลกับการทำพจนานุกรม ในบทนี้ผู้เขียนได้นำเสนอเกี่ยวกับข้อมูลซึ่งถูกรวบรวมและจัดเป็นหมวดหมู่อย่างเป็นระบบและแบบแผนในคลังข้อมูลว่าสามารถนำมาใช้ประกอบการจัดทำพจนานุกรมได้อย่างไร ทั้งนี้ผู้เขียนได้ชี้ประเด็นให้ผู้อ่านเห็นว่าคำศัพท์ในคลังข้อมูลนั้นมีความสำคัญและมีความเกี่ยวเนื่องกับการดำเนินการจัดทำพจนานุกรมอย่างไรบ้างและโดยวิธีการใด เพื่อให้เนื้อหามีความกระชับและชัดเจน ผู้เขียนได้แบ่งหัวข้อสำหรับการอธิบายออกเป็น 5.1) บทนำ 5.2) พจนานุกรมและการทำพจนานุกรม 5.3) การทำพจนานุกรมแบบใช้คลังข้อมูลภาษา 5.4) อรรถศาสตร์คำศัพท์ 5.5) เครือข่ายคำ 5.6) ศัพท์วิทยาและการทำประมวลศัพท์ และ 5.7) การสรุปในภาพของการการจัดทำคลังข้อมูลกับการทำพจนานุกรมดังกล่าว สิ่งที่เป็นจุดเด่นในเนื้อหาบทที่ 5 นั้นได้แก่ การนำเสนอภาพตัวอย่างการปรากฏร่วมของคำต่างๆ ซึ่งมีการแสดงให้เห็นถึงการแยกตามประเภทของคำเช่น คำนาม คำคุณศัพท์ เป็นต้น นอกเหนือจากนี้แล้วผู้เขียนได้ยังนำเสนอภาพตารางการแจกแจงข้อมูลของคำภาษาอังกฤษในชนิดต่างๆมาประกอบการอธิบายในหัวข้อแต่ละหัวข้อไว้ด้วยทำให้ผู้อ่านนั้นสามารถมองเห็นภาพและเข้าใจเนื้อหาขั้นตอนการจัดทำพจนานุกรมได้ง่ายมากยิ่งขึ้น

บทที่ 6 คลังข้อมูลกับการประมวลผลทางภาษา เนื้อหาในบทนี้ผู้เขียนนำเสนอเกี่ยวกับวิธีการทางสถิติ ข้อมูลทางสถิติที่จำเป็นต่อการประมวลผลทางภาษา และวิธี

การใช้สถิติเพื่อช่วยหาคำตอบที่มักปรากฏใช้ร่วมกันซึ่งเป็นการใช้สถิติร่วมกันกับคลังข้อมูลเพื่อการค้นหาคำตอบทางภาษาในอีกลักษณะหนึ่ง ในเนื้อหาของบทนี้ผู้เขียนได้แบ่งหัวข้อประกอบไปด้วย 6.1) บทนำ 6.2) ความสัมพันธ์ระหว่างภาษาศาสตร์และสถิติและ 6.3) การใช้สถิติในการแก้ปัญหาความกำกวม และ 6.4) สรุป สิ่งที่เป็นจุดเด่นในเนื้อหาบทที่ 6 นั้นได้แก่ การนำเสนอตารางการประมวลผลทางภาษาต่างๆ ซึ่งมีจำนวน 4 ตารางและรูปภาพของผัง Markov และรูปแสดงความเป็นไปได้ของลำดับหมวดคำ ตารางและรูปภาพที่ผู้เขียนนำเสนอในบทนี้นั้น ผู้เขียนได้อธิบายถึงการวิธีการศึกษาข้อมูลในตารางและรูปภาพอย่างละเอียด โดยตารางและรูปภาพที่นำมาเสนอนั้นก็ได้อ้างอิงถึงแหล่งที่มาประกอบไว้ด้วย

บทที่ 7 คลังข้อมูลภาษาผู้เรียน เนื้อหาในบทนี้ผู้เขียนได้กล่าวถึงคลังข้อมูลที่ผู้เรียนผู้สอนหรือผู้สนใจสามารถเลือกนำมาใช้เพื่อการเรียนหรือนำมาประยุกต์เพื่อการศึกษา ค้นคว้าและทำวิจัยเกี่ยวกับงานทางด้านภาษา เพื่อให้เนื้อหาในบทนี้มีความกระชับและง่ายต่อการทำความเข้าใจ ผู้เขียนได้แยกอธิบายออกเป็นหัวข้อย่อยประกอบไปด้วย 7.1) บทนำ 7.2) การใช้ประโยชน์จากคลังข้อมูลภาษาผู้เรียน 7.3) การพัฒนาคลังข้อมูลภาษาผู้เรียน 7.4) โครงการพัฒนาคลังข้อมูลภาษาผู้เรียนที่ต่างๆ 7.5) ตัวอย่างงานวิจัยที่ใช้คลังข้อมูลภาษาผู้เรียน 7.6) การกำกับข้อผิดพลาด 7.7) บทสรุป สิ่งที่เป็นจุดเด่นในเนื้อหาบทที่ 7 นั้น ผู้เขียนได้นำเสนอภาคผนวก ICLE Learner Profile ในท้ายบทเพื่อใช้อ้างอิงการอธิบายเนื้อหาในบทนี้ประกอบไว้ด้วยการนำเสนอภาคผนวกกำกับไว้ท้ายบทดังกล่าวเป็นวิธีการที่ช่วยให้ผู้อ่านนั้นสามารถทำความเข้าใจไปพร้อมๆ กับเนื้อหาที่ผู้เขียนได้อธิบายไว้ได้ง่ายมากยิ่งขึ้น

ตอนที่ 2 การออกแบบและการสร้างคลังข้อมูล มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับวิธีการออกแบบและการสร้างคลังข้อมูลอย่างละเอียด เนื้อหาในตอนที่ 2 ประกอบไปด้วยบทที่ 8 ถึงบทที่ 10 โดยเนื้อหาในแต่ละบทนั้นมีเนื้อหาสรุปดังนี้

บทที่ 8 การออกแบบและการสร้างคลังข้อมูลทางภาษา เนื้อหาในบทนี้ผู้เขียนกล่าวถึงวิธีการออกแบบและการสร้างคลังข้อมูลทางภาษา ผู้เขียนนำเข้าสู่ผู้อ่านเข้าสู่เนื้อหาโดยอธิบายถึงวิธีการตั้งแต่การเตรียมตัวด้วยวิธีการต่างๆซึ่งผู้ออกแบบและสร้างคลังข้อมูลทางภาษาด้วยตัวเองนั้นจำเป็นต้องพิจารณาและทบทวนในประเด็นต่างๆซึ่งมีความสำคัญอย่างมากก่อนที่จะลงมือทำ โดยแบ่งหัวข้อสำหรับการอธิบายขั้นตอนการออกแบบและการสร้างคลังข้อมูลทางภาษาดังนี้ 8.1) ข้อควรพิจารณา 8.2) ขั้นตอนในการจัดสร้างคลังข้อมูลภาษาและ 8.3) ตัวอย่างการจัดสร้างคลังข้อมูลภาษา

บทที่ 9 การนำข้อมูลภาษาเข้าคอมพิวเตอร์ เนื้อหาในบทนี้ผู้เขียนกล่าวถึงวิธีการนำข้อมูลภาษาที่รวบรวมบันทึกเอาไว้ในคอมพิวเตอร์โดยมีการอธิบายลักษณะการนำข้อมูลภาษาบันทึกเอาไว้ในคอมพิวเตอร์เป็นข้อๆดังนี้ 9.1) การเก็บข้อมูลในคอมพิวเตอร์ 9.2) รหัสอักขระ รหัสอักขระภาษาต่างๆ ตัวอักษรภาษาไทยและรหัสยูนิโคด 9.3) ไฟล์ข้อมูลแบบต่างๆ 9.4) การแปลงไฟล์ข้อมูล 9.5) การใช้โปรแกรมรู้จำตัวอักษรและแอสกนเนอร์ 9.6) การใช้โปรแกรม HTTrack ซึ่งมีตัวเลือกต่างๆในโปรแกรม รวมถึงข้อแนะนำในการใช้โปรแกรกดังกล่าวและ 9.7) พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ.2537

บทที่ 10 การกำกับข้อมูล เนื้อหาในบทนี้ผู้เขียนได้กล่าวถึงการกำกับข้อมูลคือการเพิ่มเติมข้อมูลอื่นๆนอกเหนือจากตัวข้อความเอกสารนั้นๆ ทั้งนี้อาจจะเป็นการบันทึกเครื่องหมายหรือสัญลักษณ์ต่างๆที่เขียนเพิ่มเติมในเอกสารเพื่อบอกว่าจะให้จัดพิมพ์เอกสารนั้นๆออกมาอย่างไรเมื่อมีการจัดส่งเรียงพิมพ์ โดยการกำกับข้อมูลนั้นถูกนำมาใช้ประโยชน์ในการวิเคราะห์ทางภาษาศาสตร์ เพราะคลังข้อมูลภาษาที่มีเพียงข้อความล้วนอย่างเดียวไม่สามารถมาใช้ประโยชน์ได้จำเป็นต้องมีการใส่ข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อกำกับและควบคุมขอบเขตการศึกษา ในบทนี้ผู้เขียนได้แบ่งหัวข้ออธิบายประกอบไปด้วย 10.1) เหตุผลที่มีการกำกับข้อมูล 10.2) การกำกับข้อมูลคืออะไร 10.3) หน้าที่และบทบาทของ TEI 10.4) SGML และ XML ซึ่งประกอบไปด้วยองค์ประกอบของเอกสาร SGML/XML มี SGML Declaration, XML Declaration, Document instance, Document Type Definition (DTD) การกำหนดส่วนเฉพาะ (Marked Section) และตัวอย่างของเพิ่มข้อมูลที่กำกับด้วย SGMLและXML 10.5) แท็กพื้นฐานที่กำหนดโดย TEI มีโครงสร้างของเอกสารตามข้อกำหนด TEI การกำกับข้อมูลส่วนเนื้อความ การกำกับข้อมูลในคลังข้อมูลภาษา การกำกับคลังข้อมูลภาษาตามแนวทางของ TEI แยกออกเป็น การกำกับข้อมูลบริบทและการกำกับข้อมูลทางภาษาศาสตร์ และ 10.6) สรุป

สิ่งที่เด่นชัดในเนื้อหาบทที่ 8-10 นั้นได้แก่รูปแบบการอธิบายขั้นตอนการออกแบบและการสร้างคลังข้อมูลแบบง่าย ๆ เป็นขั้นเป็นตอน การอธิบายลักษณะดังกล่าวนี้ทำให้ผู้อ่านสามารถทำเองได้แม้ว่าจะไม่มีพื้นฐานของการสร้างและออกแบบคลังข้อมูลทางภาษามาก่อน วิธีการอธิบายของผู้เขียนดังกล่าวนี้ถือได้ว่าเป็นเสน่ห์ที่น่าดึงดูดสำหรับผู้อ่านหนังสือวิชาการเล่มนี้อีกลักษณะหนึ่ง

ตอนที่ 3 โปรแกรมและการใช้เว็บเพื่อการศึกษาคลังข้อมูล มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับการนำโปรแกรมและการนำเว็บต่างๆในอินเทอร์เน็ตมาประกอบการศึกษาค้นข้อมูล โดยเนื้อหาในตอนที 3 นั้นประกอบไปด้วยบทที่ 11-13 ดังนี้

บทที่ 11 โปรแกรมคอนคอร์เด็นซ์ เนื้อหาในบทนี้ผู้เขียนได้กล่าวถึงข้อมูลเกี่ยวกับโปรแกรมคอนคอร์เด็นซ์ซึ่งเป็นโปรแกรมที่ใช้สำหรับค้นหาคำที่ต้องการและจัดเรียงคำนั้นพร้อมบริบทที่ปรากฏโดยคำที่ต้องการนั้นจะถูกจัดเรียงไว้เป็นแนวตรงกันอยู่กลางหน้ากระดาษ เพื่อให้ผู้อ่านประวัติความเป็นมาและข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับโปรแกรมคอนคอร์เด็นซ์ให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น ในบทนี้ผู้เขียนได้แบ่งหัวข้อสำหรับการอธิบายประกอบไปด้วย 11.1) บทนำ 11.2) ประเภทของโปรแกรมคอนคอร์เด็นซ์ 11.3) การค้นข้อมูล 11.4) การแสดงผล 11.5) ข้อจำกัดของโปรแกรมคอนคอร์เด็นซ์ 11.6) ประโยชน์ของโปรแกรมคอนคอร์เด็นซ์ ซึ่งประกอบไปด้วย ประโยชน์ด้านการวิจัยทางภาษาศาสตร์ ประโยชน์ด้านการสอนภาษาและประโยชน์ในงานประยุกต์อื่นๆ 11.7) ข้อควรระวัง 11.8) ตัวอย่างการใช้โปรแกรมคอนคอร์เด็นซ์ ซึ่งประกอบไปด้วย การโหลดคลังข้อมูลเข้าโปรแกรม การหารายการความถี่ของคำ การค้นคำหลักพร้อมบริบท การหาคำปรากฏร่วม การค้นหากลุ่มคำ การค้นแบบซับซ้อน การแสดงตำแหน่งการปรากฏของคำ การหาคำสำคัญเมื่อเทียบกับคลังข้อมูลอ้างอิง การใช้ AntConc กับข้อมูล XML และการใช้ AntConc กับข้อมูลภาษาไทย 11.9) การใช้โปรแกรมคอนคอร์เด็นซ์ภาษาไทยและ 11.10) การใช้คลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติ

บทที่ 12 คำปรากฏร่วมและหน่วยเสมือนวลี เนื้อหาในบทนี้ผู้เขียนได้กล่าวถึงคำศัพท์ที่ปรากฏหรือมักปรากฏใช้ร่วมกับคำหรือวลีอื่นจนถูกนำไปใช้อย่างแพร่หลายและเป็นเรื่องปกติ อาทิเช่น look ปรากฏใช้ร่วมกับ after เมื่อรวมกันจะกลายเป็น look after แปลว่าดูแล การปรากฏร่วมของคำว่า look กับ after เมื่อถูกนำไปใช้จะให้ความหมายใหม่เป็นต้น ในบทนี้ผู้เขียนได้แบ่งหัวข้อสำหรับการอธิบายเนื้อหาประกอบไปด้วย 12.1) ความเป็นมา 12.2) ประเภทของคำปรากฏร่วม 12.3) เกณฑ์การพิจารณาคำปรากฏร่วม 12.4) การระบุหาคำปรากฏร่วม ซึ่งประกอบไปด้วย การใช้ความถี่ การใช้ค่าเฉลี่ยและความแปรปรวน การทดสอบสมมติฐาน โดยมีการทดสอบ t-test การทดสอบ Pearson's chi-square การทดสอบ Berry-Rogge's z-score การทดสอบค่า likelihood ratio การใช้ค่า Mutual Information การทดสอบแบบ

บออื่นๆ กาคาคาปรากฏรวมมากกว่าสองคำ การหาคาคาปรากฏรวมระหว่างสองภาษา และ 12.5 สรุป

บทที่ 13 การใช้เว็บเป็นคลังข้อมูล เนื้อหาในบทนี้ผู้เขียนได้นำเสนอเกี่ยวกับข้อมูลที่ปรากฏในเวบไซต์ต่างๆเป็นจำนวนมาก อธิบายเชิงตอบคำถามซึ่งเป็นที่น่าสนใจของคนจำนวนมากเกี่ยวกับข้อมูลในเวบไซต์ทั้งหมดเป็นคลังข้อมูลภาษาด้วยหรือไม่ ถ้าไม่ใช่แล้วยังสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้หรือไม่และใช้อย่างไร เป็นต้น การอธิบายเชิงตั้งคำถามของผู้เขียนในบทนี้แบ่งออกเป็นหัวข้อหลักๆดังนี้ 13.1) บทนำ 13.2) ข้อมูลภาษาในเว็บ 13.3) การรวบรวมข้อมูลเว็บสร้างเป็นคลังข้อมูลภาษา 13.4) การใช้เว็บเป็นคลังข้อมูลภาษา 13.5) WEB-BASED คอนคอร์เด็นซ์ ซึ่งประกอบไปด้วย โปรแกรม WebCorp และโปรแกรม KWICFiner และ 13.6) สรุป

สิ่งที่เด่นในเนื้อหาบทที่ 11-13 นั้นผู้เขียนได้อธิบายถึงโปรแกรมที่ใช้สำหรับการค้นหาที่ต้องการและจัดเรียงคำในเว็บต่างๆ ซึ่งไม่ได้เป็นเพียงแค่การยกตัวอย่างโปรแกรมนั้น แต่ผู้เขียนยังได้นำเสนอวิธีการใช้โปรแกรมและนำเสนอตัวอย่างการใช้โปรแกรมการศึกษาคลังข้อมูลอีกด้วย ซึ่งการนำเสนอตัวอย่างการศึกษาดังกล่าวนี้ก็มีหลากหลายทำให้ผู้อ่านนั้นสามารถเรียนรู้และทำความเข้าใจได้ง่ายมากยิ่งขึ้นด้วย

ความสำคัญและประโยชน์ของหนังสือ

หนังสือเล่มนี้มีความสำคัญและมีประโยชน์ดังนี้

1) เป็นหนังสือ “ภาษาศาสตร์คลังข้อมูล: หลักการและการใช้” นับได้ว่าเป็นหนังสือวิชาการที่อธิบายเกี่ยวกับคลังข้อมูลภาษาและการศึกษาภาษาศาสตร์ในคลังข้อมูลเป็นภาษาไทยเล่มแรกๆที่มีการเผยแพร่ในประเทศไทย เนื่องจากโดยส่วนมากจะมีปรากฏเฉพาะหนังสือที่เป็นภาษาอังกฤษเท่านั้น หนังสือเล่มนี้ผู้เขียนใช้เวลารวบรวมข้อมูลและพัฒนาจากรายงานการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาคลังข้อมูล: กรณีศึกษาจากการสร้างคลังข้อมูลภาษาอังกฤษ ซึ่งผู้เขียนได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจากฝ่ายวิจัย คณะอักษรศาสตร์ในปี พ.ศ. 2541 หนังสือเล่มนี้ตีพิมพ์ครั้งแรกในปี พ.ศ. 2545 ต่อมาจะมีการปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้เกิดความสมบูรณ์และมีความทันสมัยอยู่เสมอ และในปี พ.ศ. 2553 จึงได้ดำเนินการจัดพิมพ์ครั้งที่ 2

2) ผู้เขียนร้อยเรียงภาษาเพื่ออธิบายเนื้อหาข้อมูลด้วยภาษาที่เรียบง่าย เข้าใจง่าย

สั้นไหลต่อเนื่องและไม่สะดุด จึงทำให้หนังสือวิชาการซึ่งเป็นศาสตร์เฉพาะทางด้านภาษาศาสตร์ซึ่งค่อนข้างยากอยู่แล้ว แต่ผู้เขียนสามารถทำให้เป็นเรื่องง่ายและน่าติดตาม

3) หัวข้อแต่ละหัวข้อ เนื้อหาการอธิบายผู้เขียนจะยกตัวอย่างชื่อพจนานุกรมต่างๆ ขั้นตอนการจัดทำ โปรแกรมคอมพิวเตอร์ในการรวบรวม เรียบเรียงอย่างละเอียด โดยใช้คำและภาษาที่เข้าใจง่าย นอกเหนือจากนั้นขั้นตอนในแต่ละหัวข้อที่ผู้เขียนได้หยิบยกนำมาอธิบายนั้นจะมีภาพประกอบแสดงตัวอย่างกำกับไว้ด้วย วิธีการนี้ทำให้ผู้อ่านสามารถมองเห็นภาพและสามารถเข้าใจได้อย่างง่าย

4) ข้อมูล หนังสือ เอกสารต่างๆซึ่งผู้เขียนได้นำมาใช้สำหรับการเขียนอ้างอิงในหนังสือเล่มนี้มีจำนวนมากถึง 211 รายการ และรายการอ้างอิงทั้งหมดล้วนเป็นภาษาอังกฤษ จึงทำให้ข้อมูลในหนังสือที่มีความชัดเจนและน่าเชื่อถือเป็นอย่างมาก

5) หนังสือเล่มนี้เป็นหนังสือที่สามารถนำมาใช้ศึกษาการจัดพจนานุกรมได้ด้วยตัวเองเนื่องจากผู้เขียนได้นำเสนอเป็นขั้นตอนด้วยกระบวนการวิธีง่ายๆและสามารถทำได้จริง

6) มีเนื้อหาที่ทันสมัย ข้อมูล วิชาการ ตัวอย่างเหมาะสมและมีความสอดคล้องกับเหตุการณ์ในปัจจุบันซึ่งการเรียนการสอนภาษาหรือการศึกษาค้นคว้า งานวิจัยเกี่ยวกับภาษานั้นคลังข้อมูลภาษามีความสำคัญอย่างมาก

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้อ่าน

หนังสือเล่มนี้ชี้ให้เห็นถึงให้บทบาทและความสำคัญของคลังข้อมูลภาษาในงานด้านต่างๆ ได้แก่ การวิจัยทางภาษาศาสตร์ การเรียนการสอนภาษา การแปลภาษา และการประมวลผลภาษา เป็นหนังสือที่มีความเหมาะสมสำหรับนักวิชาการ นักศึกษา และผู้มีความสนใจทั่วไปที่จะเรียนรู้ภาษาศาสตร์อีกแขนงหนึ่งซึ่งเกี่ยวข้องกับการรวบรวมข้อมูลภาษาเพื่อจัดทำคลังข้อมูลภาษาสำหรับใช้งานโดยใช้โปรแกรมทางคอมพิวเตอร์มาประยุกต์ใช้ร่วม ดังนั้นนักวิชาการ นักศึกษาและผู้มีความสนใจทั่วไปไม่ควรพลาดที่จะสรรหาเพื่อนำมาเก็บไว้ศึกษา ใช้เป็นหนังสืออ้างอิงในงานวิชาการและเป็นสมบัติส่วนตัว

เอกสารอ้างอิง

วิโรจน์ อรุณมานะกุล. (2553). *ภาษาศาสตร์คลังข้อมูล : หลักการและการใช้*.
(พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

บทที่

9

เวลานี้ที่เป็นสุข

เสถียรวุฒิ อินทะจักษ์
Setthawut Inthachak

เวลานี้ที่เป็นสุข¹

เสถียร วุฒิ อินทะจักร์²
Setthawut Inthachak

หลวงปู่ ดิซ นัท ฮันท์ เกิด พ.ศ.2469 จังหวัด กวางสี ภาคกลางของประเทศเวียดนาม นามเดิม เหงียน ขวน เป้า (Nguyen Xuan bau) พ.ศ.2485 อายุ 16 ปี บรรพชาเป็นสามเณร ณ วัดต๋อฮิ้ว (To Hieu) พ.ศ.2492 อายุ 23 ปี อุปสมบทเป็น พระภิกษุ เดินทางไปไซ่ง่อนเพื่อฟื้นฟูพุทธศาสนา และเขียนบทความ ทำให้ถูกต่อต้านจากผู้นำ องค์กรชาวมุสลิมและรัฐบาลในขณะนั้น

พ.ศ.2505 ได้รับทุนจากมหาวิทยาลัยพรินซ์ตัน สหรัฐอเมริกา ศึกษาสาขาศาสนาเปรียบเทียบ จากนั้น 1 ปี ได้รับทุนจากมหาวิทยาลัยโคลัมเบีย

แต่ท่านตัดสินใจกลับไปยังประเทศเวียดนาม เพื่อสานต่อแนวคิดพุทธศาสนาให้เป็น ส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวัน โดยก่อตั้งโรงเรียนคนหนุ่มสาวรับใช้สังคม เยียวยา ความเสียหายที่ได้รับจากสงคราม

พ.ศ.2509 มาร์ติน ลูเธอร์ คิง จูเนียร์ (Martin Luther King, Jr) เสนอชื่อหลวงปู่ ดิซ นัท ฮันท์ เข้ารับรางวัลโนเบลสาขาสันติภาพ รัฐบาลเวียดนามปฏิเสธการกลับ ประเทศของท่าน จึงต้องลี้ภัยอย่างเป็นทางการไปพำนักที่ประเทศฝรั่งเศส โดยเป็น

¹ “เวลานี้ที่เป็นสุข” พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร มูลนิธิหมู่บ้านพลัม 2555 จำนวน 184 หน้า เขียน โดย ดิซ นัท ฮันท์ ภิกษุณีนิรามิตาและสังฆะสวนธรรม แปล

² นักศึกษาระดับปริญญาโท บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่ [chainoy_kij@hotmail.com]

อาจารย์สอนประวัติศาสตร์ในมหาวิทยาลัย ท่านได้สร้างอาศรมนอกเมืองปารีส เพื่อเขียนหนังสือและปลูกพืชไร่ ท่านยังคงทำงานเพื่อสันติภาพ และเพื่อผู้ลี้ภัยอย่างสม่ำเสมอ พ.ศ.2525 มีผู้มาปฏิบัติธรรมที่อาศรมของท่านทวีจำนวนขึ้นอย่างรวดเร็ว ท่านจึงเริ่มก่อตั้งชุมชนทางตะวันตกเฉียงใต้ของฝรั่งเศสตั้งชื่อว่า หมู่บ้านพลัม (Plum Village) ซึ่งถือเป็นบ้านของท่าน และเป็นชุมชนการปฏิบัติใช้ชีวิตอย่างมีสติของพุทธบริษัท 4

ปัจจุบัน มีสถานปฏิบัติธรรมหมู่บ้านพลัม กระจายอยู่ในหลายประเทศ อาทิ ฝรั่งเศส สหรัฐอเมริกา เยอรมนี ฮังการี และไทย มีนักบวชกว่า 600 รูป จาก 20 ประเทศทั่วโลก มีกลุ่มปฏิบัติธรรมตามแนวทางหมู่บ้านพลัมหรือ “สังฆะ” เกือบ 1,000 กลุ่ม กระจายอยู่ 31 ประเทศ ดิซ นัท ฮันท์ พระภิกษุชาวเวียดนาม ผู้นำเสนอความคิด “พุทธศาสนาเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวัน” และพุทธธรรมเป็นสิ่งที่สามารถประยุกต์ใช้ให้เข้ากับวิถียุคปัจจุบัน เป็นที่รู้จักในฐานะพระเถระชั้นผู้ใหญ่ พระอาจารย์เซน พระมหาเถระในพุทธศาสนาเถรวาท พระวิปัสสนาจารย์ กวี นักเขียน นักต่อสู้เพื่อสันติภาพ และเป็นบุคคลสำคัญของโลก

เวลานี้ที่เป็นสุข เล่มนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นเครื่องมือสำหรับผู้อ่านให้เกิดการตื่นรู้ด้วยปัญญา พร้อมกับหลักฝึกปฏิบัติให้เบิกบานกับลมหายใจ ด้วยบทภาวนาที่มี อรรถรสแห่งธรรมายัตถ์ต่อเนื่องกันดุจสายน้ำและเบิกบานเป็นอย่างยิ่ง

เวลานี้ที่เป็นสุข งานเขียนของท่าน ดัช นัท ฮันท์ เล่มนี้มี 3 ส่วน ส่วนแรกเป็นผลงานที่จัดทำขึ้นด้วยการรวมธรรมบรรยายที่เกิดขึ้นในประเทศไทยเรื่อง ปาฏิหาริย์แห่งปัจจุบันขณะ เวลานี้ที่เป็นสุข ศิลปะแห่งการตื่นรู้ สติพื้นฐานของสุขภาพ ส่วนที่สองการตอบคำถามสื่อมวลชนไทย และท้ายเล่มภาคปฏิบัติด้วย บทภาวนา ข้อฝึก อบรมสติ 5 ประการ บทพิจารณาอาหาร 5 ประการ

ปาฏิหาริย์แห่งปัจจุบันขณะ ตอนหลวงปู่อายุ 16 ปี บวชเป็นสามเณร อาจารย์มอบหนังสือให้เล่มหนึ่ง เป็นบทคาถาให้ท่องจำ เพื่อฝึกเจริญสติ คาถาแรกเป็นคาถาตื่นนอนยามเช้าว่า “ตื่นนอนยามเช้า ฉันทิมน ฉันทิมน ฉันทิมน ฉันทิมน 24 ชั่วโมงใหม่เอี่ยมให้ฉันทิมนเพื่อดำรงชีวิตอยู่ ฉันทิมนตั้งปณิธานที่จะมีชีวิตในทุกช่วงขณะของวันนี้อย่างเต็มเปี่ยมด้วยความรู้สึก และฉันทิมนพยายามที่จะมองทุกคนด้วยสายตาแห่งความกรุณา” เป็นการสอนให้เราตระหนักรู้ว่า เรายังมีชีวิตอยู่ ใน 24 ชั่วโมงนี้คือของขวัญเพื่อจะ

เบิกบานกับชีวิต เมื่อเราตระหนักรู้ว่าเรายังมีชีวิตอยู่ ชีวิตเป็นของขวัญ การมีชีวิตอยู่คือความมหัศจรรย์³ หลวงปู่มองว่าผู้ที่ฝึกเจริญสติจะรู้ว่าสติคือแหล่งของความปีติสุข ทำให้เราสัมผัสกับเงื่อนไขต่าง ๆ ที่ทำให้เรามีความสุข อยู่ตรงนั้นแล้ว โดยไม่จำเป็นที่จะต้องไปวิ่งแสวงหาในอนาคต นิพพาน ฌ ที่นี้ในขณะนี้ ทุกสิ่งทุกอย่างที่เรากำลังแสวงหาอยู่ตรงนั้นอยู่แล้วในปัจจุบันขณะ นิพพาน ความไม่เกิดอีก ก็อยู่ตรงนั้นแล้วในปัจจุบันขณะ ดินแดนสุขาวดีแห่งอมิตพุทธ ก็อยู่ตรงนั้นแล้วในปัจจุบันขณะ ถ้าเธอรู้วิธีที่จะเดินในวิถีแห่งสติ ก็สามารถที่จะสัมผัสกับนิพพาน ความไม่เกิดอีก สัมผัสกับดินแดนที่อยู่ตรงนั้นแล้ว ในปัจจุบันขณะ พระพุทธองค์ทรงกล่าวถึงนิพพาน ฌ ที่นี้ และในขณะนี้⁴ หลวงปู่สอนว่า เมื่อเรารักใคร่สักคน สิ่งที่สามารถมอบให้กับคนที่เรารักได้ ก็คือ ความสามารถที่จะอยู่ตรงนั้นอย่างเต็มเปี่ยม เธอไม่สามารถที่จะรักใคร่คนนั้นได้ถ้าเธอไม่สามารถอยู่ตรงนั้นเพื่อเขา สิ่งที่มีค่าที่สุดที่เธอสามารถมอบให้กับคนที่เรารักคือความสามารถที่จะอยู่ตรงนั้นกับเขา การอยู่ตรงนั้นอย่างเต็มเปี่ยม เป็นสิ่งที่ทำได้ง่าย เพียงการฝึกสติ เพียงกลับมาตามลมหายใจอย่างมีสติ ก้าวอย่างอย่างมีสติ นำใจของเธอกลับมาหากายของเธอ ตั้งมั่นอย่างเต็มเปี่ยม ฌ ที่นี้ ในขณะนี้ มองเข้าไปในดวงตาของคนที่เรารักแล้วกล่าวว่า “ที่รัก ฉันทอยู่ตรงนี้เพื่อเธอ”⁵ เมื่อเธอมีสติ เธอสามารถที่จะตระหนักว่าคุณค่าที่เรารักนั้นไม่สบายหรือไม่มีความสุข นั่นคือเหตุผลที่ฉันทอยู่ตรงนี้เพื่อเธอ เราสามารถนำคำสอนของพระพุทธองค์ในอานาปานสติสูตรมาประยุกต์ใช้ได้ในชีวิตประจำวันเพื่อสร้างความเบิกบาน⁶ พระพุทธองค์ทรงแนะนำให้เรากลับมาสู่บ้านในเรือนใจของเราและสัมผัสกับความรู้สึก พวกเราไม่กล้ากลับสู่เรือนใจของเรา เพราะเรากลัวที่จะต้องสัมผัสกับความทุกข์ต่าง ๆ หลวงปู่สอนให้ทุกคนควรจะเรียนรู้ที่จะตามลมหายใจอย่างมีสติ เดินอย่างมีสติ เพื่อที่จะตระหนักถึงความทุกข์ที่เกิดขึ้นในตัวเรา กลับสู่เรือนใจของเรา โอบรับความสุขของเราด้วยความอ่อนโยน ความนุ่มนวล หลวงปู่สอนว่า เมื่อเราเข้าใจความทุกข์ของเรา เข้าใจธรรมชาติแห่งความทุกข์ของเรา ความทุกข์จะน้อยลงในทันที เมื่อเราฟัง

³ ดุราลละเอียดเพิ่มเติมเรื่อง ปัจจุบันอันประเสริฐ ตอนธรรมบรรยายปาฏิหาริย์แห่งปัจจุบันขณะ หน้า 20.

⁴ ดุราลละเอียดเพิ่มเติมเรื่อง นิพพาน ฌ ที่นี้ในขณะนี้ ตอนธรรมบรรยายปาฏิหาริย์แห่งปัจจุบันขณะ หน้า 26.

⁵ ดุราลละเอียดเพิ่มเติมเรื่อง ฉันทอยู่ที่นี้เพื่อเธอ ตอนธรรมบรรยายปาฏิหาริย์แห่งปัจจุบันขณะ หน้า 28.

⁶ ดุราลละเอียดเพิ่มเติมเรื่อง ฉันทรู้ว่าเธอเป็นทุกข์และฉันทอยู่ตรงนี้เพื่อเธอ ตอนธรรมบรรยายปาฏิหาริย์แห่งปัจจุบันขณะ หน้า 31.

อย่างมีสติ และเตือนตนเองอยู่เสมอว่าจุดประสงค์ของการฟังครั้งนั้นก็เพื่อที่จะให้คนนั้นมีโอกาสที่จะพูด เพื่อช่วยให้เขามีความทุกข์น้อยลง หากเธอสูญเสียความกรุณา เธอจะไม่สามารถที่จะฟังด้วยความกรุณาอีกต่อไป เมื่อเธอสามารถเข้าใจความทุกข์ของอีกฝ่ายหนึ่งได้ ความกรุณาก็บังเกิดขึ้นในหัวใจของเธอ เมื่อความเข้าใจและความกรุณานั้นบังเกิดขึ้นในหัวใจของเธอ ความทุกข์ก็ลดน้อยลงทันที หลวงปู่สอนว่า เมื่อทั้งสองฝ่ายมีความรู้สึกสงบลงในร่างกายและความรู้สึกกลัวแล้ว การเชื่อเชิญทั้งสองฝ่ายฝึกการฟังด้วยความกรุณา เพื่อให้ทั้งสองฝ่ายได้มีโอกาสเล่าเรื่องราว พูดถึงความทุกข์ที่พวกเขาได้รับ และหากเกิดความเข้าใจในความทุกข์นั้นแล้ว ทั้งสองฝ่ายจะมีความทุกข์น้อยลง เมื่อความกรุณาได้เกิดขึ้นในหัวใจทั้งสองฝ่ายแล้วการเจรจา สันติภาพจะเกิดขึ้นได้ง่ายมาก⁷ ปัญหาแห่งการเป็นดั่งกันและกัน เรามีความคิดเห็นที่เราเรียกว่า “การเป็นดั่งกันและกัน” เมื่อเรามองเข้าไปอย่างลึกซึ้งในดอกไม้ เราจะสังเกตเห็นได้ว่า ดอกไม้นั้นประกอบขึ้นมาจากความไม่ใช่ดอกไม้ เมื่อเรามองอย่างลึกซึ้งในดอกไม้ เราจะเห็นตะวัน เมื่อเรามองเข้าไปในลูกชาย เราจะเห็นคุณพ่อที่อยู่ในลูกชายคนนั้น ลูกชายคือผู้สืบทอดของคุณพ่อ ลูกชายประกอบขึ้นได้ด้วยองค์ประกอบที่ไม่ใช่ลูกชายนั่นเอง เธอไม่สามารถที่ถอดถอนคุณพ่อที่อยู่ในตัวลูกชายออกไปได้ เธอจะสัมผัสได้กับธรรมชาติแห่งความไร้อดีตตัวตน เธอจะได้รับปัญญาแห่งความไม่แบ่งแยก⁸

เวลาที่ดีเป็นสุข หลวงปู่สอนให้เรากลับมาเบิกบานกับการตามลมหายใจเข้าตามลมหายใจออก ความสงบ ความเป็นอิสระ ความมั่นคงสามารถเป็นไปได้ เรารูปร่างกายอยู่ตรงนั้น รู้ว่าเรายังมีชีวิตอยู่ และการมีชีวิตอยู่ก็เป็นสิ่งมหัศจรรย์แล้ว หลวงปู่เน้นให้ใช้สติ ขณะหายใจเข้าออกในทุกอิริยาบถ หลวงปู่สอนให้เรา รู้จักเลือกป้อนอาหารแห่งความทุกข์หรือสุขสู่ใจ ท่านบอกว่าพระพุทธองค์สอนให้เรา รู้จักวิธีบำรุงหล่อเลี้ยงความรัก ด้วยบทคำสอนเรื่อง เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา ท่านบอกว่าในคำสอนของพระพุทธเจ้า ความทุกข์และความสุขนั้นมีความเชื่อมโยงที่ใกล้ชิดกันมาก ถ้าเธอมีกุศโลบายเพียงพอ เธอจะสามารถแปรเปลี่ยนความทุกข์นั้นให้กลายเป็นความสุข ความทุกข์นั้นเป็นเหมือนโคลนตม เราสามารถใช้โคลนตมเพื่อปลูกดอกบัว

⁷ ดูรายละเอียดเพิ่มเติมเรื่อง ไม่แบ่งแยกอีกต่อไป ตอนธรรมบรรยายปาฏิหาริย์แห่งปัจจุบันขณะ หน้า 47.

⁸ ดูรายละเอียดเพิ่มเติมเรื่อง ปัญหาแห่งการเป็นดั่งกันและกัน ตอนธรรมบรรยายปาฏิหาริย์แห่งปัจจุบันขณะ หน้า 49.

ให้เติบโต เธอไม่สามารถปลูกดอกบัวบนหินอ่อน เธอจะปลูกดอกบัวในโคลนตม ถ้าไม่มีโคลนตมก็ไม่มีดอกบัว ถ้าไม่มีความทุกข์ก็ไม่มีความสุขที่แท้จริง⁹ ความทุกข์และความสุข หลวงปู่บอกว่า เมื่อเราฝึกปฏิบัติตามคำสอนของพระพุทธองค์ เพียงแค่ 2-3 วัน เราก็สามารถแปลงสถานการณ์ของเราได้แล้ว ด้วยการฝึกตามลมหายใจอย่างมีสติ เราตระหนักรู้ว่า ความทุกข์นั้นอยู่ในตัวเรา และความทุกข์ก็อยู่ในตัวคนอื่นด้วย เราต้องการความช่วยเหลือ อีกฝ่ายก็ต้องการความช่วยเหลือ หลวงปู่บอกว่ามันจะเป็นสิ่งที่เป็นประโยชน์มาก ถ้าเธอเข้าไปหาเขาด้วยความเข้าใจใช้วาจาแห่งความรัก หลวงปู่เน้นย้ำกับผู้มาฝึกปฏิบัติเจริญสมาธิที่ต้องใช้วาจาแห่งรักสื่อสารกับคนที่ตัวเองรักหรือตัวเองโกรธเกลียดไม่ว่าจะเป็นพ่อแม่ คนที่เธอรัก สื่อสารด้วยเมตตา กรุณา เธอจะมีโอกาสฝึกการฟังอย่างลึกซึ้งด้วยความกรุณา ซึ่งเป็นการแนะนำโดยพระพุทธองค์ เรารู้ดีว่าหากเราสามารถนั่งฟังคนผู้นั้นด้วยความเมตตากรุณา คนที่พูดก็จะได้รับการปลดปล่อยความทุกข์ในเวลาเพียงแค่ 2-3 ชั่วโมง ทำให้เขามีความทุกข์น้อยลง หลวงปู่สอนว่า เราควรเรียนรู้วิธีการบริโภคที่จะช่วยปกป้องร่างกายและใจของเราไม่ให้มีสารพิษ ควรซื้อหรือบริโภคสิ่งของที่ไม่เป็นการทำลายสิ่งแวดล้อมและผืนโลก การบริโภคอย่างมีสติ คือหนทางเดียวที่จะช่วยรักษาโลกของเราไว้¹⁰

ศิลปะแห่งการตื่นรู้ หลวงปู่สอนว่า เมื่อเราสดับฟังความทุกข์ที่อยู่ในตัวเรา เราเกิดความเข้าใจ และจะทำให้พลังแห่งความกรุณาบังเกิดในหัวใจของเรา เมื่อความกรุณาบังเกิดขึ้นในหัวใจ ความทุกข์ก็จะลดน้อยลงในทันทีและความสามารถเข้าใจความทุกข์ของคนที่อยู่รอบข้างช่วยให้เขามีความทุกข์น้อยลง คือการสดับฟังความทุกข์ หลวงปู่บอกว่า การตื่นรู้ หมายถึงการตื่นรู้ต่ออะไรสักอย่าง การตรัสรู้ก็เช่นเดียวกัน หมายถึงการตรัสรู้ต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง การตื่นรู้ก็คือการตื่นรู้ต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง อยู่เสมอ การเจริญสติคือการตรัสรู้ประเภทหนึ่ง การตื่นรู้และการตรัสรู้นี้เป็นไปได้ในช่วงขณะปัจจุบันนี้ และการเจริญสติคือหัวใจของการปฏิบัติในพระพุทธศาสนา การเดินอย่างมีสติช่วยให้เราเรียนรู้ที่จะมีชีวิตอยู่อย่างลึกซึ้งในทุกช่วงขณะ

⁹ ดูรายละเอียดเพิ่มเติมเรื่อง บำรุงเลี้ยงเมล็ดพันธุ์ ตอนธรรมบรรยายปาฏิหาริย์แห่งปัจจุบันขณะ หน้า 66.

¹⁰ ดูรายละเอียดเพิ่มเติมเรื่อง หนทางสู่ความสุข ตอนธรรมบรรยายปาฏิหาริย์แห่งปัจจุบันขณะ หน้า 74.

ความมหัศจรรย์ของการเดิน ไม่ใช่การเดินอยู่บนท้องฟ้าแต่เป็นการเดินอยู่บนผืนดิน หายใจเข้าอย่างมีสติ สัมผัสความจริงว่าเรายังมีชีวิตอยู่ หลวงปู่สอนให้ปฏิบัติ **อัปปณิหิตา** ซึ่งคำนี้พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต) ให้ความหมายว่า คือการเจริญสมาธิที่ทำให้ถึงความหลุดพ้นด้วยการกำหนดทุกขลักษณะ 3 (2556 : 535) จะช่วยให้เรามีความสามารถที่จะหยุดนิ่งไว้ได้ว่า มีความสามารถที่จะทำให้เรากลับมาดำรงอยู่ ณ ที่นี้ และในขณะนี้ การรับมือกับความทุกข์ว่า ศัลยแพทย์จะยอมผ่าตัดรักษาคนไข้ ก็ต่อเมื่อคนไข้มีร่างกายแข็งแรงเพียงพอเท่านั้น ผู้ปฏิบัติธรรมทั้งหลาย ควรเรียนรู้วิธีที่จะทำให้ตนเองมีความเข้มแข็งเพียงพอ มีความเบิกบาน มีความสุขเพียงพอ เพื่อจะรับมือกับความทุกข์ ความโศกที่มีอยู่ในตัวเอง¹¹

สติ: พื้นฐานของสุขภาพ หลวงปู่สอนว่า สิ่งล้ำค่าที่เธอจะมอบให้เขา ไม่สามารถหาซื้อได้ในตลาด ไม่สามารถแลกมาด้วยเงินตรา สิ่งนั้นคือการดำรงอยู่อย่างแท้จริง ถ้าเธอรักเขาอย่างแท้จริง เธอต้องอยู่ตรงนั้นเพื่อเขา และเพื่อที่จะอยู่ตรงนั้นได้อย่างแท้จริง เธอจำเป็นต้องฝึกสติ การฝึกสติสามารถสร้างความรักได้ **องค์ประกอบที่แท้จริงของรักแท้มาจากการฝึกสติ เมื่อเธอมีความรัก เธอก็จะมีชีวิต มีความสงบ มีความสุข และสามารถทำให้ผู้อื่นมีความสุขได้**¹² หลวงปู่บอกว่า การฝึกหายใจอย่างมีสติ จะนำใจมาอยู่ร่วมกับกายและทำให้เธออยู่ ณ ที่นั้น ลมหายใจเข้าลมหายใจออกของเธอเปรียบเหมือนสะพานเชื่อมใจกายเข้าด้วยกัน เมื่อเธอฝึกสติด้วยการระลึกถึงลมหายใจ ลมหายใจคือฐานสติ ลมหายใจของเธอ คือสิ่งที่เกิดขึ้น ณ ที่นี้ และในขณะนี้ เดินในวิถีแห่งสติ หลวงปู่สอนให้ตระหนักรู้ถึง การหายใจหนึ่งครั้งจะปลดปล่อยเธอให้เป็นอิสระ การก้าวเดินหนึ่งก้าวที่เปี่ยมสติจะปลดปล่อยเธอให้เป็นอิสระ **เมื่อเธอเป็นอิสระร่างกายของเธอก็จะมีพลังที่จะเยียวยาตนเองและใจของเธอก็เป็นเช่นเดียวกัน** สติ สมาธิ ปัญญา หลวงปู่บอกว่า มีพลัง 3 ประการที่จะเกิดขึ้นได้โดยการฝึกเจริญสติ คือพลังแห่งสติ เป็นพลังที่ทำให้เรามีชีวิตสามารถดำรงอยู่ในปัจจุบันขณะ และตระหนักรู้ถึงสิ่งที่เกิดขึ้นที่นี้ ขณะนี้ พลังงานที่สอง คือพลังงานแห่งสมาธิ ขณะที่เธอมีสติกับสิ่งใดสิ่งหนึ่งอย่างเต็มที่ เธอก็จะมีสมาธิกับสิ่งนั้น ๆ เมื่อสติ สมาธิ อยู่ร่วมกันและมีกำลังมากเธอก็จะได้พลังประเภทที่สามคือ พลังแห่งปัญญา ปัญญา

¹¹ ดูรายละเอียดเพิ่มเติมเรื่อง รับมือกับความทุกข์ ตอนธรรมบรรยายปาฏิหาริย์แห่งปัจจุบันขณะ หน้า 101.

¹² ดูรายละเอียดเพิ่มเติมเรื่อง สติ: พื้นฐานของสุขภาพ ตอนธรรมบรรยายปาฏิหาริย์แห่งปัจจุบันขณะ หน้า 108.

ไม่ได้เกิดขึ้นจากการครุ่นคิดแต่เกิดจากสติ ระหว่างที่ฝึกสติสมาธินั้นเธอไม่ต้องคิดอะไร ทั้งสิ้นเธอควรหยุดความคิดทั้งหมด ปัญญาเป็นผลจากการไม่คิด¹³

หลวงปู่ตอบคำถาม มีคำถามหลายประเด็นที่สื่อได้ถามหลวงปู่ และท่านได้ตอบคำถามแบบรวม เช่นการเป็นสื่อมวลชนในวิถีของพระโพธิสัตว์ แนะนำให้สื่อทำหน้าที่สื่อมวลชนสามารถที่จะเป็นผู้ปกป้องผืนโลก ปกป้องสิ่งแวดล้อม สื่อมวลชนสามารถเดินด้วยคำพูดของตัวเอง คือเราสามารถที่จะดำเนินชีวิตในสิ่งที่เราเขียน ในสิ่งที่เราพูด เราสามารถที่จะช่วยรักษาผืนโลกนี้ ให้น่าอยู่ให้สวยงาม กับประเด็นพุทธศาสนาเถรวาทในไทย หลวงปู่มองว่า พุทธศาสนาเถรวาทในประเทศไทยนั้นเป็นพุทธศาสนาที่มีความสมบูรณ์เพียงพออยู่แล้ว คนไทยไม่จำเป็นที่จะต้องยืมพุทธศาสนาจากประเพณีอื่นหรือจากที่ไหนอีก เพียงกลับไปสู่มรดกทางพุทธศาสนาที่คนไทยมีอยู่แล้ว กลับไปค้นอย่างลึกซึ้ง ก็จะพบเพชรเม็ดงามในพุทธศาสนาของคนไทย¹⁴ (หน้า162)

ข้อฝึกอบรมสติ นี่เป็นการบ่มเพาะ ปัญญาแห่งการเป็นดั่งกันและกัน คือนำพวกเราเข้าสู่หนทางของผู้ตื่น คือ การปกป้องชีวิต สุขอันแท้จริง ความรักที่แท้จริง การใช้วาจาแห่งความรักและการฟังอย่างลึกซึ้ง และการบำรุงหล่อเลี้ยงและเยียวยา คือศีล 5 ประการนั่นเอง แต่หลวงปู่เน้นให้เราใช้ปฏิบัติในชีวิตประจำวันด้วยสติการตื่นรู้อย่างลึกซึ้ง

บทส่งท้ายของหนังสือ เป็นภาคปฏิบัติพิจารณาอาหาร หลวงปู่บอกว่า พระพุทธเจ้าสอนให้เราเบิกบานกับอาหารอย่างมีสติ ระลึกถึงอาหารและผู้ที่อยู่รอบข้าง ในขณะที่รับประทานอาหาร ไม่ปล่อยให้เราถูกชักจูงไปกับความนึกคิดถึงอดีตหรืออนาคต มีเสียงระฆังเป็นสัญญาณแห่งสติพิจารณาว่า “อาหารนี้เป็นของกำนัลแห่งจักรวาล พื้นดิน ท้องฟ้า สรรพชีวิต และการทำงานหนักด้วยความรัก ความเอาใจใส่... เรายอมรับอาหารนี้ เพื่อที่เราจะได้บำรุงหล่อเลี้ยงความรักฉันท์พี่น้อง สร้างสังฆะและหล่อเลี้ยงอุดมคติแห่งการรับใช้สรรพชีวิต¹⁵

สรุป หลวงปู่สอนให้เราตระหนักรู้ว่า เรามีชีวิตอยู่ใน 24 ชั่วโมงนี้คือของขวัญ เพื่อจะเบิกบานกับชีวิต เมื่อเราตระหนักรู้ว่าเรายังมีชีวิตอยู่ ชีวิตเป็นของขวัญ การมี

¹³ ดูรายละเอียดเพิ่มเติมเรื่อง สติ สมาธิ ปัญญา ตอนธรรมบรรยายปาฏิหาริย์แห่งปัจจุบันขณะ หน้า 121.

¹⁴ ดูรายละเอียดเพิ่มเติมเรื่อง ตอบคำถามรวม ตอนหลวงปู่ตอบคำถามสื่อมวลชน หน้า 162.

¹⁵ ดูรายละเอียดเพิ่มเติมเรื่อง บทพิจารณาอาหาร 5 ประการ หน้า 181.

ชีวิตอยู่คือความมหัศจรรย์ การใช้สติทุก ๆ อิริยาบถของชีวิต จนเกิดปาฏิหาริย์แห่งปัจจุบันขณะ หลวงปู่สอนให้เราหลับมาเบิกบานกับการตามลมหายใจเข้า ตามลมหายใจออก จะพบความสงบ ความเป็นอิสระ ให้มองความทุกข์เป็นเหมือนโคลนตม ถ้าไม่มีโคลนตมก็ไม่มีตอกบัว ถ้าไม่มีความทุกข์ก็ไม่มีความสุขที่แท้จริง หลวงปู่บอกว่า การตื่นรู้ หมายถึงการตื่นรู้ต่ออะไรสักอย่าง การตรัสรู้ก็เช่นเดียวกัน หมายถึงการตรัสรู้ต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง การตื่นรู้ก็คือการตื่นรู้ต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งอยู่เสมอ การเจริญสติ คือการตรัสรู้ประเภทหนึ่ง การตื่นรู้และการตรัสรู้นั้นเป็นไปได้ในช่วงขณะปัจจุบันนี้ ศิลปะแห่งการตื่นรู้ การฝึกสติสามารถสร้างความรักได้ องค์ประกอบที่แท้จริงของรักแท้มาจากการฝึกสติ เมื่อเธอมีความรัก เธอก็จะมีชีวิต มีความสงบ มีความสุข และสามารถทำให้ผู้อื่นมีความสุขได้

หนังสือเล่มนี้ไม่มีตอนไหนหน้าไหน พูดถึง นรก สวรรค์ โลกหน้า หรือเรื่องการทุกข์ทรมานในยมโลก ปรโลก ไม่ได้เอานรกมาขู่สวรรค์มาปลอบ แต่หนังสือเล่มนี้ พูดถึงเรื่องการมีชีวิตอยู่บนโลกใบนี้ สังคมในโลกนี้อย่างเบิกบาน อย่างมีความสุขเป็นปัจจุบันขณะ ตระหนักตื่นรู้ตนเอง ขณะที่คิด พูด ทำ ผลของการคิดพูดทำอันออกจากตัวเราเอง การเข้าใจปัญหา เหตุของปัญหา วิธีการแก้ปัญหาละและความสุขที่เกิดจากการแก้ปัญหาวีชีวิต การเอื้ออาทร แบ่งปันต่อสังคม ด้วยความอ่อนน้อมถ่อมตน จุดเด่นอีกประการหนึ่งของหนังสือคือความอ่อนโยนของถ้อยคำสอนอย่างลึกซึ้งของหลวงปู่ พร้อมกับให้หยุดภาวนาด้วยบทคาถา หายใจเข้า หายใจออก ตื่นรู้ด้วยสติขณะปัจจุบันการอ่าน ด้วยรูปธรรมี่จำนวน 14 ครั้ง ดังนั้นการอ่านหนังสือเล่มนี้ผู้อ่านต้องค่อย ๆ อ่านอย่างพิถีพิถันละเมียดละไมด้วยสติ พร้อมกับกรหยุดปฏิบัติสมาธิ ก็จะเป็นการเข้าถึงเนื้อหาอรรถรสของคำสอนหลวงปู่อย่างแท้จริง หนังสือเล่มนี้เป็นรูปแบบการสอนแบบเซนอย่างแท้จริง คือ การได้ซาโตร้อย่างปัจจุบันขณะ หลวงปู่บอกว่า การเจริญสติคือการตรัสรู้ประเภทหนึ่ง

หนังสือเล่มนี้จะให้ประโยชน์ต่อผู้อ่าน 4 ประการ คือ 1. การใช้สติพัฒนาชีวิตให้ดำรงอยู่ในสังคมปัจจุบันอย่างมีความเบิกบาน อย่างเป็นสุขและอิสระ 2. การรู้จักวิธีการแบ่งปันแก่สังคมด้วยตระหนักภูมิมากกว่าที่เคยให้มา 3. การ ‘หยุด’ แล้วรับฟังผู้อื่นอย่างลึกซึ้งด้วยใจกรุณา 4. การอยู่กับโลกนี้อย่างมีความสุข เบิกบานและตรัสรู้ได้ในปัจจุบันขณะ

เอกสารอ้างอิง

- นัท อันธ์, ดิษ. 2555. *เวลานี้ที่เป็นสุข*. แปลโดย นิรามิสาและสังขสวนธรรม. กรุงเทพฯ : มูลนิธิหมู่บ้านพลัม.
- พระพรหมคุณาภรณ์, (ป.อ. ปยุตฺโต). 2556. *พจนานุกรมพุทธศาสนา ฉบับประมวลศัพท์*. พิมพ์ครั้งที่ 19. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์พระพุทธศาสนาของธรรมสภา.

ข้อมูลการเตรียมต้นฉบับบทความสำหรับผู้เขียนบทความ

1. เป็นบทความทางด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์
2. บทความที่ส่งเพื่อขอตีพิมพ์ต้องเป็นบทความที่ไม่เคยเสนอขอตีพิมพ์หรือเผยแพร่ในวารสารฉบับอื่นๆ มาก่อน
3. ผู้เขียนจะต้องส่งต้นฉบับเป็นไฟล์ข้อมูลคอมพิวเตอร์ (Microsoft Word) โดย
 - พิมพ์ลงในกระดาษ A4 ความยาวไม่เกิน 15 (หน้า A4)
 - อักษร Cordia New / ขนาดอักษร 16 point (ทั้งภาษาไทยและอังกฤษ)
 - ตั้งค่าน้ำหนักกระดาษโดยให้เว้นที่ว่างขอบกระดาษไว้ทั้ง 4 ด้าน 2.5 เซนติเมตร หรือ 1 นิ้ว (ขอบด้านบน ขอบด้านซ้าย ขอบด้านขวา ขอบด้านล่าง)
 - ส่งไฟล์ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ (Microsoft Word) ล่วงหน้า 2 เดือน ก่อนกำหนดออกวารสาร
4. รูปแบบการเขียนบทความ ควรเขียนเชิงพรรณนาความ หากเป็นบทความที่มาจากงานวิจัยต้องเป็นการเขียนใหม่ โดยนำประเด็นสำคัญมานำเสนอ และใช้รูปแบบการเขียนที่ไม่ใช่เป็นการย่อจากงานวิจัย

บทความวิจัย ควรประกอบด้วยหัวข้อดังนี้ (ไม่ต้องใส่ตัวเลขหน้าหัวข้อในบทความ)

1. ชื่อบทความ ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ
2. ชื่อผู้เขียน ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ
3. บทคัดย่อ ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ (ทั้ง 2 ภาษา ควรมีความยาวไม่เกิน 1 หน้า A4)
4. คำสำคัญ ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ (3-5 คำ ใช้ เครื่องหมาย semicolon (;) คั่นระหว่างคำ)
5. บทนำ (ที่มาและขอบเขตของปัญหา งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สมมติฐาน วัตถุประสงค์ แนวคิด ทฤษฎี)
6. วิธีการวิจัย (ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง วิธีการเก็บและการวิเคราะห์ข้อมูล)
7. ผลการวิจัย (ผลที่ได้จากการวิจัย อาจแสดงภาพหรือตารางที่สำคัญประกอบการอธิบายผลวิจัย)
8. บทสรุป (อภิปรายผล สรุปและข้อเสนอแนะ)
9. เอกสารอ้างอิง (วารสารร่วมพิกษาใช้รูปแบบ APA 6th)

บทความวิชาการ ควรประกอบด้วยหัวข้อดังนี้ (ไม่ต้องใส่ตัวเลขหน้าหัวข้อในบทความ)

1. ชื่อบทความ ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ
 2. ชื่อผู้เขียน ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ
 3. บทคัดย่อ ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ (ทั้ง 2 ภาษา ควรมีความยาวไม่เกิน 1 หน้า A4)
 4. คำสำคัญ ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ (3-5 คำ ใช้ เครื่องหมาย semicolon (;) คั่นระหว่างคำ)
 5. บทนำ (ที่มา หรือ ความสำคัญของบทความที่ต้องการนำเสนอ)
 6. บทสรุป (อภิปรายผล สรุปและข้อเสนอแนะ)
 7. เอกสารอ้างอิง (วารสารร่มพญาใช้รูปแบบ APA 6th)
5. สำหรับบทความปริทัศน์-บทวิจารณ์หนังสือผู้เขียนจะต้องแจ้งแหล่งที่มาโดยละเอียด
 6. วารสารร่มพญาขอสงวนสิทธิ์การรับตีพิมพ์บทความซึ่งมีเนื้อหาและชื่อเรื่องที่เกี่ยวข้อง ตรงกับประเด็นในแต่ละฉบับเท่านั้น
 7. ส่งบทความเสนอพิจารณาตีพิมพ์ที่ <https://www.tci-thaijo.org/index.php>

สอบถามรายละเอียดการจัดส่งบทความเพิ่มเติมที่ กองบรรณาธิการ หรือ
ศูนย์วิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยเกริก โทรศัพท์ : 0-2552-3500-9 ต่อ 402

สามารถอ่านและดาวน์โหลดบทความวารสารร่มพญาฉบับย้อนหลังได้ที่

<http://romphruekj.krirk.ac.th/> และ

<https://www.tci-thaijo.org/index.php/romphruekj/issue/archive>

การเขียนเชิงอรรถ

เป็นการเขียนข้อความที่บอกแหล่งที่มาของัญประภาหหรือัญพจน์ อาจเป็นรายละเอียดเพิ่มเติมข้อความบางแห่งในรายงาน ตำแหน่งของเชิงอรรถให้เขียนไว้ท้ายหน้ากระดาษแต่ละหน้าโดยเว้นห่างจากข้อความในส่วนเนื้อเรื่องพอสมควร และมีเส้นขีดคั่นเพื่อมิให้ปะปนกับเนื้อเรื่อง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- **เชิงอรรถโยง (Gross - Reference)** คือการเขียนเพื่อเชื่อมโยงเนื้อหาให้ผู้อ่านสามารถดูหรืออ่านเพิ่มเติมเพื่อความเข้าใจที่ชัดเจนยิ่งขึ้น
มีลักษณะการเขียนดังนี้

.....ในการปฏิบัติหน้าที่ และการทำงานในหน่วยงานต่างๆ อันจะก่อให้เกิดประสิทธิภาพและผลงานที่ดีแล้ว จะต้องมีการบริหารองค์ที่ดี นั้นหมายความว่า การดำเนินการจะต้องยึดหลักการบริหารงาน¹

¹ดูรายละเอียดเพิ่มเติม เรื่อง หลักการบริหารงาน บทที่ 4 หน้า 75.

- **เชิงอรรถอธิบาย (Content Footnote)** เชิงอรรถเสริมความที่เป็นข้อความอธิบาย ขยายความเพิ่มเติมจากเนื้อหาของรายงานบางตอนที่คิดว่าจะช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจได้ง่ายขึ้น มีลักษณะการเขียน ดังนี้

เลขเรียกหนังสือ (Book Number) หรือเลขผู้แต่ง¹ (Author Number) การจัดหนังสือ

¹เลขเรียกหนังสือหรือเลขผู้แต่ง คือ ตัวเลขที่กำหนดขึ้นแทนตัวอักษรของชื่อ หรือนามสกุล ผู้แต่ง จะใส่กำกับตามหลังพยัญชนะตัวแรกของชื่อผู้แต่งในเลขเรียกหนังสือ

รูปแบบการเขียนเอกสารอ้างอิงในเนื้อหาบทความ

เอกสารอ้างอิง เป็นการรวบรวมเฉพาะรายการเอกสารที่ถูกอ้างไว้ในส่วนเนื้อเรื่องเท่านั้น ดังนั้นจำนวนรายการเอกสารที่อ้างอิงในส่วนท้ายเรื่องจึงต้องมีจำนวนเท่ากับที่ถูกอ้างไว้ในส่วนเนื้อเรื่อง

การอ้างอิงแบบนาม-ปี เป็นการอ้างอิงโดยระบุ **ชื่อผู้แต่ง** และ **ปีที่พิมพ์ของเอกสาร** ไว้ข้างหน้าหรือข้างหลังข้อความที่ต้องการอ้าง เพื่อบอกแหล่งที่มาของข้อความในเนื้อหานั้น และอาจระบุ **เลขหน้าของเอกสารที่อ้าง** ได้ เพื่อให้ผู้อ่านสามารถตรวจสอบ

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของเอกสารที่ใช้อ้างอิงได้จากรายการ เอกสารอ้างอิง (references) หรือ บรรณานุกรม (bibliography)

ตัวอย่าง (ผู้แต่ง 1 คน)
(พรรณี บัวเล็ก, 2559)
พรรณี บัวเล็ก (2559)

ตัวอย่าง (ผู้แต่ง 2 คน) หากมีผู้แต่งมากกว่า 3 คน ให้ใส่ชื่อผู้แต่งทุกคน
Dunning and Friedman (2014 : 79-120)
(Dunning and Friedman, 2014 : 79-120)

หรือการสรุปเนื้อหาทั้งหมดเล่ม ไม่ใช่เฉพาะส่วนใดส่วนหนึ่งหรือหน้าใดหน้าหนึ่ง ก็ไม่ต้องระบุหมายเลขหน้า ดังนี้

ตัวอย่าง (ติน ปรัชญพฤทธิ์, 2558)

กรณีการอ้างอิงผู้แต่งเป็นชาวต่างประเทศให้ระบุแต่นามสกุล ไม่ต้องใส่ชื่อแรก

ตัวอย่าง (Hobbs, 2015 : 58 – 81)

กรณีที่ผู้แต่งมีฐานันดรศักดิ์ ให้คงไว้เหมือนบรรดาศักดิ์/สมณศักดิ์ เดิม ดังนี้

ตัวอย่าง (หม่อมราชวงศ์ปรีดิยาธร เทวกุล, 2558 : 59)

หรือกรณีผู้แต่งมีศทางทหาร ตำรวจ ตำแหน่งทางวิชาการ คำเรียกทางวิชาชีพ ไม่ต้องใส่ไว้ เช่น ศาสตราจารย์นายแพทย์

ตัวอย่าง (สมชาย ผลเยี่ยมเอก, 2558 : 68)

กรณีอ้างอิงจากเว็บไซต์ ให้ใส่ชื่อผู้แต่ง ปี พ.ศ. ซึ่งปรากฏที่เรื่องที่สืบค้น ดังนี้

ตัวอย่าง (อาทิตย์ ทองอินทร์, 2559)
สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2559)

การเขียนเอกสารอ้างอิง (ท้ายบทความ)

การเขียนเอกสารอ้างอิง (บรรณานุกรม) ให้เขียนโดยเรียงลำดับตามหลักการเดียวกับ การเรียงคำตามลำดับอักษรในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (ภาษาไทย) หรือ Dictionary (ภาษาอังกฤษ) โดยคำที่มีตัวสะกดจัดเรียงไว้ก่อนคำที่มีรูปสระตามลำดับตั้งแต่ ก-ฉ และ A-Z ส่วนคำที่ขึ้นต้นด้วยพยัญชนะตัวเดียวกันเรียงลำดับตามรูปสระที่เรียงในภาษาไทย โดยเรียงภาษาไทยก่อนตามด้วยภาษาอังกฤษ

วารสารร่วมพฤษฯ ใช้รูปแบบที่นิยมใช้กันทั่วไปทางสังคมศาสตร์ คือ APA 6th (American Psychological Association) เพื่อในการบันทึกการอ้างอิงตามมาตรฐานของศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI) โดยเขียนประเภทการอ้างอิง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

หนังสือ

ชื่อผู้แต่ง. (ปี). ชื่อหนังสือ. สถานที่พิมพ์ : สำนักพิมพ์.

Ex.

วิจารณ์ พานิช. (2556). สนุกกับการเรียนในศตวรรษที่ 21. นนทบุรี : บริษัท เอส.อาร์. พรินติ้งแมสโปรดักส์ จำกัด.

บทความในหนังสือ วารสาร และนิตยสาร

ชื่อผู้แต่ง. (ปี). ชื่อบทความ. ชื่อวารสาร, ปีที่(ฉบับที่), หน้า.

Ex.

อมรรัตน์ กุศลสุจริต. (2559). ระบบการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินของรัฐมนตรีย. *ร่วมพฤษฯ*, 34(1), 209-234.

วิทยานิพนธ์

ชื่อผู้แต่ง. (ปี). ชื่อวิทยานิพนธ์. คณะ/ชื่อสถาบัน-มหาวิทยาลัย, สถานที่พิมพ์.

Ex.

วิริศรา ศิริมิ่งคละ. (2552). บทบาทของผู้บริหารกับการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศ. คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกริก, กรุงเทพฯ.

การนำเสนอผลงานวิชาการในการประชุมทางวิชาการ

ชื่อผู้เขียน. (ปี). *ชื่อบทความ*. ชื่อรายงานการประชุม, หน้า.

Ex.

สุจิตรา เนตรสกุล. (2559). *การละเมิดสิทธิส่วนบุคคล : ศึกษากรณีการส่งต่อข้อมูลบนเฟซบุ๊ก*. การนำเสนอผลงานวิชาการบัณฑิตศึกษาระดับชาติ ประจำปี พ.ศ. 2559 วันที่ 5 พฤศจิกายน 2559 ณ มหาวิทยาลัยเกริก กรุงเทพฯ, 588-600.

เว็บไซต์

ชื่อผู้เขียน. *เรื่องที่สืบค้น*. (วัน เดือน ปีที่สืบค้น) สืบค้นจาก ชื่อเว็บไซต์ (URL).

Ex.

ธเนศ อาภรณ์สุวรรณ. *ทรัมป์กำลังเผชิญหน้ากับ “ตุลาการภิวัตน์” ฉบับอเมริกัน?* (14 กุมภาพันธ์ 2560) สืบค้นจาก <http://www.bbc.com/thai/thailand-38915635>.

สัมภาษณ์

ชื่อผู้ถูกสัมภาษณ์. ตำแหน่ง. สัมภาษณ์, วัน เดือน ปี.

Ex.

ประกาศ แสงประดับ, ประธานชุมชนวัดบางบัว. สัมภาษณ์, 9 ธันวาคม 2558.

หนังสือออนไลน์ (e Book)

ชื่อผู้แต่ง. (ปี). *ชื่อเรื่อง*. สืบค้นเมื่อ (วัน เดือน ปี ที่สืบค้น). สืบค้นจาก ชื่อเว็บไซต์ (URL).

Ex.

สมนึก อุ่นแก้ว. (2556). *ทฤษฎีดนตรีแนวปฏิบัติ*. (23 กุมภาพันธ์ 2560). สืบค้นจาก <http://www.ebooks.in.th/mybookshelf.html>

บทความในวารสารออนไลน์ (e Journal)

ชื่อผู้แต่ง. (ปี). *ชื่อบทความ*. (วัน เดือน ปี ที่สืบค้น). สืบค้นจาก ชื่อเว็บไซต์ (URL).

Ex.

สุจิตรา สามัคคีธรรม. (2559). *เศรษฐศาสตร์การเมืองว่าด้วยเครือข่ายป่าชุมชนในเขตรอยต่อ 5 จังหวัดภาคตะวันออก*. (22 กุมภาพันธ์ 2560). สืบค้นจาก <https://www.tci-thaijo.org/index.php/romphruekj/article/view/72599/58412>.

การลงรายการผู้แต่งในบรรณานุกรม

1. ชื่อผู้แต่งชาวไทย ลงรายการทั้งชื่อและนามสกุล โดยไม่มีคำนำหน้า และลงรายการชื่อทุกคนหากมีผู้แต่งตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป
2. ผู้แต่งมีคำนำหน้า ฐานันดรศักดิ์ หรือบรรดาศักดิ์ ลงรายการท้ายชื่อ โดยใช้เครื่องหมายจุลภาค (,) คั่นระหว่างชื่อและฐานันดรศักดิ์หรือบรรดาศักดิ์

Ex.

ถนัดศรี สวัสดิวัตน์, ม.ร.ว.

สุพัตรา มาศดิตถ์, คุณหญิง.

3. ผู้แต่งที่เป็นพระสงฆ์ที่มีสมณศักดิ์ให้ลงรายการตามเดิม และใส่ชื่อเดิมไว้ในวงเล็บ

Ex.

สมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต พรหมรังสี).

4. ผู้แต่ง 2 คน ลงรายการโดยใช้คำว่า “และ” หรือ “&” เชื่อมทั้ง 2 ผู้แต่งที่ 1 และ ผู้แต่งที่ 2
5. ผู้แต่งตั้งแต่ 3 คนขึ้นไป ใช้คำเชื่อม และ หรือ “&” เชื่อมคนรองสุดท้ายและคนสุดท้าย
6. ผู้แต่งชาวต่างชาติ ลงรายการด้วยชื่อสกุล โดยใช้เครื่องหมายจุลภาค (,) ตามด้วยอักษรย่อของชื่อต้น และอักษรย่อชื่อกลาง (หากมี)

การลงรายการชื่อชาวต่างชาติสามารถปรับเปลี่ยนไปตามความนิยมของแต่ละชาติได้ตามความเหมาะสม

7. ผู้แต่งที่เป็นหน่วยงานราชการ องค์กร สถาบันต่างๆ ลงรายการโดยเรียงลำดับจากหน่วยงานใหญ่ไปหน่วยงานย่อย โดยเว้นวรรคระหว่างชื่อทั้ง 2 (โดยใช้ชื่อเต็มไม่ใช้อักษรย่อ)

8. หนังสือที่ไม่ปรากฏชื่อผู้แต่งให้ลงรายการโดยใช้ชื่อหนังสือ และเรียงลำดับตามรายการชื่อผู้แต่ง

วารสารร่มพญักษ์

ใบสมัครสมาชิกวารสารร่มพญักษ์ : ROMPHRUEK JOURNAL

ข้าพเจ้า ชื่อ – สกุล (หรือ ชื่อหน่วยงาน)

ออกใบเสร็จในนาม.....

ที่อยู่ (ที่จัดส่งสมาชิก).....

.....

.....

.....

โทรศัพท์.....โทรสาร.....

E-mail :

ขอสมัครสมาชิก “วารสารร่มพญักษ์” ปีที่.....ฉบับที่.....(ระบุปีที่และฉบับที่ต้องการ)

1. ฉบับแรกถึงฉบับปีที่ 34 (กรุณาสอบถามเพื่อตรวจสอบก่อนสั่งซื้อเพราะบางฉบับอาจหมดสต็อก)

สมาชิกรายปี 3 ฉบับ ราคา 200 บาท (รวมค่าจัดส่ง)

ขายปลีก 1 ฉบับ ราคา 70 บาท (รวมค่าจัดส่ง)

2. ฉบับปีที่ 35 เป็นต้นไป (เริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ.2560)

สมาชิกรายปี 3 ฉบับ ราคา 300 บาท (รวมค่าจัดส่ง)

ขายปลีก 1 ฉบับ ราคา 120 บาท (รวมค่าจัดส่ง)

พร้อมกันนี้ได้ชำระเงินจำนวนบาท (ตัวอักษร.....)

ชำระเงินโดย

เงินสด ที่งานการเงินชั้น 2 อาคารมังคละพญักษ์ มหาวิทยาลัยเกริก

ธนาคารดีสง่าจ่ายในนามวารสารร่มพญักษ์ (ป.ณ.รามอินทรา) พร้อมส่งธนาคัตและใบสมัครมาที่

ศูนย์วิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยเกริก เลขที่ 3 ซอยรามอินทรา 1 ถนนรามอินทรา แขวงอนุสาวรีย์ เขตบางเขน กรุงเทพฯ 10220

โอนเงินเข้าธนาคารกรุงไทย (สาขารามอินทรา กม.2)

ชื่อบัญชี มหาวิทยาลัยเกริก เลขที่บัญชี 060-1-06501-8 แล้วส่งใบโอนเงินและใบสมัครมาที่

ศูนย์วิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยเกริก เลขที่ 3 ซอยรามอินทรา 1 ถนนรามอินทรา แขวงอนุสาวรีย์ เขตบางเขน กรุงเทพฯ 10220 หรือ อีเมล : romphruek.kru@gmail.com

ลงชื่อ.....

ว/ด/ป.....